

Onderwijsmeter 2004

Onderwijsmeter 2004

juli 2004

drs. Leontien van Oord
ir. Paulien Schieven

Een onderzoek in opdracht van het **Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap**, te **Den Haag**.

© AUTEURSRECHT VOORBEHOUDEN.

- Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale verwerking of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Voor nadere toelichtingen en/of verzoeken om exemplaren van dit rapport kunt u zich wenden tot het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Voorwoord

Voor het zesde achtereenvolgende jaar is het onderzoek de Onderwijsmeter uitgevoerd. Met de Onderwijsmeter wordt in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap jaarlijks de mening gepeild van de Nederlandse bevolking en van ouders met kinderen in het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Nederlanders zijn dit jaar naast het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs voor het eerst ondervraagd over het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs. Net als voorgaande jaren is ook dit jaar aandacht besteed aan de beleidskernpunten onderwijskwaliteit, leraren, beroepsonderwijs, de betrokkenheid van ouders bij de school van hun kind, de organisatie van het onderwijs en de verantwoordelijkheden binnen het onderwijs. Daarnaast is dit jaar voor het eerst aandacht besteed aan autonomie van scholen en onderwijsinstellingen.

De Onderwijsmeter 2004 is uitgevoerd door MarketResponse Nederland en The Smart Agent® Company. Vanuit het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is de meting op constructieve wijze begeleid door Barbara Kuethe en Nicole Hack.

In voorgaande jaren heeft de Onderwijsmeter in een duidelijke behoefte voorzien. Wij vertrouwen erop dat dit met de Onderwijsmeter 2004 ook het geval zal zijn.

Leusden, juli 2004

Paulien Schieven
Leontien van Oord

Inhoudsopgave

1.	<u>SAMENVATTING</u>	<u>1</u>
1.1.	ONDERZOEKSDOEL EN OPZET	1
1.2.	HOOFDCONCLUSIES	2
1.2.1.	Het maatschappelijk belang en de algemene beoordeling van het onderwijs(beleid).....	2
1.2.2.	Beoordeling kwaliteit onderwijs en leraren	2
1.2.3.	Algemene en sectorspecifieke trends	3
1.2.3.1	Algemene trends.....	3
1.2.3.2	Wat speelt er in het basisonderwijs?	4
1.2.3.3	Wat speelt er in het voortgezet onderwijs?	5
1.2.3.4	Wat speelt er in het middelbaar beroepsonderwijs?	5
1.2.3.5	Wat speelt er in het hoger onderwijs?.....	6
1.2.4.	Lerarenbeleid	7
1.2.5.	Actuele onderwerpen	7
1.2.5.1	Autonomie.....	7
1.2.5.2	Aandachtspunten in het hoger onderwijs	8
1.2.5.3	Imago en bekendheid van het beroepsonderwijs in Nederland	8
1.2.6.	Conclusies	10
2.	<u>ONDERZOEKSOMSCHRIJVING</u>	<u>11</u>
2.1.	ACHTERGROND EN DOELSTELLING	11
2.2.	OPZET EN UITVOERING VAN HET ONDERZOEK	11
2.2.1.	Steekproef en steekproefkader	11
2.2.2.	Methode van dataverzameling.....	12
2.2.3.	Trendbreuk 2003	12
2.2.4.	De vragenlijst	13
2.2.5.	Respons	14
2.3.	ANALYSES.....	14

3.	ALGEMEEN BEELD ONDERWIJS.....	15
3.1.	BELANG VAN HET ONDERWIJS	15
3.1.1.	Samenvatting.....	15
3.1.2.	Onderwijs als verdeler van maatschappelijke kansen	16
3.1.3.	Wat heeft men over voor onderwijs?	17
3.1.4.	Prioriteit beleidsterreinen waaronder onderwijs	18
3.2.	MATE WAARIN MEN GEÏNFORMEERD IS OVER ONDERWIJS (EIGEN PERCEPTIE)	21
3.2.1.	Samenvatting.....	21
3.2.2.	Mate van informatiebehoefte	22
3.2.3.	Mate waarin men op de hoogte is.....	23
3.3.	BEOORDELING VAN HET ONDERWIJS EN ONDERWIJSBELEID.....	25
3.3.1.	Samenvatting.....	25
3.3.2.	Beoordeling van het onderwijs.....	28
3.3.2.1	<i>Beoordeling onderwijs (rapportcijfers)</i>	28
3.3.2.2	<i>Beoordeling leraren (rapportcijfers)</i>	30
3.3.2.3	<i>Onderwijs en onderwijsbeleid</i>	32
3.3.2.4	<i>Vertrouwen in het Nederlandse onderwijs</i>	34
3.3.3.	Zorgpunten	36
3.3.4.	Aandacht voor programmaonderdelen	41
3.3.5.	Grote en kleine scholen	45
3.3.6.	Onderwijsachterstanden en integratie	48
4.	ouders over de school van hun kind	53
4.1.	BETROKKENHEID VAN OUDERS	53
4.1.1.	Samenvatting.....	53
4.1.2.	Mate waarin ouders op de hoogte zijn	55
4.1.3.	Betrokkenheid bij de school van het kind.....	57
4.1.3.1	<i>Pro-actieve houding van de school</i>	57
4.1.3.2	<i>Actieve betrokkenheid van ouders</i>	58
4.2.	KWALITEIT EN INHOUD VAN HET ONDERWIJS VAN HET KIND.....	60
4.2.1.	Samenvatting.....	60
4.2.2.	Beoordeling van het onderwijs van het kind (rapportcijfers)	63
4.2.3.	Zorgpunten ouders	64
4.2.3.1	<i>Spontane reacties</i>	64
4.2.3.2	<i>Beoordeling zorgpunten</i>	69
4.2.4.	Tevredenheid over aandachtsgebieden van de school.....	75
4.2.4.1	<i>Tevredenheid over verschillende aspecten van de school</i>	75
4.2.5.	Aandacht voor programmaonderdelen	81
4.2.6.	Verschillen tussen oudergroepen	85
4.3.	ORGANISATIE VAN HET ONDERWIJS (ERVARINGEN)	89
4.3.1.	Samenvatting.....	89
4.3.2.	Lesuitval	90
4.3.3.	Onderwijsondersteunend personeel	91
4.3.4.	Mogelijkheden voor opvang tussen de middag.....	92
4.3.5.	Mogelijkheden voor leerlingen met een handicap.....	93
4.3.6.	Probleemleerlingen	94

5.	<u>HET LERAARSHIP</u>	95
5.1.	SAMENVATTING	95
5.2.	WAARDERING VOOR HET BEROEP VAN LERAAR	97
5.2.1.	Aanraden beroep van leraar	99
5.2.2.	Overwegen zelf leraar te worden	100
5.2.3.	Beoordeling van leraren.....	102
5.2.3.1	Beoordeling van de leraar van het kind (rapportcijfers)	102
5.2.3.2	Beoordeling van het functioneren van de leraar	103
5.3.	LERARENTEKORT	105
5.3.1.	Oplossingen.....	105
5.3.2.	Prestatiebeloning	107
5.3.3.	Lerarencampagne.....	108
6.	<u>BEROEPSONDERWIJS: VMBO EN MBO</u>	111
6.1.	SAMENVATTING	111
6.2.	VOORBEREIDEND MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS (VMBO).....	113
6.2.1.	Bekendheid VMBO	113
6.2.2.	Wat voor school is het VMBO?	114
6.2.3.	Mening over het VMBO	115
6.3.	MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS	118
6.3.1.	Mening over (vervolg)opleidingen.....	118
6.3.2.	Prestatiebeurs in het MBO.....	123
6.3.3.	Informatie over het opleidingsaanbod en doorstroom in het MBO	124
6.3.4.	Aandeel Nederlanders met een beroepsopleiding	125
6.4.	VOORKEUR VOOR VOOROPLEIDINGEN.....	126
6.5.	BEKENDHEID REGIONAAL OPLEIDINGSCENTRUM (ROC).....	129
6.6.	AANSLUITING ONDERWIJSTYPEN OP ELKAAR.....	131
7.	<u>HOGER ONDERWIJS</u>	133
7.1.	SAMENVATTING	133
7.2.	MENING OVER HET HOGER ONDERWIJS.....	135
7.3.	KWALITEITSNIVEAUS EN PRESTATIEAFSPRAKEN	139
7.4.	VOORKEUR VOOR VOOROPLEIDINGEN.....	141
7.5.	HET BACHELOR-MASTER SYSTEEM.....	143
7.6.	DE CONCURRENTIEPOSITIE VAN DE NEDERLANDSE ECONOMIE	145

<u>8.</u>	<u>VERANTWOORDELIJKHEDEN EN AUTONOMIE</u>	<u>149</u>
8.1.	VERANTWOORDELIJKHEDEN	149
8.1.1.	Samenvatting.....	149
8.1.2.	Verdeling verantwoordelijkheden volgens Nederlanders	150
8.1.3.	Verdeling verantwoordelijkheden in het basisonderwijs.....	151
8.1.4.	Verdeling verantwoordelijkheden in het voortgezet onderwijs	152
8.1.5.	Verdeling verantwoordelijkheden in het middelbaar beroepsonderwijs ..	153
8.1.6.	Verschillen tussen actiefbetrokken en niet-actiefbetrokken ouders	154
8.2.	AUTONOMIE	156
8.2.1.	Samenvatting.....	156
8.2.2.	Autonomie volgens Nederlanders.....	157
8.2.3.	Autonomie in het basisonderwijs	158
8.2.4.	Autonomie in het voortgezet onderwijs	159
8.2.5.	Autonomie in het middelbaar beroepsonderwijs	160
8.2.6.	Verschillen tussen pro-actieve en niet pro-actieve scholen	160
<u>9.</u>	<u>BIJLAGEN</u>	<u>I</u>
<u>1.</u>	<u>DEFINITIES VARIABLEN</u>	<u>III</u>
<u>2.</u>	<u>ONDERZOEKSVERANTWOORDING</u>	<u>V</u>
2.1.	OPZET EN METHODE.....	V
2.2.	Vragenlijst	V
2.3.	UITVOERING VAN HET ONDERZOEK	VI
2.4.	STEEKPROEF	VII
2.5.	RESPONSEVERANTWOORDING.....	VIII
2.6.	VELDWERK.....	IX
2.7.	WEGING.....	IX
2.8.	BETROUWBAARHEID EN NAUWKEURIGHEID	X
<u>3.</u>	<u>EXTRA ANALYSES</u>	<u>XI</u>
3.1.	BLOEMLEZING "WAT MIST U?"	XI
3.2.	SCHOOLGROOTTE	XXVI
3.2.1.	De grootte van de school van het kind.....	xxvi
3.2.2.	Aantal leerlingen op de school van het kind	xxvii
3.2.3.	Perceptie van schoolgrootte	xxviii
3.3.	'WITTE' VERSUS 'GRIJZE' SCHOLEN	XXIX
<u>4.</u>	<u>TABELLEN.....</u>	<u>XXXI</u>
	<u>NOMOGRAM</u>	<u>CXXVI</u>

1. Samenvatting

1.1. Onderzoeksdoel en opzet

De Onderwijsmeter is een jaarlijks terugkerend onderzoek naar de mening van de Nederlandse bevolking en ouders van schoolgaande kinderen over het onderwijs in Nederland, dat in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wordt uitgevoerd.

Het onderzoek wordt om drie redenen uitgevoerd:

1. het leveren van systematisch verzamelde kennis die bij de vaststelling van het onderwijsbeleid een belangrijke rol kan vervullen;
2. het leveren van inzichten in mogelijke trends en ontwikkelingen in opinies;
3. het bevorderen van de kwaliteit van het maatschappelijke en politieke debat over het onderwijs door het leveren van feitelijke gegevens.

Naast een representatieve steekproef uit de Nederlandse bevolking zijn ouders met kinderen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs ondervraagd. Het onderzoek onder de groep Nederlanders is dit jaar uitgebreid met twee vraagmodules over het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs.

De vragenlijst die dit jaar is gebruikt is in grote lijnen hetzelfde als die van 2003. Toegevoegd zijn een aantal nieuwe meetpunten (zie hoofdstuk 2) en een aantal vragen over het onderwerp autonomie.

In totaal zijn $n=2.154$ respondenten ondervraagd, als volgt verdeeld:

	N=
Nederlanders over het basisonderwijs	249
Nederlanders over het voortgezet onderwijs	228
Nederlanders over het middelbaar beroepsonderwijs	297
Nederlanders over het hoger onderwijs	288
Ouders over het basisonderwijs	402
Ouders over het voortgezet onderwijs	417
Ouders over het middelbaar beroepsonderwijs	273
Totaal	2.154

Het onderzoek is uitgevoerd binnen De Onderzoek Groep; een steekproef die representatief is voor Nederland volgens de Minicensus.

In 2003 is de overstap gemaakt van telefonisch onderzoek naar een methode waarbij de respondent, na telefonische selectie, kon kiezen uit een schriftelijke of een Internetvragenlijst. Deze methodewijziging heeft in bepaalde gevallen een trendbreuk in de uitkomsten veroorzaakt. Daar waar relevant zal daar ook dit jaar middels een voetnoot melding van gemaakt worden.

Het veldwerk is uitgevoerd in de periode 30 maart tot en met 16 april 2004, ten tijde van het Kabinet Balkenende II.

1.2. Hoofdconclusies

1.2.1. *Het maatschappelijk belang en de algemene beoordeling van het onderwijs(beleid)*

De Nederlandse bevolking blijft een groot belang hechten aan onderwijs. De prioriteit die zij geeft aan onderwijs ten opzichte van een aantal andere beleidsterreinen is ongewijzigd hoog: onderwijs blijft op de tweede plaats staan, na gezondheidszorg en vóór veiligheid, milieu en filebestrijding. Bij Nederlanders met kinderen in het hoger onderwijs staat onderwijs zelfs op de eerste plaats.

Ondanks het maatschappelijke belang dat men aan onderwijs toekent en het feit dat ruim zes op de tien Nederlanders aangeven de kwaliteit van het onderwijs belangrijker te vinden dan belastingverlaging, daalt de bereidheid van Nederlanders om zelf meer geld te steken in onderwijs dit jaar opnieuw fors; minder dan drie op de tien Nederlanders zijn hiertoe bereid. Vorig jaar waren dat nog vier op de tien Nederlanders.

Nederlanders zijn daarbij beduidend pessimistischer geworden over het onderwijs(beleid) in Nederland in zijn algemeenheid; vier op de tien vinden dat het de verkeerde kant opgaat met het onderwijs; een bijna even grote groep beoordeelt het onderwijsbeleid als slecht. Desondanks is de groep die weinig of geen enkel vertrouwen meer heeft in het onderwijs relatief klein (17%). Bijna een kwart heeft nog steeds veel vertrouwen en de grootste groep heeft noch veel, noch weinig vertrouwen in het onderwijs in Nederland.

Ouders met kinderen in het basisonderwijs zijn over het algemeen positiever. In het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs zijn ouders iets negatiever over het onderwijs(beleid) in Nederland.

1.2.2. *Beoordeling kwaliteit onderwijs en leraren*

De beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs en van leraren (aan de hand van een rapportcijfer) door zowel Nederlanders als ouders is stabiel ten opzichte van voorgaande jaren.

Nederlanders hebben het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs beoordeeld. Zij zijn het meest positief over de kwaliteit van het wetenschappelijk onderwijs, het middelbaar beroepsonderwijs wordt door hen het laagst beoordeeld. Ook docenten in het wetenschappelijk onderwijs krijgen van Nederlanders de hoogste beoordeling, docenten in het hoger beroepsonderwijs de laagste.

Ouders hebben het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs beoordeeld en zijn wederom het meest positief over de kwaliteit van het basisonderwijs. Net als Nederlanders zijn zij het minst positief over de kwaliteit van het middelbaar beroepsonderwijs. Ook de leraren in het basisonderwijs krijgen van ouders de hoogste

beoordeling. Ouders beoordelen de kwaliteit van de school en van de leraren van hun kind nog steeds hoger dan de kwaliteit van scholen en leraren in het algemeen. In het voortgezet onderwijs lijkt zich een positieve ontwikkeling in de rapportcijfers voor de kwaliteit van leraren voor te doen, alhoewel de toename niet significant is. Ouders zijn over de gehele linie iets meer tevreden over het voortgezet onderwijs dan vorig jaar.

1.2.3. Algemene en sectorspecifieke trends

1.2.3.1 Algemene trends

De resultaten van de Onderwijsmeter 2004 laten twee ontwikkelingen zien die zich in alle sectoren voordoen. Enerzijds neemt de zorg voor het lerarentekort onder zowel Nederlanders als ouders (significant) af, anderzijds is er een toenemende aandacht voor de overdracht van waarden en normen, gedragsproblemen bij leerlingen en de veiligheid op school.

Het lerarentekort

In eerdere edities van de Onderwijsmeter was het lerarentekort steeds het meest (spontaan en geholpen¹) genoemde zorgpunt door zowel Nederlanders als ouders. Dit jaar neemt de aandacht hiervoor onder alle ondervraagden aanzienlijk af. Volgens Nederlanders is het tekort aan personeel in het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs geen (groot) issue.

In lijn met de afgenomen aandacht voor het lerarentekort is de afgenomen zorg van ouders over lesuitval in alle sectoren. Dit betekent overigens niet dat lesuitval niet meer regelmatig voorkomt; in het voortgezet onderwijs geeft nog steeds bijna driekwart van de ouders aan dat hun kind meerdere malen per maand met lesuitval te maken heeft, in het middelbaar beroepsonderwijs geven zes op de tien ouders hetzelfde aan.

Een andere ontwikkeling die mogelijk verband houdt met de afgenomen zorg over het lerarentekort, is de (significant) afgenomen zorg over de werkdruk van leraren in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Het middelbaar beroepsonderwijs laat echter een tegengestelde ontwikkeling zien; het aantal ouders dat zich zorgen maakt over de werkdruk van leraren stijgt explosief. Binnen deze sector maakt men zich dan ook relatief de meeste zorgen over de kwaliteit van leraren. Overigens stijgt het aantal ouders dat tevreden is over de motivatie van leraren licht.

In het kader van de afgenomen zorg over het lerarentekort kan eveneens worden opgemerkt dat steeds meer ouders aangeven dat er op de school van hun kind onderwijsondersteunend personeel werkzaam is en dat zij dit een goede zaak vinden. Ook een grote meerderheid van de Nederlanders is positief over de oplossing voor het lerarentekort waarbij leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel gaan samenwerken in een team zodat zij flexibeler ingezet kunnen worden. Opvallend is de sterk afgenomen steun voor zij-instromers als oplossing voor het lerarentekort. Bijna alle ondervraagden zijn het er overigens over eens dat de verantwoordelijkheid voor het lerarentekort primair bij de overheid ligt.

¹ Ouders en Nederlanders hebben in een open vraag hun grootste zorgpunten benoemd (=spontane zorgpunten), ouders hebben daarnaast per sector een lijst met zorgpunten beoordeeld (=geholpen zorgpunten).

Gedragsproblemen en veiligheid

Waar de zorg voor het lerarentekort afneemt, stijgt de zorg voor gedragsgerelateerde aspecten als gedragsproblemen bij leerlingen (waaronder het gebrek aan normen en waarden) en de veiligheid op school.

Volgens Nederlanders is gedragsproblemen bij leerlingen het grootste probleem van dit moment in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs en in mindere mate ook in het middelbaar beroepsonderwijs. In het hoger onderwijs is het volgens hen geen groot issue. Ook voor ouders zijn gedragsproblemen bij leerlingen, evenals de veiligheid op school, een groot probleem, met name in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. Ondanks de toegenomen zorg over gedragsproblemen en de veiligheid op school, vindt een meerderheid van zowel de Nederlanders als de ouders dat er op scholen (in met name het basisonderwijs en voortgezet onderwijs) voldoende aandacht wordt besteed aan gedragsgerelateerde aspecten zoals orde, netheid en discipline, persoonlijke ontwikkeling, sociale vaardigheden en waarden en normen. Daarnaast is een grote meerderheid van alle ouders tevreden over het veiligheidsgevoel van hun kind op school en het plezier waarmee hun kind naar school gaat, evenals over de aandacht die de school van het kind besteedt aan het signaleren van leer- en gedragsproblemen. Over het algemeen zijn ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs iets minder tevreden. Zowel ouders als Nederlanders houden overwegend de school primair verantwoordelijk voor gedragsproblemen.

1.2.3.2 Wat speelt er in het basisonderwijs?

Naast gedragsproblemen en het lerarentekort, blijven de grootte van de klassen en (daarmee samenhangend) het gebrek aan individuele aandacht voor leerlingen punten van zorg in het basisonderwijs onder zowel Nederlanders als ouders. Toch zegt (al jaren) een grote meerderheid van de ouders tevreden te zijn met de persoonlijke aandacht die hun kind op school krijgt.

Een deel van de ouders maakt zich daarnaast nog steeds zorgen over de bezuinigen in het onderwijs en het feit dat er te weinig geld is voor onderwijs.

De zorg over het onderhoud en de schoonmaak van de school, waarvoor men overigens de school primair verantwoordelijk houdt, en over de vraag of er voldoende voorzieningen op de school aanwezig zijn, neemt significant af.

Ouders zijn onveranderd het meest tevreden over het veiligheidsgevoel van hun kind op school en het plezier waarmee hun kind naar school gaat.

Opvallend is de significante toename van het aantal ouders dat tevreden is met de nadruk die de school van hun kind legt op prestaties en cijfers. Ouders blijven, ondanks de afgenomen zorg hierover, het minst tevreden over de schoonmaak van de school en de begeleiding bij de oriëntatie op vervolgopleidingen. Toch vraagt slechts een vijfde van de ouders meer aandacht voor studie- en beroepskeuze.

Ondanks dat een meerderheid van de Nederlanders en ouders vindt dat in het basisonderwijs voldoende aandacht wordt besteed aan persoonlijke ontwikkeling en waarden en normen, vraagt ruim één derde van de ouders hier meer aandacht voor.

Onderwijsachterstanden en integratie

In relatie tot het onderwijsachterstanden- en integratiebeleid is men voorstander van verplichte voorschoolse programma's voor kinderen met een taalachterstand, het inzetten van geld bij vooral jonge kinderen (3-6 jaar), een gelijke verdeling van het geld over

allochtone en autochtone achterstandsl leerlingen en een spreiding van allochtone en autochtone kinderen over scholen. Net als vorig jaar zijn het vooral ouders met kinderen op 'grijze' scholen (dat wil zeggen scholen waarop relatief veel allochtone kinderen zitten²) die deze spreiding belangrijk vinden.

Daarnaast zijn de ondervraagden van mening dat basisscholen samen moeten werken met andere instellingen zoals sport- en muziekverenigingen om kinderen met achterstanden betere kansen te geven.

1.2.3.3 Wat speelt er in het voortgezet onderwijs?

In het voortgezet onderwijs maken ouders zich naast gedragsproblemen, veiligheid en het lerarentekort nog steeds, hoewel in mindere mate dan voorgaande jaren, zorgen over de inhoudelijke vernieuwingen die er plaatsvinden, zoals het studiehuis.

Twee opvallende ontwikkelingen zijn de significante toename van het aantal ouders dat zich zorgen maakt over de kosten van onderwijs voor ouders en de significante afname van het aantal ouders dat zich zorgen maakt over de kwaliteit van de schoolleiding.

Ouders, maar ook Nederlanders blijven zich zorgen maken over het gebrek aan individuele aandacht voor leerlingen. De zorg over de kwaliteit van scholen en leraren in het voortgezet onderwijs, beide vorig jaar aangemerkt als opkomende zorgpunten, is dit jaar afgenomen.

Net als in het basisonderwijs zijn ook ouders in het voortgezet onderwijs over de gehele linie in toenemende mate tevreden over aandachtsgebieden op de school van hun kind; zeven van de elf aspecten halen de 80% tevredenheidsnorm.

Ook in het voortgezet onderwijs zijn ouders onveranderd het meest tevreden met het veiligheidsgevoel van hun kind op school en het plezier waarmee hun kind naar school gaat. Ouders zijn (significant) vaker dan voorheen tevreden over de nadruk die de school van hun kind legt op prestaties en cijfers, de informatie vanuit school over de vorderingen van hun kind, de motivatie van leraren, het (reeds genoemde) signaleren van leer- en of gedragsproblemen bij leerlingen, het toezicht buiten lesuren en de schoonmaak van de school. De verantwoordelijkheid voor dit laatste aspect ligt ook volgens deze ouders primair bij de school.

Een grote meerderheid van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs is (net als ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs) van mening dat voor kinderen die problemen blijven veroorzaken op school een oplossing buiten het onderwijs moet worden gezocht.

1.2.3.4 Wat speelt er in het middelbaar beroepsonderwijs?

Naast de zorgpunten lerarentekort en gedragsproblemen bij leerlingen (inclusief de veiligheid op school), blijven ouders in het middelbaar beroepsonderwijs, hoewel in iets mindere mate, zich (spontaan) het meeste zorgen maken over de kwaliteit van leraren.

Opvallend is de toenemende zorg over de aansluiting van het onderwijs op de praktijk; dit zorgpunt wordt door zowel Nederlanders als ouders spontaan genoemd. Toch wordt er volgens een meerderheid van de ouders door scholen wel voldoende aandacht besteed aan de beroepspraktijk, vakbekwaamheid en de oriëntatie op vervolgoopleidingen en beroepen;

² Voor de definitie van grijze scholen zie bijlage 3.

een kleine meerderheid van de Nederlanders is het hier niet mee eens, zij vindt dat scholen meer aandacht moeten besteden aan de beroepspraktijk.

Een andere opvallende ontwikkeling, welke zich ook in het voortgezet onderwijs voordoet, is de (significant) toegenomen zorg van ouders over de kosten van onderwijs voor ouders. Daarnaast maken ouders zich in toenemende mate zorgen over de kwaliteit van onderwijs, waarvoor een meerderheid van de ouders de school primair verantwoordelijk houdt, en de omvang van de school. Hiermee samenhangend blijft in deze sector zorg bestaan over het gebrek aan individuele aandacht voor leerlingen. Anderzijds stijgt het aantal ouders dat tevreden is met de persoonlijke aandacht die hun eigen kind op school krijgt significant.

Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs zijn in vergelijking tot de andere ouders minder tevreden over een aantal aandachtsgebieden op de school van hun kind. Slechts twee van de zeventien aspecten halen de 80% tevredenheidsnorm: het veiligheidsgevoel van hun kind op school en het plezier waarmee hun kind naar school gaat. Ouders zijn overwegend tevreden over een aantal informatie aspecten zoals de informatie die de school hen en hun kind verschaft omtrent de opzet van het onderwijsprogramma, informatie over waar leerlingen met klachten terecht kunnen en informatie over zaken als lesuitval en roosterwijzigingen (significante stijging). Iets minder ouders, maar nog steeds een meerderheid, zijn tevreden over het informeren van leerlingen over hun rechten en plichten. Het aantal ouders dat tevreden is over het informeren vanuit de school over de vorderingen van hun kind neemt licht af. Opvallend in het middelbaar beroepsonderwijs is de significante afname van het aantal ouders dat tevreden is met toezicht buiten lesuren.

1.2.3.5 Wat speelt er in het hoger onderwijs?

Het hoger onderwijs is dit jaar voor het eerst beoordeeld door de Nederlandse bevolking, uitgesplitst naar het hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs. Wat als eerste opvalt, is dat bijna de helft van de Nederlanders niet echt goed op de hoogte is van het hoger onderwijs; in veel gevallen heeft/ geeft men geen uitgesproken mening. Ten tweede valt de relatief hoge beoordeling van met name het wetenschappelijk onderwijs op; Nederlanders beoordelen zowel de kwaliteit van het wetenschappelijk onderwijs als de docenten in het wetenschappelijk onderwijs het hoogst. Ten derde valt op dat het lerarentekort in het hoger onderwijs geen issue is en dat de zorg over gedragsproblemen bij studenten in relatie tot de andere sectoren beperkt is, hoewel ook hier ongeveer een tiende van de Nederlanders dit als spontaan zorgpunt noemt.

Net als in het middelbaar beroepsonderwijs maken Nederlanders zich met betrekking tot het hoger onderwijs het meeste zorgen over de aansluiting van het onderwijs op de praktijk. Dit wordt ondersteund door het feit dat iets meer dan de helft van de Nederlanders vindt dat scholen meer aandacht moeten besteden aan de beroepspraktijk en aan vakbekwaamheid. Andere zorgpunten in het hoger onderwijs zijn van financiële aard; men maakt zich zorgen over bezuinigingen in het onderwijs en de kosten van het onderwijs voor ouders.

Naast meer aandacht voor de beroepspraktijk en vakbekwaamheid vragen Nederlanders, net als in de andere sectoren, meer aandacht voor gedragsgerelateerde aspecten als orde, netheid en discipline en sociale vaardigheden.

1.2.4. Lerarenbeleid

Ondanks dat het lerarentekort dit jaar voor het eerst niet meer wordt gezien als het grootste zorgpunt binnen het onderwijs, maakt nog steeds de helft van de ouders in het basisonderwijs en tweederde van de ouders in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs zich hier wel eens zorgen over.

Ter bestrijding van het lerarentekort zien Nederlanders het meest in de oplossing waarbij leraren en onderwijsondersteunend personeel gaan samenwerken in een team, zodat zij flexibeler kunnen worden ingezet. Ook de oplossing waarbij afgestudeerden van een HBO- of WO-opleiding in één jaar hun bevoegdheid kunnen halen voor leraar in hun vakgebied kan op de steun van een grote meerderheid van de Nederlanders rekenen. Op de oplossing 'zij-instromers' wordt dit jaar aanzienlijk minder positief gereageerd, maar nog steeds vindt iets meer dan de helft van de Nederlanders deze oplossing een goed idee. Ook de oplossing waarbij mensen uit het bedrijfsleven tegen betaling een dag in de week les komen geven, heeft steun van een kleine meerderheid van de Nederlanders. De oplossing, tot slot, waarbij leerlingen tijdens schooltijd thuis zelf leren met behulp van de computer wordt door de meeste Nederlanders afgewezen.

Het idee van prestatiebeloning voor leraren spreekt ongeveer vier op de tien ouders aan, maar het draagvlak hiervoor lijkt af te nemen.

Zo'n driekwart van de Nederlandse bevolking geeft aan waardering te hebben voor het beroep van leraar. Opvallend blijft de (groeierende) kloof tussen de eigen waardering en de waardering die men anderen toedicht; Nederlanders denken dat slechts een kwart van de andere Nederlanders waardering heeft voor het beroep van leraar, hetgeen (nog steeds) op een imagoprobleem kan duiden. Dit wordt onderstreept door het dalende aantal Nederlanders dat overweegt zelf leraar te worden. Anderzijds zouden wel meer Nederlanders dan vorig jaar desgevraagd hun kind aanraden leraar te worden.

1.2.5. Actuele onderwerpen

1.2.5.1 Autonomie

Dit jaar is voor het eerst gemeten hoe Nederlanders en ouders denken over het vergroten van de autonomie van scholen bij de organisatie van hun onderwijs. Over het algemeen hebben de ondervraagden hier wisselende opvattingen over.

Een meerderheid van de ondervraagden is van mening dat ouders en leerlingen een grotere rol moeten gaan spelen bij het beoordelen van de kwaliteit en prestaties van scholen en onderwijsinstellingen.

Daarbij zijn er onder zowel Nederlanders als ouders meer voorstanders dan tegenstanders van het plan scholen en onderwijsinstellingen meer vrijheid te geven om zelf te bepalen hoe ze hun onderwijs organiseren. Het grootste deel van de ondervraagde Nederlanders en ouders verwacht dat dit de kwaliteit van het onderwijs bevordert.

Opvallend is dat ouders die de school van hun kind pro-actief vinden (dat wil zeggen ouders die tevreden zijn over de mate waarin de school hen informeert en over de mate waarin de

schoolleiding/ directie zijn best doet ouders bij de school te betrekken) vaker voorstander zijn van meer autonomie voor scholen en eveneens vaker van mening zijn dat meer autonomie de kwaliteit van onderwijs bevordert.

1.2.5.2 Aandachtspunten in het hoger onderwijs

(Studie)financiering

Eénderde van de Nederlanders is van mening dat de studiefinanciering in Nederland goed is geregeld, ruim een kwart is het hier niet mee eens en vier op de tien hebben hierover geen uitgesproken mening ('neutraal' of 'weet niet'). Mensen met een kind in het hoger onderwijs, of mensen die zelf een studie in het hoger onderwijs volgen zijn echter een stuk kritischer; ruim vier op de tien is het hier niet mee eens. Het plan dat studenten in het hoger onderwijs meer zelf aan hun studie moeten betalen kan op de steun van ruim een kwart van de Nederlanders rekenen. Wederom zijn mensen met ervaring met het hoger onderwijs hier minder over te spreken (tweederde is negatief).

Over instellingen die variëren in de hoogte van het collegegeld om zodoende verschillende kwaliteitsniveaus in het hoger onderwijs te realiseren, zijn de meningen verdeeld; dit voorstel kent iets meer tegenstanders dan voorstanders. Men heeft liever dat instellingen aanvullende eisen stellen aan studenten bij de toelating.

Bachelor-Master systeem

Het Bachelor-Master systeem is bekend bij éénderde van de Nederlanders en driekwart van de mensen met ervaring met het hoger onderwijs. Degenen die zeggen het systeem te kennen zijn positief over de bijdrage van het systeem aan de vergelijkbaarheid van het hoger onderwijs in Europa, de afstudeermogelijkheden voor studenten en de internationale uitwisseling van studenten. De meningen zijn verdeeld over de bijdrage van het systeem aan een grotere doorstroom van HBO-studenten naar de universiteit.

Concurrentiepositie Nederlandse economie

Om de Nederlandse economie concurrerend te houden vindt een ruime meerderheid van de Nederlanders dat Nederland meer excellente opleidingen moet hebben. Daarnaast is men van mening dat onderwijs en bedrijfsleven hiertoe meer met elkaar moeten gaan samenwerken en kennis uitwisselen.

Slechts vier op de tien Nederlanders vinden dat er meer hoger opgeleiden moeten komen om bij te dragen aan de concurrentiepositie van de Nederlandse economie. De helft van de Nederlanders vindt dat er meer hoger opgeleiden nodig zijn voor de Nederlandse kennissamenleving.

1.2.5.3 Imago en bekendheid van het beroepsonderwijs in Nederland

Nederlanders en ouders zijn overwegend positief over het beroepsonderwijs. Het beroepsonderwijs is aantrekkelijk door de combinatie van leren en werken en is een goede opleiding om een goede baan te krijgen. Er is echter wel sprake van een dalende trend in deze positieve beoordeling. In deze context kan ook opgemerkt worden dat het deel van de Nederlandse beroepsbevolking dat een beroepsopleiding heeft gevolgd (nog steeds) te laag wordt ingeschat.

Prestatiebeurs

Alhoewel veel ouders zich zorgen maken over de kosten van onderwijs, vindt tweederde van de ouders het een goede zaak dat de prestatiebeurs wordt ingevoerd in het MBO. Zij zijn van mening dat dit leerlingen zal stimuleren hun diploma te halen.

VMBO

De bekendheid van het VMBO is dit jaar verder toegenomen en ligt op een zeer hoog niveau. Negen op de tien Nederlanders hebben wel eens gehoord van het VMBO, onder ouders ligt dit percentage nog hoger. Een vijfde van de Nederlanders en ongeveer een kwart van de ouders die zeggen het VMBO te kennen weten exact aan te geven waar de afkorting VMBO voor staat. Ruim vier op de tien Nederlanders en ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs geven een juiste uitleg van wat voor soort school het VMBO is, evenals ruim éénderde van de ouders met kinderen in het basisonderwijs en drie op de tien ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs.

Een grote meerderheid van zowel de Nederlanders als de ouders die bekend zijn met het VMBO is van mening dat het VMBO een goede basis biedt voor vervolgoopleidingen (zoals het MBO). Echter, het aandeel van de Nederlandse bevolking dat hier zo over denkt neemt af. Ouders met kinderen in het VMBO blijven hier wel heel positief over. Dit is in lijn met de constatering dat deze groep ouders ook positiever is geworden over de kwaliteit van de VMBO-school van hun kind.

Vooropleidingen en doorstroom

Het VMBO wordt door degenen die hiermee bekend zijn gezien als een betere vooropleiding voor het MBO dan het HAVO. Nederlanders en ouders in het basisonderwijs geven iets vaker de voorkeur aan de theoretische leerweg van het VMBO, ouders in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs juist aan de beroepsgerichte leerwegen.

Ongeveer vier op de tien ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs vinden dat de school leerlingen voldoende stimuleert om van niveau 3 naar niveau 4 door te stromen. Iets meer ouders hebben hier geen uitgesproken mening over ('neutraal' of 'weet niet'). Over het stimuleren van de doorstroom van studenten naar het HBO is éénderde van deze ouders positief; meer dan de helft kan zich hier geen mening over vormen. Overigens vindt een ruime meerderheid van de ouders dat er voldoende informatie beschikbaar is over de opleidingen in het beroepsonderwijs.

ROC

Net als van het VMBO, is de bekendheid van het regionaal opleidingscentrum (ROC) gestegen. Met 76% is de bekendheid van ROC's onder de ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs het hoogst. Met 50% is de bekendheid onder Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs het laagst. Ongeveer de helft van de Nederlanders en een kleine meerderheid van alle ouders weet exact terug te spelen waar de afkorting ROC voorstaat een iets kleinere groep Nederlanders en ouders weet inhoudelijk wat een ROC is.

1.2.6. Conclusies

- Het lerarentekort wordt niet langer meer genoemd als het grootste probleem;
- Een groot zorgpunt van Nederlanders en ouders is gedragsproblemen van leerlingen in combinatie met de overdracht van normen en waarden;
- Nederlanders en ouders houden de school primair verantwoordelijk voor gedragsproblemen bij leerlingen;
- Ouders houden zichzelf primair verantwoordelijk voor het bijbrengen van normen en waarden;
- Nederlanders willen meer aandacht op scholen voor normen en waarden dan ouders;
- Andere zorgpunten in het basisonderwijs zijn: de grootte van de klassen, het gebrek aan individuele aandacht en bezuinigingen in het onderwijs;
- Een opkomend zorgpunt in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs is de kosten van het onderwijs voor ouders;
- In het middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs maken ouders en Nederlanders zich zorgen over de aansluiting met de praktijk;
- Ouders blijven de school en leraren van het eigen kind hoger beoordelen dan in het algemeen (behalve in het middelbaar beroepsonderwijs);
- Nederlanders zien nog steeds het belang in van onderwijs, maar de bereidheid van Nederlanders om zelf meer geld te steken in onderwijs is dit jaar opnieuw fors gedaald;
- Er is onder ouders draagvlak voor het invoeren van de prestatiebeurs in het MBO;
- Een ruime meerderheid van de Nederlanders is van mening dat instellingen in het hoger onderwijs op hun prestaties afgerekend kunnen worden;
- Volgens een meerderheid van de Nederlanders mogen instellingen in het hoger onderwijs om verschillende kwaliteitsniveaus te realiseren aanvullende eisen stellen voor de toelating van studenten, maar zij mogen niet variëren in de hoogte van het collegegeld.

2. Onderzoeksomschrijving

2.1. Achtergrond en doelstelling

Vanaf 1999 wordt jaarlijks, in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het onderzoek *de Onderwijsmeter* uitgevoerd. De Onderwijsmeter heeft als doel het peilen van meningen van Nederlanders over onderwijs in Nederland. Het onderzoek kent als doelgroepen (een representatieve groep) Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. Het onderzoek onder de groep Nederlanders is dit jaar uitgebreid met twee vraagmodules over het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs.

2.2. Opzet en uitvoering van het onderzoek

De Onderwijsmeter is dit jaar voor de tweede maal uitgevoerd door MarketResponse Nederland BV in samenwerking met The SmartAgent® Company. Er is ten opzichte van vorig jaar een aantal wijzigingen doorgevoerd met betrekking tot de steekproef en de inhoud van de vragenlijst. In deze paragraaf wordt de onderzoeksaanpak van de Onderwijsmeter 2004 beschreven, inclusief de veranderingen ten opzichte van voorgaande jaren.

2.2.1. Steekproef en steekproefkader

De steekproef van te ondervragen personen is ook dit jaar getrokken uit De Onderzoek Groep van MarketResponse. De Onderzoek Groep is een aselekt tot stand gekomen steekproef van ongeveer 25.000 huishoudens met daarbinnen circa 60.000 personen die representatief is voor Nederland volgens de Minicensus. De leden van De Onderzoek Groep hebben aangegeven op regelmatige basis mee te willen te doen aan marktonderzoek van MarketResponse. Bijna alle ondervraagden van de Onderwijsmeter 2004 doen dit jaar voor het eerst mee aan het onderzoek.

De steekproefopbouw van de Onderwijsmeter 2004 is anders dan vorig jaar. Vorig jaar zijn 500 Nederlanders en 1.100 ouders ondervraagd. De steekproefopbouw die dit jaar is gehanteerd, is weergegeven in de figuur op de volgende pagina. De totale steekproefomvang is toegenomen (van n=1.600 naar n=2.100) en ook de verdeling over de subgroepen is veranderd, echter de resultaten van verschillende jaren blijven per subgroep vergelijkbaar. De steekproef bestaat enerzijds uit Nederlanders en anderzijds uit ouders. Nederlanders worden ondervraagd over het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs in het algemeen. De groep Nederlanders, bevat (omdat deze groep representatief is) ook mensen met kinderen in een van deze onderwijstypen (ouders). De groep ouders bestaat uit ouders met kinderen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. Zij hebben in hoofdzaak vragen beantwoord over het onderwijs dat hun kind volgt. De groep ouders met kinderen in het VMBO is ook dit jaar als aparte groep binnen de groep ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs bekeken.

Onderwijsmeter 2003: totale steekproef n=1600

n=250 Nederlanders Basisonderwijs	n=250 Nederlanders Voortgezet Onderwijs	n=450 Ouders over basisonderwijs	n=450 Ouders over voortgezet onderwijs (VMBO HAVO, VWO)	n=200 Ouders over beroeps onderwijs (MBO)
--	---	---	---	--

Onderwijsmeter 2004: totale steekproef n=2100

n=250 Neder- landers Basison- derwijs	n=250 Neder- landers Voortgezet onderwijs	n=250 Neder- landers Middelbaar beroeps- onderwijs	n=250 Neder- landers Hoger onderwijs	n=400 Ouders over basisonderwijs	n=400 Ouders over voortgezet onderwijs (VMBO, HAVO, VWO)	n=300 Ouders over beroeps onderwijs (MBO)
---	---	---	--	---	--	---

2.2.2. Methode van dataverzameling

Vanaf 1999 is het veldwerk voor dit onderzoek door middel van telefonische enquêtes uitgevoerd. Vanwege de aard en lengte van de vragenlijst is vorig jaar besloten over te stappen op een 'hybride design'. Dit is een onderzoeksopzet waarin meerdere veldwerkmethodes worden gecombineerd. Respondenten zijn allereerst telefonisch geselecteerd. In dit gesprek is de voorkeur voor een schriftelijke- of internetvragenlijst vastgelegd. Aan de groep ouders is in dit gesprek tevens een aantal vragen gesteld om de juiste versie van de vragenlijst te kunnen bepalen. Dit was afhankelijk van het onderwijstype waarin het kind/ een van de kinderen zit: ouders met twee of meer kinderen zijn afhankelijk van de mate waarin een quotacel gevuld was aan een bepaald onderwijstype toegewezen.

Van de in totaal 2.154 respondenten heeft de helft (50%) de vragenlijst schriftelijk ingevuld, de andere helft (50%) deed dit via Internet. Het veldwerk heeft plaatsgevonden van 30 maart tot en met 16 april 2004.

2.2.3. Trendbreuk 2003

Veranderingen in het steekproefkader en de methode van dataverzameling kunnen gevolgen hebben voor de uitkomsten van longitudinaal onderzoek; er kan een trendbreuk optreden. In de Onderwijsmeter 2003 is overgestapt van een 'verse steekproef' naar een 'panel' (de OnderzoekGroep van MarketResponse) en is de methode van dataverzameling gewijzigd van telefonisch onderzoek naar het 'hybride-design' (zoals beschreven in paragraaf 2.2.2). Om te kunnen bepalen of er sprake was van een trendbreuk, is in 2003 een 'split-run testdesign' (schaduwonderzoek) uitgevoerd volgens de 'oude', telefonische veldwerkmethode. Dit schaduwonderzoek liet zien dat er in een deel van de resultaten van 2003 sprake was van een trendbreuk ten opzichte van 2002. Er trad echter geen systematische afwijking op, waardoor het toepassen van een generieke correctiefactor niet mogelijk was. In de rapportage is daar waar deze trendbreuk vorig jaar optrad dit middels een voetnoot aangegeven, zodat resultaten juist kunnen worden geïnterpreteerd.

2.2.4. De vragenlijst

De vragenlijst van de Onderwijsmeter 2004 is grotendeels identiek gebleven aan die van voorgaande jaren. Dit om vergelijkingen met voorgaande jaren mogelijk te maken. De wijzigingen die zijn doorgevoerd hebben met name betrekking op aanvullende meetpunten. Daarnaast zijn enkele vragen met betrekking tot het hoger onderwijs en autonomie toegevoegd. Deze nieuwe meetpunten staan weergegeven in tabel 1.

Ook nieuw in het onderzoek van dit jaar is de mogelijkheid voor Nederlanders en ouders om aan te geven wat zij misten in de vragenlijst of om anderszins een opmerking te plaatsen. Een overzicht van de hier vermelde zaken is te vinden in bijlage 3.

Tabel 1. Nieuwe vraag- en meetpunten Onderwijsmeter 2004

Meetpunten	Nederlanders				Ouders		
	PO	VO	MBO	HO	PO	VO	MBO
Autonomie/ meer ruimte voor scholen	x	x	x	x	x	x	x
Hoger onderwijs: • kwaliteit • kwaliteitsniveaus • financiering • Bachelor-Master systeem • Belang hoger opgeleiden voor Nederland		x	x	x			
Beroepspraktijk			x	x			x
Internationale oriëntatie			x	x			x
Maatschappelijke betrokkenheid			x	x			x
Oplossingen voor het lerarentekort • thuis leren via de computer • teamwork	x				x		
Aanpak probleemleerlingen						x	x
Rechten en plichten ouder en leerling					x	x	x
Klachten					x	x	x
Opzet onderwijsprogramma							x
Prestatiebeurs MBO							x
Keuze en doorstroom MBO opleidingen							x

2.2.5. Respons

In totaal hebben 2154 respondenten de vragenlijst van de Onderwijsmeter volledig ingevuld.

Tabel 2. Respons in aantallen
Basis. Totale steekproef (n=2154)

Nederlanders over het basisonderwijs	249
Nederlanders over het voortgezet onderwijs	228
Nederlanders over het middelbaar beroepsonderwijs	297
Nederlanders over het hoger onderwijs	288
Ouders over het basisonderwijs	402
Ouders over het voortgezet onderwijs	417
Ouders over het middelbaar beroepsonderwijs	273
Totaal	2.154

2.3. Analyses

In de rapportage van de Onderwijsmeter 2004 wordt (daar waar mogelijk) een vergelijking gemaakt tussen Nederlanders en ouders met schoolgaande kinderen en tussen het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs. Tevens worden de resultaten van de meting van 2004 vergeleken met die van voorgaande jaren en specifiek met die van de meting van 2003. Daar waar er significante verschillen optreden wordt dit expliciet in de tekst vermeld door middel van: (sign.).

Daarnaast is gekeken in hoeverre achtergrondkenmerken van invloed zijn op de gegeven antwoorden. Hiervoor zijn structureel de volgende kenmerken bekeken:

- geslacht
- leeftijd
- opleiding
- woonplaats: 4 grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag), versus rest Nederland
- mate van betrokkenheid bij onderwijs (de definitie van deze variabele is anders dan in voorgaande jaren)

Daar waar relevant zijn de volgende kenmerken bekeken:

- critici
- mensen met ervaring met het MBO en HBO
- 'witte' en 'grijze' scholen
- grote en kleine scholen

Zie voor de exacte definiëring van alle achtergrondkenmerken bijlage 1.

3. Algemeen beeld onderwijs

In dit hoofdstuk wordt het beeld dat Nederlanders hebben van het onderwijs in Nederland beschreven. Gemeten is het belang dat men hecht aan onderwijs, hun betrokkenheid bij onderwijs en hun beoordeling van het onderwijs en onderwijsbeleid. Deze onderwerpen zijn – ter vergelijking – ook gemeten onder ouders. Het betreft hier de mening van ouders over het onderwijs en scholen in het algemeen. De meningen van ouders over specifiek de school en het type onderwijs van hun kind, worden in hoofdstuk 4 beschreven. Het onderzoek onder de groep Nederlanders is dit jaar uitgebreid met twee vraagmodules over het middelbaar beroepsonderwijs, respectievelijk het hoger onderwijs (hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs). Ook deze resultaten zijn in dit hoofdstuk geïntegreerd.

3.1. Belang van het onderwijs

3.1.1. Samenvatting

Het belang dat Nederlanders hechten aan onderwijs blijft over de jaren op een min of meer gelijk niveau. Net als in 2003³ vinden zes op de tien Nederlanders het belangrijk dat hun kinderen meer onderwijs krijgen dan zij zelf hebben gehad. Nog maar éénderde van de Nederlanders geeft aan dat je het ook zonder diploma's ver kunt brengen in de maatschappij.

Ook de prioriteit die de gemiddelde Nederlander geeft aan onderwijs ten opzichte van een aantal andere beleidsterreinen is vrijwel ongewijzigd; onderwijs blijft op de tweede plaats staan, na gezondheidszorg en vóór veiligheid, milieu en filebestrijding. De gemiddelde Nederlander kent 2,5 miljard aan onderwijs toe, iets minder dan vorig jaar (2,6 miljard). Alleen voor Nederlanders met kinderen in het hoger onderwijs staat onderwijs op een eerste plaats; zij kennen 3,2 miljard euro van de extra te besteden 10 miljard euro toe aan onderwijs (niet sign.).

Ondanks het maatschappelijke belang dat men aan onderwijs toekent en het feit dat meer mensen dan vorig aangeven beter onderwijs belangrijker te vinden dan belastingverlaging, daalt de bereidheid van Nederlanders om zelf meer geld te steken in onderwijs dit jaar opnieuw fors; slechts drie op de tien Nederlanders zijn daadwerkelijk bereid meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs. In 2003⁴ waren dit nog circa vier op de tien Nederlanders, in 2002 circa vijf op de tien.

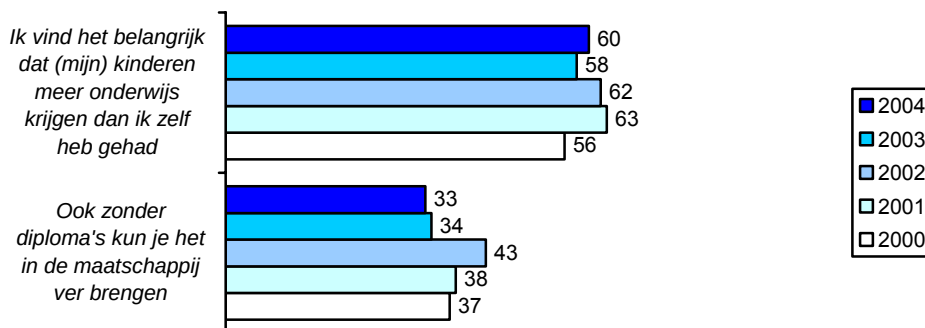
³ De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de significante afname ten opzichte van 2002.

⁴ De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de significante afname ten opzichte van 2002.

3.1.2. Onderwijs als verdeler van maatschappelijke kansen

Nederlanders is gevraagd naar de rol van het onderwijs in het verdelen van maatschappelijke kansen. Hiertoe kregen zij twee stellingen voorgelegd. Figuur 1 laat zien hoe Nederlanders hier over denken.

Figuur 1. Percentage Nederlanders dat het (helemaal) eens is met de uitspraken
Basis. Nederlanders (n=1.062)

Het percentage Nederlanders dat het belangrijk vindt dat (hun) kinderen meer onderwijs krijgen dan zij zelf hebben gehad, lijkt dit jaar voor het eerst sinds twee jaar weer iets toe te nemen; zes op de tien Nederlanders (60%) vinden dit belangrijk.

Net als in 2003 is éénderde van de Nederlanders (33%)⁵ van mening dat je het ook zonder diploma's ver kunt schoppen in de maatschappij.

Verschillen tussen subgroepen

“Ik vind het belangrijk dat mijn kinderen meer onderwijs krijgen dan ik zelf heb gehad”	
Significant vaker (helemaal) mee eens	Significant minder vaak (helemaal) mee eens
- Nederlanders in de leeftijd van 50 jaar en ouder (80%) - Lager opgeleide Nederlanders (78%)	- Nederlanders in de leeftijd van 18 t/m 39 jaar (39%) - Gemiddeld en hoger opgeleide Nederlanders (respectievelijk 54% en 32%)
“Ook zonder diploma's kun je het in de maatschappij ver brengen”	
Significant vaker (helemaal) mee eens	Significant minder vaak (helemaal) mee eens
- Mannen (38%) - Laagbetrokken Nederlanders (39%) - Inwoners rest Nederland (34%)	- Vrouwen (27%) - Nederlanders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (25%) - Hoogbetrokken Nederlanders (25%)

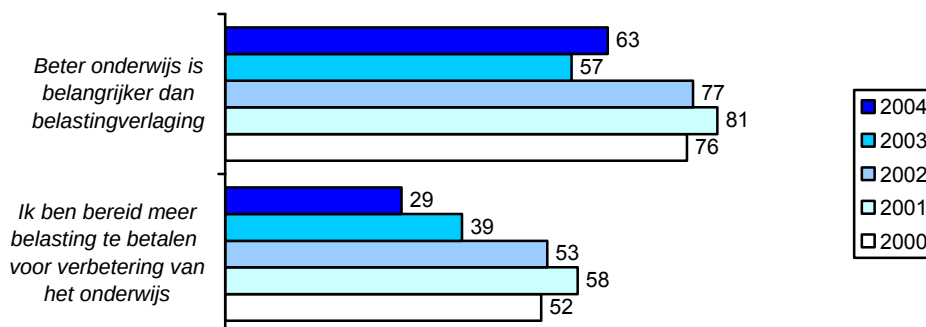
⁵ De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de significante afname ten opzichte van 2002.

3.1.3. Wat heeft men over voor onderwijs?

Aan de hand van twee stellingen is gemeten welk belang Nederlanders aan onderwijs hechten wanneer dit ook gevolgen heeft voor hun eigen portemonnee (in de vorm van belastingen). Figuur 2 geeft de percentages weer van de ondervraagden die het met de twee stellingen (helemaal) eens zijn.

Figuur 2. Percentage Nederlanders dat het (helemaal) eens is met de uitspraken

Basis. Nederlanders (n=1.062)

Een ruime meerderheid van de Nederlanders (63%) vindt beter onderwijs belangrijker dan belastingverlaging. Dit percentage is significant hoger dan in 2003, toen 57%⁶ van de Nederlanders deze mening was toegeedaan.

De bereidheid onder Nederlanders om meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs is dit jaar opnieuw verder afgenomen van 39%⁷ in 2003, naar 29% in 2004 (sign.). Er is sprake van een duidelijke dalende trend sinds 2001.

Verschillen tussen subgroepen

“Beter onderwijs is belangrijker dan belastingverlaging”

Significant vaker (helemaal) mee eens

- Nederlanders in de leeftijd van 18 t/m 29 jaar (73%)
- Hoger opgeleide Nederlanders (79%)
- Hoogbetrokken Nederlanders (80%)

Significant minder vaak (helemaal) mee eens

- Lager opgeleide Nederlanders (54%)
- Laagbetrokken Nederlanders (50%)

⁶ De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de significante afname ten opzichte van 2002.

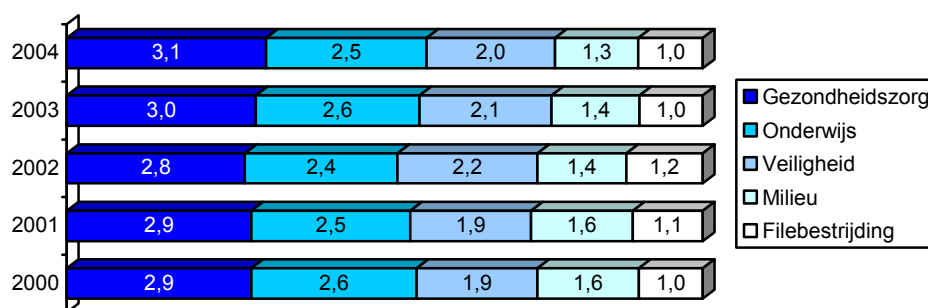
⁷ De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de significante afname ten opzichte van 2002.

“Ik ben bereid meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Nederlanders in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (37%) - Hoger opgeleide Nederlanders (48%) - Hoogbetrokken Nederlanders (46%)	- Lager opgeleide Nederlanders (21%) - Laagbetrokken Nederlanders (16%)

3.1.4. Prioriteit beleidsterreinen waaronder onderwijs

Om te meten aan welke beleidsterreinen Nederlanders prioriteit geven, is aan hen gevraagd 10 miljard euro extra belastinggeld te verdelen over vijf verschillende beleidsterreinen: gezondheidszorg, onderwijs, milieu, veiligheid/ criminaliteitsbestrijding en filebestrijding. Figuur 3 laat zien hoe zij dit verdelen over de verschillende beleidsterreinen.

Figuur 3. De verdeling van 10 miljard euro over vijf beleidsterreinen, in miljarden euro's
Basis. Nederlanders (n=1.062)

De rangorde van de beleidsterreinen is ongewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. Gezondheidszorg krijgt het meeste geld (3,1 miljard euro), gevolgd door onderwijs (2,5 miljard euro), veiligheid en criminaliteit (2,0 miljard euro), milieu (1,3 miljard euro) en tot slot filebestrijding (1,0 miljard euro).

Ten opzichte van vorig jaar hebben er wel *kleine* veranderingen plaatsgevonden in de absolute bedragen die men aan de verschillende beleidsterreinen toebedeelt. Ook dit jaar wordt er door de Nederlanders weer meer geld uitgetrokken voor gezondheidszorg, terwijl men voor onderwijs juist minder geld over heeft (niet significant). Dit laatste geldt ook voor veiligheid en milieu. Het bedrag dat men aan filebestrijding toekent, verandert niet. Een analyse van de resultaten door de jaren heen laat twee trends zien: een toename in de prioriteit voor het beleidsterrein gezondheidszorg en een afname voor het belang dat men hecht aan milieu.

Verschillen tussen subgroepen

“Wat trekt men uit voor onderwijs?”	
Significant <i>meer</i>	Significant <i>minder</i>
- Hoger opgeleide Nederlanders (2,9 miljard) - Hoogbetrokken Nederlanders (3,1 miljard)	- Lager opgeleide Nederlanders (2,3 miljard) - Laagbetrokken Nederlanders (2,2 miljard)

Critici

Voorgaande jaren waren het met name ‘critici’ die het meeste geld besteed wilden zien aan onderwijs⁸. Ook dit jaar hebben ‘critici’ relatief meer geld over voor onderwijs. Zij zijn bereid 2,8 miljard euro van de extra te besteden 10 miljard euro te besteden aan onderwijs (ten opzichte van de 2,5 miljard euro die Nederlanders gemiddeld bereid zijn te investeren in onderwijs). Ten opzichte van 2003 is dit een significante daling; in 2003 waren ‘critici’ nog bereid 3,1 miljard euro extra in onderwijs te investeren. Net als alle Nederlanders trekken ‘critici’ dit jaar het meeste geld uit voor gezondheidszorg (2,9 miljard euro).

Verschillen tussen Nederlanders met en Nederlanders zonder schoolgaande kinderen.

De groep Nederlanders in dit onderzoek is een representatieve afspiegeling van de Nederlandse bevolking en bevat derhalve ook mensen met schoolgaande kinderen. Het is interessant om te kijken of het hebben van schoolgaande kinderen van invloed is op de betalingsbereidheid en de budgetallocatie. Tabel 3 geeft de verschillen weer tussen de subgroepen.

Tabel 3. *Invloed van hebben van kinderen op verdeling 10 miljard euro over beleidsterreinen*

Basis.	Nederlanders zonder en met schoolgaande kinderen				
	Nederlanders zonder schoolgaande kinderen (n=711)	Nederlanders met kinderen in het PO (n=197)	Nederlanders met kinderen in het VO (n=163)	Nederlanders met kinderen in het MBO (n=27)	Nederlanders met kinderen in het HO (n=56)
Gezondheidszorg	3,2	2,8	2,9	3,0	2,8
Onderwijs	2,4	2,7	2,8	2,9	3,2
Veiligheid	2,0	2,1	2,0	2,0	2,0
Milieu	1,3	1,4	1,3	1,2	1,2
Filebestrijding	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9
Beter onderwijs is belangrijker dan belasting verlaging	63%	61%	64%	84%	68%
Ik ben bereid meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs	27%	33%	29%	40%	39%

Significante verschillen tussen ouders met en ouders zonder schoolgaande kinderen zijn vetgedrukt.

⁸ Voor een definitie van ‘critici’ zie bijlage 1.

Over het algemeen hebben ook Nederlanders met schoolgaande kinderen het meeste geld over voor gezondheidszorg. Dit geldt echter niet voor Nederlanders met kinderen in het hoger onderwijs; deze groep Nederlanders kent meer geld toe aan onderwijs (3,2 miljard) dan aan gezondheidszorg (2,8 miljard, niet sign.).

Verder laat de tabel zien dat Nederlanders zonder schoolgaande kinderen met gemiddeld 2,4 miljard euro het minste aan onderwijs willen besteden. In overeenstemming hiermee tonen zij ook de laagste bereidheid om meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs (27%). De betalingsbereidheid is naar eigen zeggen het hoogst onder Nederlanders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs (40%); het is ook deze groep die meer dan alle andere groepen vindt dat onderwijs belangrijker is dan belastingverlaging (84%).

3.2. Mate waarin men geïnformeerd is over onderwijs (eigen perceptie)

3.2.1. Samenvatting

De mate waarin Nederlanders geïnformeerd zijn over onderwijs is gemeten aan de hand van de mate van informatiebehoefte over onderwijs en de mate waarin men zichzelf op de hoogte acht van wat kinderen leren op school.

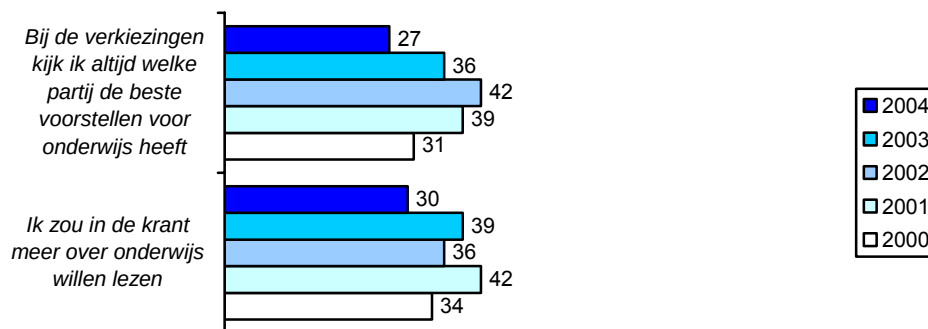
De informatiebehoefte van Nederlanders over onderwijs laat een sterke daling zien ten opzichte van voorgaande jaren. Nog maar een kwart van de Nederlanders kijkt bij verkiezingen welke partij de beste voorstellen voor onderwijs heeft; er is hier duidelijk sprake van een dalende trend. Slechts drie op de tien Nederlanders zouden in de krant meer over onderwijs willen lezen.

Daarentegen geven weer meer Nederlanders aan op de hoogte te zijn van wat kinderen leren op school. Zowel voor het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs geldt dat ruim driekwart van de Nederlanders zegt op de hoogte te zijn van wat kinderen leren op school. Nederlanders zijn minder goed op de hoogte van wat er in het middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs aan leerlingen wordt geleerd. In het hoger onderwijs geven zelfs vier op de tien Nederlanders aan niet of nauwelijks op de hoogte te zijn.

3.2.2. Mate van informatiebehoefte

Om in kaart te brengen in welke mate men geïnformeerd is over onderwijs, is de informatiebehoefte met betrekking tot onderwijs gemeten. Nederlanders hebben hiertoe gereageerd op twee stellingen waarvan de resultaten zijn weergegeven in figuur 4.

Figuur 4. *Percentage Nederlanders dat het (helemaal) eens is met stellingen Basis.* *Nederlanders (n=1.062)*

De interesse voor onderwijsvoorstellen in de verkiezingsprogramma's van politieke partijen is dit jaar opnieuw gedaald. Dit jaar zegt 27% van de Nederlanders bij verkiezingen altijd te kijken welke partij de beste voorstellen voor onderwijs heeft ten opzichte van 36%⁹ in 2003 (sign.).

Ook de interesse in artikelen over onderwijs in de krant daalt dit jaar significant. In 2003 zou nog 39% van de Nederlanders in de krant meer over onderwijs willen lezen, dit jaar is dit nog slechts 30% van de ondervraagde Nederlanders.

Verschillen tussen subgroepen

“Bij de verkiezingen kijk ik altijd welke partij de beste voorstellen voor onderwijs heeft”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Nederlanders van 60 jaar en ouder (32%) - Hoger opgeleide Nederlanders (37%) - Hoogbetrokken Nederlanders (43%) - Inwoners grote steden (39%)	- Gemiddeld opgeleide Nederlanders (21%) - Laagbetrokken Nederlanders (19%) - Inwoners rest Nederland (26%)
“Ik zou in de krant meer over onderwijs willen lezen”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Nederlanders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (36%) - Hoger opgeleide Nederlanders (36%) - Hoogbetrokken Nederlanders (43%)	Laagbetrokken Nederlanders (22%)

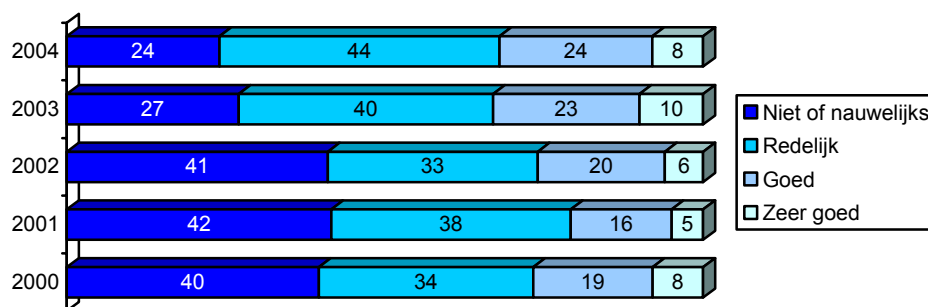
⁹ De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de significante afname ten opzichte van 2002.

3.2.3. Mate waarin men op de hoogte is

In het kader van de mate waarin men geïnformeerd is over onderwijs is de groep Nederlanders ook gevraagd in hoeverre zij op de hoogte zijn van wat kinderen leren op school. De figuren 5, 6 en 7 laten deze resultaten zien per onderwijstype.

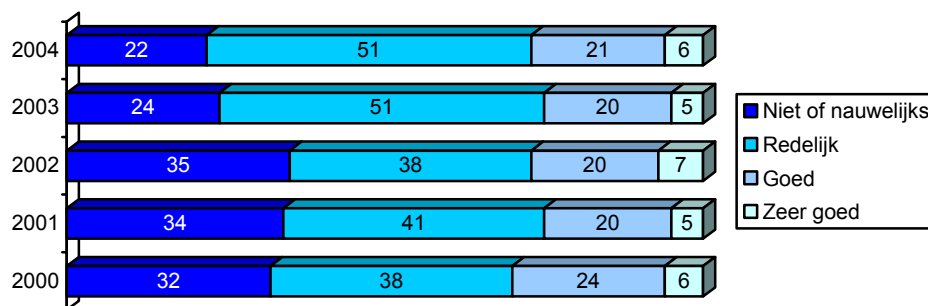
Figuur 5. Mate waarin Nederlanders op de hoogte zijn van wat kinderen leren op school (%)

Basis. Nederlanders over basisonderwijs (n=249)

Figuur 6. Mate waarin Nederlanders op de hoogte zijn van wat kinderen leren op school (%)

Basis. Nederlanders over voortgezet onderwijs (n=228)

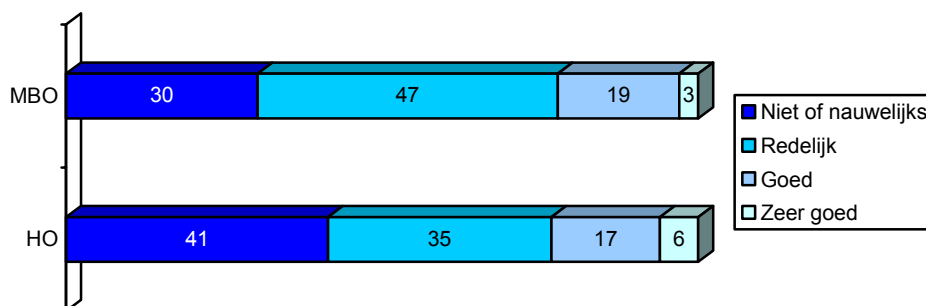

Voor zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs geldt dat het percentage Nederlanders dat aangeeft redelijk tot zeer goed op de hoogte te zijn van wat kinderen leren op school dit jaar verder is gestegen (niet sign.). In 2004 geeft ruim driekwart van de Nederlanders (76%) aan minimaal redelijk op de hoogte te zijn van wat kinderen leren in het basisonderwijs, voor het voortgezet onderwijs is dit percentage met 78% iets hoger.

De percentages Nederlanders die zeggen niet of nauwelijks op de hoogte te zijn van wat kinderen leren op de basisschool en in het voortgezet onderwijs blijven na 2002 dalen; voor het basisonderwijs ligt dit percentage op 24% en voor het voortgezet onderwijs op 22%.

Figuur 7. Mate waarin Nederlanders op de hoogte zijn van wat kinderen leren op school (%)

Basis. Nederlanders over MBO (n=297) en HO (n=288)

De mate waarin Nederlanders zeggen op de hoogte te zijn van wat leerlingen leren ligt in het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs lager dan in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Voor het middelbaar beroepsonderwijs geeft 69% van de Nederlanders aan minimaal redelijk op de hoogte te zijn van wat leerlingen leren op school, voor het hoger onderwijs ligt dit percentage met 58% aanzienlijk lager.

Verschillen tussen subgroepen

"Mate waarin men op de hoogte is van wat kinderen leren op school"	
Significant vaker zeer goed op de hoogte	Significant vaker niet/ nauwelijks op de hoogte
- Nederlanders in de leeftijd van 18 t/m 29 jaar (16%) - Hoger opgeleide Nederlanders (11%) - Hoogbetrokken Nederlanders (14%)	- Nederlanders in de leeftijd van 60 jaar of ouder (43%) - Lager opgeleide Nederlanders (38%) - Laagbetrokken Nederlanders (46%)

3.3. Beoordeling van het onderwijs en onderwijsbeleid

3.3.1. Samenvatting

Kwaliteit onderwijs en leraren

De beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs en leraren in het algemeen aan de hand van rapportcijfers laat ten opzichte van vorig jaar een aantal kleine verschuivingen zien in het voordeel van het voortgezet onderwijs en in het nadeel van het basisonderwijs.

Nederlanders beoordelen de kwaliteit van het basisonderwijs met gemiddeld een 6,6 dit jaar iets lager dan in 2003 (6,8 niet sign.). Exact dezelfde daling is terug te zien in hun beoordeling van leraren in het basisonderwijs. Ouders zijn stabiel in hun oordeel; de kwaliteit van het basisonderwijs krijgt een 6,7, leraren een 6,9.

De beoordeling van het voortgezet onderwijs door Nederlanders is hetzelfde als vorig jaar; gemiddeld een 6,5. Nederlanders zijn dit jaar wel iets positiever over de kwaliteit van de leraar, de gemiddelde beoordeling stijgt van een 6,4 naar een 6,6 (niet sign.). De daling in de beoordeling van ouders die vanaf 2000 leek te zijn ingezet, is gekeerd; ouders beoordelen het voortgezet onderwijs weer met een 6,5. Ook zijn zij net als Nederlanders positiever over de kwaliteit van de leraar; het cijfer stijgt van 6,5 naar een 6,7 (niet sign.).

De beoordeling van het middelbaar beroepsonderwijs is exact hetzelfde als vorig jaar. Nederlanders en ouders beoordelen de kwaliteit gemiddeld met een 6,4. Leraren krijgen van Nederlanders een 6,6 en van ouders een 6,5.

Het hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs zijn dit jaar voor het eerst door Nederlanders beoordeeld. De kwaliteit van het hoger beroepsonderwijs krijgt gemiddeld een 6,6, docenten worden met gemiddeld een 6,4 het laagste beoordeeld. Nederlanders zijn het meest positief over het wetenschappelijk onderwijs; de kwaliteit van het onderwijs wordt beoordeeld met een 6,8, de kwaliteit van de docenten met een 6,7.

Vertrouwen onderwijs en onderwijsbeleid

Nederlanders zijn duidelijk minder optimistisch geworden over de ontwikkeling van het onderwijs en onderwijsbeleid in Nederland. Vier op de tien vinden dat het de verkeerde kant opgaat met het onderwijs en een bijna even grote groep beoordeelt het onderwijsbeleid als slecht; vorig jaar was ruim een kwart deze mening toegedaan. Een kwart van de Nederlanders geeft aan (zeer) veel vertrouwen te hebben in het Nederlandse onderwijs; 17% heeft geen of weinig vertrouwen.

Ouders met kinderen in het basisonderwijs zijn net als vorig jaar het meest optimistisch over de ontwikkeling van het onderwijs in Nederland, toch vindt nog ruim een kwart dat het de verkeerde kant opgaat. Daar staat tegenover dat bijna een vijfde vindt dat het de goede kant opgaat. Over het onderwijsbeleid zijn deze ouders minder positief geworden; 36% vindt het beleid slecht ten opzichte van 29% vorig jaar. Al met al heeft een relatief grote groep van hen (31%) veel vertrouwen in het Nederlandse onderwijs.

De oordelen van ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs zijn min of meer gelijk aan elkaar. Beide groepen ouders zijn wat optimistischer over de ontwikkeling van het onderwijs dan vorig jaar, maar nog steeds negatiever dan de andere groepen ondervraagden: ruim één derde denkt dat het de verkeerde kant opgaat. Over het onderwijsbeleid is de ontevredenheid net als in de andere groepen toegenomen; ruim vier op de tien van deze groep ouders vinden het onderwijsbeleid slecht. Een vijfde van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs heeft weinig tot geen vertrouwen in het Nederlandse onderwijs, onder ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs loopt dit percentage op tot bijna een kwart.

Zorgpunten (spontaan)

Het tekort aan personeel is niet langer meer het meest (spontaan) genoemde probleem in het basis- en voortgezet onderwijs. Dit is nu gedragsproblemen bij leerlingen. Met name in het voortgezet onderwijs is de aandacht van Nederlanders hiervoor sterk toegenomen ten opzichte van vorig jaar. In relatie hiermee kan als (nieuw) zorgpunt de overdracht van normen en waarden op jongeren aangemerkt worden. Een ander belangrijk zorgpunt in het voortgezet onderwijs is veiligheid.

Verder blijft binnen het basisonderwijs de grootte van de klassen en daarmee samenhangend het gebrek aan individuele aandacht voor leerlingen een punt van zorg.

Gedragsproblemen en de overdracht van normen en waarden spelen ook in het middelbaar beroepsonderwijs, waarvan dit jaar voor het eerst de zorgpunten zijn geïnventariseerd. Een ander zorgpunt dat zowel in het middelbaar beroepsonderwijs als met name ook in het hoger onderwijs (het meest) wordt genoemd, is de aansluiting van het onderwijs op de praktijk.

Voor het hoger onderwijs kunnen daar nog als zorgpunten aan worden toegevoegd: gedragsproblemen, de bezuinigingen in het onderwijs en de kosten van het onderwijs voor ouders.

Programmaonderdelen

Nederlanders vinden, net als vorig jaar, dat scholen meer aandacht moeten besteden aan gedragsgerelateerde onderdelen zoals normen en waarden, persoonlijke ontwikkeling, orde, netheid en discipline en sociale vaardigheden. Aan lesinhoudelijke onderdelen wordt volgens de meeste Nederlanders over het algemeen voldoende aandacht besteed.

Verder valt op dat Nederlanders vinden dat het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs meer aandacht moeten besteden aan de beroepspraktijk. Dit ligt in lijn met hun zorg over de aansluiting van het onderwijs op de praktijk.

Grote en kleine scholen

Voor alle onderwijstypen geldt dat de voorkeur van zowel Nederlanders als ouders uitgaat naar kleine scholen boven grote scholen. In het middelbaar beroepsonderwijs stijgt dit percentage significant; in 2003 gaven zeven op de tien ouders de voorkeur aan kleine scholen, dit jaar zijn acht op de tien ouders deze mening toegedaan. Binnen het voortgezet onderwijs valt op dat ouders met kinderen in het VMBO vaker de voorkeur geven aan kleine scholen dan ouders met kinderen in het HAVO of VWO.

Onderwijsachterstanden en integratie

Tot slot van dit hoofdstuk is Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs een aantal stellingen voorgelegd met betrekking tot onderwijsachterstanden en integratie.

Driekwart van zowel Nederlanders als ouders is van mening dat het goed is dat leerlingen met een taalachterstand verplicht worden om, al voordat ze naar de basisschool gaan, speciale programma's te volgen.

Het plan dat geld voor onderwijsachterstanden vooral moet worden ingezet voor het bestrijden van achterstanden bij jonge kinderen vindt steun van ongeveer de helft van de ondervraagde Nederlanders en ouders (onder ouders stijgt dit percentage significant).

Meer bijval vindt de uitspraak dat geld voor onderwijsachterstanden gelijk moet worden verdeeld over allochtone en autochtone achterstandsleerlingen; ongeveer driekwart van zowel de Nederlanders als de ouders is het hier (helemaal) mee eens.

Ook met de stelling dat basisscholen moeten gaan samenwerken met andere instellingen (zoals hulpverlening, sport- en muziekverenigingen) om kinderen met achterstanden betere kansen te geven zijn zeven van de tien ondervraagden het eens.

Tot slot vindt ongeveer tweederde van de ondervraagden het belangrijk dat allochtone en autochtone kinderen gespreid worden over de scholen. Onder ouders met kinderen op 'grijze' scholen is zelfs driekwart deze mening toegedaan. Onder Nederlanders neemt dit percentage ten opzichte van voorgaande jaren significant af.

3.3.2. Beoordeling van het onderwijs

Om te peilen hoe men over het algemeen over het onderwijs in Nederland denkt, is Nederlanders en ouders gevraagd het onderwijs, de leraren en het onderwijsbeleid te beoordelen (het betreft hier het onderwijs en leraren in het algemeen, in hoofdstuk 4 beoordelen ouders specifiek de school van hun kind, in hoofdstuk 5 beoordelen ouders specifiek de leraar van hun kind). Daarnaast is hen gevraagd naar de mate waarin zij vertrouwen hebben in het Nederlandse onderwijs.

3.3.2.1 Beoordeling onderwijs (rapportcijfers)

Basisonderwijs

Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs is gevraagd de kwaliteit van het basisonderwijs te beoordelen aan de hand van een rapportcijfer. Tabel 4 laat de gemiddelde cijfers zien.

Tabel 4. *Gemiddeld rapportcijfer voor de kwaliteit van het basisonderwijs*
Basis. Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Basisonderwijs						
Nederlanders	6,8	6,9	6,8	6,8	6,8	6,6
Ouders met kinderen in het PO	6,8	6,9	6,7	6,7	6,7	6,7

Nederlanders zijn dit jaar minder positief over de kwaliteit van het Nederlandse basisonderwijs. In 2003 beoordeelden zij het basisonderwijs nog met een 6,8, dit jaar scoort het niet hoger dan een 6,6 (niet sign.). Ouders beoordelen de kwaliteit van het Nederlandse basisonderwijs onveranderd met een 6,7.

Verschillen tussen subgroepen

"Beoordeling kwaliteit basisonderwijs"	
Significant hoger	Significant lager
• Moeders (6,8)	-

Voortgezet onderwijs

In tabel 5 staan de gemiddelde rapportcijfers van Nederlanders en ouders voor het voortgezet onderwijs.

Tabel 5. *Gemiddeld rapportcijfer voor de kwaliteit van het voortgezet onderwijs*
Basis. Nederlanders en ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Voortgezet onderwijs						
Nederlanders	6,8	6,9	6,6	6,6	6,5	6,5
Ouders met kinderen in het VO	6,7	6,7	6,5	6,5	6,4	6,5

De beoordeling van het voortgezet onderwijs ligt met een gemiddelde van 6,5 van zowel Nederlanders als ouders op een iets lager niveau dan de beoordeling van het basisonderwijs. Na de lichte daling in 2003 is de beoordeling van Nederlanders dit jaar constant gebleven. De beoordeling van de kwaliteit van het voortgezet onderwijs van ouders is licht gestegen van een 6,4 in 2003 naar een 6,5 dit jaar (niet sign.) en ligt daarmee weer op het niveau van 2001 en 2002.

Verschillen tussen subgroepen

Voor zowel Nederlanders als ouders geldt dat achtergrondvariabelen niet van invloed zijn op de beoordeling van de kwaliteit van het voortgezet onderwijs.

Middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs

Tabel 6 laat de gemiddelde rapportcijfers van Nederlanders en ouders voor het middelbaar en hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs zien.

Tabel 6. *Gemiddeld rapportcijfer voor de kwaliteit van het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs*
Basis. Ouders met kinderen in het MBO en Nederlanders over het MBO en HO

	2003	2004
Middelbaar beroepsonderwijs		
Nederlanders	-	6,4
Ouders met kinderen in het MBO	6,4	6,4
Hoger onderwijs		
Nederlanders HBO	-	6,6
Nederlanders WO	-	6,8
Nederlanders HO (gemiddeld cijfer)	-	6,7

Zowel Nederlanders als ouders beoordelen de kwaliteit van het middelbaar beroepsonderwijs in Nederland met gemiddeld een 6,4. De beoordeling van ouders ligt hiermee op hetzelfde niveau als in 2003.

Nederlanders beoordelen de kwaliteit van het hoger beroepsonderwijs in Nederland met gemiddeld een 6,6. Het wetenschappelijk onderwijs krijgt de hoogste beoordeling van Nederlanders, gemiddeld een 6,8.

Verschillen tussen subgroepen

"Beoordeling kwaliteit middelbaar beroepsonderwijs"	
Significant <i>hoger</i>	Significant <i>lager</i>
	Hoogbetrokken ouders (6,0)
"Beoordeling kwaliteit hoger onderwijs"	
HBO Significant <i>hoger</i>	WO Significant <i>hoger</i>
Nederlanders in de leeftijd van 60 jaar en ouder (7,0)	Nederlanders in de leeftijd van 60 jaar en ouder (7,2)

3.3.2.2 Beoordeling leraren (rapportcijfers)

Basisonderwijs

Tabel 7 geeft weer hoe leraren in het basisonderwijs worden beoordeeld door Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs.

Tabel 7. Gemiddelde rapportcijfers voor de kwaliteit van leraren in het basisonderwijs

Basis. Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs

Leraar basisonderwijs						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Nederlanders	6,8	7,0	7,0	6,9	6,8	6,6
Ouders	7,1	7,1	7,0	7,0	6,9	6,9

De beoordeling van de kwaliteit van leraren in het basisonderwijs door Nederlanders daalt dit jaar van een 6,8 in 2003 naar een 6,6 in 2004 (niet sign.). De beoordeling van ouders is met een 6,9 ongewijzigd ten opzichte van 2003.

Verschillen tussen subgroepen

"Beoordeling kwaliteit leraar basisonderwijs"	
Significant <i>hoger</i>	Significant <i>lager</i>
Lager opgeleide ouders (7,1)	Hoger opgeleide ouders (6,6)

Voortgezet onderwijs

Tabel 8 presenteert de gemiddelde rapportcijfers die leraren in het voortgezet onderwijs krijgen.

Tabel 8. *Gemiddelde rapportcijfers voor de kwaliteit van leraren in het voortgezet onderwijs*
Basis. Nederlanders en ouders met kinderen in het VO

Leraar voortgezet onderwijs						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Nederlanders	6,9	6,9	6,8	6,8	6,4	6,6
Ouders	6,8	6,8	6,7	6,7	6,5	6,7

Na een daling in 2003 is de beoordeling van de kwaliteit van leraren in het voortgezet onderwijs dit jaar weer gestegen. Leraren in het voortgezet onderwijs krijgen dit jaar van Nederlanders gemiddeld een 6,6, en van ouders een 6,7 (niet sign.).

Over het algemeen kan gesteld worden dat de beoordeling dit jaar positiever is en het niveau van leraren in het basisonderwijs nadert.

Verschillen tussen subgroepen

Zowel onder Nederlanders als onder ouders treden er geen verschillen op naar achtergrondvariabelen.

Middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs

Tabel 9 geeft de rapportcijfers weer voor docenten in het middelbaar en hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs.

Tabel 9. *Gemiddelde rapportcijfers voor de kwaliteit van docenten in het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs*
Basis. Nederlanders en ouders met kinderen in het MBO, HBO en WO

Leraar MBO		Docent HBO	Docent WO
	2003	2004	2004
Nederlanders	-	6,6	6,4
Ouders	6,5	6,5	-

Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs beoordelen docenten in dit onderwijstype net als vorig jaar met gemiddeld een 6,5. Nederlanders zijn met gemiddeld een 6,6 iets positiever. Nederlanders zijn met een 6,4 het minst positief over docenten in het hoger beroepsonderwijs en met een 6,7 het meest positief over docenten in het wetenschappelijk onderwijs.

Verschillen tussen subgroepen

Wat betreft de beoordeling van leraren in het middelbaar beroepsonderwijs geldt dat achtergrondkenmerken niet van invloed zijn.

“Beoordeling kwaliteit docent hoger beroepsonderwijs”	
HBO significant <i>hoger</i>	WO significant <i>hoger</i>
Nederlanders in de leeftijd van 60 jaar en ouder (6,8)	Gemiddeld opgeleide Nederlanders (6,1)

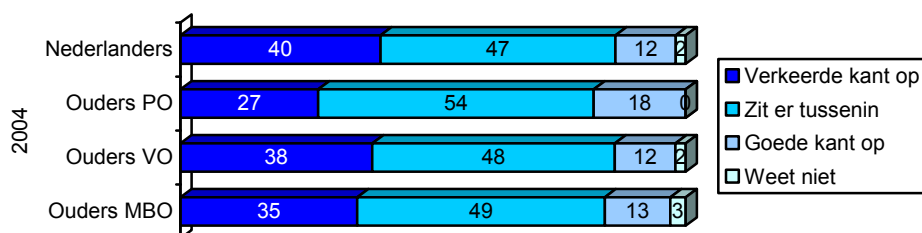
“Beoordeling kwaliteit docent wetenschappelijk onderwijs”	
WO significant <i>hoger</i>	WO significant <i>lager</i>
Nederlanders in de leeftijd van 60 jaar en ouder (7,1)	Nederlanders in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (6,3)

3.3.2.3 Onderwijs en onderwijsbeleid

Ontwikkeling onderwijs

Zowel Nederlanders als ouders hebben hun mening gegeven over de ontwikkeling van het onderwijs in Nederland. Zij hebben aangegeven of zij vinden dat het de laatste tijd met het onderwijs in Nederland de goede kant of de verkeerde kant opgaat, of dat het er tussen in zit. In figuur 8 staan de resultaten weergegeven.

Figuur 8. Welke kant gaat het op met het onderwijs (%)?
Basis. Nederlanders en ouders uitgesplitst naar onderwijstype

Nederlanders zijn dit jaar veel minder optimistisch over het onderwijs dan in 2003. Het percentage Nederlanders dat vindt dat het de verkeerde kant opgaat met het onderwijs in Nederland is significant gestegen van 27% in 2003 naar 40% dit jaar en komt hiermee weer in de buurt van het percentage van 2001 (47% verkeerde kant op). Nog maar 12% van de Nederlanders denkt dat het de goede kant opgaat. Dit percentage blijft dalen (24% in 2001, 15% in 2002 en 2003).

Ouders met kinderen in het basisonderwijs zijn net als voorgaande jaren het meest optimistisch over het Nederlandse onderwijs. Bijna één op de vijf ouders (18%) vindt dat het de goede kant opgaat met het onderwijs in Nederland. De meerderheid (54%) reageert neutraal. Er zijn geen significante verschillen ten opzichte van 2003.

De meningen van ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs zijn min of meer gelijk aan elkaar. Ten opzichte van 2003 zijn beide oudergroepen iets optimistischer over het onderwijs (niet sign.), maar toch vindt nog ruim éénderde dat het de verkeerde kant opgaat (respectievelijk 38% en 35%).

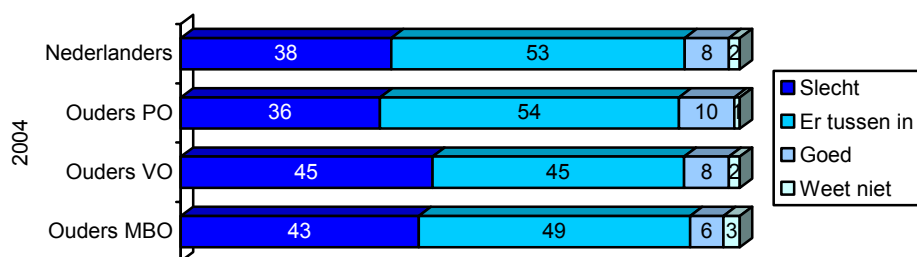
Verschillen tussen subgroepen

"Welke kant gaat het op met het onderwijs?"	
Significant vaker de goede kant op	Significant vaker de verkeerde kant op
- Nederlanders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (15%) - Moeders (16%) - Ouders in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (19%) - Laagbetrokken ouders (18%)	- Mannen (44%) - Nederlanders in de leeftijd van 18 t/m 29 jaar (60%) - Gemiddeld en hoger opgeleide Nederlanders (respectievelijk 49% en 50%) - Hoogbetrokken Nederlanders (47%) - Vaders (37%) - Ouders in de leeftijd van 50 t/m 59 jaar (43%) - Hoogbetrokken ouders (43%)

Onderwijsbeleid

De respondenten hebben het Nederlandse onderwijsbeleid van het kabinet Balkenende II beoordeeld. Figuur 9 geeft de resultaten weer.

Figuur 9. Beoordeling van het Nederlandse onderwijsbeleid (%)
Basis. Uitsplitsing naar Nederlanders en ouders met kinderen in de verschillende onderwijstypen

Slechts weinig ondervraagden (10% of minder) beoordelen het onderwijsbeleid als goed. De meesten geven een neutraal antwoord (45-54%). Iets minder dan vier op de tien Nederlanders (38%) beoordelen het beleid als slecht; dit zijn beduidend meer mensen dan in 2003 (27%, sign.). Hetzelfde geldt voor ouders in het basisonderwijs; 36% vindt het beleid slecht ten opzichte van 29% vorig jaar (sign.).

Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs zijn het meest negatief over het onderwijsbeleid; ruim vier op de tien van deze groep ouders vinden het onderwijsbeleid slecht. Ook deze percentages zijn gestegen ten opzichte van vorig jaar, echter niet significant; onder ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs van 39% naar 45% en onder ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs van 41% naar 43%.

Verschillen tussen subgroepen

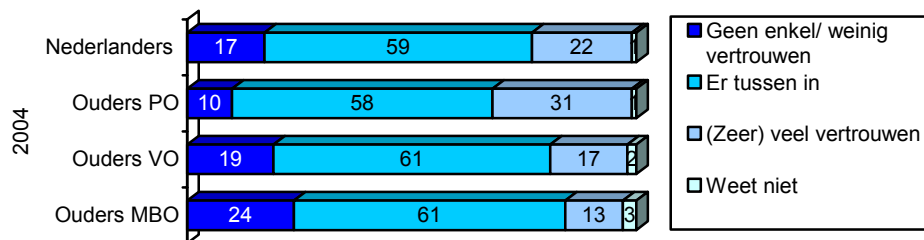
“Beoordeling van het Nederlandse onderwijsbeleid”	
Significant vaker goed	Significant vaker slecht
- Nederlanders en ouders in de leeftijd van 60 jaar en ouder (12%) - Hoger opgeleide Nederlanders (11%)* - Hoogbetrokken Nederlanders (14%) - Ouders in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (11%)	- Mannen (44%) - Nederlanders in de leeftijd van 18 t/m 29 jaar (48%) - Hoger opgeleide Nederlanders (44%)* - Gemiddeld betrokken Nederlanders (44%) - Ouders in de leeftijd van 50 t/m 59 jaar (51%) - Hoger opgeleide ouders (48%) - Hoogbetrokken ouders (53%)

* Ondervraagden konden hier uit vier antwoorden kiezen. Hoger opgeleiden geven vaker het antwoord 'goed' of 'slecht', lager opgeleiden geven vaker het antwoord 'er tussen in' of 'weet niet'.

3.3.2.4 Vertrouwen in het Nederlandse onderwijs

Nederlanders en ouders is net als vorig jaar gevraagd hoeveel vertrouwen zij hebben in het Nederlandse onderwijs. Doordat de antwoordschaal dit jaar is veranderd (van een vierpuntsschaal naar een vijfpuntsschaal), is het niet mogelijk de resultaten van 2003 en 2004 (direct) met elkaar te vergelijken. Figuur 10 laat de resultaten zien voor 2004.

Figuur 10. *Mate van vertrouwen in het Nederlandse onderwijs (%)*
Basis. *Nederlanders en ouders uitgesplitst naar onderwijstype*

In lijn met de beoordeling van het onderwijs en het onderwijsbeleid hebben ouders met kinderen in het basisonderwijs het meeste vertrouwen in het Nederlandse onderwijs (31% positief, 10% negatief), gevolgd door Nederlanders (22% positief, 17% negatief) en ouders

met kinderen in het voortgezet onderwijs (17% positief, 19% negatief). Wederom zijn ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs het meest negatief (13% positief, 24% negatief). 2003 liet eenzelfde beeld zien.

Verschillen tussen subgroepen

"Mate van vertrouwen in het Nederlandse onderwijs"	
Significant vaker (zeer) veel vertrouwen	Significant vaker geen enkel/ weinig vertrouwen
- Hoger opgeleide Nederlanders (27%)* - Hoogbetrokken Nederlanders (28%) - Ouders in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (30%) - Hoger opgeleide ouders (26%)	- Hoger opgeleide Nederlanders (22%)* - Ouders in de leeftijd van 50 t/m 59 jaar (24%) - Lager opgeleide ouders (20%)

* Ondervraagden konden hier uit vier antwoorden kiezen. Hoger opgeleiden geven vaker het antwoord '(zeer) veel vertrouwen' of 'geen enkel/ weinig vertrouwen', lager opgeleiden geven vaker het antwoord 'er tussen in' of 'weet niet'.

3.3.3. Zorgpunten

Aan Nederlanders is gevraagd wat volgens hen het grootste probleem is waarmee het onderwijs momenteel wordt geconfronteerd (ouders is dezelfde vraag voor gelegd, dit komt in hoofdstuk 4 aan bod). Het betrof hier een open vraag. De codering van deze open vraag is vanwege de opkomst van nieuwe zorgpunten zoals waarden en normen, gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. Hierdoor is een directe vergelijking tussen de resultaten van 2004 met voorgaande jaren niet mogelijk. De resultaten van voorgaande jaren worden voor de beeldvorming wel gerapporteerd. De toelichting achter de antwoordcodes vermeldt de verschillen tussen de (inhoud van) de nieuwe en de oude codes.

Basisonderwijs

Tabel 10 geeft een overzicht van de meest genoemde problemen in het basisonderwijs.

Tabel 10. *Meest genoemde problemen in het basisonderwijs (%)*
Basis. *Nederlanders over het basisonderwijs (n=249)*

	Nederlanders PO					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
(Normen en waarden en) gedragsproblemen 2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg 2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	22	13	12	17	10	19
Tekort aan personeel 2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren 2004: lerarentekort (exclusief lesuitval)	21	31	38	38	27	11
De grootte van de klassen	-	-	-	-	-	11
Onvoldoende individuele aandacht 2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind 2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet- gemiddelde) leerling	13	13	8	11	20	9
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs 2003: te weinig mogelijkheden, voorzieningen en salaris 2004: bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs	6	4	12	7	8	8
Overdracht normen en waarden 2004: opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders versus normen en waarden als aandachtsgebied op school	-	-	-	-	-	8
Aantal allochtonen 2003: aantal allochtonen op school, witte/ zwarte scholen, gebrek aan integratie 2004: door groot aantal allochtonen gaat niveau omlaag en krijgen autochtone leerlingen minder aandacht, cultuurverschillen/ problemen, leerlingen met taalachterstand/ problemen	5	10	5	4	8	7

Ondanks dat de resultaten van dit jaar niet direct met die van voorgaande jaren te vergelijken zijn, is te zien dat het tekort aan personeel niet langer meer het meest genoemde probleem in het basisonderwijs is. Het aantal Nederlanders dat dit spontaan noemt is significant gedaald.

De nieuwe nummer één dit jaar in de ranglijst van zorgpunten is het gebrek aan normen en waarden bij leerlingen dat zich onder andere uit in gedragsproblemen, geen respect hebben voor leerkrachten en ouderen en ongehoorzaamheid; 19% van de Nederlanders noemt dit als groot probleem binnen het basisonderwijs. Ten opzichte van 2003 (10%) neemt het percentage Nederlanders dat dit spontaan noemt significant toe en ligt het boven het hoge niveau van 2002 (17%). Een zorgpunt dat hiermee te maken heeft, is de overdracht van waarden en normen op kinderen en de verantwoordelijkheid hiervoor. Door 8% van de ouders wordt dit spontaan genoemd.

Een ander zorgpunt van de Nederlanders is de grootte van de klassen binnen het basisonderwijs (11%) – en daarmee samenhangend – het gebrek aan individuele aandacht voor leerlingen (9%). Vorig jaar nam de aandacht van Nederlanders voor dit probleem al duidelijk toe; dit jaar ligt de aandacht hiervoor op hetzelfde niveau.

Daarnaast maken Nederlanders zich net als vorig jaar binnen het basisonderwijs zorgen over bezuinigingen in het onderwijs (8%) en het aantal allochtonen (7%).

In 2003 leek de kwaliteit van onderwijs een opkomend zorgpunt; 8% van de Nederlanders maakte zich hier zorgen over. Dit jaar is dit percentage met 3% weer gedaald naar het niveau van voorgaande jaren. De gemiddelde beoordeling van de kwaliteit van het basisonderwijs en leraren is echter wel gedaald van een 6,8 naar een 6,6 (paragraaf 3.3.2.1 en 3.3.2.2).

Voortgezet onderwijs

Tabel 11 geeft de meest spontaan genoemde zorgpunten in het voortgezet onderwijs weer.

Tabel 11. *Meest genoemde problemen in het voortgezet onderwijs (%)*
Basis. *Nederlanders over het VO (n=228)*

	Nederlanders VO					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
(Normen en waarden en) gedragsproblemen 2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg 2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	27	20	18	25	16	28
Tekort aan personeel 2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren 2004: lerarentekort (exclusief lesuitval)	18	24	33	29	23	12
Veiligheid 2003: pesten, kleine criminaliteit, wapens op school 2004: Toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school	2	2	0	1	2	10
Onvoldoende individuele aandacht 2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind 2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet- gemiddelde) leerling	7	5	4	7	9	9
Overdracht normen en waarden 2004: opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders versus normen en waarden als aandachtsgebied op school	-	-	-	-	-	7
Lesuitval 2004: te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren	-	-	-	-	-	6

Ook in het voortgezet onderwijs is niet langer meer het tekort aan personeel het meest genoemde probleem, maar gedragsproblemen bij leerlingen; maar liefst 28% van de Nederlanders noemt dit spontaan als grootste zorgpunt. Ondanks dat de resultaten van dit jaar niet direct te vergelijken zijn met die van voorgaande jaren, lijkt dit een aanzienlijke stijging ten opzichte van 2003 (16%). Een probleem dat hiermee samenhangt, is de overdracht van normen en waarden op jongeren; dit (nieuwe) zorgpunt wordt door 7% van de Nederlanders genoemd.

Een ander belangrijk zorgpunt in het voortgezet onderwijs is de veiligheid op school. Een tiende van de Nederlanders (10%) maakt zich hier zorgen over.

Daarnaast blijven Nederlanders zich zorgen maken over het gebrek aan individuele aandacht voor leerlingen (9%) en lesuitval (6%) dat dit jaar als aparte code is opgenomen.

De kwaliteit van onderwijs en leraren leken in 2003 twee opkomende zorgpunten; 8% van de Nederlanders maakte zich zorgen over deze punten. Dit jaar zijn deze percentages echter weer gedaald richting het niveau van 2002 en eerder; 5% van de Nederlanders maakt zich zorgen over de kwaliteit van leraren en 4% over de kwaliteit voor onderwijs. Hiermee in lijn liggen de hogere rapportcijfers die Nederlanders hebben gegeven aan de kwaliteit van het voortgezet onderwijs (6,5 versus 6,4 in 2003) en de kwaliteit van leraren (6,7 versus 6,5 in 2003) (paragraaf 3.3.2.1 en 3.3.2.2).

Middelbaar beroepsonderwijs

Tabel 12 geeft de meest spontaan genoemde zorgpunten in het middelbaar beroepsonderwijs weer. Deze vraag is dit jaar voor wat betreft de Nederlanders voor het eerst opgenomen in het onderzoek.

Tabel 12. *Meest genoemde problemen in het middelbaar beroepsonderwijs (%)*
Basis. Nederlanders over het MBO (n=297)

Nederlanders MBO	
	2004
(Normen en waarden en) gedragsproblemen gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	13
Overdracht normen en waarden opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders versus normen en waarden als aandachtgebied op school	8
Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	7
Onvoldoende individuele aandacht gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling	6
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs Bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs	6

Gedragsproblemen van jongeren op school (13%) en het daaraan gerelateerde probleem van de overdracht van normen en waarden op jongeren (8%) zijn de meest genoemde zorgpunten binnen het middelbaar beroepsonderwijs.

De aansluiting van het onderwijs op de praktijk staat op de derde plaats in de lijst met zorgpunten van Nederlanders; 7% van hen maakt zich hier zorgen over.

Daarnaast maakt 6% van de Nederlanders zich zorgen over het gebrek aan individuele aandacht voor leerlingen en eveneens 6% van de Nederlanders maakt zich zorgen over bezuinigingen en te weinig geld in het middelbaar beroepsonderwijs.

Hoger onderwijs

Tabel 13 geeft een overzicht van de meest spontaan genoemde problemen in het hoger onderwijs. Ook deze vraag dit jaar voor het eerst aan Nederlanders voorgelegd.

Tabel 13. *Meest genoemde problemen in het hoger onderwijs (%)*
Basis. Nederlanders over het HO (n=288)

Nederlanders HO	
	2004
Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	13
(Normen en waarden en) gedragsproblemen gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	8
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs	8
Kosten van het onderwijs	6
Onvoldoende individuele aandacht gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling	5

De aansluiting van het onderwijs op de praktijk, het zorgpunt dat in het middelbaar beroepsonderwijs met 8% de derde plaats op de lijst met zorgpunten inneemt, staat in het hoger onderwijs met 13% op de eerste plaats. Gedragsproblemen staat op de tweede plaats, maar het aandeel Nederlanders dat zich hier zorgen over maakt (8%) is relatief klein. Ook 8% noemt de bezuinigingen in het onderwijs als probleem in het hoger onderwijs. Wat verder opvalt, is dat 6% van de Nederlanders de kosten van het onderwijs voor ouders als punt van zorg binnen het hoger onderwijs noemt.

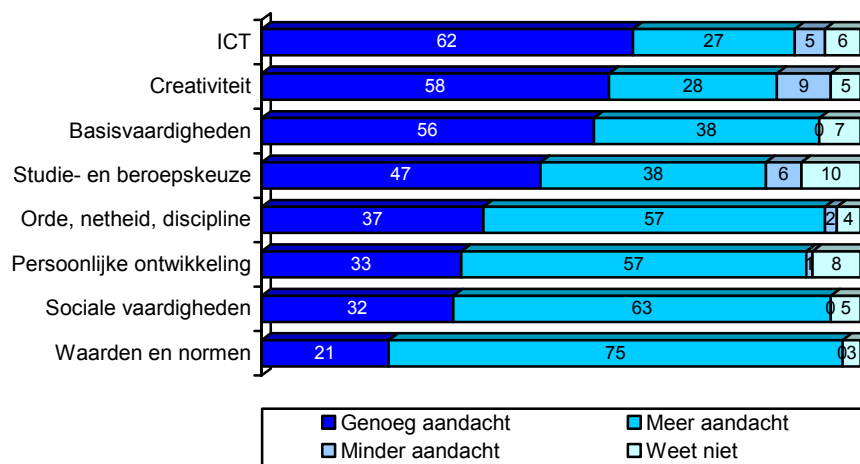
3.3.4. Aandacht voor programmaonderdelen

Nederlanders is een aantal zaken voorgelegd die scholen kunnen leren aan leerlingen (deze zaken zijn ook aan ouders voorgelegd, dit komt in hoofdstuk 4 aan de orde). Enerzijds is een aantal (onderwijs)inhoudelijke aspecten voorgelegd, anderzijds een aantal gedragsaspecten. Nederlanders is gevraagd aan te geven of hieraan binnen het huidige onderwijs meer of minder aandacht moet worden geschonken, of dat het goed is zoals het nu gebeurt. Dit jaar hebben Nederlanders voor het eerst ook programmaonderdelen in het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs beoordeeld.

Basisonderwijs

Figuur 11 laat zien aan welke programmaonderdelen basisscholen genoeg aandacht geven en aan welke onderdelen volgens Nederlanders meer aandacht mag worden geschonken.

Figuur 11. Aandacht voor zaken die basisscholen kunnen leren aan leerlingen (%)
Basis. Nederlanders (n=249)

Volgens een meerderheid van de Nederlanders krijgen, net als vorig jaar, de (lesinhoudelijke) programmaonderdelen ICT (62%), creativiteit (58%) en basisvaardigheden (56%) voldoende aandacht in het basisonderwijs.

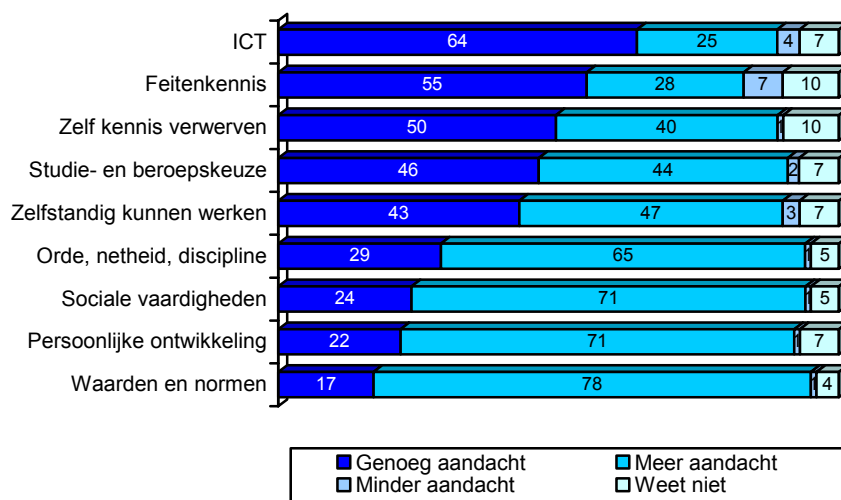
De (gedragsgerelateerde) onderdelen orde, netheid en discipline (57%), persoonlijke ontwikkeling (57%), sociale vaardigheden (63%) en waarden en normen (75%) verdienen volgens een meerderheid van de Nederlanders meer aandacht. Deze percentages stijgen licht ten opzichte van 2003 (niet sign.). Opvallend is de stijging van het percentage Nederlanders dat vindt dat het programmaonderdeel waarden en normen meer aandacht verdient; in 2003 lag dit percentage op 68%, dit jaar is het gestegen naar 75% (niet sign.).

Deze uitkomst is in lijn met de stijging in het aantal Nederlanders dat zich zorgen maakt over normen en waarden en gedragsproblemen in het basisonderwijs.

Voortgezet Onderwijs

Figuur 12 laat zien welke programmaonderdelen in het voortgezet onderwijs voldoende aandacht krijgen en welke onderdelen meer aandacht zouden moeten krijgen volgens Nederlanders.

Figuur 12. *Aandacht voor zaken die scholen in het voortgezet onderwijs kunnen leren aan leerlingen*
Basis. *Nederlanders (n=228)*

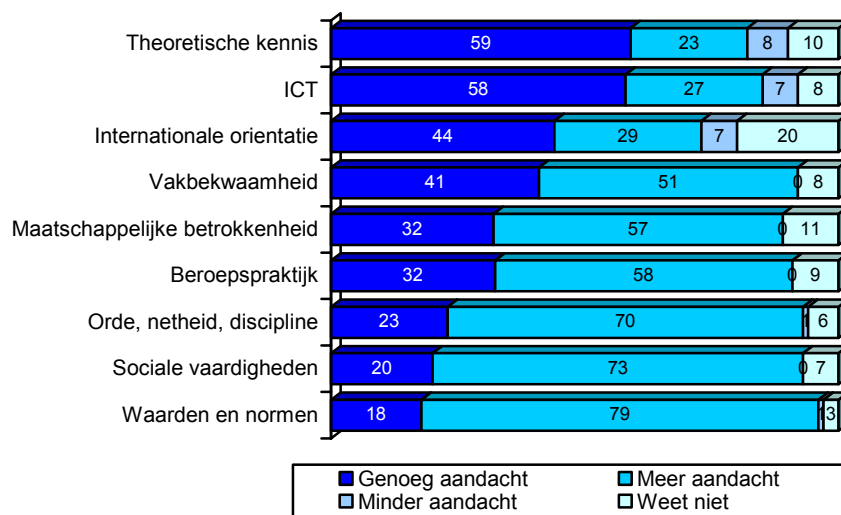

Het voortgezet onderwijs laat hetzelfde patroon zien als het basisonderwijs; Nederlanders zijn het meest tevreden met de aandacht die scholen in het voortgezet onderwijs geven aan lesinhoudelijke onderdelen zoals ICT (64%), feitenkennis (55%) en zelf kennis verwerven (50%) en minder tevreden over de gedragsgerelateerde onderdelen. Meer dan de helft van de Nederlanders is van mening dat de programmaonderdelen orde, netheid en discipline (65%), sociale vaardigheden (71%), persoonlijke ontwikkeling (71%) en waarden en normen (78%) in het voortgezet onderwijs meer aandacht behoeven. Ook in het voortgezet onderwijs zijn deze uitkomsten in lijn met de opkomst van enkele gedragsgerelateerde zorgpunten zoals waarden en normen en veiligheid. Ten opzichte van 2003 treden er geen significante verschillen op.

Middelbaar beroepsonderwijs

Figuur 13 laat zien welke programmaonderdelen in het middelbaar beroepsonderwijs voldoende aandacht krijgen en welke onderdelen meer aandacht zouden moeten krijgen volgens Nederlanders.

Figuur 13. *Aandacht voor zaken die scholen in het middelbaar beroepsonderwijs kunnen leren aan leerlingen*
Basis. *Nederlanders (n=297)*

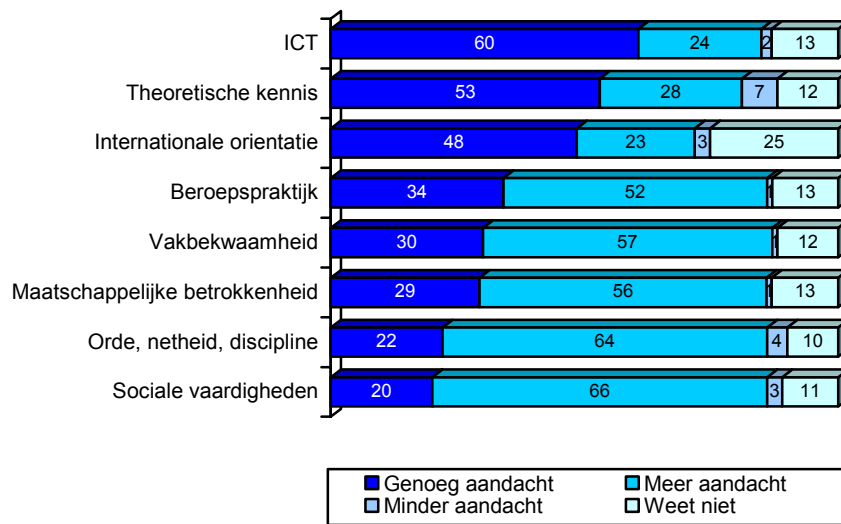
Theoretische kennis (59%) en ICT (58%) krijgen volgens een meerderheid van de Nederlanders voldoende aandacht in het middelbaar beroepsonderwijs. Zes van de negen programmaonderdelen behoeven echter volgens meer dan de helft van de Nederlanders meer aandacht. Net als in het voortgezet onderwijs geldt dit met name voor de gedragsaspecten orde, netheid en discipline (70%), sociale vaardigheden (73%) en waarden en normen (79%). Maar ook voor de beroepspraktijk is meer aandacht nodig volgens 58% van de Nederlanders, evenals voor maatschappelijke betrokkenheid (57%) en vakbekwaamheid (51%). In de vorige paragraaf was al te zien dat de aansluiting van het onderwijs op de praktijk als één van de zorgpunten binnen het middelbaar beroepsonderwijs naar voren komt. Met betrekking tot het programmaonderdeel internationale oriëntatie zijn de meningen enigszins verdeeld. Volgens 44% van de Nederlanders wordt hieraan voldoende aandacht besteed, volgens éénderde (29%) verdient dit programmaonderdeel meer aandacht, 7% vindt dat er minder aandacht aan moet worden besteed en een vijfde van de Nederlanders (20%) weet het niet.

Hoger onderwijs

Figuur 14 laat zien welke programmaonderdelen in het hoger onderwijs voldoende aandacht krijgen en welke onderdelen meer aandacht zouden moeten krijgen volgens Nederlanders.

Figuur 14. **Aandacht voor zaken die scholen in het hoger onderwijs kunnen leren aan leerlingen**

Basis. Nederlanders (n=288)

Net als in het middelbaar beroepsonderwijs krijgen de programmaonderdelen ICT (60%) en theoretische kennis (53%) volgens meer dan de helft van de Nederlanders voldoende aandacht. Aan vijf van de acht aspecten zou volgens Nederlanders in het hoger onderwijs meer aandacht moeten worden besteed. Ook hier zijn dat met name de gedragsaspecten orde, netheid en discipline (64%) en sociale vaardigheden (66%).

Wat net als in het middelbaar beroepsonderwijs opvalt, is dat Nederlanders meer aandacht vragen voor de beroepspraktijk (52%) en de vakbekwaamheid (57%) binnen het hoger onderwijs. Aansluiting van het hoger onderwijs op de praktijk voert de lijst van zorgpunten aan (paragraaf 3.3.3).

3.3.5. Grote en kleine scholen

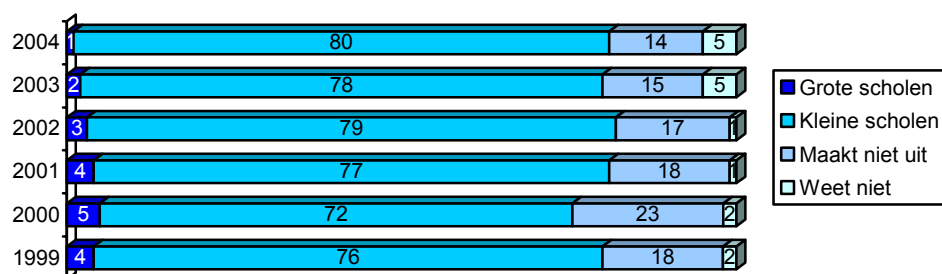
In deze paragraaf wordt beschreven wat de mening is van Nederlanders en ouders over de (gewenste) grootte van scholen. De resultaten worden besproken per onderwijstype.

Aan alle Nederlanders en ouders is de vraag voorgelegd wat zij over het algemeen beter vinden: grote scholen of kleine scholen. Het antwoord 'maakt niet uit' kon ook gekozen worden.

Basisonderwijs

De figuren 15 en 16 laten zien wat de voorkeuren zijn van Nederlanders en ouders als het gaat om de grootte van scholen in het basisonderwijs.

Figuur 15. Grote scholen versus kleine scholen in het basisonderwijs (% voorkeur)
Basis. Nederlanders (n=249)

Figuur 16. Grote scholen versus kleine scholen in het basisonderwijs (% voorkeur)
Basis. Ouders met kinderen in het basisonderwijs (n=402)

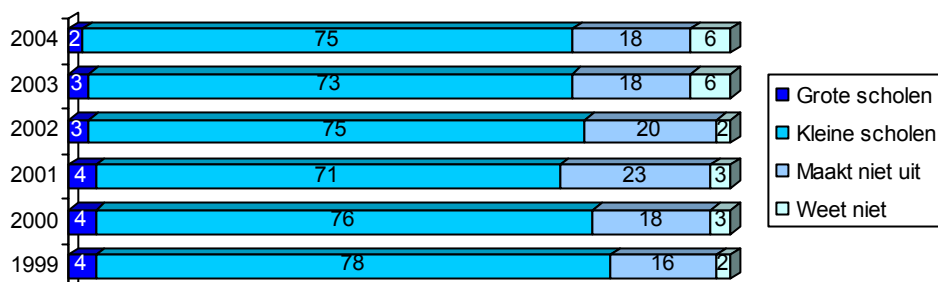

De voorkeur van zowel Nederlanders als ouders blijft duidelijk uitgaan naar kleine scholen in het basisonderwijs; deze voorkeur is weer wat sterker geworden dan in 2003.

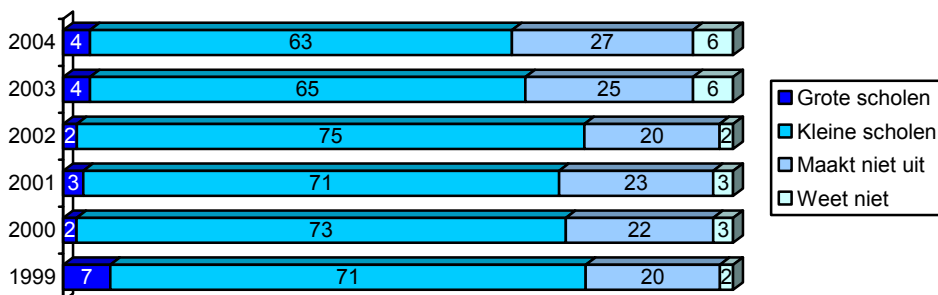
Voortgezet onderwijs

Aan Nederlanders en ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs is dezelfde vraag voorgelegd met betrekking tot het voortgezet onderwijs. De figuren 17 en 18 laten de resultaten zien.

Figuur 17. Grote scholen versus kleine scholen in het voortgezet onderwijs (%)
Basis. Nederlanders (n=228)

Figuur 18. Grote scholen versus kleine scholen in het voortgezet onderwijs (%)
Basis. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs (n=417)

Ook in het voortgezet onderwijs is een grote meerderheid van de Nederlanders en ouders van mening dat kleine scholen beter zijn dan grote scholen. Driekwart van de Nederlanders (75%) is deze mening toegedaan ten opzichte van 63% van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs. Ruim een kwart van deze ouders (27%) staat hier echter onverschillig tegenover; dit percentage lijkt door de jaren heen licht te groeien.

Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs versus HAVO en VWO

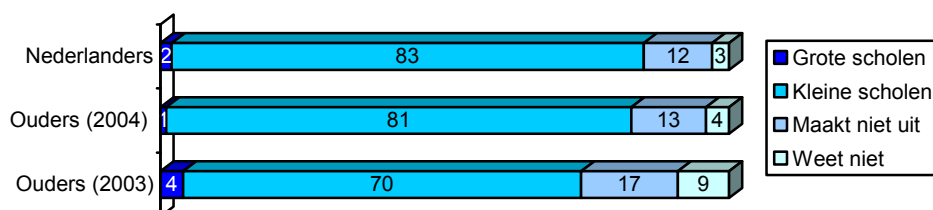
Ouders met kinderen in het VMBO hebben een sterkere voorkeur voor kleine scholen dan ouders met kinderen in het HAVO of VWO: 73% versus 55%. Relatief veel ouders met kinderen in het HAVO of VWO (34%) geven aan dat het niet uitmaakt.

Middelbaar beroepsonderwijs

Figuur 19 geeft weer hoe ouders van kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs tegenover de grootte van schoollocaties staan. Dit jaar is deze vraag voor het eerst voorgelegd aan de groep Nederlanders.

Figuur 19. Grote locaties versus kleine locaties in het middelbaar beroepsonderwijs (%)

Basis. Nederlanders (n=297) en ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs (n=273)

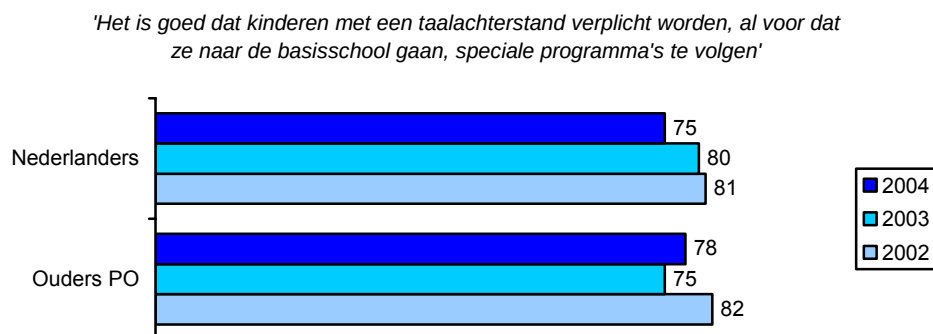
De voorkeur voor kleine schoollocaties in het middelbare beroepsonderwijs is met meer dan 80% van de ondervraagden het sterkst. Ten opzichte van vorig jaar is deze voorkeur van de ouders significant toegenomen van 70% naar 81%.

3.3.6. Onderwijsachterstanden en integratie

In deze paragraaf wordt ingegaan op (het beleid ten aanzien van) onderwijsachterstanden en integratie. Deze problematiek is in de vorm van stellingen voorgelegd aan Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs.

De eerste stelling die aan Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs is voorgelegd in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid, heeft betrekking op het verplichtstellen van het wegwerken van taalachterstanden bij kinderen, alvorens ze naar de basisschool gaan. Figuur 20 laat de resultaten zien.

Figuur 20. **Percentage dat het (helemaal) eens is met de stelling**
Basis. *Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs*

Driekwart van zowel de Nederlanders (75%) als de ouders met kinderen in het basisonderwijs (78%) vindt het een goede zaak dat kinderen met een taalachterstand verplicht worden, al voor dat ze naar de basisschool gaan, speciale programma's te volgen. Onder Nederlanders is dit percentage licht gedaald ten opzichte van 2003, onder ouders licht gestegen.

Verschillen tussen subgroepen

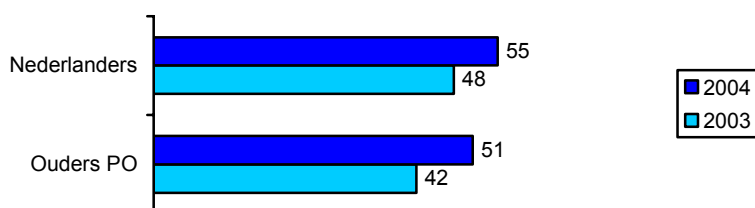
"Het is goed dat kinderen met een taalachterstand verplicht worden, al voor dat ze naar de basisschool gaan, speciale programma's te volgen"	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
Ouders in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (82%)	- Vrouwen (70%) - Ouders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (73%)

De volgende twee stellingen die aan de Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs zijn voorgelegd, hebben betrekking op het geld voor onderwijsachterstanden.

De eerste stelling die in dit kader werd voorgelegd is: "Het geld voor onderwijsachterstanden moet vooral worden ingezet voor het bestrijden van achterstanden bij jonge kinderen (3-6 jaar)". In figuur 21 staan de percentages ondervraagden die het hier (helemaal) mee eens zijn.

Figuur 21. *Percentage dat het (helemaal) eens is met de stelling
Basis. Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs*

*'Het geld voor onderwijsachterstanden moet vooral worden ingezet voor het
bestrijden van achterstanden bij jonge kinderen (3-6 jaar)'*

Een kleine meerderheid van de Nederlanders (55%) en ouders (51%) vindt dat het geld voor onderwijsachterstanden vooral moet worden ingezet voor het bestrijden van achterstanden bij jonge kinderen. Onder ouders is het draagvlak hiervoor significant toegenomen.

Verschillen tussen subgroepen

**"Het geld voor onderwijsachterstanden moet vooral worden ingezet voor het bestrijden van
achterstanden bij jonge kinderen (3-6 jaar)"**

Significant <i>vaker</i> helemaal mee eens	Significant <i>minder vaak</i> helemaal mee eens
- Nederlanders van 60 jaar of ouder (70%) - Lager opgeleide Nederlanders (64%)	Moeders (45%)

De tweede stelling over het geld voor onderwijsachterstanden is dit jaar voor het eerst aan Nederlanders en ouders voorgelegd en heeft betrekking op het verdelen van het geld voor onderwijsachterstanden over allochtone en autochtone achterstandsleerlingen. Figuur 22 geeft de resultaten weer.

Figuur 22. *Percentage dat het (helemaal) eens is met de stelling
Basis. Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs*

*'Het geld voor onderwijsachterstanden moet gelijk worden verdeeld over
allochtone en autochtone achterstandsleerlingen'*

De ondervraagden zijn hier vrij eenduidig over; ongeveer driekwart van zowel de Nederlanders (73%) als de ouders met kinderen in het basisonderwijs (75%) is van mening dat het geld voor onderwijsachterstanden gelijk moet worden verdeeld over allochtone en autochtone achterstandsleerlingen.

Verschillen tussen subgroepen

“Het geld voor onderwijsachterstanden moet gelijk worden verdeeld over allochtone en autochtone achterstandsleerlingen”	
Significant <i>vaker</i> helemaal mee eens	Significant <i>minder vaak</i> helemaal mee eens
- Hoger opgeleide Nederlanders (83%) - Hoogbetrokken Nederlanders (86%) - Hoogbetrokken ouders (80%)	- Nederlanders in de leeftijd van 50 t/m 59 jaar (63%) - Laagbetrokken ouders (61%)

Ook de vierde en tevens laatste stelling over onderwijsachterstanden is dit jaar voor het eerst in het onderzoek opgenomen.

Figuur 23. **Percentage dat het (helemaal) eens is met de stelling**
Basis. *Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs*

'Om kinderen met achterstanden betere kansen te geven moeten basisscholen samenwerken met andere instellingen (zoals hulpverlening, sport- en muziekverenigingen)'

Een ruime meerderheid van zowel Nederlanders (70%) als ouders met kinderen in het basisonderwijs (71%) vindt dat basisscholen moeten samenwerken met andere instellingen zoals hulpverlening en sport- en muziekverenigingen om kinderen met achterstanden betere kansen te geven.

Verschillen tussen subgroepen

Voor zowel Nederlanders als ouders geldt dat er geen verschillen optreden naar achtergrondkenmerken.

Integratiebeleid

Het onderzoek bevat ook een stelling die betrekking heeft op het integratiebeleid. Figuur 24 geeft de resultaten hiervan weer.

Figuur 24. **Percentage dat het (helemaal) eens is met de stelling**
Basis. *Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs*

'Ik vind het belangrijk dat allochtone en autochtone kinderen gespreid worden over de scholen'

Tweederde van zowel Nederlanders (68%) als ouders met kinderen in het basisonderwijs (65%) vindt het belangrijk dat allochtone en autochtone kinderen gespreid worden over de scholen. In het geval van de groep Nederlanders zijn significant minder mensen het hier mee eens dan vorig jaar (79%).

Verschillen tussen subgroepen

“Ik vind het belangrijk dat allochtone en autochtone kinderen gespreid worden over de scholen”	
Significant vaker helemaal mee eens	Significant minder vaak helemaal mee eens
- Nederlanders in de leeftijd van 50 t/m 59 jaar (80%) - Gemiddeld betrokken ouders (70%)	Nederlanders in de leeftijd van 20 t/m 29 jaar (46%)

‘Witte’ versus ‘grijze’ scholen

Op basis van de eigen inschatting van ouders van het percentage allochtone kinderen op de school van hun kind, is een driedeling gemaakt in ‘witte’, ‘tussen in’ en ‘grijze’ scholen (zie bijlage 3 voor de beschrijving van de indeling). Het is interessant om te kijken hoe ouders met kinderen op ‘witte’ scholen (n=65) verschillen van ouders met kinderen op ‘grijze’ scholen (n=144) ten aanzien van de voorgelegde stellingen over het integratie- en onderwijsachterstandenbeleid. Tabel 14 geeft deze resultaten weer.

Tabel 14. Verschillen in opvattingen tussen ouders met kinderen op ‘witte’ en ‘grijze’ scholen - % (helemaal) mee eens
Basis. Ouders

	Ouders met kinderen op ‘witte’ scholen (n=65)	Ouders met kinderen op ‘grijze’ scholen (n=144)
Het is goed dat kinderen met een taalachterstand al voor dat ze naar de basisschool gaan speciale programma's volgen	77	78
Het geld voor onderwijsachterstanden moet vooral ingezet worden bij het bestrijden van achterstanden bij jonge kinderen (3-6 jaar)	54	48
Het geld voor onderwijsachterstanden moet gelijk worden verdeeld over allochtone en autochtone achterstandsl leerlingen	69	78
Om kinderen met achterstanden betere kansen te geven moeten basisscholen samenwerken met andere instellingen (zoals hulpverlening en sport- en muziekverenigingen)	68	65
Ik vind het belangrijk dat allochtone en autochtone kinderen gespreid worden over de scholen	53	75
Significante verschillen tussen ouders met kinderen op ‘witte’ scholen en ouders met kinderen op ‘grijze’ zijn vetgedrukt.		

Ouders met kinderen op ‘grijze’ scholen geven vaker aan het belangrijk te vinden dat allochtone en autochtone kinderen gespreid worden over de scholen dan ouders met kinderen op ‘witte’ scholen (75% versus 53%).

Ten aanzien van de andere stellingen zijn er geen significante verschillen in de opvattingen van ouders met kinderen op ‘witte’ of ‘grijze’ scholen.

4. Ouders over de school van hun kind

In dit hoofdstuk beoordelen ouders de school van hun kind. Er is gerapporteerd over de subgroepen ouders met kinderen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. Daarnaast is de groep ouders met kinderen in het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs apart in de analyses meegenomen wanneer zij significant anders antwoorden dan ouders met kinderen in het HAVO en VWO. Daar waar relevant en bekend (i.e. gemeten) is ter vergelijking ook het algemene oordeel van Nederlanders meegenomen (zoals besproken in hoofdstuk 3).

In dit hoofdstuk komen achtereenvolgens aan bod: de betrokkenheid van ouders bij het onderwijs van hun kind, de kwaliteit en inhoud van het onderwijs van het kind en de ervaringen van ouders met de organisatie van het onderwijs.

4.1. Betrokkenheid van ouders

4.1.1. Samenvatting

Ouders zijn, zoals verwacht mag worden, beter op de hoogte van wat kinderen leren op school dan de gemiddelde Nederlander. Ouders met kinderen in het basisonderwijs zijn het beste op de hoogte; zeven op de tien ouders zeggen (zeer) goed op de hoogte te zijn van wat kinderen leren op de basisschool. Met betrekking tot wat kinderen leren in het voortgezet onderwijs zegt iets meer dan de helft van de ouders hiervan (zeer) goed op de hoogte te zijn. Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs zijn net als vorig jaar het minst op de hoogte; éénderde van deze ouders zegt (zeer) goed op de hoogte te zijn van wat kinderen leren op school.

Ouders hebben aan de hand van een drietal stellingen aangegeven in welke mate zij vinden dat de school van hun kind een pro-actieve houding heeft richting ouders. Ouders met kinderen in het basisonderwijs zijn het meest te spreken over de pro-actieve houding van de school van hun kind. Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs zijn hier het minst tevreden over.

Een grote meerderheid van de ouders met kinderen in het basisonderwijs is van mening dat de school hen voldoende informeert over de algemene gang van zaken op school, over de rechten en plichten van ouders en leerlingen en dat de schoolleiding zijn best doet ouders bij de school te betrekken. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs zijn iets minder positief hierover, toch geldt ook voor deze ouders dat een ruime meerderheid van hen het met deze uitspraken (helemaal) eens is. Dit in tegenstelling tot ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs; iets minder dan de helft van deze ouders vindt dat zij voldoende worden geïnformeerd over de algemene gang van zaken op school en slechts drie op de tien van deze ouders vinden dat de schooldirectie zijn best doet om ouders bij de school te betrekken.

Aan de hand van een viertal stellingen is de mening van ouders met kinderen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs gemeten ten aanzien van de actieve betrokkenheid van ouders bij de school. Ouders met kinderen in het basisonderwijs staan het meest positief tegenover actieve betrokkenheid van ouders.

Het inschakelen van ouders door de school voor praktische zaken (zoals schoonmaken) of om te helpen bij lessen (zoals computerlessen) wordt vooral in het basisonderwijs door ouders gewaardeerd. In het voortgezet onderwijs vindt een kleine meerderheid dit prima zo lang het gaat om praktische zaken, maar wanneer het gaat om hulp bij het lesgeven, vindt nog maar éénderde van deze ouders dit een goede zaak.

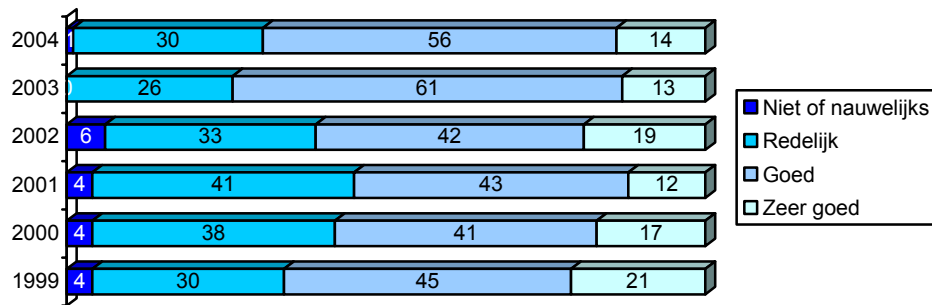
De meeste ouders hebben over het algemeen niet het gevoel dat ze voldoende invloed kunnen uitoefenen op de gang van zaken op school. Op de basisschool heeft een kleine minderheid van de ouders dit nog wel, in het voortgezet onderwijs geldt dit voor minder dan drie op de tien ouders. Bijna alle ouders weten wel waar ze op school met klachten terecht kunnen.

4.1.2. Mate waarin ouders op de hoogte zijn

Aan ouders is (net als aan Nederlanders, zie paragraaf 3.2.3) gevraagd in hoeverre zij op de hoogte zijn van wat hun kind leert op school. De figuren 25, 26 en 27 laten deze resultaten zien.

Figuur 25. *Mate waarin ouders op de hoogte zijn van wat kinderen leren op school (%)*

Basis. Ouders met kinderen in het basisonderwijs (n=402)

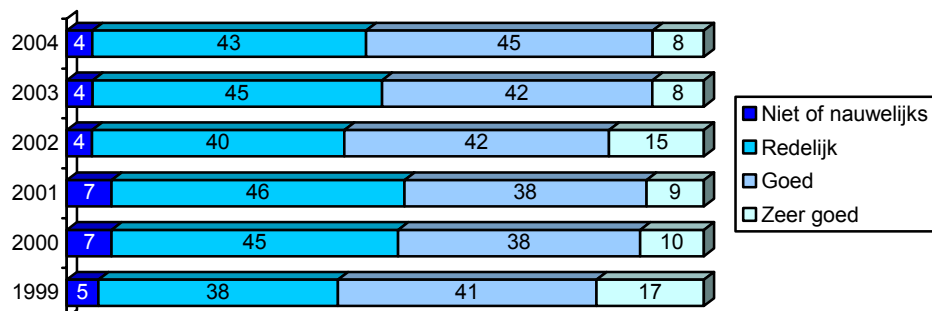

Zeven op de tien ouders met kinderen in het basisonderwijs (70%) zeggen (zeer) goed op de hoogte te zijn van wat kinderen leren op school. Dit is voor het eerst sinds drie jaar weer een lichte daling. Na 1999 (66%) bereikt dit percentage in 2001 met 55% haar dieptepunt. Vanaf 2002 (71%) stijgt het percentage ouders dat aangeeft (zeer) goed op de hoogte te zijn verder naar 74% in 2003.

Ouders zijn, zoals verwacht mag worden, beter op de hoogte dan de Nederlandse bevolking. Ongeveer één derde (32%) van de Nederlanders geeft aan (zeer) goed op de hoogte te zijn van wat kinderen leren op de basisschool (zie paragraaf 3.2.3.)

Figuur 26. *Mate waarin ouders op de hoogte zijn van wat kinderen leren op school (%)*

Basis. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs (n=417)

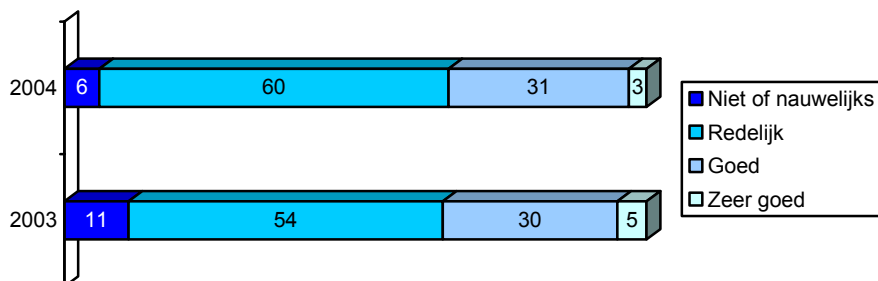

In vergelijking met het basisonderwijs zijn aanzienlijk minder ouders goed tot zeer goed op de hoogte van wat kinderen leren in het voortgezet onderwijs. Het percentage ouders dat zegt (zeer) goed op de hoogte te zijn ligt met 53% min of meer op hetzelfde niveau als in 2003 (50%). Er is geen duidelijke ontwikkelingsrichting door de jaren heen.

Ter vergelijking, een kwart van de Nederlanders (27%) zegt (zeer) goed op de hoogte te zijn van wat kinderen leren in het voortgezet onderwijs.

Figuur 27. Mate waarin ouders op de hoogte zijn van wat kinderen leren op school (%)

Basis. Ouders met kinderen in MBO (n=273)

In het middelbaar beroepsonderwijs is het percentage ouders dat zegt (zeer) goed op de hoogte te zijn van wat kinderen leren op school met 34% het laagst. Dit percentage ligt op hetzelfde niveau als dat van 2003 (35%). Het percentage van deze ouders dat zegt niet of nauwelijks op de hoogte te zijn neemt af van 11% in 2003 naar 6% dit jaar (niet sign.).

Het verschil met de Nederlandse bevolking is hier het kleinst: ruim een vijfde (22%) van de Nederlanders zegt (zeer) goed te weten wat men leert in het middelbaar beroepsonderwijs.

Verschillen tussen subgroepen

"Mate waarin men op de hoogte is van wat kinderen leren op school"	
Significant <i>vaker</i> zeer goed op de hoogte	Significant <i>minder vaak</i> zeer goed op de hoogte
- Ouders in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (14%) - Hoger opgeleide ouders (12%) - Hoogbetrokken ouders (17%)	- Ouders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (7%) - Laagbetrokken ouders (7%)

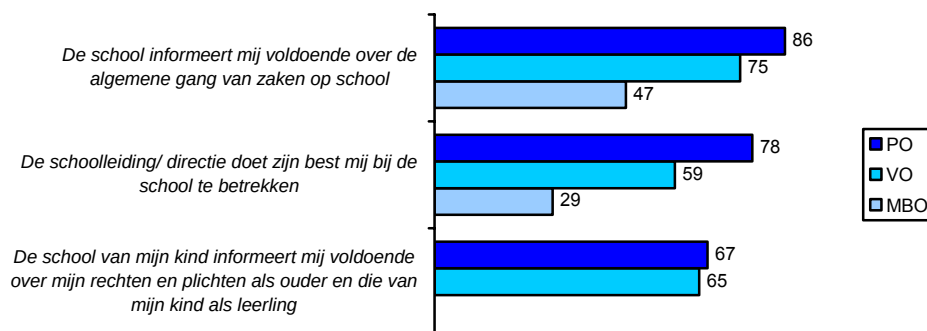
4.1.3. Betrokkenheid bij de school van het kind

In het onderzoek is een aantal stellingen opgenomen over de betrokkenheid van ouders bij de school van hun kind. Deze stellingen betreffen enerzijds de (pro-actieve) houding van de school en anderzijds de (actieve) betrokkenheid van ouders.

4.1.3.1 Pro-actieve houding van de school

Drie stellingen hebben betrekking op de houding van de school ten aanzien van ouders. De stelling “De school van mijn kind informeert mij voldoende over mijn rechten en plichten als ouder en die van mijn kind als leerling” is dit jaar voor het eerst aan de ouders met kinderen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs voorgelegd. Deze stelling is in een andere vorm ook aan de ouders van kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs voorgelegd (zie paragraaf 4.2.4.1). Figuur 28 laat de meningen van ouders zien, uitgesplitst naar onderwijstype.

Figuur 28. *Percentage ouders dat het (helemaal) eens is met de stellingen over de pro-actieve houding van de school van het kind*
Basis. Ouders uitgesplitst naar onderwijstype

Over het algemeen is net als vorig jaar de meerderheid van de ouders met kinderen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs te spreken over de pro-actieve houding van de school. Ouders met kinderen in het basisonderwijs zijn het meest positief; zij vinden dat de basisschool van hun kind hen voldoende informeert over de algemene gang van zaken op school (86%), de schoolleiding zijn best doet hen bij de school te betrekken (78%) en dat de school hen voldoende informeert over rechten en plichten (67%). De percentages onder ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs liggen een fractie lager; 75% is tevreden over de informatievoorziening over de algemene gang van zaken op school, 59% over de mate waarin de schoolleiding zijn best doet hen te betrekken en 65% over de informatievoorziening rondom rechten en plichten. Er treden ten opzichte van 2003 geen significante verschillen op.

Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs zijn net als vorig jaar minder tevreden over de pro-actieve houding van de school van hun kind. Minder dan de helft (47%) is positief over de informatievoorziening over de algemene gang van zaken op school

en slechts 29% vindt dat de schoolleiding zijn best doet hen bij de school te betrekken. Vorig jaar was dit nog 34% (niet sign.).

Verschillen tussen subgroepen

“De school informeert mij voldoende over de algemene gang van zaken op school”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Hoger opgeleide ouders VO (84%) - Ouders VO wonend in de rest van Nederland (77%)	Ouders VO wonend in grote steden (51%)

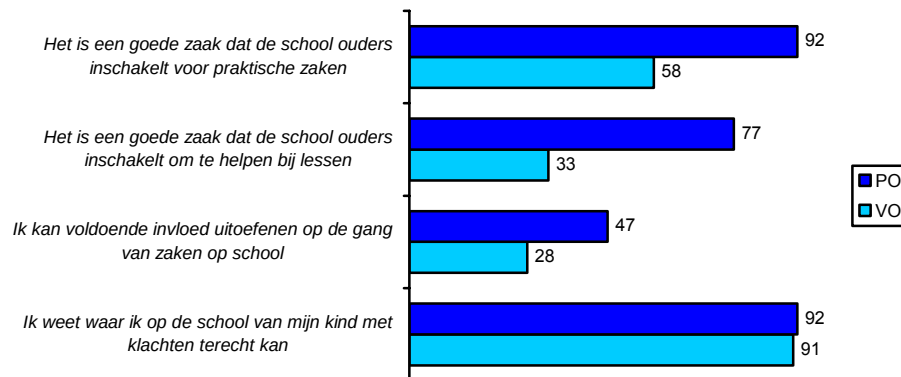
“De schoolleiding/ directie doet zijn best mij bij de school te betrekken”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
Gemiddeld opgeleide ouders MBO (32%)	Hoger opgeleide ouders MBO (11%)

4.1.3.2 Actieve betrokkenheid van ouders

Vier andere stellingen in het kader van betrokkenheid zijn alleen voorgelegd aan ouders met kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs. Deze stellingen betreffen de (houding ten aanzien van) actieve betrokkenheid van ouders bij de school van hun kind. De stelling “Ik weet waar ik op de school van mijn kind met klachten terecht kan” is dit jaar voor het eerst aan de ouders voorgelegd. Figuur 29 laat de resultaten zien.

Figuur 29. Percentage ouders dat het (helemaal) eens is met de stellingen over actieve betrokkenheid

Basis. Ouders met kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs

Net als vorig jaar kan over het algemeen worden gesteld dat ouders veel positiever zijn over het inschakelen van ouders in het basisonderwijs dan in het voortgezet onderwijs. Dit geldt ten aanzien van praktische zaken (92% versus 58% positief) maar vooral als het gaat over het inschakelen van ouders om te helpen bij lessen; driekwart van de ouders (77%) ziet dit zitten op de basisschool, en slechts éénderde (33%) vindt dit een goede zaak in het voortgezet onderwijs. Ten opzichte van 2003 zijn er geen significante verschillen.

Bijna alle ouders weten waar ze op de school van hun kind met klachten terecht kunnen. Echter, men heeft niet echt het gevoel dat men voldoende invloed kan uitoefenen op de gang van zaken van op school. Op de basisschool is net als vorig jaar bijna de helft van de ouders (47%) hier positief over, in het voortgezet onderwijs is dit percentage gedaald van 30% naar 28%.

Verschillen tussen subgroepen

“Het is een goede zaak dat de school ouders inschakelt voor praktische zaken”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
Ouders PO in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (95%)	Ouders PO in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (87%)
“Het is een goede zaak dat de school ouders inschakelt om te helpen bij lessen”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Moeders PO (83%) - Lager opgeleide ouders PO (89%) - Laagbetrokken ouders PO (88%)	- Vaders (70%) - Gemiddeld opgeleide ouders PO (70%) - Ouders VO wonend in rest Nederland (32%)
“Ik kan voldoende invloed uitoefenen op de gang van zaken op school”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Moeders PO (51%) - Ouders PO in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (52%) - Laagbetrokken ouders VO (37%)	- Ouders PO in de leeftijd van 40 t/m 59 jaar (27%) - Gemiddeld betrokken ouders VO (23%) - Ouders VO wonend in rest Nederland (27%)
“Ik weet waar ik op de school van mijn kind met klachten terecht kan”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
	- Ouders PO in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (89%) - Ouders VO wonend in rest Nederland (91%)

4.2. Kwaliteit en inhoud van het onderwijs van het kind

4.2.1. Samenvatting

Beoordeling onderwijs

De beoordeling door ouders van de kwaliteit van de school van hun kind aan de hand van een rapportcijfer is nagenoeg stabiel door de jaren heen. Ook dit jaar liggen deze rapportcijfers op een hoger niveau dan die voor scholen 'in het algemeen' (zie hoofdstuk 3). Het patroon is hetzelfde; de basisschool krijgt de hoogste beoordeling (7,6), het middelbaar beroepsonderwijs de laagste (6,8). Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs zijn dit jaar met een 7,4 net iets positiever dan in 2003 (7,3 niet sign.). Ouders met kinderen in het VMBO zijn ook positiever dan in 2003; het gemiddelde rapportcijfer stijgt van 7,1 in 2003 naar 7,3 dit jaar (niet sign.).

Naast de algemene beoordeling is ingegaan op de tevredenheid met de aandacht die scholen geven aan een aantal aspecten. Hier is hetzelfde patroon in terug te zien als in de beoordeling van de kwaliteit van scholen; ouders zijn het meest tevreden over het basisonderwijs, en het minst tevreden over het middelbaar beroepsonderwijs. Voor alle drie de onderwijstypen geldt dat het grootste deel van de ouders het meest tevreden is over het veiligheidsgevoel van het kind op school (hoewel dit ook een zorgpunt is van ouders binnen het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs) en het plezier waarmee kinderen naar school gaan.

Aspecten waar ouders relatief minder tevreden over blijven, zijn de schoonmaak van de school (hoewel het aantal ouders dat zich hierover zorgen maakt in alle sectoren afneemt) en de begeleiding bij de oriëntatie op vervolgopleidingen/beroepen. In het middelbaar beroepsonderwijs komen daar nog specifieke onderwerpen bij die te maken hebben met informatievoorziening richting ouders, het signaleren van leer- en gedragsproblemen en het toezicht op leerlingen buiten lesuren.

Zorgpunten en aandachtspunten

Net als Nederlanders hebben ouders (spontaan) aangegeven wat hun grootste zorgpunt is met betrekking tot het onderwijs in Nederland. Daarnaast hebben ouders ook een lijst met mogelijke zorgpunten beoordeeld (geholpen).

In de reacties van ouders op de open vraag naar de grootste zorgpunten in het onderwijs, valt allereerst op dat veel minder ouders het tekort aan personeel nog noemen. Dit onderwerp verdwijnt voor het eerst sinds jaren van de eerste plaats in de lijst van spontaan genoemde zorgpunten. Ook in de beoordeling van de geholpen zorgpunten is te zien dat de aandacht voor het lerarentekort (significant) afneemt.

Anderzijds maken, net als Nederlanders, steeds meer ouders zich (zowel spontaan als geholpen) zorgen over gedragsproblemen bij leerlingen en met name in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs ook over de veiligheid op school.

Basisonderwijs

Ouders met kinderen in het basisonderwijs maken zich dit jaar (spontaan) de meeste zorgen over de grootte van de klassen en (daarmee samenhangend) het gebrek aan individuele aandacht voor leerlingen. Desondanks is een grote meerderheid van deze ouders al jaren tevreden met de persoonlijke aandacht die hun kind op school krijgt.

Ook blijven deze ouders zich, zoals reeds genoemd, zorgen maken over het tekort aan leraren (hoewel in mindere mate) en over gedragsproblemen bij leerlingen. Daarnaast maakt men zich in het basisonderwijs ook zorgen over de overdracht van normen en waarden op kinderen.

De bezuinigingen in het onderwijs blijven voor deze ouders eveneens een punt van zorg.

Twee opvallende ontwikkelingen in het basisonderwijs ten opzichte van 2003 zijn de significante afname van het percentage ouders dat zich (geholpen) zorgen maakt over de werkdruk van leraren (deze ontwikkeling is in lijn met de afname van de zorg over het lerarentekort) en de significante afname van het aantal ouders dat zich (geholpen) zorgen maakt over lesuitval (wat in lijn is met het dalende aantal ouders dat aangeeft dat hun kind wel eens met lesuitval te maken heeft).

Voortgezet onderwijs

Naast gedragsproblemen, de veiligheid op school en het lerarentekort, blijft binnen het voortgezet onderwijs (spontaan) zorg bestaan over de inhoudelijke vernieuwingen die er plaatsvinden, zoals het studiehuis en (zowel spontaan als geholpen) over lesuitval. Dit laatste is in lijn met de toename van het aantal ouders in het voortgezet onderwijs dat aangeeft dat hun kind wel eens met lesuitval te maken heeft.

Twee opvallende ontwikkelingen in het voortgezet onderwijs zijn de significante toename van het aantal ouders dat zich (geholpen) zorgen maakt over de kosten van onderwijs voor ouders en de significante afname van het aantal ouders dat zich zorgen maakt over de kwaliteit van de schoolleiding.

Middelbaar beroepsonderwijs

In het middelbaar beroepsonderwijs blijven ouders zich, naast gedragsproblemen en veiligheid, (spontaan) zorgen maken over de kwaliteit van leraren. Daarnaast maken ouders zich in toenemende mate zorgen over de kwaliteit van onderwijs en de omvang van de school. Hiermee samenhangend blijft in deze sector zorg bestaan over het gebrek aan individuele aandacht voor leerlingen. Anderzijds stijgt het aantal ouders dat tevreden is met de persoonlijke aandacht die hun eigen kind op school krijgt significant.

Opvallend hier is de toenemende (spontane en geholpen) zorg over de aansluiting van het onderwijs op de praktijk. Ondanks dat een meerderheid van de ouders van mening is dat scholen voldoende aandacht besteden aan de beroepspraktijk, vakbekwaamheid en de oriëntatie op vervolgopleidingen en beroepen.

Een andere opvallende ontwikkeling, welke zich ook in het voortgezet onderwijs voordoet, is de significant toegenomen (geholpen) zorg van ouders over de kosten van onderwijs voor ouders.

Beoordeling programmaonderdelen

Net als Nederlanders hebben ouders aangegeven of ze tevreden zijn over de aandacht die de school besteedt aan diverse aspecten. Ouders, die over het algemeen beter op de hoogte zijn van wat kinderen leren op school, zijn veel positiever in hun oordeel dan de Nederlandse bevolking. Dit geldt met name voor de aspecten die te maken hebben met 'gedrag' van leerlingen, zoals normen en waarden, sociale vaardigheden en orde, netheid en discipline. Ruim driekwart van de Nederlanders vindt dat scholen hier meer aandacht aan

moeten besteden, terwijl een meerderheid van de ouders vindt dat hier al genoeg aandacht aan wordt besteed. Toch is er, net als vorig jaar, nog een aanzienlijk (groeierend) deel van de ouders dat ook om meer aandacht hiervoor vraagt, met name in het voorgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. De roep om meer aandacht voor 'waarden en normen' is het grootst.

4.2.2. Beoordeling van het onderwijs van het kind (rapportcijfers)

Alle ouders is gevraagd de kwaliteit van de school van hun kind te beoordelen aan de hand van een rapportcijfer. Zij hebben dit ook gedaan voor het onderwijs in het algemeen (zie hoofdstuk 3). Tabel 15 geeft de gemiddelde rapportcijfers weer per onderwijstype.

Tabel 15. Gemiddelde rapportcijfers voor de kwaliteit van de school van het kind
Basis. Ouders uitgesplitst naar onderwijstype

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Kwaliteit van de school van het kind						
Basisonderwijs	7,5	7,6	7,5	7,5	7,6	7,6
Voortgezet onderwijs	7,3	7,4	7,3	7,3	7,3	7,4
Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs	-	-	-	-	7,1	7,3
Middelbaar beroepsonderwijs	-	-	-	-	6,8	6,8

Het beeld van de beoordeling van ouders van de school van hun kind is over de jaren redelijk stabiel, met hier en daar een lichte stijging (niet sign.). Net als vorig jaar beoordelen ouders met kinderen in het basisonderwijs de kwaliteit van de school van hun kind met gemiddeld een 7,6 het hoogst. De kwaliteit van de scholen in het voortgezet onderwijs is dit jaar licht gestegen naar een 7,4. Het gemiddelde rapportcijfer voor de beoordeling van VMBO- scholen stijgt naar een 7,3 (niet sign.). De MBO-scholen, tenslotte, krijgen net als vorig jaar de laagste waardering, gemiddeld een 6,8.

Ook dit jaar is de beoordeling van ouders van de school van hun kind aanzienlijk hoger dan de beoordeling van het onderwijs 'in het algemeen' (zie hoofdstuk 3), waarbij het basisonderwijs steeds de hoogste waardering krijgt en het middelbaar beroepsonderwijs de laagste. Precies dezelfde patronen zijn terug te zien in de beoordeling van de kwaliteit van de leraar van het kind versus leraren in het algemeen (zie hoofdstukken 3 en 5).

Verschillen tussen subgroepen

"Beoordeling kwaliteit school kind"	
Significant hoger	Significant lager
Ouders VO in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (7,8)	Ouders PO in de leeftijd van 50 t/m 59 jaar (6,7)

4.2.3. *Zorgpunten ouders*

Net als aan Nederlanders (zie paragraaf 3.3.4) is aan ouders de vraag gesteld wat volgens hen het grootste probleem is waarmee het onderwijs momenteel te maken heeft.

Allereerst is dit middels een 'open vraag' gedaan; ouders konden spontaan aangeven wat zij als belangrijkste zorgpunt(en) beschouwen. Daarnaast is een aantal problemen voorgelegd ter beoordeling.

4.2.3.1 *Spontane reacties*

De codering van de open vragen is vanwege de opkomst van nieuwe zorgpunten zoals waarden en normen, gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. Hierdoor is een directe vergelijking tussen de resultaten van 2004 met voorgaande jaren niet mogelijk. Echter, de resultaten van voorgaande jaren worden voor de beeldvorming wel gerapporteerd. De toelichting achter de antwoordcodes vermeldt de verschillen tussen de (inhoud van de) nieuwe en de oude codes.

Basisonderwijs

Tabel 16 geeft een overzicht van de meest spontaan genoemde zorgpunten in het basisonderwijs.

Ouders met kinderen in het basisonderwijs maken zich dit jaar het meeste zorgen over de grootte van de klassen (15%) en over het gebrek aan individuele aandacht voor leerlingen (13%). In 2003 was het zorgpunt 'grootte van de klassen' onderdeel van het zorgpunt 'onvoldoende individuele aandacht' en maakte 24% van de ouders zich hier zorgen over. Dit jaar maakt (wanneer beide aspecten bij elkaar worden opgeteld) 28% van de ouders zich zorgen over dit 'oude' zorgpunt.

Bezuinigingen in het onderwijs (13%) blijft voor ouders met kinderen in het basisonderwijs op de derde plaats staan.

Hoewel de resultaten van dit jaar niet direct te vergelijken zijn met die van voorgaande jaren, is te zien dat (veel) minder ouders (10%) zich nog grote zorgen maken over het tekort aan personeel in het basisonderwijs. Ook steeds minder Nederlanders noemen het personeelstekort als één van de grootste zorgpunten, hoewel het nog wel een tweede plaats in neemt (zie hoofdstuk 3).

Wat verder opvalt, is dat een substantieel deel van de ouders (8%) aangeeft zich zorgen te maken over de overdracht van normen en waarden op jongeren. Voorgaande jaren was '(de overdracht van) waarden en normen' onderdeel van de code 'kwaliteit van onderwijs'.

Ter herinnering, bij de Nederlandse bevolking voert 'gedragsproblemen' dit jaar voor het eerst de lijst met zorgpunten in het basisonderwijs aan.

Tabel 16. Meest spontaan genoemde zorgpunten in het basisonderwijs (%)
Basis. Ouders met kinderen in het basisonderwijs (n=402)

	Ouders PO					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
De grootte van de klassen	-	-	-	-	-	15
Onvoldoende individuele aandacht	24	21	11	16	24	13
2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind						
2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling						
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs	9	8	11	8	15	13
2003: te weinig mogelijkheden, voorzieningen en salaris						
2004: bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs						
Tekort aan personeel	21	29	42	39	35	10
2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren						
2004: lerarentekort (exclusief lesuitval)						
(Normen en waarden en) gedragsproblemen	13	13	8	9	10	10
2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg						
2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie						
Overdracht normen en waarden	-	-	-	-	-	8
2004: opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders versus normen en waarden als aandachtgebied op school						
Kwaliteit van leraren	4	2	5	3	7	6
2003: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd						
2004: kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten						
Kwaliteit onderwijs	5	5	2	4	4	5
2003: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen (waarden en normen)						
2004: hoeveelheid en inhoud van de lesstof						

Voortgezet onderwijs

Tabel 17 geeft een overzicht van de meest genoemde zorgpunten in het voortgezet onderwijs.

Tabel 17. Meest spontaan genoemde zorgpunten in het voortgezet onderwijs (%)
Basis. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs (n=417)

	Ouders VO					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
(Normen en waarden en) gedragsproblemen 2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg 2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	23	13	12	14	12	12
Veiligheid 2003: pesten, kleine criminaliteit, wapens op school 2004: Toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school	4	6	2	1	3	12
Tekort aan personeel 2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren 2004: lerarentekort (exclusief lesuitval)	16	18	34	31	30	9
Inhoudelijke vernieuwingen in het onderwijs 2003: almaar nieuwe plannen, 2 ^e fase, studiehuis 2004: studiehuis, grotere zelfstandigheid leerlingen	16	25	22	18	10	9
Lesuitval 2004: te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren	-	-	-	-	-	8
Onvoldoende individuele aandacht 2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind 2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling	4	6	6	10	12	7
Kwaliteit van leraren 2003: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd 2004: kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten	6	6	2	3	10	6
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs 2003: te weinig mogelijkheden, voorzieningen en salaris 2004: bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs	5	4	3	4	5	5
Kwaliteit onderwijs 2003: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen (waarden en normen) 2004: hoeveelheid en inhoud van de lesstof	4	6	4	4	4	5
De omvang van de school	4	4	2	4	1	5

Hoewel de resultaten van 2004 door de veranderde codering niet direct kunnen worden vergeleken met die van voorgaande jaren, kan wel worden geconcludeerd dat ook in het voortgezet onderwijs het personeelstekort na jaren niet meer als grootste probleem naar voren komt. De lijst wordt, net als die van de Nederlandse bevolking, aangevoerd door

gedragsproblemen bij leerlingen; 12% van de ouders maakt zich hier zorgen over. Een tiende van de ouders maakt zich nog zorgen over het lerarentekort (9%).

Een ander zorgpunt in het voortgezet onderwijs, dat ook bij de groep Nederlanders naar voren kwam, is de veiligheid op school; 12% van de ouders maakt zich hier zorgen over.

Tot slot valt op dat minder ouders zich zorgen maken over de kwaliteit van leraren in het voortgezet onderwijs (6% versus 10%). Dit is in lijn met de hogere beoordeling die ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs geven aan de leraren (zie hoofdstuk 5).

Middelbaar beroepsonderwijs

In tabel 18 staat een overzicht van de meest (spontaan) genoemde zorgpunten in het middelbaar beroepsonderwijs.

Tabel 18. Meest spontaan genoemde zorgpunten in het middelbaar beroepsonderwijs (%)

Basis. Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs (n=273)

	Ouders MBO	
	2003	2004
Kwaliteit van leraren	14	12
2003: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd		
2004: kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten		
Veiligheid	2	10
2003: pesten, kleine criminaliteit, wapens op school		
2004: Toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school		
(Normen en waarden en) gedragsproblemen	9	8
2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg		
2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie		
Lesuitval	-	7
2004: te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren		
Onvoldoende individuele aandacht	10	6
2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind		
2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling		
Tekort aan personeel	33	6
2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren		
2004: lerarentekort (exclusief lesuitval)		
Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	-	5

Hoewel de resultaten van 2004 door de veranderde codering niet direct te vergelijken zijn met die van voorgaande jaren, is te zien dat ook in het middelbaar beroepsonderwijs het personeelstekort niet meer zo'n groot issue is voor de meeste ouders; het wordt nog maar door 6% van de ouders spontaan genoemd. Opgeteld bij het percentage ouders dat zich zorgen maakt over lesuitval (7%, vorig jaar onderdeel van de code 'lerarentekort') komt dit percentage op 13% van de ouders die zich zorgen maakt over dit 'oude' zorgpunt. Zorg blijft echter bestaan over de kwaliteit van leraren; 12% van de ouders noemt dit spontaan als één van de grootste zorgpunten. Ten opzichte van vorig jaar is dit percentage

min of meer stabiel gebleven. Deze stabiliteit is ook terug te zien in de rapportcijfers die ouders geven voor de kwaliteit van leraren (zie hoofdstuk 5).

Net als in het voortgezet onderwijs kan de veiligheid op school als belangrijk zorgpunt aangemerkt worden; een tiende van de ouders noemt dit spontaan. Ook 10% van de Nederlanders noemt dit als een van de grootste zorgpunten in het middelbaar beroepsonderwijs (zie hoofdstuk 3). Als laatste belangrijk zorgpunt kan de aansluiting van het onderwijs op de praktijk aangemerkt worden; 5% van de ouders noemt dit als een probleem in het middelbaar beroepsonderwijs. Ook 7% van de Nederlanders brengt dit spontaan naar voren (zie hoofdstuk 3).

4.2.3.2 Beoordeling zorgpunten

Naast de open vraag over het grootste zorgpunt in het onderwijs, is alle ouders ook geholpen naar een aantal zorgpunten gevraagd. Hierbij konden zij per zorgpunt aangeven of zij zich hierover wel of geen zorgen maken.

Basisonderwijs

Figuur 30 laat zien over welke zaken ouders van kinderen in het basisonderwijs zich zorgen maken.

Figuur 30. *Percentage ouders dat zich wel eens zorgen maakt over...*
Basis. Ouders met kinderen in het basisonderwijs (n=402)

Ten opzichte van voorgaande jaren is er het een en ander veranderd in de rangorde van de zorgpunten van ouders met kinderen in het basisonderwijs. Het tekort aan personeel staat, net als bij de open vraag, voor het eerst in jaren niet meer op nummer één. Het aandeel ouders dat zich hier zorgen over maakt is significant afgenomen van ruim driekwart van de ouders in voorgaande jaren en zelfs 82% in 2002, naar 54% in 2004. Hiermee neemt het personeelstekort een derde plaats in.

De lijst van zorgpunten wordt dit jaar aangevoerd door gedragsproblemen, de nummer drie van vorig jaar. Het percentage ouders dat zich hier zorgen over maakt fluctueert door de

jaren heen enigszins; in 1999 maakte 73% van de ouders zich hier zorgen over, dit percentage daalde in 2001 naar 56% en stijgt dit jaar weer naar 71%.

De grootte van de klassen (vorig jaar voor het eerst aan ouders voorgelegd) behoudt zijn tweede plaats in de rangorde van zorgpunten, maar het percentage ouders dat zich hier zorgen over maakt (62%) daalt ten opzichte van 2003 (69%, niet sign.).

Op de vierde plaats, na het personeelstekort, staat dit jaar onvoldoende individuele aandacht voor leerlingen; precies de helft van de ouders in het basisonderwijs (50%) maakt zich hier wel eens zorgen over. Ook hier is door de jaren heen geen duidelijke trend zichtbaar: in 1999 maakte 55% van de ouders zich hier zorgen over, in 2001 daalde dit percentage naar 37% en het stijgt in de jaren erna weer naar het initiële niveau van rond de 50%.

Gedragsproblemen, de grootte van de klassen, het personeelstekort en individuele aandacht zijn tevens de (enige) vier punten waarover de helft of meer van de ouders zich zorgen maakt, over de andere punten maakt minder dan de helft van de ouders zich zorgen.

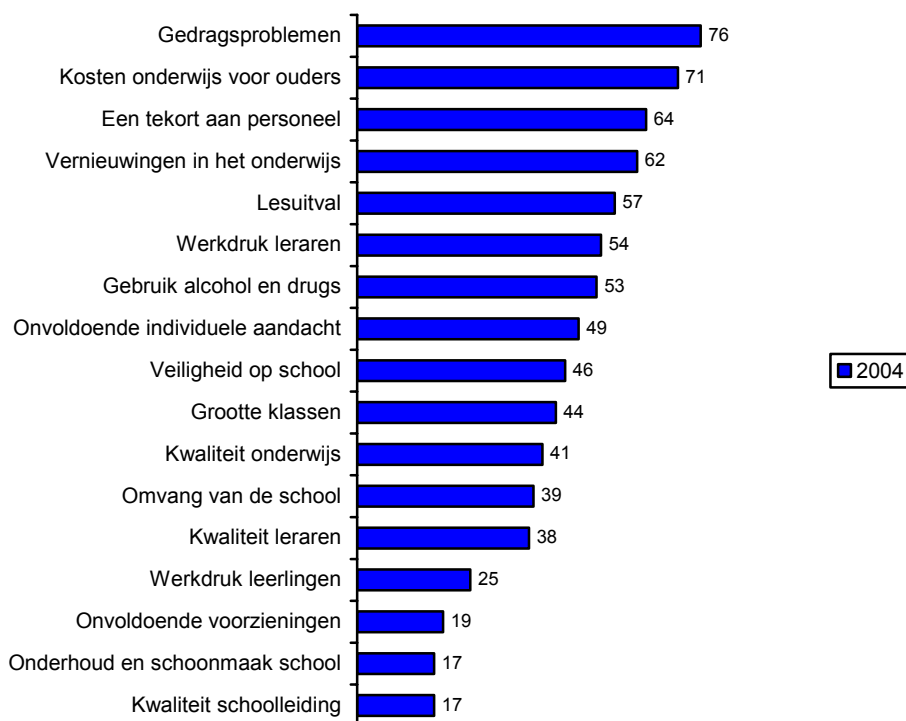
Opvallend is verder de significante daling van het percentage ouders dat zich zorgen maakt over de werkdruk van leraren (vorig jaar voor het eerst aan ouders voorgelegd); in 2003 maakte 57% van de ouders zich hier zorgen over, in 2004 is dat percentage gedaald naar 42%. Een ander aspect dat vorig jaar voor het eerst aan ouders is voorgelegd en dat een significante daling vertoont in het percentage ouders dat zich hier zorgen over maakt is lesuitval (26% in 2003 ten opzichte van 15% in 2004). Deze ontwikkeling is in lijn met het dalende aantal ouders met kinderen in het basisonderwijs dat aangeeft dat hun kinderen wel eens met lesuitval te maken hebben (zie paragraaf 4.3.2).

Andere (significante) ontwikkelingen die optreden ten opzichte van voorgaande jaren zijn de daling van het percentage ouders dat zich zorgen maakt over het onderhoud en de schoonmaak van de school (ruim 40% voorgaande jaren ten opzichte van 35% in 2004) en de vraag of er voldoende voorzieningen op de school aanwezig zijn (rond de 40% in voorgaande jaren ten opzichte van 34% in 2004).

Voortgezet onderwijs

Figuur 31 laat de resultaten zien voor ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs.

Figuur 31. *Percentage ouders dat zich wel eens zorgen maakt over...*
Basis. *Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs (n=417)*

Ook voor het voortgezet onderwijs geldt dat de rangorde van de zorgpunten is veranderd ten opzichte van voorgaande jaren. Net als in het basisonderwijs is te zien dat voor het eerst in jaren de lijst met zorgpunten wordt aangevoerd door een ander zorgpunt dan het lerarentekort, namelijk gedragsproblemen. Het aandeel ouders dat zich hier zorgen over maakt schommelt over de jaren tussen de 65% en 78%. Dit jaar maakt 76% van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs zich hier zorgen over. Het zorgpunt over de kosten van onderwijs voor ouders (vorig jaar voor het eerst aan ouders voorgelegd) is dit jaar opvallend gestegen naar een tweede plaats (71% ten opzichte van 39% in 2003 sign.). Net als in het basisonderwijs maken ook binnen het voortgezet onderwijs dit jaar relatief minder ouders zich zorgen over het lerarentekort, de nummer één in 2003. Voorgaande jaren maakte gemiddeld zo'n 80% van de ouders zich hier zorgen over, in 2004 is dit percentage (significant) gedaald naar 64%. Hiermee staat het op de derde plaats in de lijst met zorgpunten.

Naast gedragsproblemen, de kosten van onderwijs en het tekort aan personeel, maakt dit jaar meer dan de helft van de ouders zich zorgen over vernieuwingen in het onderwijs (62%), lesuitval (57%), de werkdruk van leraren (54%) en het gebruik van alcohol en drugs op school (53%).

Een aantal aspecten (die vorig jaar voor het eerst aan de ouders zijn voorgelegd) vertoont opvallende – significante – verschillen ten opzichte van 2003. Dit zijn: de daling van het percentage ouders dat zich zorgen maakt over de werkdruk van leraren (65% in 2003 versus 54% in 2004), de kwaliteit van de schoolleiding (47% in 2003 versus 17% in 2004) en lesuitval (64% in 2003 versus 57% in 2004). Deze laatste daling is in lijn met de lichte daling van het percentage ouders dat aangeeft dat hun kind wel eens te maken heeft met lesuitval (zie paragraaf 4.3.2).

Daar tegenover staat dat weer meer ouders zich zorgen maken over de veiligheid op school; 46% van de ouders maakt zich hier zorgen over. Hiermee komt dit percentage weer op het oude niveau van 1999 en 2000. In 2001 daalde dit percentage naar 26% en het steeg daarna naar 35% in 2002 en 2003 en naar 46% dit jaar (sign.). De veiligheid op school wordt ook spontaan als één van de zorgpunten in het voortgezet onderwijs genoemd (zie paragraaf 4.2.3.1).

Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs versus HAVO en VWO

Er treedt binnen het voortgezet onderwijs een aantal significante verschillen op tussen het VMBO en de overige onderwijstypen in het voortgezet onderwijs (HAVO en VWO). Relatief meer ouders met kinderen in het VMBO maken zich zorgen over:

- gedragsproblemen (83% versus 70%)
- het gebruik van alcohol en drugs op school (60% versus 46%)
- de veiligheid op school (52% versus 40%)
- de individuele aandacht voor leerlingen (55% versus 44%)
- lesuitval (64% versus 51%)

Deze ouders maken zich daarentegen minder vaak zorgen over de werkdruk voor leerlingen (15% versus 34%).

Middelbaar beroepsonderwijs

Figuur 32 geeft de rangorde in (geholpen) zorgpunten weer van ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs.

Figuur 32. *Percentage ouders dat zich wel eens zorgen maakt over...*
Basis. *Ouders met kinderen in het MBO (n=273)*

Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs maken zich dit jaar net als de andere ouders (en de Nederlandse bevolking) de meeste zorgen over gedragsproblemen; 79% van de ouders maakt zich hier zorgen over ten opzichte van 71% in 2003 (niet sign.). Deze eerste plaats in de rangorde van zorgpunten wordt gedeeld met het zorgpunt over de kosten van onderwijs voor ouders. Het percentage ouders dat zich hier dit jaar zorgen over maakt is met 79% meer dan verdubbeld ten opzichte van 2003, toen het percentage nog 38% bedroeg (sign.). Het voortgezet onderwijs laat deze zelfde ontwikkeling zien. Het tekort aan personeel is gezakt van de eerste naar de derde plaats. Het percentage ouders dat zich hier zorgen over maakt is afgenomen van 78% in 2003 naar 65% dit jaar (sign.). Deze afnemende aandacht doet zich ook voor bij de spontaan genoemde zorgpunten (paragraaf 4.2.3.1).

Andere punten waarover meer dan de helft van de ouders zich zorgen maakt zijn: de individuele aandacht voor leerlingen (60%), vernieuwingen in het onderwijs (58%), lesuitval (58%), het gebruik van alcohol en drugs op school (57%) en de werkdruk van leraren (52%). Over dit laatst genoemde punt maken dit jaar significant meer ouders zich zorgen dan in 2003 (29%). Ter herinnering, de kwaliteit van leraren in het MBO is het meest genoemde zorgpunt in de open vraag (paragraaf 4.2.3.1).

Opvallend is verder de (significante) toename van het percentage ouders dat zich zorgen maakt over de veiligheid op school (38% in 2003 versus 49% in 2004). In de open vraag kwam veiligheid ook als belangrijk zorgpunt naar voren, net als in het voortgezet onderwijs. Tot slot valt de (significante) afname van het percentage ouders dat zich zorgen maakt over de kwaliteit van de schoolleiding (61% in 2003 ten opzichte van 32% in 2004) op, eveneens een ontwikkeling die zich ook in het voortgezet onderwijs voordoet.

4.2.4. Tevredenheid over aandachtsgebieden van de school

In deze paragraaf beoordelen de ouders de school van hun kind op een aantal onderdelen. In de eerste plaats wordt ingegaan op de tevredenheid met betrekking tot een aantal aspecten, zoals het veiligheidsgevoel van het kind op school, het onderhoud van de school en de motivatie van leraren. Vervolgens wordt ingegaan op de aandacht die scholen besteden aan verschillende programmaonderdelen.

4.2.4.1 Tevredenheid over verschillende aspecten van de school

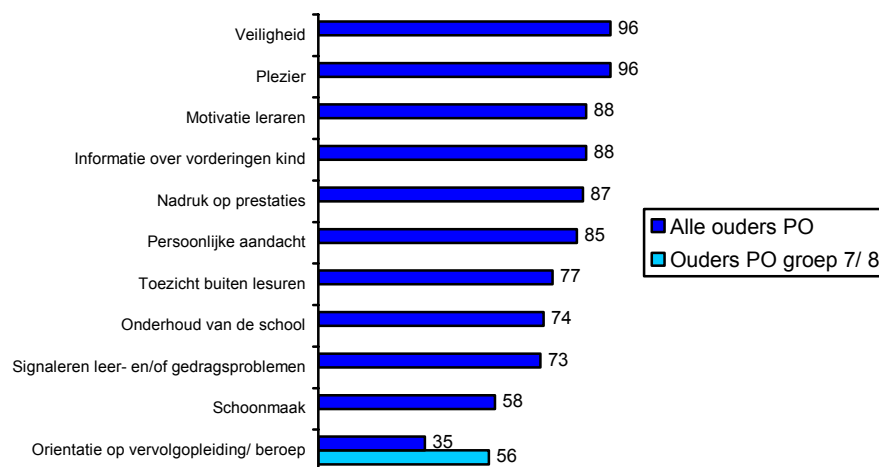
Ouders hebben de school van hun kind beoordeeld op een aantal aspecten. De resultaten worden besproken per onderwijstype.

Basisonderwijs

Figuur 33 geeft aan welke aspecten volgens ouders binnen het basisonderwijs voldoende aandacht krijgen.

Figuur 33. Percentage ouders dat vindt dat aan een aspect voldoende aandacht wordt besteed

Basis. Ouders met kinderen in het basisonderwijs (n=402)

Voor bijna alle aspecten geldt dat het percentage ouders dat tevreden is over de aspecten (nagenoeg) gelijk is gebleven of is toegenomen ten opzichte van 2003 (niet sign., met uitzondering van nadruk op prestaties en cijfers). De rangorde van de aspecten is min of meer identiek aan vorig jaar.

Een zestal aspecten haalt de 80% tevredenheidsnorm: de meeste ouders met kinderen in het basisonderwijs zijn tevreden over de aandacht die wordt gegeven aan de veiligheid op

school (96%) en het plezier waarmee hun kind naar school gaat (96%). Beide percentages schommelen al jaren rond de 95%. Ook over de motivatie van leraren is een grote meerderheid van de ouders (88%) tevreden, dit percentage ligt al jaren rond de 90%. Eveneens 88% van de ouders is tevreden over de informatie vanuit school over de vorderingen van hun kind (vorig jaar voor het eerst aan de ouders voorgelegd), in 2003 was 86% van de ouders hier tevreden over. Het percentage ouders dat tevreden is over de nadruk die de school van het kind legt op prestaties en cijfers is significant gestegen ten opzichte van voorgaande jaren. In 1999 was driekwart van de ouders (75%) hier tevreden over en in de tussenliggende jaren is dit percentage verder gestegen naar 87% in 2004. Ook over de persoonlijke aandacht die leerlingen krijgen op school is een ruime meerderheid van de ouders tevreden; voor het derde achtereenvolgende jaar ligt dit percentage op 85%.

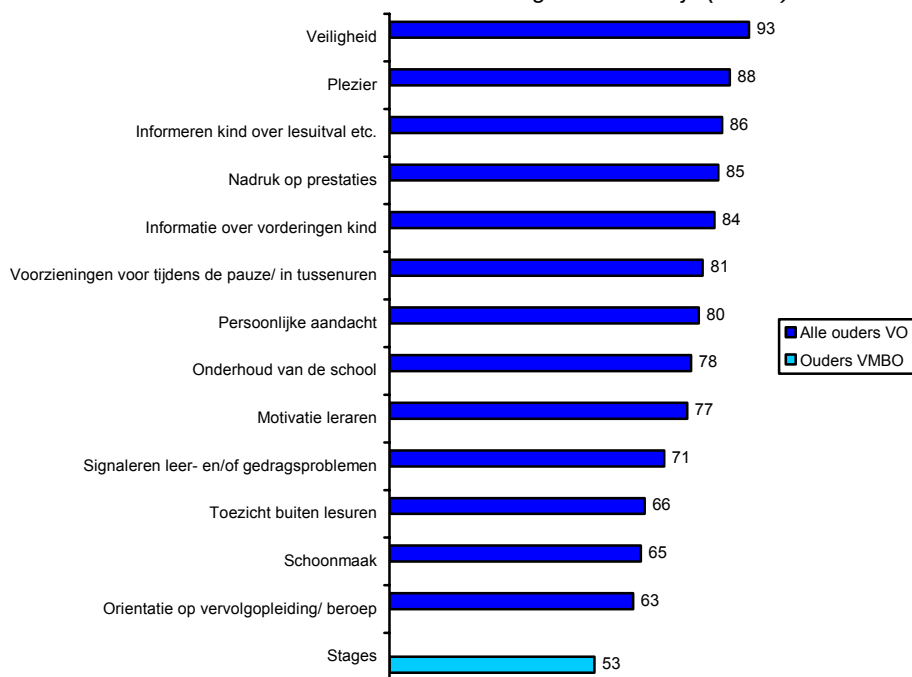
Het minst tevreden blijven ouders over de begeleiding door de school bij de oriëntatie op een vervolgopleiding. In 2002 was nog ongeveer de helft van de ouders hier tevreden over (48%), in 2003 daalde dit percentage significant naar 31%, dit jaar stijgt het licht naar 35%. Het aspect is eveneens bekeken voor ouders met kinderen in groep 7 en 8. Dat levert een positiever beeld op; van deze ouders is 56% tevreden over de begeleiding in de oriëntatie op vervolgopleidingen en beroepen.

Voortgezet onderwijs

Ook aan ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs is gevraagd welke aspecten wel of niet voldoende aandacht krijgen op de school van hun kind. Figuur 34 geeft de resultaten van deze groep ouders weer.

Figuur 34. *Percentage ouders dat vindt dat aan een aspect voldoende aandacht wordt besteed*

Basis. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs (n=473)

Ook voor ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs kan geconstateerd worden dat dit jaar (veelal significant) meer ouders tevreden zijn over de aspecten dan vorig jaar. Er geldt zelfs dat meer dan 60% van de ouders tevreden is met de aandacht die aan ieder individueel aspect wordt gegeven. (Deze toegenomen tevredenheid was al eerder zichtbaar in de (iets) hogere rapportcijfers die ouders dit jaar geven aan de kwaliteit van de school van hun kind.)

In het voortgezet onderwijs halen zeven van de dertien aspecten de 80% tevredenheidsnorm: ook hier zijn ouders het meest tevreden over het veiligheidsgevoel van hun kind op school (93%; dit percentage ligt al jaren iets boven de 90%), hoewel dit zowel spontaan als geholpen ook een punt van zorg is voor ouders. Daarna zijn deze ouders het meest tevreden over het plezier waarmee hun kind naar school gaat (88%; dit percentage ligt al jaren net onder de 90%). Ook over het informeren van kinderen over zaken als lesuitval en roosterwijzigingen door de school (vorig jaar voor het eerst aan ouders voorgelegd) is net als vorig jaar (84%) een grote meerderheid van de ouders tevreden (86%).

Dit lijstje wordt vervolgd door vier aspecten die vorig jaar niet binnen de 80% tevredenheidsnorm vielen: de eerste, het informeren van ouders over de vorderingen van het kind, is vorig jaar voor het eerst aan ouders voorgelegd. Dit jaar is 84% van de ouders tevreden ten opzichte van 79% in 2003.

Het tweede aspect, de nadruk die de school legt op prestaties en cijfers dook vorig jaar voor het eerst onder de 80% norm (vanaf 1999 schommelde het percentage tussen de 80% en 85%). Het percentage ouders dat hier dit jaar tevreden over is, neemt net als in het basisonderwijs significant toe van 79% in 2003 naar 85% dit jaar.

Het derde aspect, dat vorig jaar eveneens voor het eerst aan de ouders is voorgelegd, is de vraag of de school over voldoende voorzieningen beschikt voor kinderen om tijdens de pauze en in tussenuren bezig te kunnen zijn; in 2003 was 78% van de ouders hier tevreden over ten opzichte van 81% dit jaar.

Het laatste aspect dat dit jaar de 80% tevredenheidsnorm (voor het eerst in vier jaar weer) haalt is persoonlijke aandacht. In 1999 was 83% van de ouders hier tevreden over, daarna dook het percentage een aantal jaren onder de 80% norm. Dit jaar is precies 80% van de ouders hier tevreden over.

Het minst tevreden zijn ouders over de oriëntatie op vervolgopleiding en beroep (maar nog steeds is 63% tevreden).

Opvallend is de stijging van het percentage ouders dat tevreden is over de motivatie van leraren van 65% in 2003 naar 77% in 2004 (waarmee het weer op het oude niveau van voorgaande jaren komt). Deze ontwikkeling is in lijn met de stijging van een 6,9 naar een 7,2 van het gemiddelde rapportcijfer dat ouders geven aan de leraar van hun kind (zie hoofdstuk 5).

Daarnaast treden er enkele significante verschillen op in de tevredenheid van ouders met betrekking tot de aandacht voor het signaleren van leer- en/ of gedragsproblemen (64% in 2003 versus 71% in 2004), toezicht buiten lesuren (59% in 2003 versus 65% in 2004) en de schoonmaak van de school (56% in 2003 versus 65% dit jaar). Voor deze laatste twee geldt dat het percentage ouders dat hier tevreden mee is weer op het oude niveau van voorgaande jaren (beide gemiddeld ongeveer 65%) ligt.

Ondanks al deze (significante) verschillen, blijft de rangorde van de aspecten (vrijwel) gelijk.

Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs versus HAVO en VWO

Er treedt een aantal significante verschillen op tussen het VMBO en de overige onderwijstypen in het voortgezet onderwijs (HAVO en VWO). Relatief minder ouders met kinderen in het VMBO zijn tevreden over de aandacht die de school besteedt aan:

- het onderhoud van de school (73% ten opzichte van 82%)
- de informatievoorziening vanuit school richting leerlingen over zaken als lesuitval, roosterwijzigingen en toetsen (82% ten opzichte van 90%).

Ouders met kinderen in het VMBO is een aparte stelling voorgelegd over de aandacht van de school van het kind voor de voorbereiding op en de begeleiding tijdens stages. De helft van deze ouders (53%) vindt dat de school van hun kind hieraan voldoende aandacht besteedt, éénderde (34%) zegt het niet te weten (zie ook figuur 34).

Middelbaar beroepsonderwijs

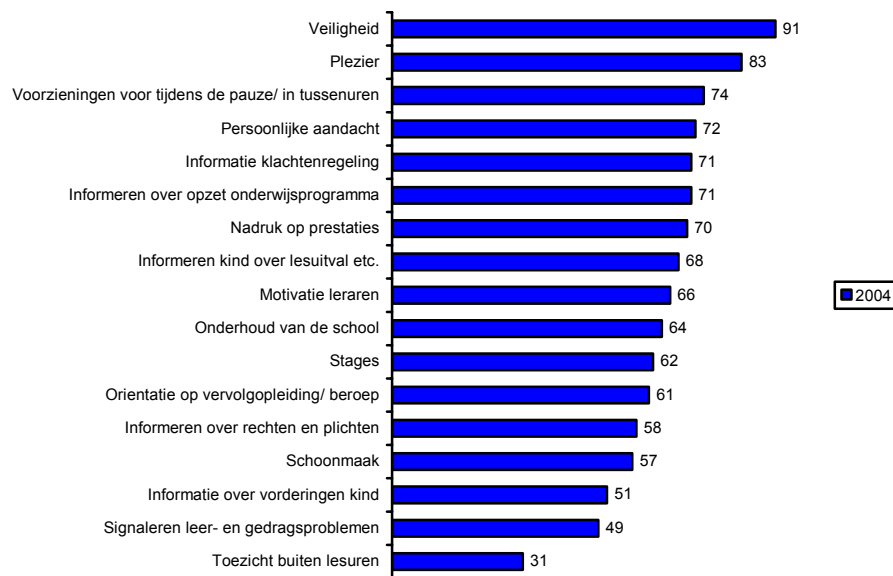
Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs hebben dezelfde aspecten beoordeeld. Daarnaast zijn er dit jaar voor de ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs enkele nieuwe aspecten toegevoegd:

- de opzet van het onderwijsprogramma,
- de vraag of het voor het kind voldoende duidelijk is waar het op school terecht kan met klachten,
- de vraag of het kind voldoende wordt geïnformeerd over zijn/ haar rechten en plichten als leerling,
- voorzieningen voor tijdens de pauze of in tussenuren, en
- het signaleren van leer- en/ of gedragsproblemen.

Figuur 35 geeft de resultaten ervan weer.

Figuur 35. *Percentage ouders dat vindt dat aan een aspect voldoende aandacht wordt besteed*

Basis. Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs (n=273)

De tevredenheid van ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs ligt op een lager niveau dan die van andere ouders. Daarbij komt nog dat de tevredenheid met betrekking tot een viertal aspecten afneemt ten opzichte van 2003. Echter, ook in het middelbaar beroepsonderwijs geldt voor alle aspecten, met uitzondering van het toezicht buiten lesuren en het signaleren van leer- en gedragsproblemen, dat meer dan de helft van de ouders er tevreden over is.

Nog steeds staat veiligheid ook in het middelbaar beroepsonderwijs op de eerste plaats. Hoewel ouders veiligheid als zorgpunt blijven noemen, zijn net als vorig jaar de meeste ouders (91%) wel tevreden over de veiligheid op de school van hun kind. Het plezier waarmee kinderen naar school gaan, staat dit jaar met 83% van de ouders die hier tevreden over zijn wederom op de tweede plaats ten opzichte van 81% in 2003.

De derde en vierde plaats in de rangorde worden dit jaar ingevuld door de aspecten voorzieningen voor tijdens de pauze of tussen de middag (76% tevreden) en de persoonlijke aandacht voor kinderen (72% versus 64% in 2003, niet sign.).

De ouders is een aantal stellingen voorgelegd met betrekking tot de informatievoorziening vanuit de school richting leerlingen en ouders. Zeven op de tien ouders zijn tevreden over het informeren van het kind over waar het op school terecht kan met klachten (71%) en het informeren van het kind over de opzet van het onderwijsprogramma (71%). Ruim tweederde van de ouders (68% ten opzichte van 59% in 2003, sign.) is tevreden over de mate waarin de school leerlingen informeert over lesuitval en roosterwijzigingen etc.. Aanzienlijk minder ouders zijn tevreden over de mate waarin de school leerlingen informeert over hun rechten en plichten (58%) en ouders over de vorderingen van hun kind (51%).

Een opvallend verschil met vorig jaar tot slot is de toename van het percentage ouders dat tevreden is over de aandacht voor toezicht buiten lesuren (38% in 2003 versus 31% in 2004, niet sign.).

4.2.5. Aandacht voor programmaonderdelen

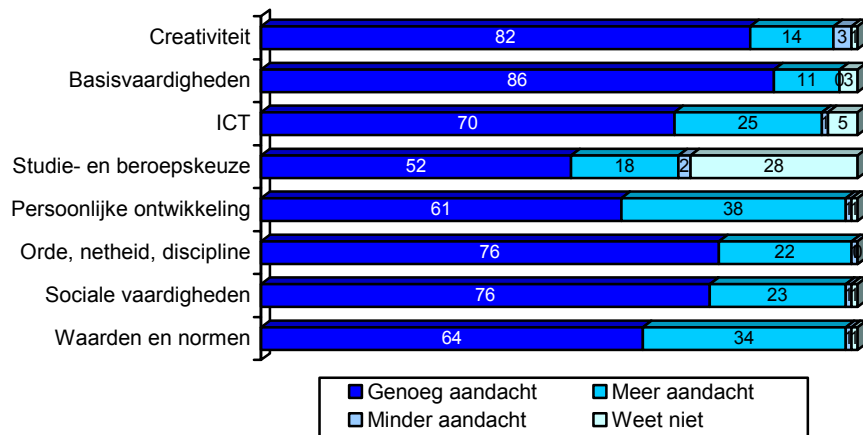
Net als aan de Nederlanders (hoofdstuk 3) is ook aan de ouders een aantal (mogelijke) onderdelen van het onderwijsprogramma voorgelegd. Ouders hebben aangegeven of hieraan binnen het huidige onderwijs meer of minder aandacht moet worden geschonken, of dat het goed is zoals het nu gebeurt.

Alvorens de resultaten per onderwijstype te bespreken, volgt eerst een algemene observatie over dit onderwerp. Hierbij worden de resultaten van Nederlanders, die hebben geantwoord vanuit het algemene beeld dat zij van het onderwijs hebben, vergeleken met die van ouders, wiens mening en beoordeling zijn gebaseerd op hun ervaringen met de school van hun eigen kind. Wat opvalt, is dat Nederlanders over het algemeen veel negatiever zijn in hun beoordeling. Nederlanders zijn minder vaak tevreden over de hoeveelheid aandacht die scholen geven aan aspecten en zij geven daarbij vaker aan dat scholen meer aandacht aan die aspecten zouden moeten besteden. Dit geldt met name voor aspecten die te maken hebben met 'gedrag' van leerlingen (zoals normen en waarden, sociale vaardigheden, orde, netheid en discipline). Zoals reeds eerder werd geconstateerd, vinden Nederlanders net zoals ouders gedragsproblemen het grootste (spontane) zorgpunt.

Basisonderwijs

Figuur 36 laat zien aan welke programmaonderdelen basisscholen genoeg aandacht geven volgens ouders en aan welke onderdelen meer aandacht mag worden geschonken.

Figuur 36. **Aandacht voor zaken die basisscholen kunnen leren aan leerlingen (%)**
Basis. Ouders met kinderen in het basisonderwijs (n=402)

De groep ouders met kinderen in het basisonderwijs is het meest positief over de aandacht die scholen geven aan de diverse aspecten. Aspecten waar deze ouders het minst tevreden over zijn en waar ze meer aandacht voor vragen zijn persoonlijke ontwikkeling (38% meer aandacht) en waarden en normen (34% meer aandacht). Ten opzichte van vorig jaar is de tevredenheid over de aandacht voor normen en waarden significant afgenomen (van 73% naar 64% tevreden). Verder valt op dat een kwart van de ouders (25%) meer aandacht vraagt voor ICT op de basisschool.

Over de aandacht van de basisschool voor studie- en beroepskeuze zijn de minste ouders tevreden (52% ten opzichte van 45% in 2003). Voor dit aspect geldt nog steeds dat een relatief grote groep ouders zich geen mening hierover kan vormen (33% in 2003 versus 28% in 2004). Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat dit aspect in het basisonderwijs (nog) niet voor alle ouders relevant is. Dit vermoeden wordt bevestigd wanneer de groep ouders met kinderen in groep 7 en 8 apart wordt bekeken. Van deze ouders is 62% tevreden over de aandacht die wordt geschonken aan studie- en beroepskeuze, 29% - een relatief grote groep - vindt dat er meer aandacht aan moet worden geschonken.

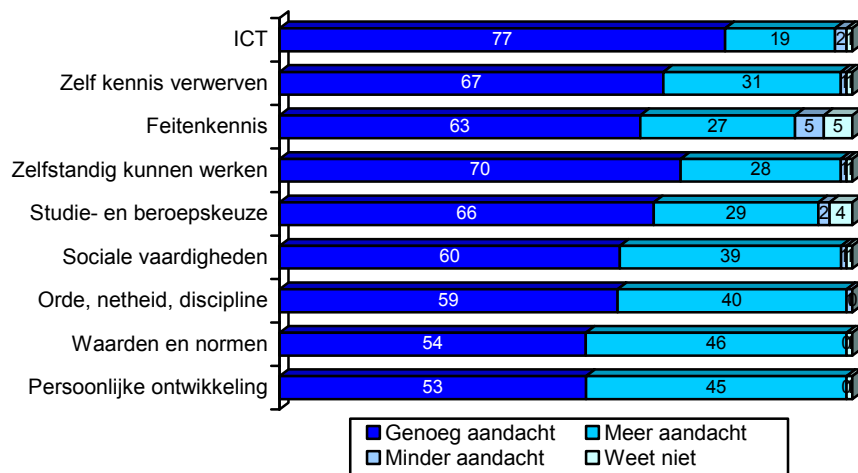
Verder treden er geen significante verschillen op met 2003.

Voortgezet Onderwijs

Figuur 37 laat zien welke programmaonderdelen in het voortgezet onderwijs voldoende aandacht krijgen en welke onderdelen meer aandacht zouden moeten krijgen volgens ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs.

Figuur 37. Aandacht voor zaken die scholen in het voortgezet onderwijs kunnen leren aan leerlingen

Basis. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs (n=417)

Voor alle programmaonderdelen geldt dat meer dan de helft van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs tevreden is over de aandacht die eraan wordt geschonken door de school van hun kind. Net als vorig jaar zijn ouders het meest tevreden over de aandacht die wordt gegeven aan ICT (77%). Dit percentage is ten opzichte van 2003 (70%) zelfs significant gestegen. Ouders zijn het minst tevreden over de hoeveelheid aandacht die wordt gegeven aan aspecten die gerelateerd zijn aan het gedrag van leerlingen. Net als in het basisonderwijs, maar dan nog duidelijker, vragen ouders meer aandacht van scholen voor waarden en normen (46% meer aandacht), persoonlijke ontwikkeling (45%), orde, netheid en discipline (40%) en sociale vaardigheden (39%).

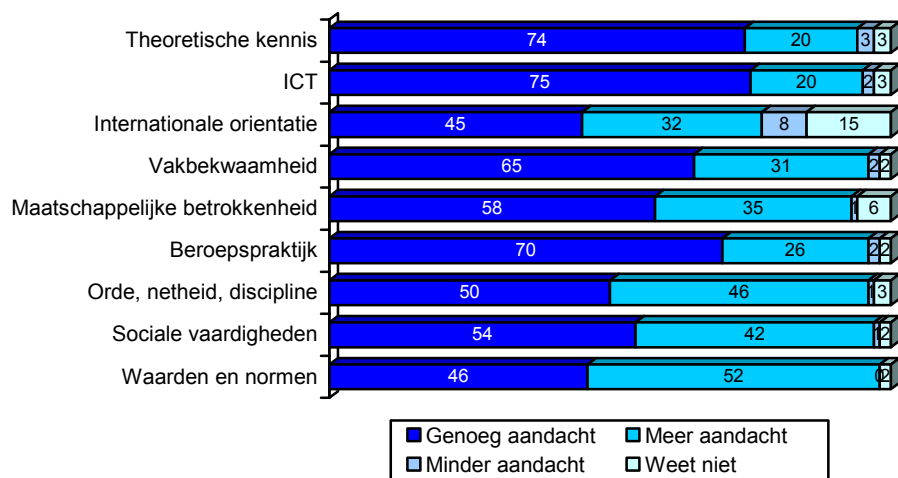
Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs versus HAVO en VWO

Ouders met kinderen in het VMBO zijn vaker van mening dat er meer aandacht moet worden besteed aan de programmaonderdelen ICT (24% versus 16% van de ouders met kinderen in het HAVO of VWO) en aan zelf kennis verwerven (37% versus 26% van de ouders met kinderen in het HAVO of VWO).

Middelbaar beroepsonderwijs

In figuur 38 wordt weergegeven hoe ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs denken over de aandacht die de verschillende programmaonderdelen krijgen op school. Dit jaar zijn de onderdelen internationale oriëntatie en maatschappelijke betrokkenheid toegevoegd, terwijl de onderdelen studie- en beroepskeuze en persoonlijke ontwikkeling zijn komen te vervallen.

Figuur 38. *Aandacht voor zaken die scholen in het middelbaar beroepsonderwijs kunnen leren aan leerlingen*
Basis. *Ouders van kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs (n=273)*

Het meest tevreden zijn ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs over de aandacht voor theoretische kennis (75%) en ICT (74%). Hoewel de aansluiting op de praktijk als opkomend zorgpunt in het MBO aangemerkt kan worden, vindt 70% van de ouders dat hier voldoende aandacht aan wordt besteed, een kwart (26%) vraagt om meer aandacht hiervoor.

De vraag om meer aandacht van scholen voor het gedrag van leerlingen is in het middelbaar beroepsonderwijs het grootst; zelfs meer dan de helft van de ouders (52%) vindt dat scholen in het middelbaar beroepsonderwijs meer aandacht moeten besteden aan waarden en normen, 46% vraagt om meer aandacht voor orde, netheid en discipline, en 42% voor sociale vaardigheden. Op de vierde plaats staat het nieuwe aspect maatschappelijke betrokkenheid; 35% van de ouders vindt dat hier meer aandacht aan gegeven moet worden door scholen.

4.2.6. Verschillen tussen oudergroepen

In de voorgaande subparagrafen is per onderwijstype gekeken hoe ouders de kwaliteit en inhoud van de school van hun kind beoordelen. Het is interessant om te kijken of de grootte van de school van het kind, de 'kleur' van de school (dat wil zeggen het percentage allochtonen op de school van het kind) en de woonplaats (grote stad of rest Nederland) van invloed zijn op de mening en waardering van ouders ten aanzien van de kwaliteit en de inhoud van het onderwijs van het kind.

Voor de grootte van de school van het kind is gebruik gemaakt van de eigen inschatting van ouders van de grootte van de school van het kind (groot, gemiddeld, klein). Voor de 'kleur' van de school is op basis van het door ouders geschatte percentage allochtonen op de school van hun kind per onderwijstype een driedeling gemaakt ('wit', er tussen in en 'grijs'). Deze indeling staat beschreven in bijlage 3. Voor de achtergrondvariabele woonplaats is de indeling vier grote steden versus rest Nederland gehanteerd (zie ook bijlage 1).

Hieronder worden de meest opvallende significante resultaten per onderwijstype gerapporteerd.

Basisonderwijs

Grote versus kleine scholen

Relatief meer ouders met kinderen op grote scholen dan op kleine scholen geven aan:

- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan waarden en normen (54% versus 26%)
- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan ICT (28% versus 14%)
- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan persoonlijke ontwikkeling (52% versus 26%)
- dat zij zich zorgen maken over de grootte van de klassen (69% versus 44%)

Relatief meer ouders met kinderen op kleine scholen dan op grote scholen geven aan:

- dat hun kind voldoende wordt begeleid in de oriëntatie op vervolgopleidingen en beroepen (44% versus 24%)

'Witte' versus 'grijze' scholen

Relatief meer ouders met kinderen op 'grijze' scholen dan op 'witte' scholen geven aan:

- dat hun kind onvoldoende persoonlijke aandacht krijgt op school (17% versus 5%)
- dat de school van hun kind hen onvoldoende informeert over de vorderingen van hun kind (16% versus 5%)

Grote stad versus rest Nederland

Relatief meer ouders woonachtig in één van de 4 grote steden dan ouders woonachtig elders in Nederland geven aan:

- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan sociale vaardigheden (53% versus 21%)
- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan waarden en normen (78% versus 32%)
- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan creativiteit (41% versus 12%)

- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan studie- en beroepskeuze (38% versus 17%)
- dat zij zich (spontaan) zorgen maken over het aantal allochtonen op school (21%, versus 3%)

Voortgezet onderwijs

Grote versus kleine scholen

Relatief meer ouders met kinderen op grote scholen dan op kleine scholen geven aan:

- dat hun kind onvoldoende persoonlijke aandacht krijgt op school (19% versus 7%)
- dat zij zich zorgen maken over de omvang van de school (49% versus 30%)

Relatief meer ouders met kinderen op kleine scholen dan op grote scholen geven aan:

- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan waarden en normen (54% versus 34%)
- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan ICT (30% versus 12%)
- dat de school van hun kind voldoende aandacht besteed aan de voorbereiding op en begeleiding tijdens stages (51% versus 30%)
- dat zij zich zorgen maken over de kwaliteit van de schoolleiding (24% versus 11%)

'Witte' versus 'grijze' scholen

Relatief meer ouders met kinderen op 'grijze' scholen dan op 'witte' scholen geven aan:

- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan orde, netheid en discipline (44% versus 27%)
- dat hun kind zich niet voldoende veilig voelt op school (8% versus 0%)
- dat de school van hun kind niet voldoende nadruk legt op prestaties en cijfers (16% versus 1%)
- dat zij zich (spontaan) zorgen maken over het gebrek aan individuele aandacht voor leerlingen (9% versus 0%)
- dat zij zich zorgen maken over de veiligheid op school (53% versus 32%)
- dat zij zich zorgen maken over de vraag of kinderen wel genoeg individuele aandacht krijgen (48% versus 31%)
- dat zij zich zorgen maken over de omvang van de school (46% versus 22%)

Relatief meer ouders met kinderen op 'witte' scholen dan op 'grijze' scholen geven aan:

- dat zij zich (spontaan) zorgen maken over de kwaliteit van leerkrachten (14% versus 4%)
- dat zij zich geen zorgen maken over de veiligheid op school (68% versus 47%)

Grote stad versus rest Nederland

Relatief meer ouders woonachtig in één van de 4 grote steden dan ouders woonachtig elders in Nederland geven aan:

- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan ICT (57% versus 39%)
- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan studie- en beroepskeuze (57% versus 26%)
- dat de school van hun kind niet voldoende wordt schoongemaakt (27% versus 11%)
- dat zij zich (spontaan) zorgen maken over de omvang van de school (15% versus 4%)
- dat zij zich (spontaan) zorgen maken over het aantal allochtonen op school (24% versus 3%)

- dat zij zich (spontaan) zorgen maken over de aansluiting van het onderwijs op de praktijk (5% versus 1%)

Relatief meer ouders woonachtig elders in Nederland dan ouders woonachtig in één van de 4 grote steden geven aan:

- dat zij zich (spontaan) zorgen maken over normen en waarden en gedragsproblemen (12% versus 0%)
- dat zij zich zorgen maken over gedragsproblemen van kinderen op school en gebrek aan discipline (78% versus 57%)

Middelbaar beroepsonderwijs

Grote versus kleine scholen

Relatief meer ouders met kinderen op grote scholen dan op kleine scholen geven aan:

- dat zij zich zorgen maken over de omvang van de school (64% versus 37%)
- dat zij zich zorgen maken over de werkdruk van leraren (56% versus 37%)

Relatief meer ouders met kinderen op kleine scholen dan op grote scholen geven aan:

- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan ICT (37% versus 14%)
- dat de school van hun kind onvoldoende wordt schoongemaakt (17% versus 3%)
- dat zij zich (spontaan) zorgen maken over de kwaliteit van leerkrachten (21% versus 5%)
- dat zij zich (spontaan) zorgen maken over het lerarentekort (10% versus 1%)

'Witte' versus 'grijze' scholen

Relatief meer ouders met kinderen op 'grijze' scholen dan op 'witte' scholen geven aan:

- dat de school van hun kind onvoldoende aandacht besteed aan de voorbereiding op en de begeleiding tijdens stages (25% versus 12%)
- dat zij niet weten of hun kind zich voldoende veilig voelt op school (10% versus 0%)

Relatief meer ouders met kinderen op 'witte' scholen dan op 'grijze' scholen geven aan:

- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan maatschappelijke betrokkenheid (66% versus 48%)
- dat hun kind met voldoende plezier naar school gaat (91% versus 78%)

Grote stad versus rest Nederland

Relatief meer ouders woonachtig in één van de 4 grote steden dan ouders woonachtig elders in Nederland geven aan:

- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan sociale vaardigheden (76% versus 40%)
- dat scholen meer aandacht aan moeten besteden aan de beroepspraktijk (17% versus 1%)
- dat scholen meer aandacht moeten besteden aan maatschappelijke betrokkenheid (76% versus 32%)
- dat de school van hun kind onvoldoende aandacht besteed aan het tijdig signaleren van leer- en/ of gedragsproblemen (55% versus 24%)
- dat hun kind onvoldoende wordt begeleid in de oriëntatie op vervolgopleidingen en beroepen (47% versus 21%)
- dat zij zich (spontaan) zorgen maken over lesuitval (28% versus 6%)

- dat zij zich (spontaan) zorgen maken over de aansluiting van het onderwijs op de praktijk (33% versus 3%)
- dat zij zich zorgen maken over gedragsproblemen van jongeren op school en gebrek aan discipline (100% versus 77%)
- dat zij zich zorgen maken over het gebruik van alcohol en drugs op school (85% versus 55%)
- dat zij zich zorgen maken over de kwaliteit van leraren (69% versus 42%)
- dat zij zich zorgen maken over de vraag of de school goed wordt onderhouden en schoongemaakt (31% versus 12%)

Relatief meer ouders woonachtig elders in Nederland dan ouders woonachtig in één van de 4 grote steden geven aan:

- dat hun kind zich voldoende veilig voelt op school (92% versus 75%)
- dat de school van hun kind voldoende wordt schoongemaakt (59% versus 27%)

4.3. Organisatie van het onderwijs (ervaringen)

4.3.1. Samenvatting

Lesuitval komt met name voor in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs; ongeveer driekwart van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en zes op de tien ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs zeggen dat hun kind meerdere malen per maand met lesuitval te maken heeft.

Zeven op de tien ouders geven aan dat op de basisschool van hun kind onderwijsondersteunend personeel werkt. Volgens ongeveer de helft van de ondervraagde ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en zes op de tien ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs werkt er op de school van hun kind onderwijsondersteunend personeel.

Een ruime meerderheid van de ouders met kinderen in het basisonderwijs is van mening dat de school van hun kind voldoende mogelijkheden biedt voor de opvang van leerlingen tussen de middag.

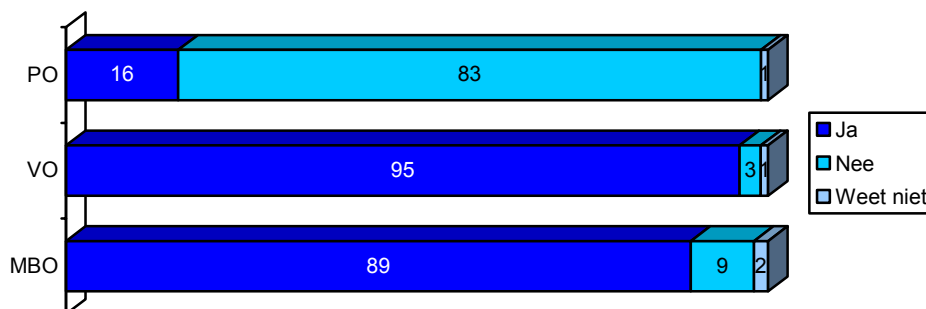
Over de mogelijkheden voor leerlingen met een handicap zijn de meningen van deze ouders en van ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs verdeeld. Veel ouders geven aan dit niet te weten.

Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs zijn eenduidig over wat er moet gebeuren met kinderen die problemen blijven veroorzaken op school: voor hen moet een oplossing buiten het onderwijs worden gezocht.

4.3.2. Lesuitval

Allereerst is de ervaring van ouders met lesuitval op de school van hun kind geïnterviewd. De figuren 39 en 40 laten de resultaten zien.

Figuur 39. *Percentage ouders met kinderen die te maken hebben met lesuitval*
Basis. Ouders uitgesplitst naar onderwijstype

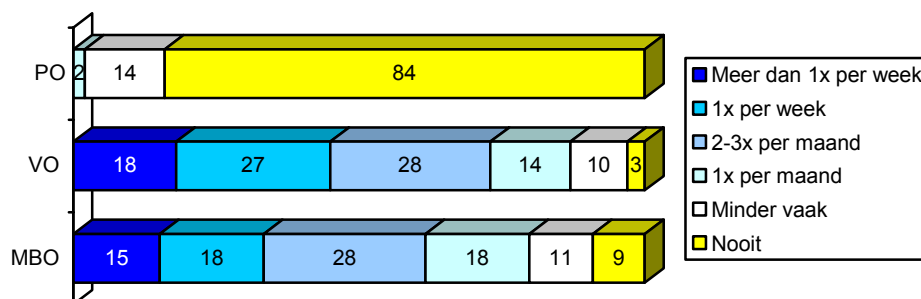

Ouders met kinderen in het basisonderwijs hebben niet (meer) zo vaak te maken met lesuitval; 16% ten opzichte van 27% in 2003 (sign.). Van de ouders die aangeven hier ervaring mee te hebben, geeft de meerderheid aan dat dit minder dan één keer per maand voorkomt.

Lesuitval komt veel vaker voor in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. Bijna alle ouders hebben hier wel eens mee te maken (95% respectievelijk 89%).

Gemiddeld heeft bijna driekwart hier meerdere malen per maand mee te maken; in het voortgezet onderwijs is lesuitval volgens de helft van de ouders zelfs één keer per week of vaker aan de orde.

Figuur 40. *Frequentie waarmee kinderen te maken hebben met lesuitval (%)*
Basis. Ouders uitgesplitst naar onderwijstype

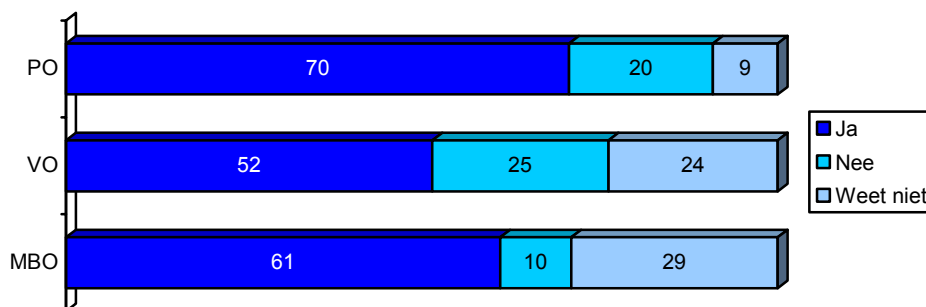
Ouders brengen lesuitval binnen het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs ook als één van de zorgpunten naar voren (zie paragraaf 4.2.3).

4.3.3. Onderwijsondersteunend personeel

Aan alle ouders is gevraagd of er op de school van hun kind onderwijsondersteunend personeel werkt. Vorig jaar is dezelfde vraag voorgelegd, echter toen werd er gesproken over onderwijsassistenten. Dit is mogelijk van invloed op de resultaten. Figuur 41 geeft de resultaten hiervan weer.

Figuur 41. Percentage scholen waar wel/ geen onderwijsondersteunend personeel werkt

Basis. Ouders uitgesplitst naar onderwijstype

Ouders met kinderen in het basisonderwijs hebben het meest te maken met onderwijssteunend personeel (en zijn hiervan op de hoogte); 70% van de ouders geeft aan dat er op de basisschool van hun kind onderwijsondersteunend personeel werkt. Ten opzichte van 2003 (61%) is dit percentage significant gestegen.

Ook in het voortgezet onderwijs komt onderwijsondersteunend personeel steeds meer voor. In 2003 werkte er volgens één derde van de ouders (34%) onderwijsondersteunend personeel op de school van hun kind, in 2004 is dit percentage gestegen naar 52% (sign).

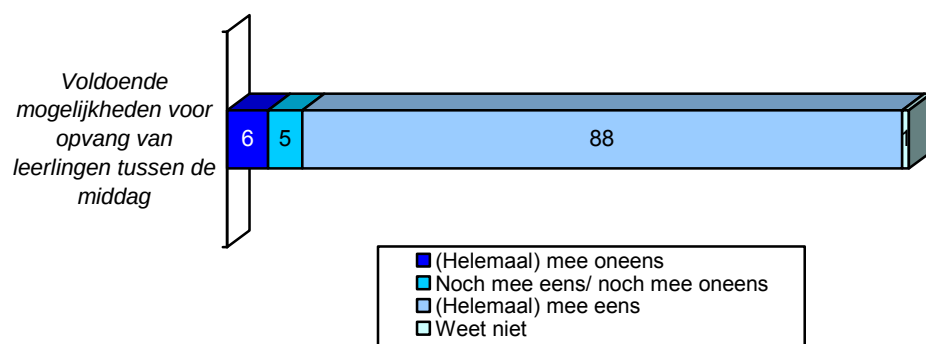
Het middelbaar beroepsonderwijs laat de grootste stijging zien; in 2003 werkte volgens 21% van de ouders onderwijsondersteunend personeel op de school van hun kind, in 2004 is dit percentage met 61% bijna verdrievoudigd.

Van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs heeft ongeveer een kwart geen idee of er onderwijsondersteunend personeel werkzaam is op de school van hun kind.

4.3.4. Mogelijkheden voor opvang tussen de middag

Basisscholen bieden de mogelijkheid voor de opvang van kinderen tussen de middag. Aan ouders is aan de hand van een stelling gevraagd in hoeverre de school van hun kind voldoende in deze mogelijkheid voorziet. Figuur 42 laat de resultaten zien.

Figuur 42. *Mate waarin basisscholen mogelijkheden bieden (%)*
Basis. *Ouders met kinderen in het basisonderwijs (n=402)*

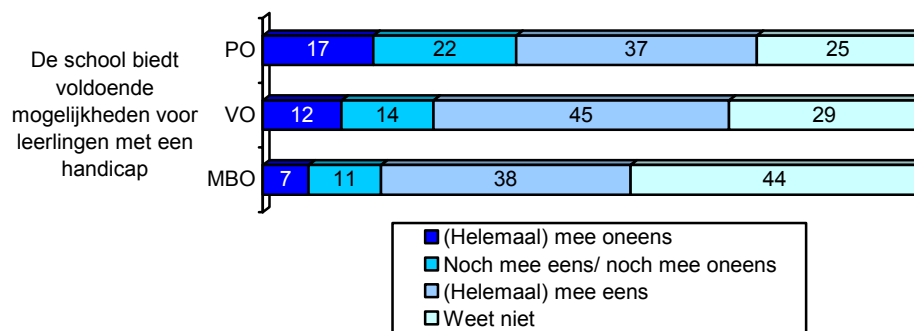

De meeste ouders (88%) vinden dat de school voldoende mogelijkheden biedt voor de opvang van leerlingen tussen de middag. Ten opzichte van 2003 (83%) is dit percentage significant toegenomen.

4.3.5. Mogelijkheden voor leerlingen met een handicap

Ouders hebben de mogelijkheden op de school van hun kind voor kinderen met een handicap beoordeeld. Figuur 43 geeft de resultaten weer per onderwijstype.

Figuur 43. *Voldoende mogelijkheden voor leerlingen met handicap (%)*
Basis. Ouders uitgesplitst naar onderwijstype

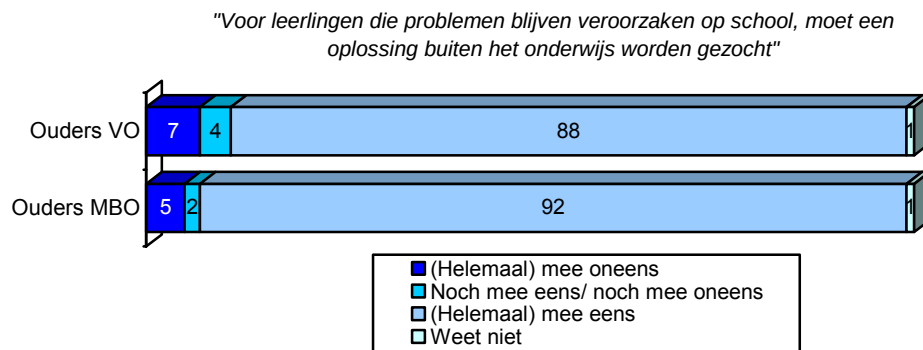
Allereerst valt op dat relatief veel ouders aangeven hiervan geen idee te hebben, met name ouders met kinderen in het MBO (44%). Van alle ouders die zich wel een mening kunnen vormen vinden relatief meer ouders dat de school van hun kind voldoende mogelijkheden biedt voor leerlingen met een handicap (37%-45%). In vergelijking tot het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs is men in het basisonderwijs wat negatiever; 17% van deze groep ouders is ontevreden over de mogelijkheden die de school biedt voor leerlingen met een handicap.

Er treden ten opzichte van 2003 geen significante verschillen op.

4.3.6. Probleemleerlingen

Dit jaar is ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs voor het eerst de volgende stelling voorgelegd: "Voor leerlingen die ernstige problemen blijven veroorzaken op school, moet een oplossing buiten het onderwijs worden gezocht". Figuur 44 geeft de resultaten weer.

Figuur 44. Probleemleerlingen
Basis. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs (n=417) en middelbaar beroepsonderwijs (n=273)

De ouders zijn (bijna) unaniem; zij vinden dat voor leerlingen die problemen blijven veroorzaken op school een oplossing buiten het onderwijs gezocht moet worden.

5. Het leraarschap

Uit voorgaande hoofdstukken blijkt dat het lerarentekort niet meer het grootste, maar nog wel steeds één van de grootste zorgpunten is van zowel Nederlanders als ouders met schoolgaande kinderen. Bestrijding van het lerarentekort is al jaren een prioriteit van de overheid.

In dit hoofdstuk staat het leraarschap centraal. Achtereenvolgens komen aan de orde: de waardering voor het beroep van leraar, de beoordeling van de leraar van het schoolgaande kind en de bestrijding van het lerarentekort. Dit jaar is voor het eerst ook een groep Nederlanders ondervraagd over het leraarschap in het middelbaar beroepsonderwijs.

5.1. Samenvatting

Circa driekwart van de Nederlanders heeft waardering voor het beroep van leraar. De eigen waardering voor het beroep van leraar in het basisonderwijs is dit jaar gelijk ten opzichte van 2003, terwijl de waardering voor het beroep van leraar in het voortgezet onderwijs iets is toegenomen. De waardering voor het beroep van leraar in het middelbaar beroepsonderwijs, dit jaar voor het eerst opgenomen in het onderzoek, ligt met 71% op het laagste niveau.

Er is een grote kloof tussen de eigen waardering en de gepercipieerde waardering van anderen. Deze ingeschatte waardering van anderen ligt op een laag niveau, en neemt door de jaren heen verder af; in 2004 schat nog ongeveer een kwart van de Nederlanders in dat anderen tamelijk of heel veel waardering hebben voor het beroep van leraar.

De aantrekkelijkheid van het beroep van leraar blijft min of meer ongewijzigd ten opzichte van 2003; het percentage Nederlanders dat hun zoon of dochter aan zou raden leraar te worden neemt (na de daling in 2003) voor alle onderwijstypen weliswaar licht toe, maar het percentage Nederlanders dat zelf overweegt leraar te worden, als zij hiervoor de juiste papieren zouden hebben, neemt voor alle onderwijstypen iets af. Deze dalende trend is na 2002 ingezet.

De belangrijkste reden om het beroep van leraar niet te overwegen is voor alle onderwijstypen, net als vorig jaar, intrinsiek van aard; men acht zichzelf niet geschikt, kan niet tegen de hoge werkdruk of vindt zichzelf niet het type om leraar te worden. Het salaris is in het basis- en voortgezet onderwijs nauwelijks nog een argument; in het MBO speelt dit echter nog wel een rol in het afwijzen van het beroep van leraar.

Net als voorgaande jaren zijn ouders over het algemeen positiever over de leraar van hun kind dan over leraren in het algemeen. Het hoogste rapportcijfer krijgt de leraar van het kind in het basisonderwijs, gemiddeld een 7,6. Deze beoordeling is over de jaren heen stabiel. De beoordeling van de kwaliteit van de leraar van het kind in het voortgezet onderwijs stijgt dit jaar van een 6,9 naar een 7,2 (niet sign.). Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs beoordelen de leraar van hun kind met gemiddeld een 6,8 nog steeds het laagst.

Ouders met kinderen in het basisonderwijs zijn net als vorig jaar het meest tevreden over hoe leraren op de school van hun kind omgaan met niveau- en leeftijdsverschillen tussen leerlingen. In het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs hebben ouders hier

een minder uitgesproken mening over; ruim vier op de tien reageren neutraal of weten het niet.

Het zijn ook weer de ouders met kinderen in het basisonderwijs die het meest tevreden zijn over hoe leraren omgaan met leerlingen die extra hulp of begeleiding nodig hebben. In het voortgezet onderwijs lijkt de tevredenheid over de extra begeleiding toe te nemen (van 50% naar 57%). De grootste onvrede hierover heerst onder ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs (een vijfde negatief).

Een grote meerderheid van alle ouders vindt het een goede zaak dat leraren in de klas worden ondersteund door onderwijsondersteunend personeel.

Ter bestrijding van het lerarentekort zien ruim acht op de tien Nederlanders het meest in de oplossing waarbij leraren en onderwijsondersteunend personeel gaan samenwerken in een team, zodat zij flexibeler kunnen worden ingezet.

Een andere oplossing waarbij afgestudeerden van een HBO- of WO-opleiding in één jaar hun bevoegdheid kunnen halen voor leraar in hun vakgebied kan eveneens op de steun van een grote meerderheid van de Nederlanders rekenen; driekwart van de Nederlanders vindt dit een goede oplossing.

Op de oplossing 'zij-instromers' wordt dit jaar aanzienlijk minder positief gereageerd, maar nog steeds vindt iets meer dan de helft van de Nederlanders deze oplossing een goed idee.

Ook de oplossing waarbij mensen uit het bedrijfsleven tegen betaling een dag in de week les komen geven, heeft de steun van een kleine meerderheid van de Nederlanders.

De oplossing, tot slot, waarbij leerlingen tijdens schooltijd thuis zelf leren met behulp van de computer wordt door de meeste Nederlanders afgewezen.

Het idee van prestatiebeloning in het onderwijs spreekt ongeveer vier op de tien ouders aan. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs zijn hier het meest over te spreken, maar het draagvlak lijkt door de jaren heen af te nemen. Onder ouders met kinderen in het basisonderwijs neemt het aandeel voorstanders juist weer significant toe, echter zij blijven het meest negatief over prestatiebeloning.

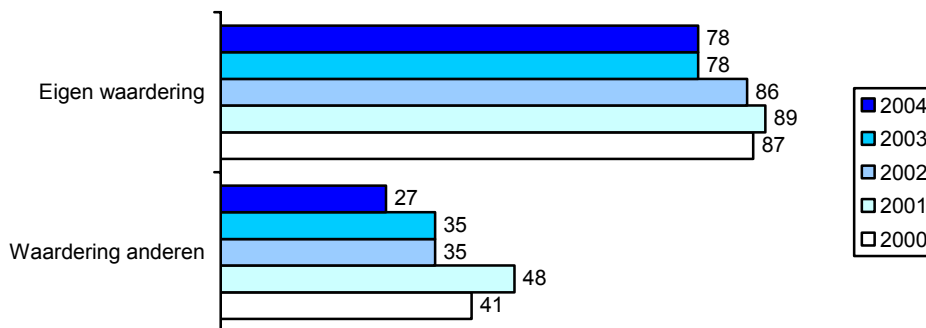
Vier op de tien Nederlanders hebben wel eens gehoord van de lerarencampagne "Werken in het onderwijs". Over het algemeen heeft men positieve associaties bij deze campagne, waaronder: 'het leraarschap is een afwisselende baan', 'het is leuk om leraar te zijn' en 'als leraar leer je zelf ook iedere dag'.

5.2. Waardering voor het beroep van leraar

Aan Nederlanders is gevraagd hoeveel waardering zij hebben voor het beroep van leraar in het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en in het middelbaar beroepsonderwijs. Tevens is hen gevraagd hoeveel waardering zij denken dat Nederlanders in het algemeen hebben voor dit beroep. De figuren 45, 46 en 47 tonen de percentages ondervraagden met een positieve waardering.

Figuur 45. Percentage tamelijk of heel veel waardering voor het beroep van leraar in het basisonderwijs

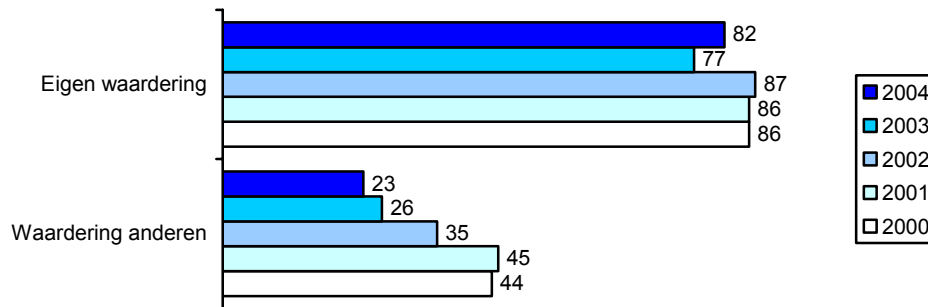
Basis. Nederlanders over het basisonderwijs (n=249)

Net als voorgaande jaren wordt het beroep van leraar in het basisonderwijs door veel Nederlanders positief gewaardeerd. Evenals in 2003¹⁰ zegt ruim driekwart van de Nederlanders (78%) tamelijk of heel veel waardering te hebben voor dit beroep. De gepercipieerde waardering van anderen voor het beroep van leraar in het basisonderwijs ligt een stuk lager; ongeveer een kwart van de Nederlanders (27%) schat dat anderen tamelijk of heel veel waardering hebben voor het beroep van basisschoolleraar. Ten opzichte van 2003 (35%) is dit percentage gedaald (niet sign.). Vanaf 2001 lijkt een dalende trend te zijn ingezet.

¹⁰ De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de significante afname ten opzichte van 2002.

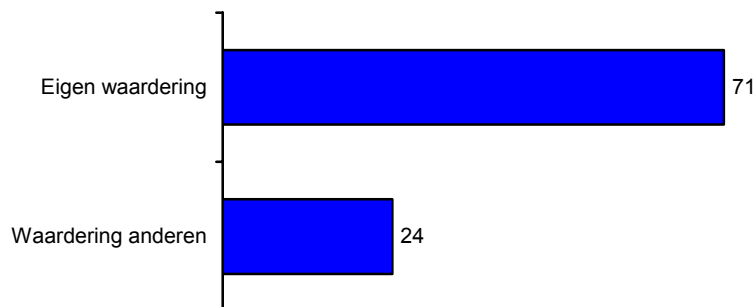
Figuur 46. Percentage tamelijk of heel veel waardering voor het beroep van leraar in het voortgezet onderwijs
 Basis. *Nederlanders over het voortgezet onderwijs (n=228)*

Ook de waardering van Nederlanders voor het beroep van leraar in het voortgezet onderwijs ligt op een hoog niveau; 82% van de Nederlanders spreekt zijn waardering hiervoor uit. Dit percentage is gestegen ten opzichte van 2003 (77%¹¹ niet sign.).

De gepercipieerde waardering van anderen voor het beroep van leraar in het voortgezet onderwijs ligt net als voor het basisonderwijs een stuk lager; nog geen kwart van de Nederlanders (23%) schat dat andere Nederlanders tamelijk of heel veel waardering hiervoor hebben. Ten opzichte van 2003 (26%¹²) is dit percentage licht gedaald (niet sign.). Ook hier is vanaf 2001 een dalende trend te zien.

Figuur 47. Percentage tamelijk of heel veel waardering voor het beroep van leraar in het middelbaar beroepsonderwijs
 Basis. *Nederlanders over het middelbaar beroepsonderwijs (n=273)*

Nederlanders hebben dit jaar voor het eerst hun waardering en de geschatte waardering van anderen voor het beroep van leraar in het middelbaar beroepsonderwijs gegeven. De waardering voor het beroep van leraar in het middelbaar beroepsonderwijs ligt met 71% op

¹¹ De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de significante afname ten opzichte van 2002.

¹² De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de significante afname ten opzichte van 2002.

een iets lager niveau dan in het basis- en voortgezet onderwijs. De gepercipieerde waardering van anderen ligt met 24% op een gelijkwaardig niveau.

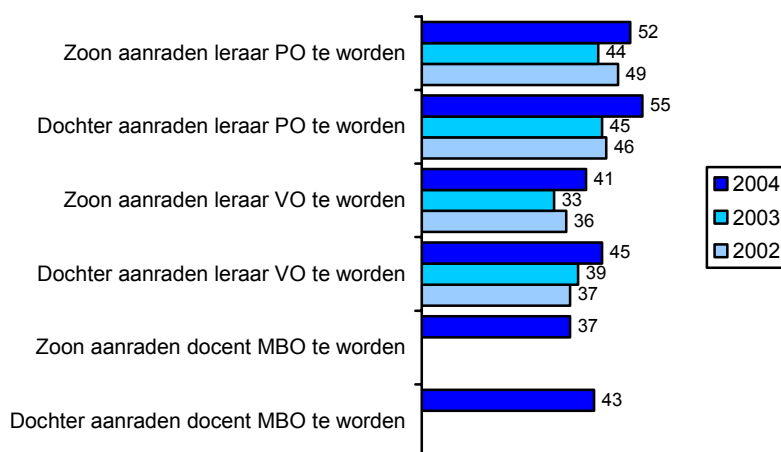
Verschillen tussen subgroepen

“Eigen waardering voor het beroep van leraar”	
Significant <i>vaker</i> veel waardering	Significant <i>minder vaak</i> veel waardering
- Vrouwen (81%) - Hoogbetrokken Nederlanders (82%)	- Mannen (72%) - Gemiddeld betrokken Nederlanders (73%) - Inwoners rest Nederland (76%)

5.2.1. Aanraden beroep van leraar

Om de aantrekkelijkheid van het beroep van leraar te meten is ouders de volgende vraag voorgelegd: “Als uw zoon of dochter leraar zou willen worden in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs en hij of zij vraagt u om advies, zou u dit dan aanraden, afraden of staat u hier neutraal tegenover?” Figuur 48 geeft de resultaten weer.

Figuur 48. *Percentage Nederlanders dat beroep van leraar (sterk) zou aanraden*
Basis. Nederlanders over basisonderwijs (n=249), voortgezet onderwijs (n=228)
en middelbaar beroepsonderwijs (n=297)

Nederlanders reageren positiever op deze vraag dan in voorgaande jaren, met name ten aanzien van het leraarschap in het basisonderwijs. Meer dan de helft van de Nederlanders zou hun zoon (52%) of dochter (55%) aanraden leraar te worden in het basisonderwijs. Deze percentages zijn ten opzichte van vorig jaar (respectievelijk 44%, niet sign. en 45%, sign.) fors toegenomen.

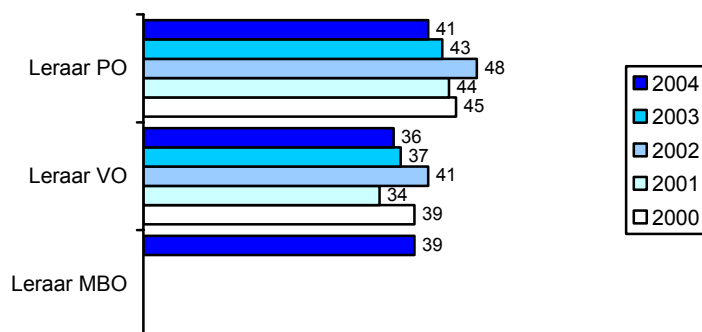
Ook het percentage Nederlanders dat hun kind zou aanraden leraar te worden in het voortgezet onderwijs is toegenomen ten opzichte van 2003 (niet sign.); ruim vier op de tien Nederlanders zouden hun zoon (41%) dan wel dochter (45%) dit advies geven.

Nederlanders is dit jaar voor het eerst dezelfde vraag gesteld met betrekking tot het middelbaar beroepsonderwijs. Van de Nederlanders zou 38% hun zoon en 43% hun dochter aanraden leraar te worden in het middelbaar beroepsonderwijs.

5.2.2. Overwegen zelf leraar te worden

Nederlanders is tevens de vraag voorgelegd of zij zelf zouden overwegen leraar te worden, indien zij hiervoor de juiste diploma's zouden hebben. Figuur 49 laat het percentage Nederlanders zien dat hierop 'ja zeker' of 'ja, ik denk het wel' heeft geantwoord.

Figuur 49. Percentage Nederlanders dat overweegt zelf leraar te worden
Basis. Nederlanders over basisonderwijs (n=249), voortgezet onderwijs (n=228) en middelbaar beroepsonderwijs (n=297)

De interesse die Nederlanders zelf tonen in het beroep van leraar, neemt dit jaar weer iets verder af (niet sign.). Vanaf 2002 is een licht dalende trend waar te nemen. Ongeveer vier op de tien Nederlanders (41%) zouden overwegen leraar te worden in het basisonderwijs, voor het voortgezet onderwijs ligt dit percentage met 36% iets lager. Dit jaar is deze vraag voor het eerst ook voorgelegd aan Nederlanders met betrekking tot het middelbaar beroepsonderwijs. Net als in het basisonderwijs zeggen ongeveer vier op de tien Nederlanders (39%) het beroep van leraar in het middelbaar beroepsonderwijs te overwegen.

Verschillen tussen subgroepen

"Zou u overwegen leraar te worden?"	
Significant <i>vaker ja/ ik denk het wel</i>	Significant <i>minder vaak ja/ ik denk het wel</i>
- Nederlanders in de leeftijd van 18 t/m 29 jaar (60%) - Hoger opgeleide Nederlanders (47%)	Nederlanders in de leeftijd van 60 jaar en ouder (29%)

Redenen voor afwijzen

Ongeveer éénderde van de Nederlanders overweegt het beroep van leraar in het basisonderwijs (33%), voortgezet onderwijs (37%) of middelbaar beroepsonderwijs (36%) niet. De belangrijkste redenen die zij hiervoor geven worden gepresenteerd in de tabellen 19 en 20.

Tabel 19. Redenen om geen leraar te worden (open vraag) (%)

Basis. Nederlanders over basisonderwijs (n=81)

	PO				
	2000	2001	2002	2003	2004
Intrinsieke redenen	47	42	40	63	79
Extrinsieke redenen	21	28	20	20	20
Salaris/ arbeidsomstandigheden	14	12	19	11	2
Bemoeienissen en klachten van ouders	-	-	-	-	4
Overig redenen	19	18	21	2	2

Cijfers die significant verschillen ten opzichte van 2003 zijn vetgedrukt weergegeven

Tabel 20. Redenen om geen leraar te worden (open vraag) (%)

Basis. Nederlanders over voortgezet onderwijs (n=85) en MBO (n=103)

	VO					MBO
	2000	2001	2002	2003	2004	2004
Intrinsieke redenen	32	39	34	42	70	37
Extrinsieke redenen	30	25	28	37	39	18
Salaris/ arbeidsomstandigheden	16	11	21	3	1	8
Bemoeienissen en klachten van ouders	-	-	-	-	2	1
Overig redenen	23	25	17	-	1	3

Cijfers die significant verschillen ten opzichte van 2003 zijn vetgedrukt weergegeven

Net als voorgaande jaren zijn de meest genoemde redenen om het leraarschap niet te overwegen intrinsiek van aard. Nederlanders achten zichzelf niet geschikt, kunnen niet tegen de hoge werkdruk, of vinden zichzelf niet het type om leraar te worden. Deze intrinsieke redenen worden ten opzichte van voorgaande jaren significant vaker genoemd. In het middelbaar beroepsonderwijs worden in vergelijking tot het basis- en voortgezet onderwijs minder vaak intrinsieke redenen genoemd om het beroep van leraar niet te overwegen (37% versus 47% in basisonderwijs). Naast intrinsieke redenen, spelen extrinsieke redenen zoals de mentaliteit, de houding en het gedrag van leerlingen een rol bij het overwegen van het beroep van leraar. Het percentage Nederlanders dat dit als argument aanvoert om het beroep van leraar niet te overwegen is ten opzichte van 2003 op een min of meer gelijk niveau gebleven. Salaris en arbeidsomstandigheden worden dit jaar in het basisonderwijs aanzienlijk (sign.) minder genoemd als reden om het beroep van leraar niet te overwegen (11% in 2003 versus 2% in 2004). Het lijkt een grotere rol te spelen in het middelbaar beroepsonderwijs; 8% van de Nederlanders voert dit als argument aan om het beroep van leraar in het middelbaar beroepsonderwijs niet te overwegen. Een nieuw, opkomend argument is 'bemoeienissen en klachten van ouders', met name in het basisonderwijs (4%).

5.2.3. Beoordeling van leraren

Zowel aan Nederlanders als aan ouders is gevraagd door middel van een rapportcijfer de kwaliteit van de leraar in het algemeen te beoordelen (zie paragraaf 3.3.2.2). Aan ouders is daarnaast gevraagd om op dezelfde manier de leraar van hun kind te beoordelen. Evenzo hebben zij aan de hand van stellingen (het functioneren van) de leraar van hun kind beoordeeld.

5.2.3.1 Beoordeling van de leraar van het kind (rapportcijfers)

Tabel 21 geeft de gemiddelde rapportcijfers weer die ouders geven aan de leraar van hun kind. Net als andere jaren zijn ouders over het algemeen positiever over de leraar van hun kind dan over leraren in het algemeen. Dit verschil is het grootst bij ouders met kinderen in het basisonderwijs, en het kleinst bij ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs.

Tabel 21. *Gemiddelde rapportcijfers voor de kwaliteit van de leraar van het kind*

Basis. Ouders uitgesplitst naar onderwijstype

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Leraar kind in PO	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	7,6
Leraar kind in VO	7,1	7,2	7,1	7,0	6,9	7,2
Leraar kind in MBO	-	-	-	-	6,7	6,8

De beoordeling van de kwaliteit van leraren in het basisonderwijs daalt dit jaar voor het eerst van een 7,7 naar een 7,6 (niet sign.), maar ligt nog wel steeds op een hoger niveau dan in de andere sectoren. Ter herinnering, de kwaliteit van leraren in het algemeen werd door deze groep ouders gewaardeerd met een 6,9.

De kwaliteit van de leraar van het kind in het voortgezet onderwijs wordt dit jaar voor het eerst weer hoger beoordeeld (niet sign.), in lijn met de toegenomen waardering voor leraren in het algemeen (van een 6,5 naar een 6,7). De leraar van het kind krijgt dit jaar gemiddeld een 7,2 van de ouders en ligt daarmee weer op het niveau van 2000.

Leraren in het middelbaar beroepsonderwijs krijgen van ouders met een gemiddelde van een 6,8, nog steeds de laagste beoordeling, desalniettemin is de beoordeling ten opzichte van 2003 licht toegenomen. Dit geldt ook voor leraren in het middelbaar beroepsonderwijs in het algemeen (6,5).

Verschillen tussen subgroepen

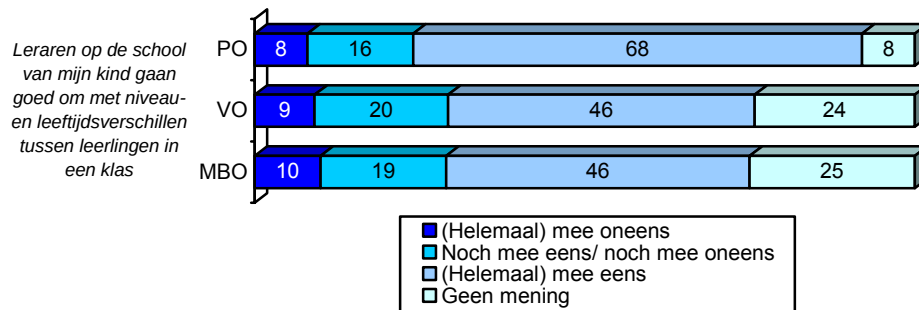
"Beoordeling leraar PO"	
Significant hoger	Significant lager
	- Ouders in de leeftijd van 50 t/m 59 jaar (5,7) - Ouders wonende in grote steden (6,8)

5.2.3.2 Beoordeling van het functioneren van de leraar

Ouders zijn twee stellingen voorgelegd met betrekking tot het functioneren van de leraar van hun kind.

Figuur 50 laat de mening zien over de stelling "Leraren op de school van mijn kind gaan goed om met niveau- en leeftijdsverschillen tussen leerlingen in één klas".

Figuur 50. Omgang leraren met verschillende leerlingen (%)
Basis. Ouders uitgesplitst naar onderwijstype

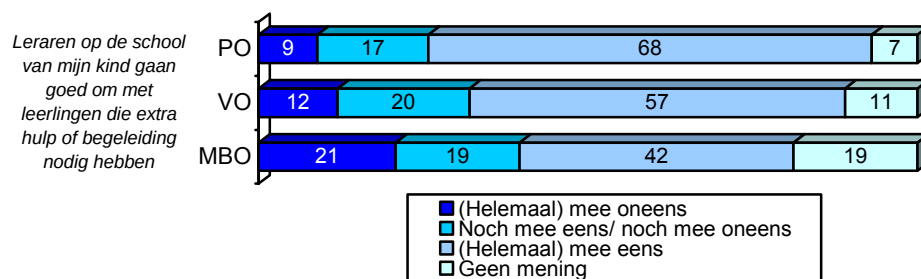

Net als vorig jaar vindt tweederde van de ouders met kinderen in het basisonderwijs (68%) dat leraren goed omgaan met niveau- en leeftijdsverschillen tussen leerlingen. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs zijn in deze minder positief over de leraren op de school van hun kind; minder dan de helft (46%) van deze ouders is het met de stelling (helemaal) eens. Deze ouders lijken vaker niet op de hoogte te zijn van dit onderwerp; ongeveer een kwart heeft hierover geen mening, en nog eens een vijfde reageert neutraal.

De tweede stelling betreffende het functioneren van leraren heeft betrekking op de omgang met leerlingen die extra hulp of begeleiding nodig hebben. Figuur 51 geeft de meningen van ouders hierover weer.

Figuur 51. Omgang leraren met leerlingen die extra hulp/ begeleiding nodig hebben (%)

Basis. Ouders uitgesplitst naar onderwijstype

Ook op deze stelling reageert tweederde van de ouders met kinderen in het basisonderwijs (68%) positief. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en (vooral) het middelbaar beroepsonderwijs reageren wederom wat minder positief. Van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs vindt 57% dat er goed wordt omgegaan met leerlingen die extra hulp of begeleiding nodig hebben; dit is een significante toename ten opzichte van 2003 (50%). In het middelbaar beroepsonderwijs is minder dan de helft (42%) van de ouders positief, terwijl een vijfde van hen (21%) hier zelfs uitgesproken negatief over is. Er treden (verder) geen significante verschillen op ten opzichte van 2003.

Verschillen tussen subgroepen

“Leraren op de school van mijn kind gaan goed om met niveau- en leeftijdsverschillen tussen leerlingen in een klas”

Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Ouders in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (70%) - Ouders wonende in 'rest' Nederland (56%)	- Ouders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (49%) - Hoger opgeleide ouders (49%)

“Leraren op de school van mijn kind gaan goed om met leerlingen die extra hulp of begeleiding nodig hebben”

Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
Ouders in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (69%)	Ouders in de leeftijd van 60 jaar of ouder (12%)

5.3. Lerarentekort

Het personeelstekort in het onderwijs is, hoewel minder dan voorgaande jaren, ook dit jaar weer een veel genoemd zorgpunt door Nederlanders en ouders (zie paragrafen 3.3.4 en 4.2.3.2). In deze paragraaf wordt hier dieper op ingegaan. Achtereenvolgens komen aan bod: oplossingen om het lerarentekort te bestrijden, de salarispositie van leraren en de campagne die wordt gevoerd om nieuwe leraren te werven.

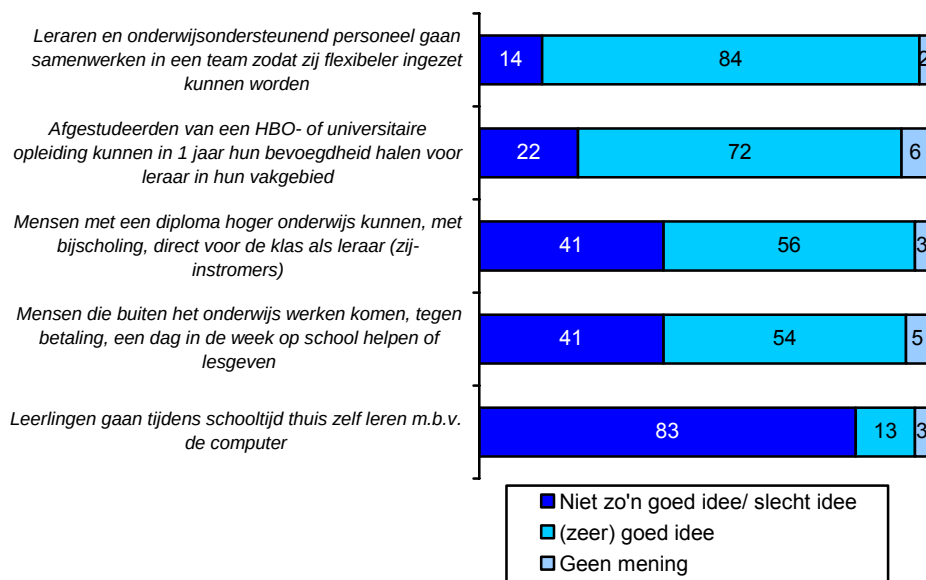
5.3.1. Oplossingen

Nederlanders

Aan Nederlanders zijn vijf oplossingen voorgelegd voor het bestrijden van het lerarentekort. Figuur 52 laat zien wat Nederlanders van deze oplossingen vinden.

Figuur 52. Percentage Nederlanders dat de oplossing voor het lerarentekort een slecht of (zeer) goed idee vindt

Basis. Nederlanders over basis- en voortgezet onderwijs (n=477)

Nederlanders zien het meest in de oplossing waarbij leraren en onderwijsondersteunend personeel gaan samenwerken in een team, zodat zij flexibeler ingezet kunnen worden (84%). Ook de oplossing waarbij afgestudeerden van een HBO- of universitaire opleiding in één jaar hun bevoegdheid voor leraar in hun vakgebied kunnen halen, vindt van veel Nederlanders bijval (72%). Opvallend is dat de oplossing van 'zij-instromers' dit jaar aanzienlijk minder steun krijgt dan vorig jaar, ofschoon nog wel steeds van een kleine meerderheid (56% ten opzichte van 86% in 2003 sign.). Ook de oplossing waarbij mensen uit het bedrijfsleven tegen betaling een dag in de week in het onderwijs komen werken krijgt, net als vorig jaar, de steun van een kleine meerderheid van de Nederlanders (54%). De

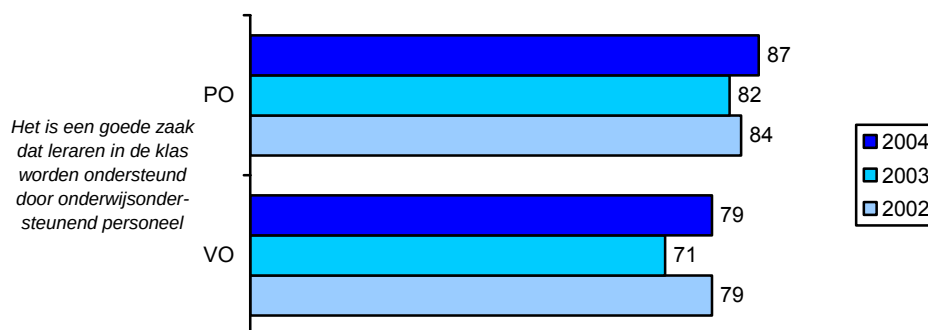
oplossing waarbij leerlingen tijdens schooltijd thuis zelf gaan leren met behulp van de computer wordt duidelijk afgewezen (door 83%).

Ouders

Aan ouders is gevraagd of zij het een goede zaak vinden dat leraren in de klas worden ondersteund door onderwijsondersteunend personeel. Voorgaande jaren is met betrekking tot deze stelling gevraagd naar onderwijsassistenten, in plaats van onderwijsondersteunend personeel. Dit is mogelijk van invloed op de resultaten van 2004.

Figuur 53. Percentage ouders dat het (helemaal) eens is met de stelling over onderwijsondersteunend personeel

Basis. Ouders van kinderen in het basisonderwijs (n=402) en voortgezet onderwijs (n=417)

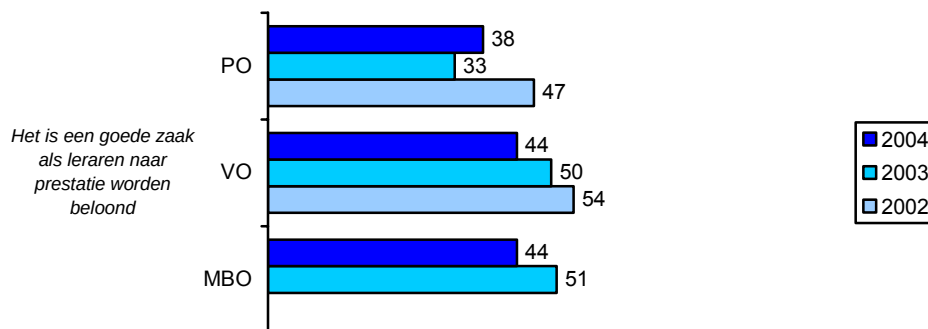
Net als voorgaande twee jaren staan verreweg de meeste ouders positief tegenover de inzet van onderwijsondersteunend personeel in de klas.

Van de ouders met kinderen in het basisonderwijs vindt 87% het een goede zaak. Van de ouders die er ervaring mee hebben, dat wil zeggen ouders die aangeven dat er op de school van hun kind onderwijsondersteunend personeel werkt, vindt zelfs 91% dit een goede zaak. Iets minder ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs staan positief tegenover onderwijsondersteunend personeel; 79% van deze ouders vindt het een goede zaak. Dit is een significante toename ten opzichte van 2003 (71%). Ervaring met onderwijsondersteunend personeel op de school van hun kind leidt ook hier tot meer positieve reacties (87%).

5.3.2. Prestatiebeloning

Zoals vorig jaar is ook dit jaar de mening van ouders gepeild over het belonen van leraren naar prestatie. Figuur 54 laat zien hoeveel ouders voorstander zijn van prestatiebeloning.

Figuur 54. *Percentage ouders dat het (helemaal) eens is met de stelling over prestatiebeloning*
Basis. *Ouders uitgesplitst naar onderwijstype*

Het draagvlak onder ouders voor prestatiebeloning in het basisonderwijs is, na een significante afname in 2003, dit jaar weer toegenomen naar 38% (niet sign.). Daar staat tegenover dat ongeveer drie op de tien ouders met kinderen in het basisonderwijs (29%) het geen goed idee vinden.

Het idee van prestatiebeloning spreekt ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs meer aan (beide 44%). Echter, bij beide oudergroepen daalt dit percentage ten opzichte van 2003 (niet sign.). Ruim een kwart van deze ouders staat negatief tegenover prestatiebeloning (29% respectievelijk 26%).

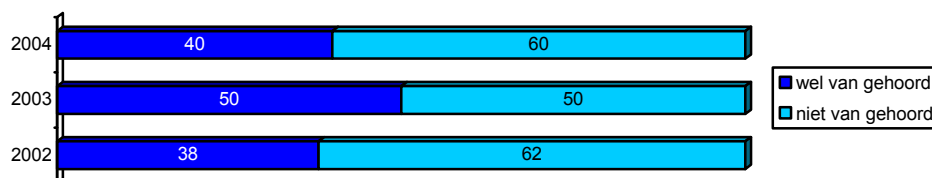
Verschillen tussen subgroepen

"Het is een goede zaak dat leraren naar prestatie worden beloond"	
Significant vaker (helemaal) mee eens	Significant minder vaak (helemaal) mee eens
- Vaders (50%) - Ouders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (45%) - Ouders in de leeftijd van 60 jaar of ouder (87%)	- Moeders (35%) - Ouders in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (34%)

5.3.3. Lerarencampagne

Tot slot wordt in het kader van het lerarentekort de bekendheid met de lerarencampagne besproken. Aan Nederlanders is gevraagd of zij wel eens hebben gehoord van de lerarencampagne van het ministerie van OCW: "Werken in het onderwijs". Figuur 55 geeft de bekendheid weer.

Figuur 55. Bekendheid lerarencampagne (%)
Basis. Nederlanders (n=774)

Vier op de tien Nederlanders (40%) hebben wel eens gehoord van de lerarencampagne "Werken in het onderwijs". Dit percentage ligt in lijn met dat van 2002 (38%), maar is ten opzichte van 2003 (50%) significant gedaald.

Aan de groep mensen die aangaven van de campagne te hebben gehoord, is vervolgens gevraagd wat volgens hen de belangrijkste boodschap is van deze campagne (open vraag). Tabel 22 geeft een overzicht van de meest genoemde antwoorden.

Tabel 22. Boodschap van de lerarencampagne (%)
Basis. Nederlanders die wel eens van de campagne hebben gehoord (n=303)

	%
Afwisselende baan/ elke dag anders	27
Het is leuk om leraar te zijn	22
Je leert er zelf ook van (elke dag)	15
Leraren aantrekken/ werven	11
Leraar is een mooi beroep/ goede, nuttige baan	6
Het is interessant om aan de toekomst van kinderen te werken	5
Je kunt kinderen van alles leren	3
Meer waardering voor leraren	3
Het is een uitdagend beroep	3
Anders	22

Totaal telt niet op tot 100% omdat men hier meerdere antwoorden kon geven.

De campagne roept overwegend positieve associaties op. De meeste genoemde boodschappen van de campagne zijn: werken in het onderwijs is een afwisselende baan, elke dag is anders (27%), het is leuk om leraar te zijn (22%) en je leert er zelf ook van (15%).

Dit laatste antwoord komt het meest in de buurt bij de bedoelde boodschap van de campagne: (niet alleen als leerling, maar ook) als leraar kan je leren en jezelf ontwikkelen in het onderwijs.

6. Beroepsonderwijs: VMBO en MBO

In hoofdstuk 6 staan het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs centraal. Hoe bekend zijn Nederlanders met deze onderwijssoorten? Wat is hun mening hierover? En hoe worden ze beoordeeld door Nederlanders en ouders? Naast de analyse per subgroep Nederlanders en ouders, worden mensen (Nederlanders en ouders) die ervaring hebben met het middelbaar beroepsonderwijs doordat zij een kind hebben binnen dit onderwijstype of omdat zij zelf een opleiding in het middelbaar beroepsonderwijs volgen, vergeleken met mensen zonder ervaring met het middelbaar beroepsonderwijs.

In dit hoofdstuk komen achtereenvolgens aan de orde: het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (VMBO), het middelbaar beroepsonderwijs (MBO), de voorkeur voor vooropleidingen, het regionaal opleidingscentrum (ROC), en de aansluiting van onderwijstypen op elkaar.

6.1. Samenvatting

VMBO

De bekendheid van het VMBO blijft verder stijgen. Ten opzichte van 2003 is de bekendheid aanzienlijk toegenomen onder zowel Nederlanders als ouders en ligt nu op een zeer hoog niveau; dit jaar geven negen op de tien Nederlanders aan wel eens van het VMBO te hebben gehoord ten opzichte van acht op de tien in 2003. Onder ouders is de bekendheid nog hoger; deze loopt op tot 100% onder ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs. Een vijfde van de Nederlanders en ongeveer een kwart van de ouders weten exact aan te geven waar de afkorting VMBO voor staat. Ruim vier op de tien Nederlanders en ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs geven een juiste uitleg van wat voor soort school het VMBO is, evenals ruim éénderde van de ouders met kinderen in het basisonderwijs en drie op de tien ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs.

Over de vraag of je na het afronden van het VMBO in staat bent een beroep uit te oefenen, zijn de meningen verdeeld. Met name onder Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs is dit het geval, ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs zijn (overigens terecht) van mening dat het VMBO je niet in staat stelt een beroep uit te oefenen. Voor alle ondervraagden geldt dat zij het VMBO vooral zien als een goede basis voor vervolgopleidingen.

Zowel ouders als Nederlanders geven vaker de voorkeur aan het VMBO als vooropleiding voor het MBO boven het HAVO. Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs geven iets vaker de voorkeur aan de theoretische leerweg van het VMBO, ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs aan de beroepsgerichte leerwegen. Nederlanders en ouders vinden het HAVO de meest geschikte vooropleiding voor het HBO, met uitzondering van ouders met kinderen in het MBO en (de totale groep) mensen met ervaring met het MBO; zij geven de voorkeur aan het MBO.

MBO

Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs staan overwegend positief tegenover de invoering van de prestatiebeurs in het MBO; circa zes op de tien ouders denken dat dit meer leerlingen zal stimuleren om hun diploma te halen.

Een grote meerderheid van zowel Nederlanders als ouders vindt het MBO een goede opleiding om een goede baan te krijgen en een aantrekkelijke opleiding door de combinatie van leren en werken. Er is echter wel sprake van een dalende trend; het aandeel mensen dat positief is over deze aspecten van het MBO neemt door de jaren heen af. Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs blijven positiever dan de andere ouders.

De tevredenheid over de mate waarin leerlingen door hun school voldoende worden gestimuleerd om na een MBO-opleiding door te stromen naar het HBO is niet eenduidig; de meeste ondervraagden hebben hier geen uitgesproken mening over (neutraal, weet niet). Met name onder ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs zijn de meningen verdeeld; éénderde van hen staat hier positief tegenover.

Deze ouders reageren ook verdeeld op de stelling dat leerlingen door de school voldoende worden gestimuleerd om door de stromen van niveau 3 naar niveau 4; 43% is positief. (Men is hierover dus positiever dan over het stimuleren van de doorstroom naar het HBO door de school (32% positief).

Een grote meerderheid van de ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs is positief over de hoeveelheid informatie die beschikbaar is over opleidingen voor leerlingen die moeten gaan kiezen voor een opleiding in het MBO.

ROC

Net als van het VMBO, is de bekendheid van het ROC onder zowel Nederlanders als ouders gestegen. Met 50% is de bekendheid onder Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs het laagst. Met 76% is de bekendheid van ROC's onder deze ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs het hoogst. Ongeveer de helft van de Nederlanders en een kleine meerderheid van alle ouders weet exact terug te spelen waar de afkorting ROC voor staat, een iets kleinere groep Nederlanders en ouders geeft een juiste omschrijving van wat een ROC is.

Aansluiting onderwijstypen

De ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs zijn over het algemeen meer tevreden over de aansluiting van het basisonderwijs op het voortgezet onderwijs (gemiddeld 6,7) en over de aansluiting van het voortgezet onderwijs op het middelbaar beroepsonderwijs (6,6), dan over de aansluiting tussen de schooltypes binnen het voortgezet onderwijs (6,3).

Tot slot van dit hoofdstuk over het beroepsonderwijs een opmerking over het feit dat nog steeds de meeste Nederlanders en ouders het percentage van de beroepsbevolking met een beroepsopleiding, dat in Nederland rond de 60% ligt, te laag schatten.

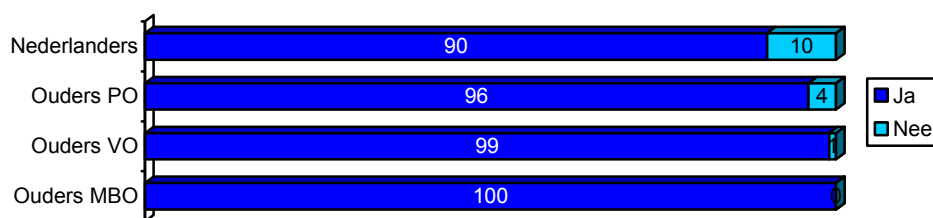
6.2. Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (VMBO)

In deze paragraaf komen de bekendheid met het VMBO en de mening die Nederlanders en ouders over deze opleiding hebben aan bod.

6.2.1. Bekendheid VMBO

Hoe bekend is het VMBO in Nederland? Aan Nederlanders en ouders is de vraag voorgelegd of zij wel eens van het VMBO hebben gehoord. Figuur 56 geeft de resultaten weer.

Figuur 56. *Bekendheid VMBO (%)*
Basis. Uitgesplitst naar Nederlanders en ouders

De bekendheid van het VMBO is ten opzichte van 2003 aanzienlijk toegenomen onder zowel Nederlanders als ouders en ligt nu op een zeer hoog niveau. Onder Nederlanders is de bekendheid van het VMBO verder toegenomen van 82% in 2003 naar 90% dit jaar (sign.) en onder ouders met kinderen in het basisonderwijs van 90% naar 96% (sign.). De bekendheid van het VMBO is met respectievelijk 99% en 100% het hoogst onder ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs (ten opzichte van respectievelijk 95% en 95% in 2003, sign.). Zoals verwacht mag worden is de bekendheid onder mensen die ervaring hebben met het MBO hoger (99%) dan onder mensen die geen ervaring hebben (93%).

Verschillen tussen subgroepen

Bekendheid VMBO	
Significant <i>hoger</i> onder	Significant <i>lager</i> onder
- Nederlanders in de leeftijd van 18 t/m 29 jaar (100%) - Nederlanders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (96%) - Gemiddeld en hoger opgeleide Nederlanders (respectievelijk 97% en 98%) - Gemiddeld en hoogbetrokken Nederlanders (respectievelijk 94% en 96%) - Hoogbetrokken ouders PO (100%) - Moeders met kinderen in het VO (100%) - Ouders VO wonend in rest Nederland (99%)	- Nederlanders in de leeftijd van 60 jaar en ouder (73%) - Lager opgeleide Nederlanders (80%) - Laagbetrokken Nederlanders (77%) - Lager opgeleide ouders PO (91%)

6.2.2. Wat voor school is het VMBO?

Indien respondenten aangaven wel eens van het VMBO te hebben gehoord is hen een tweede vraag voorgelegd: "Wat voor soort school is volgens u een VMBO?" In de tabellen 23 en 24 staat weergegeven wat Nederlanders en ouders die bekend zijn met het VMBO hier antwoordden.

Tabel 23. Omschrijving van het VMBO (%)
Basis. Nederlanders die bekend zijn met het VMBO

	Nederlanders	
	2003	2004
• Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs	23	20
Juiste uitleg:		
• Combinatie verschillende onderwijstypen (MAVO, VBO, LBO etc.)	15	16
• Praktische en theoretische kant	8	6
• Beroepsopleiding/ -onderwijs	8	5
• Soort MAVO	6	6
• (Voorbereidend(e)) beroepsopleiding/ -onderwijs	-	8
Anders/ onjuiste uitleg	50	40
Weet niet/ geen opgave	7	6

Het totaal telt niet op tot 100% omdat men hier meerdere antwoorden kon geven.

Tabel 24. Omschrijving van het VMBO (%)
Basis. Ouders die bekend zijn met het VMBO uitgesplitst naar onderwijstype

	Ouders					
	PO		VO		MBO	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
• Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs	26	23	20	24	26	26
Juiste uitleg:						
• Combinatie verschillende onderwijstypen (MAVO, VBO, LBO etc.)	18	17	20	16	21	12
• Praktische en theoretische kant	10	6	10	9	10	3
• Beroepsopleiding/ onderwijs	6	3	5	4	7	1
• Soort MAVO	9	6	7	10	5	5
• (Voorbereidend(e)) beroepsopleiding/ -onderwijs	-	4	-	6	-	3
Anders/ onjuiste uitleg	55	57	54	44	38	51
Weet niet/ geen opgave	4	1	7	4	6	5

Het totaal telt niet op tot 100% omdat men hier meerdere antwoorden kon geven.

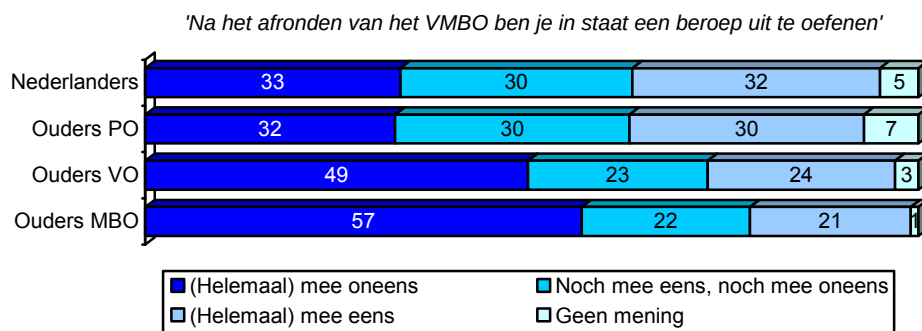
Een vijfde van de Nederlanders die bekend zijn met het VMBO (20%) en ongeveer een kwart van de ouders (23%-26%) geven exact aan waar de afkorting VMBO voor staat. Ruim vier op de tien Nederlanders en ruim éénderde van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs geven een (min of meer) juiste uitleg van wat voor soort school het

VMBO is. Onder ouders met kinderen in het basisonderwijs ligt dit percentage op 36% en onder ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs op 29%.

6.2.3. Mening over het VMBO

Alle respondenten die aangaven het VMBO te kennen, kregen twee uitspraken voorgelegd over het VMBO. De eerste stelling luidt: "Na het afronden van het VMBO ben je in staat een beroep uit te oefenen". Figuur 57 geeft aan hoeveel procent van de Nederlanders en ouders het hier mee eens is.

Figuur 57. Percentage dat het (helemaal) eens is met de uitspraak
Basis. Alle respondenten die het VMBO kennen (n=1.750), uitgesplitst naar Nederlanders en ouders

Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs reageren net als voorgaande jaren nogal verdeeld op deze stelling; ongeveer één derde vindt dat je na het VMBO in staat bent een beroep uit te oefenen, één derde vindt dit niet en één derde reageert neutraal. Het aantal ouders met kinderen in het basisonderwijs dat het (terecht) niet eens is met deze stelling (32%) is ten opzichte van vorig jaar (39%) significant afgenomen¹³.

Onder ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs treden er geen significante veranderingen op ten opzichte van 2003; een kwart (24%) van hen vindt dat een VMBO-diploma voldoende is voor het uitoefenen van een beroep, terwijl ongeveer de helft van deze ouders (49%) dit juist niet vindt.

Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs zijn het meest eensgezind over de uitspraak: net als vorig jaar (52%) vindt ruim de helft (57%) niet dat je na het afronden van het VMBO in staat bent een beroep uit te oefenen.

Tot slot kan worden geconstateerd dat Nederlanders met ervaring met het MBO het relatief vaker (50%) oneens zijn met de stelling dan Nederlanders zonder ervaring met het MBO (36%).

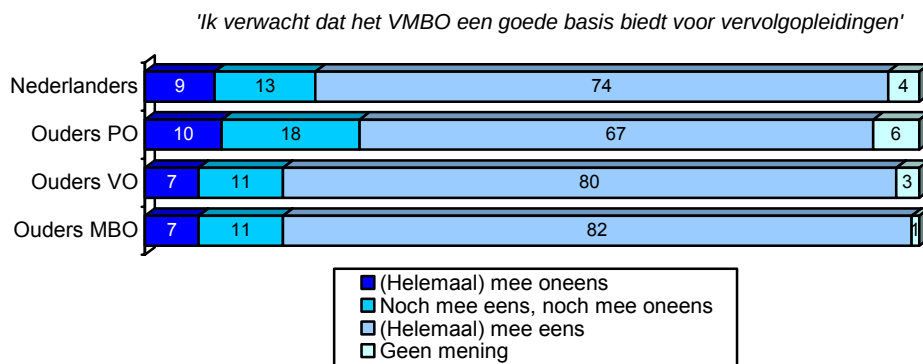
¹³ De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de significante verschillen van 2003 ten opzichte van 2002.

Verschillen tussen subgroepen

“Na het afronden van het VMBO ben je in staat bent een beroep uit te oefenen”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Nederlanders in de leeftijd van 60 jaar of ouder (39%) - Lager opgeleide Nederlanders (39%) - Lager opgeleide ouders VO (32%) - Vaders MBO (27%)	- Hoger opgeleide Nederlanders (23%) - Hoogbetrokken Nederlanders (25%) - Moeders PO (24%) - Ouders VO in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (21%) - Gemiddeld opgeleide ouders VO (14%) - Moeders MBO (14%) - Ouders MBO wonend in rest Nederland (20%)

De tweede stelling heeft betrekking op het VMBO als basis voor vervolgoopleidingen. Figuur 58 laat de mening van Nederlanders en ouders hierover zien.

Figuur 58. *Percentage dat het (helemaal) eens is met de uitspraak*
Basis. Alle respondenten die het VMBO kennen (n=1.750), uitgesplitst naar Ne-
derlanders en ouders

Een ruime meerderheid van zowel Nederlanders als ouders die bekend zijn met het VMBO is van mening dat het VMBO een goede basis biedt voor vervolgoopleidingen. In 2003 steeg het percentage dat het hiermee eens was binnen alle subgroepen significant ten opzichte van 2002. Dit jaar loopt het aandeel Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs dat deze mening is toegedaan significant terug. Onder ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs blijft het aandeel redelijk stabiel.

Relatief meer Nederlanders met ervaring met het MBO (82%) vinden dat het VMBO een goede basis biedt voor vervolgoopleidingen dan Nederlanders zonder ervaring (73%). Het meest positief zijn ouders met kinderen in het VMBO (89%).

Verschillen tussen subgroepen

"Ik verwacht dat het VMBO een goede basis biedt voor vervolgoopleidingen"	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Nederlanders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (83%) - Moeders PO (72%) - Lager opgeleide ouders PO (81%) - Laagbetrokken ouders PO (77%) - Lager opgeleide ouders VO (87%) - Laagbetrokken ouders VO (92%) - Moeders MBO (87%) - Ouders MBO in de leeftijd van 50 t/m 59 jaar (74%) - Laagbetrokken ouders MBO (92%)	- Hoger opgeleide Nederlanders (65%) - Hoger opgeleide ouders PO (53%) - Hoogbetrokken ouders PO (54%) - Gemiddeld opgeleide ouders VO (73%) - Hoogbetrokken ouders VO (68%) - Vaders MBO (75%) - Hoogbetrokken ouders MBO (72%)

6.3. Middelbaar beroepsonderwijs

In deze paragraaf komen enkele zaken aan de orde met betrekking tot het MBO. Eerst wordt ingegaan op het beroepsonderwijs in het algemeen. Daarna wordt ingegaan op de prestatiebeurs, de informatievoorziening over het studietoelbaar aanbod en de doorstroom in het MBO. Tot slot volgt een paragraaf over het aandeel van de Nederlandse beroepsbevolking met een beroepsopleiding.

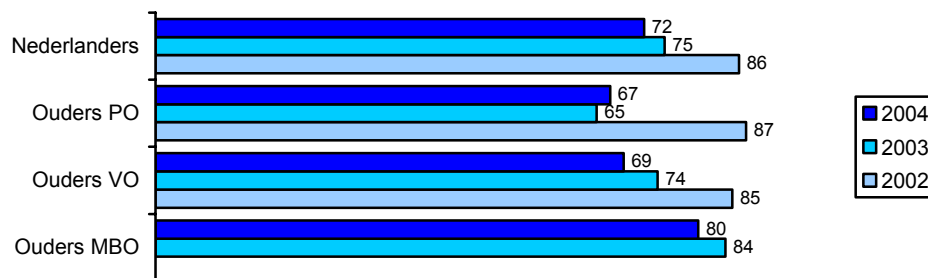
6.3.1. Mening over (vervolg)opleidingen

Alle ondervraagden is een tweetal uitspraken voorgelegd door middel waarvan zij hun mening over het middelbaar beroepsonderwijs konden geven. De figuren 59 en 60 laten de resultaten zien.

Figuur 59. Percentage ondervraagden dat het (helemaal) eens is met de uitspraak

Basis. Uitgesplitst naar Nederlanders en ouders

'Om een goede baan te krijgen, is het beroepsonderwijs een goede opleiding'

Net als voorgaande jaren vindt een ruime meerderheid van alle ondervraagden dat het middelbaar beroepsonderwijs een goede opleiding is om een goede baan te krijgen. Echter, voor zowel Nederlanders als ouders geldt dat deze percentages (verder)¹⁴ dalen (niet sign.), met uitzondering van de ouders met kinderen in het basisonderwijs.

De ondervraagden met ervaring met het middelbaar beroepsonderwijs (d.w.z. ouders en Nederlanders die kinderen hebben in het MBO en mensen die zelf een MBO-opleiding volgen) reageren vaker positief op de stelling (76%) dan de ondervraagden zonder ervaring met het middelbaar beroepsonderwijs (70%). Het meest positief zijn ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs (80%).

¹⁴ De methodeverandering van 2003 is mede een verklaring voor de significante verschillen van 2003 ten opzichte van 2002.

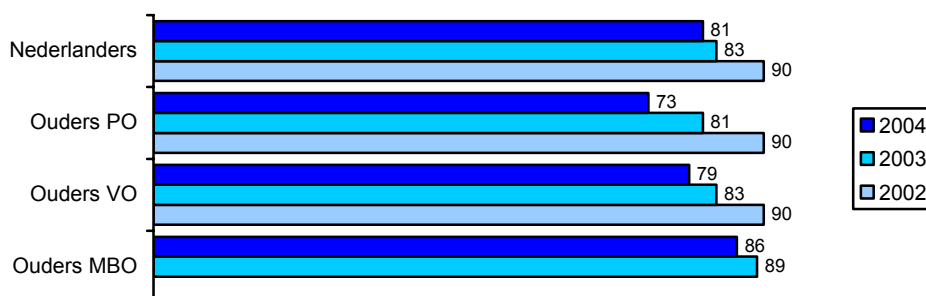
Verschillen tussen subgroepen

“Om een goede baan te krijgen is het beroepsonderwijs een goede opleiding”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Nederlanders van 60 jaar of ouder (86%) - Lager opgeleide Nederlanders (76%) - Ouders MBO in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (74%) - Ouders MBO wonend in rest Nederland (82%)	Hoger opgeleide Nederlanders (67%)

Figuur 60. *Percentage ondervraagden dat het (helemaal) eens is met de uitspraak*

Basis. Uitgesplitst naar Nederlanders en ouders

‘Het beroepsonderwijs is aantrekkelijk door de combinatie van leren met werken’

Net als in 2002 en 2003 vindt een grote meerderheid van zowel de Nederlanders als de ouders het beroepsonderwijs aantrekkelijk door de combinatie van leren met werken. Echter, ook hier geldt dat de percentages dalen. Onder ouders met kinderen in het basisonderwijs daalt het percentage zelfs significant, van 81% in 2003 naar 73% dit jaar. Deze ouders zijn hiermee het minst positief over de stelling. Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs blijven het meest positief; 86% van hen vindt het beroepsonderwijs aantrekkelijk door de combinatie van leren met werken.

Verschillen tussen subgroepen

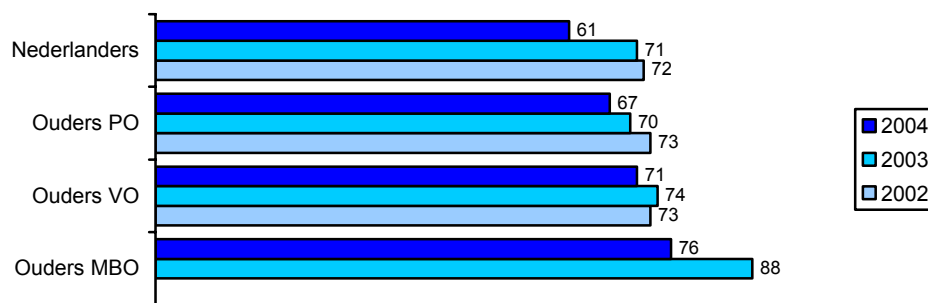
“Het beroepsonderwijs is aantrekkelijk is door de combinatie van leren met werken”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Moeders PO (76%) - Gemiddeld opgeleide ouders PO (78%) - Laagbetrokken ouders MBO (95%) - Ouders MBO wonend in rest Nederland (87%)	- Ouders PO in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (66%) - Hoger opgeleide ouders PO (60%) - Hoogbetrokken ouders PO (57%) - Gemiddeld betrokken ouders MBO (81%)

Vervolgens zijn de respondenten nog drie stellingen met betrekking tot (vervolg)opleidingen voorgelegd. De figuren 61, 62 en 63 laten de resultaten zien.

Figuur 61. Percentage ondervraagden dat het (helemaal) eens is met de uitspraak

Basis. Uitgesplitst naar Nederlanders en ouders

'Het is belangrijk dat mensen van hun 18e tot 65e, met een vergoeding van de overheid, mogelijkheden krijgen opleidingen of cursussen te volgen om hun loopbaan vorm te geven'

Hoewel een dalende trend zichtbaar is, vindt nog steeds een meerderheid van de ondervraagden het belangrijk dat mensen van hun 18^e tot hun 65^e met een vergoeding van de overheid mogelijkheden krijgen opleidingen of cursussen te volgen om hun loopbaan vorm te geven.

Nederlanders zijn dit jaar het minst positief over deze stelling; 61% van de Nederlanders is het er (helemaal) mee eens ten opzichte van 71% in 2003 (sign.)¹⁵. Ook onder ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs is dit percentage significant gedaald, van 88% in 2003 naar 76% dit jaar. In vergelijking tot de overige ondervraagden zijn deze ouders, net als alle Nederlanders die ervaring hebben met het MBO (76%), het meest positief over deze stelling.

Verschillen tussen subgroepen

"Het is belangrijk dat mensen van hun 18^e tot hun 65^e met een vergoeding van de overheid mogelijkheden krijgen opleidingen of cursussen te volgen om hun loopbaan vorm te geven"

Significant vaker (helemaal) mee eens

- Nederlanders in de leeftijd van 18 t/m 29 jaar (74%)
- Hoger opgeleide Nederlanders (66%)
- Moeders PO (72%)
- Laagbetrokken ouders MBO (90%)

Significant minder vaak (helemaal) mee eens

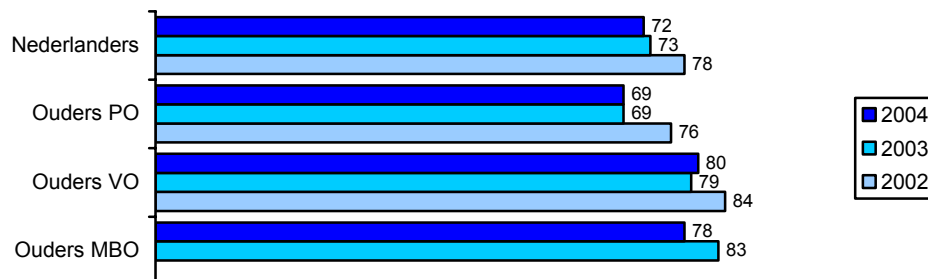
- Nederlanders in de leeftijd van 50 jaar en ouder (54%)
- Hoogbetrokken ouders PO (50%)
- Ouders VO in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (67%)
- Ouders MBO in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (71%)

¹⁵ Deze significante daling wordt mogelijkwerwijs mede veroorzaakt door de veranderde positie van deze vraag in de vragenlijsten voor Nederlanders.

Figuur 62. Percentage ondervraagden dat het (helemaal) eens is met de uitspraak

Basis. Uitgesplitst naar Nederlanders en ouders

'Kinderen moeten tegenwoordig op te jonge leeftijd keuzes maken over hun vervolgopleidingen en beroepen'

Zowel een grote meerderheid van de Nederlanders (72%) als ouders (69%-80%) vindt dat kinderen tegenwoordig op te jonge leeftijd keuzes moeten maken over hun vervolgopleidingen en beroep. Er treden geen significante verschillen op met 2003.

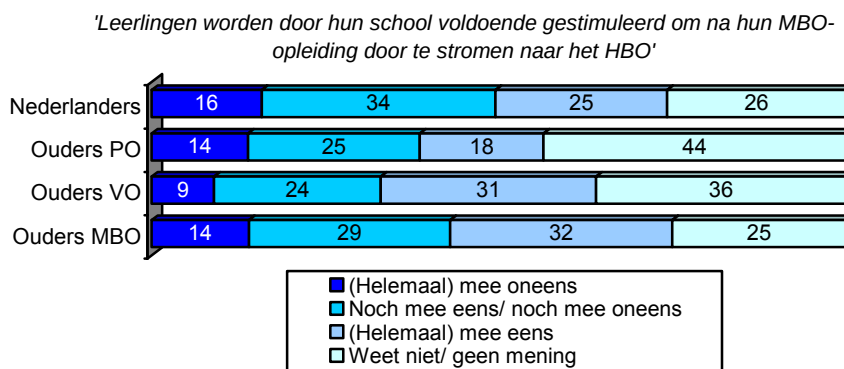
Meer Nederlanders met ervaring met het MBO (78%) dan Nederlanders zonder ervaring met het MBO (73%) zijn het met deze stelling (helemaal) eens. De groep ouders met kinderen in het VMBO (84%) vinden het vaakst dat kinderen op te jonge leeftijd deze keuzes al moeten maken.

Verschillen tussen subgroepen

"Kinderen moeten op te jonge leeftijd keuzes maken over hun vervolgopleiding en beroep"	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
• Vrouwen (76%) • Ouders PO in de leeftijd van 50 t/m 59 jaar (100%) • Moeders MBO (86%)	• Mannen (67%) • Nederlanders in de leeftijd van 60 jaar en ouder (65%) • Hoger opgeleide Nederlanders (67%) • Nederlanders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (63%) • Vaders MBO (68%)

De stelling “Leerlingen worden door hun school voldoende gestimuleerd om na hun MBO-diploma door te stromen naar het HBO” is dit jaar voor het eerst voorgelegd.

Figuur 63. Mening over de uitspraak in procenten
Basis. Uitgesplitst naar Nederlanders en ouders

Over het algemeen geldt dat meer ondervraagden positief dan negatief zijn over de mate waarin leerlingen door hun school worden gestimuleerd om door te stromen. Echter, de grootste groep ondervraagden reageert hierop neutraal, weet het niet, of heeft ‘geen mening’. Het meest positief zijn de groepen ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs (32%), mensen met ervaring met het MBO (34%) en ouders met kinderen in het VMBO (40%).

Verschillen tussen subgroepen

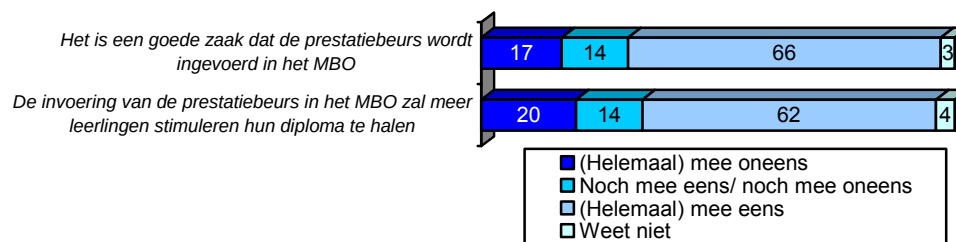
“Leerlingen worden door hun school voldoende gestimuleerd om na hun MBO-diploma door te stromen naar het HBO”

Significant vaker (helemaal) mee eens	Significant minder vaak (helemaal) mee eens
- Nederlanders in de leeftijd van zestig jaar of ouder (37%) - Lager opgeleide Nederlanders (32%) - Inwoners rest Nederland (26%) - Moeder PO (22%) - Ouders PO in de leeftijd van 50 t/m 59 jaar (44%) - Ouders VO in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (50%) - Lager opgeleide ouders VO (41%) - Ouders MBO wonend in rest Nederland (34%)	- Nederlanders in de leeftijd van 18 t/m 29 jaar (11%) - Hoger opgeleide Nederlanders (16%) - Inwoners grote steden (15%) - Ouders VO in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (28%) - Gemiddeld en hoger opgeleide ouders VO (respectievelijk 25% en 20%) - Hoger opgeleide ouders MBO (22%)

6.3.2. Prestatiebeurs in het MBO

Aan de ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs is een tweetal stellingen voorgelegd met betrekking tot het invoeren van de prestatiebeurs in het MBO. Figuur 64 geeft hiervan de resultaten weer.

Figuur 64. Invoering prestatiebeurs in het MBO
Basis. Alle ouders met een kind in het middelbaar beroepsonderwijs (n=273)

Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs reageren overwegend positief op de invoering van de prestatiebeurs in het MBO. Tweederde van de ouders (66%) vindt het een goede zaak. Ruim zes op de tien ouders (62%) zijn van mening dat de invoering van de prestatiebeurs in het MBO meer leerlingen zal stimuleren hun diploma te halen, terwijl een vijfde van hen (20%) het hier (helemaal) niet mee eens is.

Er treden geen significante verschillen op tussen mensen met en mensen zonder ervaring met het MBO.

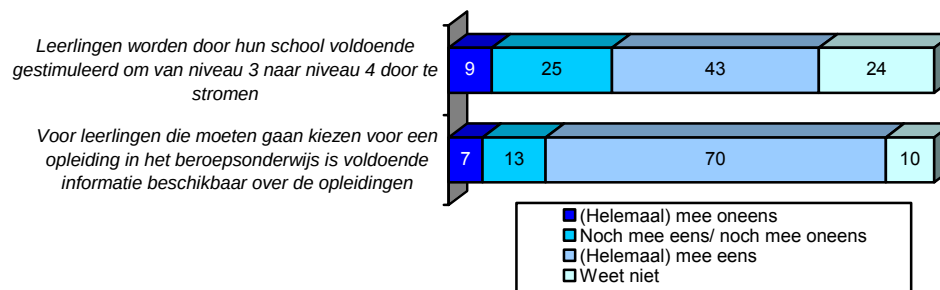
Verschillen tussen subgroepen

“Het is een goede zaak dat de prestatiebeurs wordt ingevoerd in het MBO”	
Significant vaker (helemaal) mee eens	Significant minder vaak (helemaal) mee eens
	- Moeders MBO (60%) - Ouders MBO wonend in rest Nederland (64%)
“de invoering van de prestatiebeurs in het MBO zal meer leerlingen stimuleren hun diploma te halen”	
Significant vaker (helemaal) mee eens	Significant minder vaak (helemaal) mee eens
Hoger opgeleide ouders MBO (74%).	Ouders MBO wonend in rest Nederland (60%)

6.3.3. Informatie over het opleidingsaanbod en doorstroom in het MBO

Aan de ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs is tevens een tweetal stellingen voorgelegd met betrekking tot de doorstroom in het MBO en de informatievoorziening over het aanbod van opleidingen in het MBO. Figuur 65 geeft de resultaten weer.

Figuur 65. Doorstroom en informatievoorziening
Basis. Alle ouders met een kind in het middelbaar beroepsonderwijs (n=273)

Van de ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs vindt 43% dat leerlingen door hun school voldoende worden gestimuleerd om van niveau 3 naar niveau 4 door te stromen. Iets meer ouders (49%) hebben hier geen uitgesproken mening over ('neutraal' of 'weet niet').

Een ruime meerderheid van de ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs vindt dat er voor kinderen die moeten gaan kiezen voor een opleiding in het beroepsonderwijs voldoende informatie beschikbaar is over de opleidingen (70%).

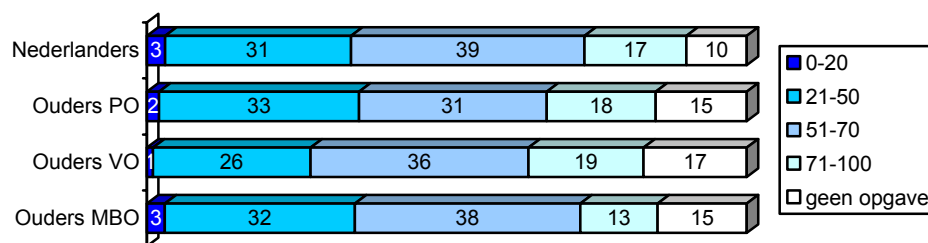
Verschillen tussen subgroepen

“Leerlingen worden door hun school voldoende gestimuleerd om van niveau 3 naar niveau 4 door te stromen”	
Significant vaker (helemaal) mee eens	Significant minder vaak (helemaal) mee eens
Lager opgeleide ouders MBO (51%)	Hoger opgeleide ouders MBO (29%)
“Voor leerlingen die moeten gaan kiezen voor een opleiding in het beroepsonderwijs is voldoende informatie beschikbaar over opleidingen”	
Significant vaker (helemaal) mee eens	Significant minder vaak (helemaal) mee eens
	Ouders MBO wonend in rest Nederland (69%)

6.3.4. Aandeel Nederlanders met een beroepsopleiding

De respondenten hebben een inschatting gemaakt van het percentage van de beroepsbevolking met een beroepsopleiding. Figuur 66 laat de resultaten zien.

Figuur 66. *Inschatting van het percentage van de beroepsbevolking met een beroepsopleiding*
Basis. Uitgesplitst naar Nederlanders en ouders

Het percentage van de beroepsbevolking met een beroepsopleiding wordt al jaren door de meeste mensen te laag ingeschat.

Ongeveer vier op de tien Nederlanders (39%) schatten juist in dat ongeveer 60% van de beroepsbevolking een beroepsopleiding heeft gehad¹⁶. De resultaten onder ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs (36% juist) en middelbaar beroepsonderwijs (38% juist) liggen hiermee in lijn. Het minst op de hoogte – en significant minder dan vorig jaar – zijn ouders met kinderen in het basisonderwijs (31% juist).

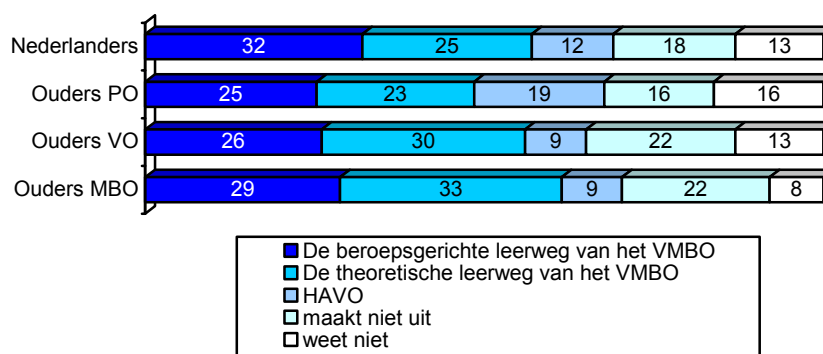
¹⁶ In Nederland heeft ongeveer 60% van de beroepsbevolking een beroepsopleiding gevolgd (marge 10% naar boven en naar beneden: 51% - 70%).

6.4. Voorkeur voor vooropleidingen

Alle ondervraagden die bekend zeggen te zijn met het VMBO is gevraagd wat zij een betere vooropleiding voor het MBO vinden: de beroepsgerichte leerweg, of de theoretische leerweg binnen het VMBO of het HAVO. Figuur 67 geeft de resultaten weer. Vorig jaar is deze vraag ook gesteld alleen niet uitgesplitst naar leerweg binnen het VMBO.

Figuur 67. *Indien bekend met het VMBO: Wat vindt men een betere vooropleiding voor het MBO: de beroepsgerichte of theoretische leerweg van het VMBO, of HAVO (%)?*

Basis. Alle respondenten die het VMBO kennen (n=1.750), uitgesplitst naar Nederlanders en ouders

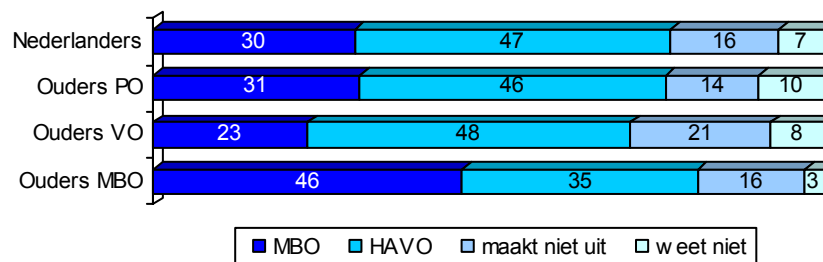
Net als voorgaande jaren vinden de meeste Nederlanders en ouders het VMBO een betere vooropleiding voor het MBO dan het HAVO en deze percentages stijgen dit jaar verder. De voorkeur van Nederlanders en ouders met kinderen in het basisonderwijs gaat iets vaker uit naar de beroepsgerichte leerweg (respectievelijk 32% en 25%), die van ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs iets vaker naar de theoretische leerweg binnen het VMBO (respectievelijk 30% en 33%). Dit laatste geldt ook voor mensen met ervaring met het MBO (31% versus 25% van de mensen zonder ervaring met het MBO).

Verschillen tussen subgroepen

"Wat vindt u een betere vooropleiding voor het MBO?"	
Significant <i>vaker</i> beroepsgerichte leerweg VMBO	Significant <i>minder vaak</i> beroepsgerichte leerweg VMBO
- Nederlanders in de leeftijd van 50 jaar of ouder (44%) - Lager opgeleide Nederlanders (39%) - Ouders in de leeftijd van 60 jaar of ouder (58%)	Hoger opgeleide Nederlanders (22%)
Significant <i>vaker</i> theoretische leerweg VMBO	Significant <i>minder vaak</i> theoretische leerweg VMBO
- Nederlanders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (32%); - Hoogbetrokken Nederlanders (30%) - Ouders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (30%)	Laagbetrokken Nederlanders (15%)
Significant <i>vaker</i> HAVO	Significant <i>minder vaak</i> HAVO
- Vrouwen (15%) - Hoger opgeleide Nederlanders (18%) - Hoogbetrokken Nederlanders (16%) - Hoger opgeleide ouders (18%) - Hoogbetrokken ouders (17%)	- Mannen (9%) - Lager opgeleide Nederlanders (8%) - Llaag betrokken Nederlanders (7%)

Een gelijksoortige vraag is gesteld over het HBO.

Figuur 68. *Indien bekend met het VMBO: Wat vindt men een betere vooropleiding voor het HBO: MBO of HAVO (%)?*
Basis. Alle respondenten die het VMBO kennen (n=1.450), uitgesplitst naar Nederlanders en ouders

Iets minder dan de helft van de Nederlanders en ouders met kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs geven de voorkeur aan het HAVO als vooropleiding voor het HBO. Onder ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs gaat de voorkeur vaker uit naar het MBO, dit geldt ook voor (de totale groep) mensen met ervaring met het MBO (38% versus 29% van de mensen zonder ervaring met het MBO).

Verschillen tussen subgroepen

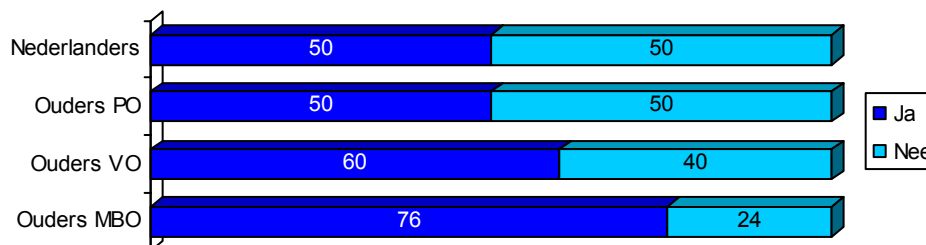
“Wat vindt u een betere vooropleiding voor het MBO?”	
Significant <i>vaker</i> MBO	Significant <i>minder vaak</i> MBO
- Nederlanders in de leeftijd van 60 jaar of ouder (38%) - Vaders (38%) - Ouders in de leeftijd van 60 jaar en ouder (61%) - Gemiddeld opgeleide ouders (35%) - Ouders wonend in rest Nederland (33%)	- Nederlanders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (20%) - Moeder (26%) - Ouders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (29%)
Significant <i>vaker</i> HAVO	Significant <i>minder vaak</i> HAVO
- Nederlanders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (54%) - Moeders (47%) - Ouders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (47%)	Ouders wonend in rest Nederland (43%)

6.5. Bekendheid regionaal opleidingscentrum (ROC)

In deze paragraaf staat het regionaal opleidingscentrum (ROC) centraal. Hoe bekend zijn Nederlanders en ouders hier mee; weten zij wat een ROC is?

Figuur 69 geeft aan hoeveel procent van de Nederlanders en ouders zegt te weten wat een ROC is.

Figuur 69. **Bekendheid ROC**
Basis. *uitgesplitst naar Nederlanders en ouders*

De helft van zowel de Nederlanders (50%) als de ouders met kinderen in het basisonderwijs (50%) zegt te weten wat een ROC is. Onder ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs ligt dit percentage met 60% een stuk hoger en onder ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs is de bekendheid van ROC's met 76% het hoogst.

Ten opzichte van 2003 is de bekendheid onder alle doelgroepen gestegen, onder ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs zelfs significant. In 2003 gaf 53% van deze ouders aan te weten wat een ROC is.

Logischerwijs is de bekendheid van ROC's duidelijk hoger onder mensen met ervaring met het MBO (62%) dan onder mensen zonder ervaring met het MBO (52%).

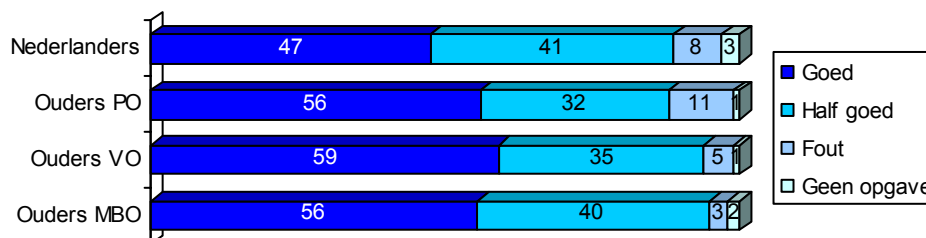
Verschillen tussen subgroepen

Bekendheid ROC	
Significant <i>hoger</i> onder	Significant <i>lager</i> onder
- Nederlanders in de leeftijd van 18 t/m 39 jaar (64%) - Gemiddeld en hoger opgeleide Nederlanders (respectievelijk 56% en 71%) - Hoogbetrokken Nederlanders (74%) - Vaders (66%) - Ouders in de leeftijd van 50 t/m 59 jaar (71%) - Hoger opgeleide ouders (76%) - Hoogbetrokken ouders (75%) - Ouders wonend in rest Nederland (61%)	- Nederlanders van 50 jaar of ouder (33%) - Lager opgeleide Nederlanders (34%) - Laagbetrokken Nederlanders (39%) - Moeders (54%) - Ouders in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (48%) - Lager opgeleide ouders (52%) - Laagbetrokken ouders (45%) - Ouders wonend in grote steden (41%)

Wat betekent ROC?

Degenen die aangeven te weten wat een ROC is, is gevraagd wat volgens hen een ROC is. In figuur 70 staat hoeveel procent van deze respondenten deze (open) vraag correct hebben beantwoord.

Figuur 70. *Indien bekend met ROC: percentage dat weet wat een ROC is*
Basis. Nederlander en ouders die bekend zijn met ROC

Iets minder dan de helft van de Nederlanders (47%) en ruim de helft van alle ouders (56%-59%) die bekend zijn met ROC's weten exact aan te geven waarvoor de afkorting ROC staat. Een iets kleinere groep Nederlanders en ouders (32%-41%) geeft een juiste omschrijving van wat een ROC is.

Ten opzichte van 2003 is de codering van deze open vraag gewijzigd, waardoor de resultaten niet direct met elkaar te vergelijken zijn. In 2003 werden alleen de antwoordcodes 'goed', 'fout' en 'geen opgave' gehanteerd. Ruim zes op de tien Nederlanders en ouders met kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs (61%-69%) gaven toen exact aan waar de afkorting ROC voor staat, onder de ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs was dit zelfs 74%. Ten opzichte van 2003 zijn deze percentages dit jaar duidelijk afgenomen (sign.).

6.6. Aansluiting onderwijstypen op elkaar

Tenslotte wordt in deze paragraaf de vraag aan de orde gesteld in hoeverre ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs vinden dat de verschillende scholen goed op elkaar aansluiten.

Tabel 25 geeft de gemiddelde rapportcijfers voor de 'mate van aansluiten' weer.

Tabel 25. Rapportcijfers voor aansluiting van verschillende onderwijstypen op elkaar

Basis. Ouders met kinderen in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs

Aansluiting:	Ouders VO		Ouders MBO	
	2003	2004	2003	2004
Basisonderwijs op voortgezet onderwijs	6,7	6,7	6,7	6,7
Tussen schooltypes binnen voortgezet onderwijs (VMBO/ HAVO/ VWO)	6,3	6,3	6,3	6,2
Voortgezet onderwijs op het middelbaar beroepsonderwijs			6,7	6,6

Ouders zijn over het algemeen meer tevreden over de aansluiting van het basisonderwijs op het voortgezet onderwijs en over de aansluiting van het voortgezet onderwijs op het middelbaar beroepsonderwijs dan over de aansluiting tussen de schooltypes binnen het voortgezet onderwijs.

Verschillen tussen subgroepen

Beoordeling aansluiting schooltypes binnen VO	
Significant hoger	Significant lager
- Ouders VO in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (6,7) - Lager opgeleide ouders VO (6,6) - Laagbetrokken ouders VO (6,8)	- Hoogbetrokken ouders VO (5,7) - Hoogbetrokken ouders MBO (5,7)

7. Hoger onderwijs

Dit jaar is voor het eerst specifiek aandacht besteed aan het hoger onderwijs. Het hoger onderwijs wordt gevormd door het hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs. In dit hoofdstuk komen de volgende onderwerpen aan bod: de mening van Nederlanders over het hoger onderwijs, kwaliteitsniveaus in het hoger onderwijs, het Bachelor-Master systeem en tot slot de concurrentiepositie van de Nederlandse economie. Er is gekeken of Nederlanders met ervaring met het hoger onderwijs (doordat zij een kind in het hoger onderwijs hebben of zelf een studie in het hoger onderwijs volgen) over deze onderwerpen een andere mening zijn toegedaan dan Nederlanders zonder deze ervaring met het hoger onderwijs.

7.1. Samenvatting

Mening over hoger onderwijs

Opvallend is dat ongeveer de helft van de Nederlanders geen (uitgesproken) oordeel heeft over de algemene stellingen over het hoger onderwijs. Dit geldt logischerwijs vaker voor mensen zonder ervaring met het hoger onderwijs, dan voor mensen met een kind in het hoger onderwijs, of mensen die zelf een opleiding hoger onderwijs volgen.

Het meest positief is men over het aanbod aan opleidingen voor studenten in het hoger onderwijs en de beschikbaarheid van praktische voorzieningen. Mensen met ervaring met het hoger onderwijs zijn hierover nog positiever. Nederlanders zijn minder te spreken over de financiële middelen die het hoger onderwijs ter beschikking heeft om de kwaliteit te waarborgen en de individuele aandacht bij studiebegeleiding. Mensen met ervaring met het hoger onderwijs zijn hierover negatiever dan de gemiddelde Nederlander. Zij zijn eveneens minder dan de gemiddelde Nederlander te spreken over het niveau van het hoger onderwijs in vergelijking met Europese landen.

Men is over het algemeen positief over de waarde van een diploma in het hoger onderwijs. De helft van de Nederlanders is van mening dat je na het afronden van het HBO of WO in staat bent om op hoog niveau een beroep uit te oefenen. Alvorens aan een HBO of WO opleiding te beginnen, vindt men dat het beste het VWO als vooropleiding kan worden gevolgd.

(Studie)financiering

Eénderde van de Nederlanders is van mening dat de studiefinanciering in Nederland (de hoogte van de beurs en het feit dat de beurs prestatieafhankelijk is) goed is geregeld. De mensen met ervaring met het hoger onderwijs zijn een stuk kritischer; ruim vier op de tien zijn het hier niet mee eens.

Ruim vier op de tien Nederlanders vinden niet dat studenten in het hoger onderwijs meer zelf aan hun studie moeten betalen dan studenten in het MBO, ruim een kwart van de Nederlanders vindt dit wel. De mensen die ervaring hebben met het hoger onderwijs reageren hier wederom beduidend negatiever op: ongeveer tweederde van hen vindt niet dat studenten in het hoger onderwijs meer zelf moeten betalen.

Kwaliteitsniveaus en prestatieafspraken

Circa zes op de tien Nederlanders zijn van mening dat instellingen in het hoger onderwijs op hun prestaties afgerekend moeten kunnen worden. Een bijna even grote groep vindt het een goede zaak dat er binnen het hoger onderwijs opleidingen van verschillende kwaliteitsniveaus ontstaan, mits dit bijvoorbeeld wordt gerealiseerd doordat instellingen aanvullende eisen stellen voor de toelating van studenten en niet door te variëren in de hoogte van het collegegeld. Bijna de helft van de mensen met ervaring met het hoger onderwijs is tegen het variëren van collegegeld.

Bachelor-Master systeem

Ongeveer éénderde van de Nederlanders en driekwart van de mensen met ervaring met het hoger onderwijs hebben wel eens gehoord van het Bachelor-Master systeem dat in september 2002 in het hoger onderwijs in Nederland is ingevoerd. Volgens een meerderheid van deze 'kenners' draagt het Bachelor-Master systeem bij aan de vergelijkbaarheid van het hoger onderwijs in Europa, meer afstudeermogelijkheden voor studenten en de internationale uitwisseling van studenten. Over het bijdragen van het systeem aan een grotere doorstroom van HBO studenten naar de universiteit zijn de meningen van deze Nederlanders verdeeld.

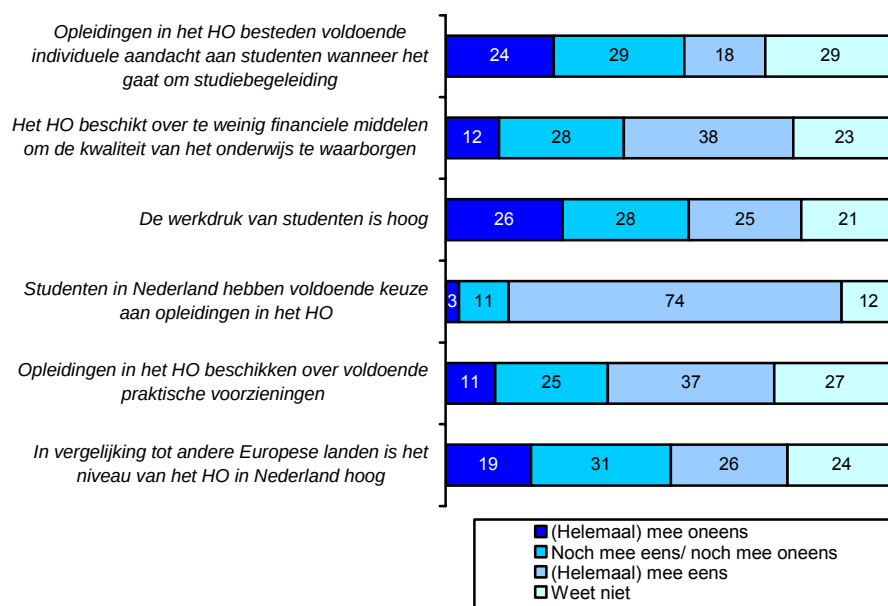
Concurrentiepositie Nederlandse economie

Om de Nederlandse economie concurrerend te houden vindt een ruime meerderheid van de Nederlanders dat Nederland excellente opleidingen moet hebben. De helft van de Nederlanders vindt dat onderwijs en bedrijfsleven hiertoe meer met elkaar moeten gaan samenwerken en kennis uitwisselen. Slechts vier op de tien Nederlanders vinden dat er meer hoger opgeleiden moeten komen om bij te dragen aan de concurrentiepositie van de Nederlandse economie. Toch vindt de helft van de Nederlanders dat er meer hoger opgeleiden nodig zijn voor de Nederlandse kennissamenleving op hoog niveau.

7.2. Mening over het hoger onderwijs

Nederlanders is een aantal stellingen voorgelegd over het hoger onderwijs. Figuur 71 geeft de resultaten hiervan weer.

Figuur 71. Percentage ondervraagden dat het (helemaal) eens is met de uitspraken
Basis. Nederlanders (n=813)

Opvallend is dat ongeveer de helft van de ondervraagden geen uitgesproken mening heeft over de meeste van de voorgelegde aspecten van het hoger onderwijs ('neutraal', 'weet niet'). Het meest positief is men over het aanbod aan opleidingen in het hoger onderwijs (74% positief), de beschikbaarheid van praktische voorzieningen (37% positief) en het niveau van het hoger onderwijs in Nederland (26% positief). Minder te spreken is men over financiële middelen die het hoger onderwijs heeft om de kwaliteit te waarborgen (38% negatief) en de individuele aandacht bij studiebegeleiding (24% negatief). Over de werkdruk van studenten (dat wil zeggen de hoeveelheid leerstof en het aantal colleges) zijn de meningen verdeeld; een kwart van de ondervraagden vindt deze hoog, een kwart van de ondervraagden is het hier niet mee eens.

Mensen met ervaring met het hoger onderwijs zijn over een aantal aspecten duidelijk negatiever dan mensen zonder ervaring. Men is negatiever over het niveau van het hoger onderwijs in vergelijking met andere Europese landen (33% versus 18% van de mensen zonder ervaring) en over de beschikbaarheid van financiële middelen in het hoger onderwijs (46% versus 37% van de mensen zonder ervaring).

Daarnaast zijn mensen met ervaring met het hoger onderwijs positiever over het aanbod aan opleidingen in het hoger onderwijs (85%), de individuele aandacht die aan studenten wordt besteed wanneer het gaat om studiebegeleiding (28%), de werkdruk van studenten (35% vindt deze niet hoog) en de beschikbaarheid over voldoende praktische voorzieningen (49%) dan mensen zonder ervaring met het hoger onderwijs.

Verschillen tussen subgroepen

“Opleidingen in het HO besteden voldoende individuele aandacht aan studenten wanneer het gaat om studiebegeleiding”

Significant vaker (helemaal) mee eens	Significant minder vaak (helemaal) mee eens
- Nederlanders van 50 jaar en ouder (24%) - Hoger opgeleide Nederlanders (23%)	Nederlanders van 40 t/m 49 jaar (12%)

“Het HO beschikt over te weinig financiële middelen om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen”

Significant vaker (helemaal) mee eens	Significant minder vaak (helemaal) mee eens
- Mannen (41%) - Nederlanders van 60 jaar en ouder (44%) - Hoger opgeleide Nederlanders (47%) - Hoogbetrokken Nederlanders (52%)	- Vrouwen (34%) - Lager opgeleide Nederlanders (33%) - Laagbetrokken Nederlanders (28%)

“De werkdruk van studenten is hoog”

Significant vaker (helemaal) mee eens	Significant minder vaak (helemaal) mee eens
Vrouwen (28%)	Mannen (22%)

“Studenten in Nederland hebben voldoende keuze aan opleidingen in het HO”

Significant vaker (helemaal) mee eens	Significant minder vaak (helemaal) mee eens
- Hoger opgeleide Nederlanders (91%) - Hoogbetrokken Nederlanders (86%)	- Lager opgeleide Nederlanders (57%) - Laagbetrokken Nederlanders (42%)

“Opleidingen in het HO beschikken over voldoende praktische voorzieningen”

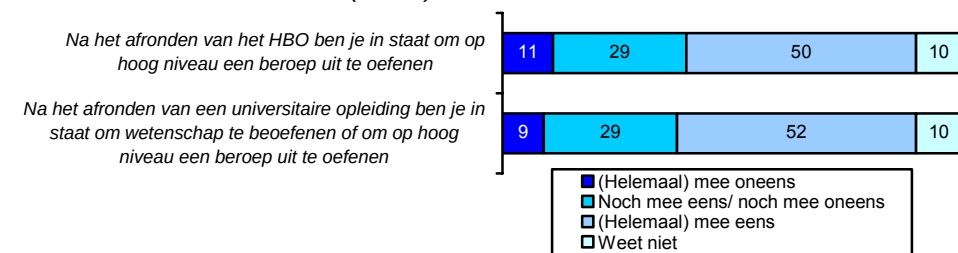
Significant vaker (helemaal) mee eens	Significant minder vaak (helemaal) mee eens
- Mannen (43%) - Nederlanders van 50 t/m 59 jaar oud (45%) - Hoger opgeleide Nederlanders (43%) - Gemiddeld betrokken Nederlanders (44%)	- Vrouwen (32%) - Laag opgeleide Nederlanders (32%) - Laagbetrokken Nederlanders (22%)

“In vergelijking tot andere Europese landen is het niveau van het HO in Nederland hoog”

Significant vaker (helemaal) mee eens	Significant minder vaak (helemaal) mee eens
- Nederlanders van 50 t/m 59 jaar (33%) - Hoger opgeleide Nederlanders (31%)	Nederlanders van 18 t/m 39 jaar (20%)

Nederlanders hebben tevens hun mening gegeven over de mogelijkheden van een diploma hoger onderwijs. Figuur 72 geeft hiervan de resultaten weer.

Figuur 72. Mogelijkheden diploma hoger onderwijs
Basis. Nederlanders (n=813)

De helft van de ondervraagden is positief over de mogelijkheden die studenten hebben na het afronden van een opleiding in het hoger onderwijs; zij zijn van mening dat dit je in staat stelt om op hoog niveau een beroep uit te oefenen. Slechts één op de tien Nederlanders is hier negatief over.

Verschillen tussen subgroepen

“Na het afronden van het HBO ben je in staat om op hoog niveau een beroep uit te oefenen”

Significant vaker (helemaal) mee eens

- Vrouwen (54%)
- Hoger opgeleide Nederlanders (59%)
- Hoogbetrokken Nederlanders (57%)
- Inwoners grote steden (62%)

Significant minder vaak (helemaal) mee eens

- Mannen (45%)
- Lager opgeleide Nederlanders (45%)
- Laagbetrokken Nederlanders (42%)
- Inwoners rest Nederland (48%)

“Na het afronden van het WO ben je in staat om wetenschap te beoefenen of om op hoog niveau een beroep uit te oefenen”

Significant vaker (helemaal) mee eens

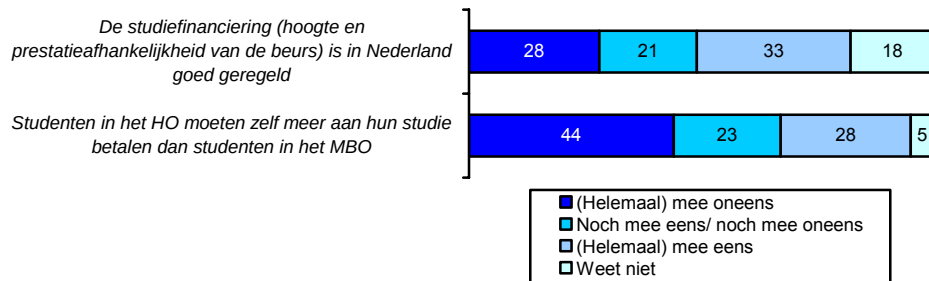
- Vrouwen (56%)
- Hoger opgeleide Nederlanders (59%)
- Hoogbetrokken Nederlanders (60%)

Significant minder vaak (helemaal) mee eens

- Mannen (48%)
- Nederlanders in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (42%)
- Lager opgeleide Nederlanders (46%)
- Laagbetrokken Nederlanders (42%)

Tot slot van deze paragraaf worden de meningen van Nederlanders gerapporteerd over een tweetal stellingen met betrekking tot de financiering van opleidingen in het hoger onderwijs. Figuur 73 geeft de resultaten weer.

Figuur 73. (Studie)financiering
Basis. Nederlanders (n=813)

Eénderde van de Nederlanders (33%) is van mening dat de studiefinanciering (de hoogte van de beurs en het feit dat de beurs prestatieafhankelijk is) goed is geregeld, 28% is het hier niet mee eens.

Nederlanders met ervaring met het hoger onderwijs staan negatiever tegenover de studiefinanciering: 41% vindt niet dat dit in Nederland goed geregeld is (versus 26% van de mensen zonder ervaring).

Ruim vier op de tien Nederlanders (44%) zijn het er niet mee eens dat studenten in het hoger onderwijs zelf meer moeten betalen aan hun studie dan studenten in het middelbaar beroepsonderwijs. Daarentegen vinden bijna drie op de tien Nederlanders (28%) dat dit wel zou moeten.

Mensen met ervaring met het hoger onderwijs zijn hier stilliger over: 65% is het er niet mee eens dat studenten in het hoger onderwijs zelf meer moeten betalen aan hun studie dan studenten in het middelbaar beroepsonderwijs

Verschillen tussen subgroepen

“De studiefinanciering is in Nederland goed geregeld”

Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Mannen (38%) - Nederlanders in de leeftijd van 50 jaar en ouder (42%) - Hoger opgeleide Nederlanders (44%) - Hoogbetrokken Nederlanders (48%)	- Vrouwen (29%) - Gemiddeld opgeleide Nederlanders (28%) - Laagbetrokken Nederlanders (22%)

“Studenten in het HO moeten meer zelf aan hun studie betalen dan studenten in het MBO”

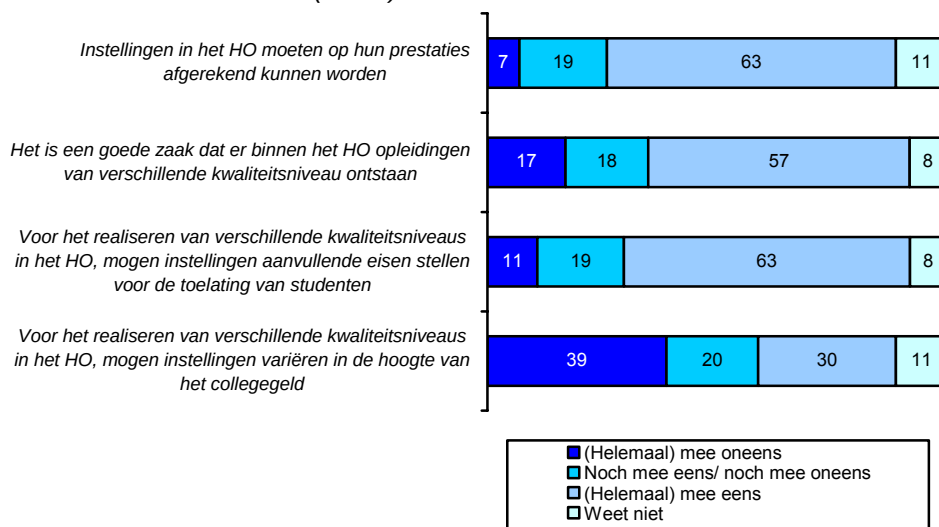
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Mannen (34%) - Nederlanders van 60 jaar of ouder (43%)	- Vrouwen (23%) - Nederlanders in de leeftijd van 18 t/m 29 jaar (15%) - Laagbetrokken Nederlanders (22%)

7.3. Kwaliteitsniveaus en prestatieafspraken

Nederlanders hebben hun mening gegeven over verschillende plannen die te maken hebben met prestatieafspraken en met het stimuleren van verschillende kwaliteitsniveaus in het hoger onderwijs. Figuur 74 geeft de resultaten weer.

Figuur 74. Percentage ondervraagden dat het (helemaal) eens is met de uitspraken

Basis. Nederlanders (n=813)

Over het algemeen is een meerderheid van de Nederlanders vóór maatregelen die het ontstaan van kwaliteitsniveaus binnen het hoger onderwijs stimuleren, zo vindt 63% dat instellingen in het hoger onderwijs op hun prestaties (zoals doelmatigheid bij de inzet van financiële middelen, het aantal afgestudeerden en de kwaliteit van opleidingen) afgerekend moeten kunnen worden. Bijna zes op de tien Nederlanders (57%) vinden het een goede zaak dat er binnen het hoger onderwijs opleidingen van verschillende kwaliteitsniveaus ontstaan en 63% is van mening dat aanvullende eisen voor de toelating van studenten gesteld mogen worden. De meningen over het variëren in de hoogte van het collegegeld om zo verschillende kwaliteitsniveaus te realiseren zijn daarentegen verdeeld: 39% is het hier niet mee eens, 30% wel.

Mensen met ervaring met het hoger onderwijs zijn wederom stilliger. Zo vindt driekwart (74%) van deze groep dat scholen in het hoger onderwijs op hun prestatie afgerekend moeten kunnen worden (versus 62% van de mensen zonder ervaring). Verder valt op dat er zich onder deze groep meer tegenstanders van het ontstaan van verschillende kwaliteitsniveaus bevinden (27% versus 16% van mensen zonder ervaring). Bijna de helft (48%) is tegen het variëren in de hoogte van het collegegeld (versus 38% van de mensen zonder ervaring).

Verschillen tussen subgroepen

“Instellingen in het HO moeten op hun prestaties afgerekend kunnen worden”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
• Mannen (69%) • Nederlanders van 60 jaar of ouder (70%) • Hoger opgeleide Nederlanders (74%) • Gemiddeld en hoogbetrokken Nederlanders (respectievelijk 69% en 73%)	• Vrouwen (57%) • Lager opgeleide Nederlanders (56%) • Laagbetrokken Nederlanders (46%) • Inwoners rest Nederland (62%)

“Het is een goede zaak dat er binnen het HO opleidingen van verschillende kwaliteitsniveaus ontstaan”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
• Nederlanders in de leeftijd van 50 jaar of ouder (68%) • Lager opgeleide Nederlanders (62%) • Hoogbetrokken Nederlanders (64%)	• Nederlanders in de leeftijd van 18 t/m 39 jaar (45%) • Hoger opgeleide Nederlanders (49%)

“Voor het realiseren van kwaliteitsverschillen in het HO, mogen instellingen aanvullende eisen stellen voor de toelating van studenten”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
• Vrouwen (66%) • Nederlanders in de leeftijd van 50 jaar of ouder (70%) • Hoger opgeleide Nederlanders (69%) • Hoogbetrokken Nederlanders (75%)	• Nederlanders in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (55%) • Laagbetrokken Nederlanders (50%)

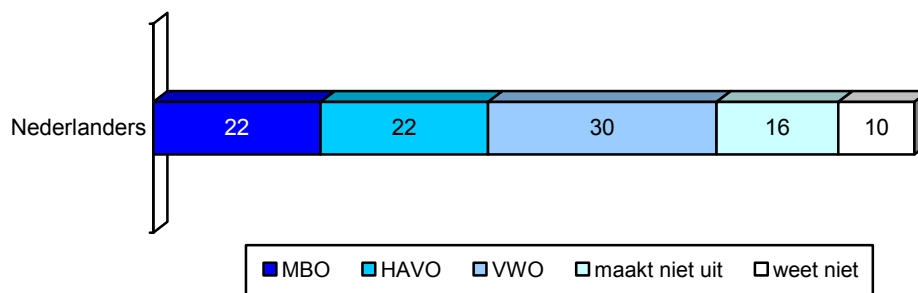
“Voor het realiseren van kwaliteitsverschillen in het HO, mogen instellingen variëren in de hoogte van het collegegeld”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
• Mannen (35%) • Nederlanders in de leeftijd van 50 jaar of ouder (38%) • Hoogbetrokken Nederlanders (38%)	• Vrouwen (26%) • Nederlanders in de leeftijd van 30 t/m 39 jaar (22%)

7.4. Voorkeur voor vooropleidingen

Nederlanders hebben aangegeven wat zij een betere vooropleiding vinden voor het HBO: MBO, HAVO of VWO? In figuur 75 staan de resultaten gepresenteerd. Een dergelijke vraag is ook gesteld in relatie tot het beroepsonderwijs (zie hoofdstuk 6).

Figuur 75. Wat vindt men een betere vooropleiding voor het HBO: MBO, HAVO of VWO (%)?

Basis. Nederlanders (n=813)

Drie op de tien Nederlanders (30%) geven de voorkeur aan het VWO als vooropleiding voor het HBO boven het MBO en het HAVO (beide 22%).

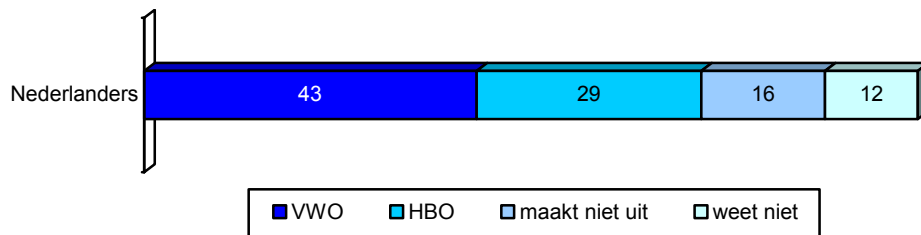
Verschillen tussen subgroepen

"Wat vindt u een betere vooropleiding voor het HBO?"	
Significant <i>vaak</i> MBO	Significant <i>minder vaak</i> MBO
	Hoger opgeleide Nederlanders (14%)
Significant <i>vaak</i> HAVO	Significant <i>minder vaak</i> HAVO
	Nederlanders in de leeftijd van 50 t/m 59 jaar (28%)
Significant <i>vaak</i> VWO	Significant <i>minder vaak</i> VWO
- Hoger opgeleide Nederlanders (43%) - Gemiddeld en hoogbetrokken Nederlanders (respectievelijk 34% en 38%)	- Lager opgeleide Nederlanders (21%) - Laagbetrokken Nederlanders (17%)

Nederlanders is daarnaast de vraag voorgelegd wat zij beter vinden als vooropleiding voor het WO; VWO of HBO. Figuur 76 geeft hiervan de resultaten weer.

Figuur 76. Wat vindt men een betere vooropleiding voor het WO: VWO of HBO (%)?

Basis. Nederlanders (n=813)

Ruim vier op de tien Nederlanders (43%) geven de voorkeur aan het VWO als vooropleiding voor het WO boven het HBO (29%). Onder mensen die ervaring hebben met het hoger onderwijs is de voorkeur voor het VWO als vooropleiding nog sterker (57% versus 41% van de mensen zonder ervaring).

Verschillen tussen subgroepen

"Wat vindt u een betere vooropleiding voor het WO?"	
Significant vaker VWO	Significant minder vaak VWO
- Nederlanders in de leeftijd van 60 jaar en ouder (52%) - Hoger opgeleide Nederlanders (57%) - Hoogbetrokken Nederlanders (59%)	- Lager opgeleide Nederlanders (35%) - Laag betrokken Nederlanders (29%) - Inwoners rest Nederland (42%)
Significant vaker HBO	Significant minder vaak HBO
Gemiddeld betrokken Nederlanders (32%)	- Nederlanders in de leeftijd van 60 jaar en ouder (21%) - Hoger opgeleide Nederlanders (21%) - Hoogbetrokken Nederlanders (21%)

7.5. Het Bachelor-Master systeem

In deze paragraaf staat het Bachelor-Master systeem centraal, dat in september 2002 in Nederland is ingevoerd in het hoger onderwijs. In de eerste plaats is gevraagd naar de bekendheid van dit systeem, vervolgens is aan de mensen die dit systeem kennen een aantal stellingen hierover voorgelegd. De figuren 77 en 78 geven de resultaten weer.

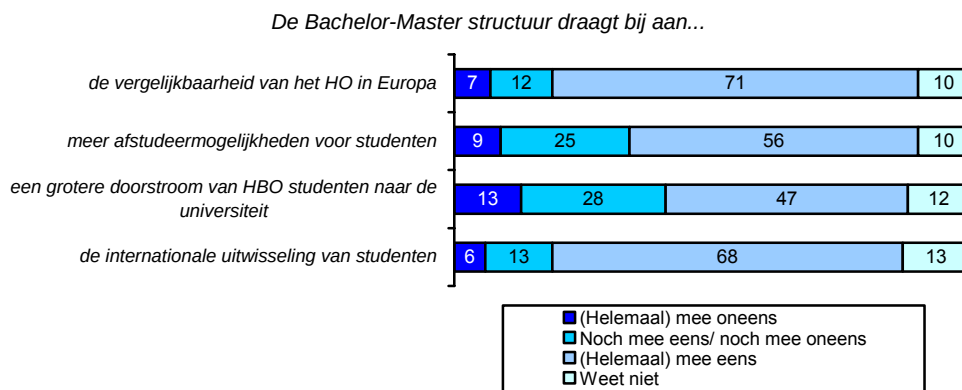
Figuur 77. Bekendheid Bachelor-Master systeem
Basis. Nederlanders (n=813)

Ruim éénderde van de Nederlanders (35%) heeft wel eens van het Bachelor-Master systeem gehoord, 65% van de Nederlanders zegt hiervan nog nooit te hebben gehoord. De bekendheid ligt met 79% beduidend hoger onder de mensen die ervaring met het hoger onderwijs hebben.

Vervolgens is de Nederlanders die aangaven het Bachelor-Master systeem te kennen, gevraagd naar hun mening over dit nieuwe systeem.

Figuur 78. Mening over het Bachelor-Master Systeem
Basis. Nederlanders die het systeem kennen (n=277)

De kenners van het Bachelor-Master systeem zijn over het algemeen positief over de mogelijke effecten ervan in het hoger onderwijs in Nederland, met name over de internationale aspecten die de invoering van het systeem met zich meebrengt. Zo vindt 71% van de kenners dat de Bachelor-Master structuur bijdraagt aan de vergelijkbaarheid van het hoger onderwijs in Nederland en is tweederde van kenners (68%) van mening dat het bijdraagt aan de internationale uitwisseling van studenten.

Ruim de helft van de kenners (56%) is van mening dat het systeem leidt tot meer afstudeermogelijkheden voor studenten en 47% gelooft dat het een grotere doorstroom van HBO studenten naar de universiteit bewerkstelligt.

Er treden geen verschillen op tussen mensen met en mensen zonder ervaring met het hoger onderwijs.

Verschillen tussen subgroepen

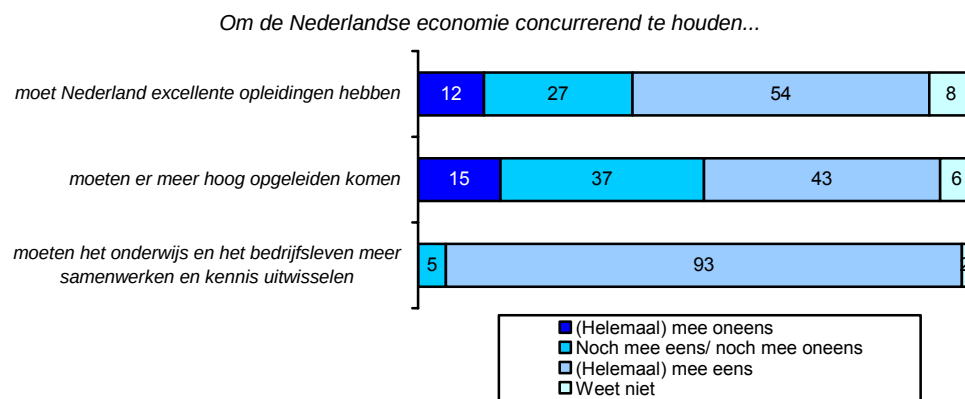
De Bachelor-Master structuur draagt bij aan...

“...de vergelijkbaarheid van het HO in Europa”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
	Laagbetrokken Nederlanders (53%)
“...meer afstudeermogelijkheden voor studenten”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
Vrouwen (63%)	Mannen (48%)
“...een grotere doorstroom van HBO studenten naar de universiteit”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
Gemiddeld opgeleide Nederlanders (57%)	Hoger opgeleide Nederlanders (38%)
“...de internationale uitwisseling van studenten”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
	Inwoners rest Nederland (66%)

7.6. De concurrentiepositie van de Nederlandse economie

Nederlanders is gevraagd naar hun mening over maatregelen om de Nederlandse economie concurrerend te houden. Figuur 79 geeft de resultaten hiervan weer.

Figuur 79. Concurrentiepositie Nederlandse economie
Basis. Nederlanders (n=813)

Over het algemeen is men het eens met de voorgestelde 'maatregelen' om de Nederlandse economie concurrerend te houden. Bijna alle ondervraagden (93%) vinden dat het onderwijs meer moet samenwerken met het bedrijfsleven om dit te bereiken. De helft (54%) is het er mee eens dat Nederland meer excellente opleidingen moet hebben en iets minder dan de helft (43%) vindt dat er meer hoog opgeleiden moeten komen. Overigens hebben ongeveer evenveel mensen (42%) hier geen uitgesproken mening over (neutraal, weet niet).

Mensen met ervaring met het hoger onderwijs zijn nog iets duidelijker in hun mening; 98% vindt dat onderwijs en het bedrijfsleven meer moeten samenwerken, 74% vindt dat er meer excellente opleidingen moeten komen en 54% vindt dat er meer hoogopgeleiden moeten komen.

Verschillen tussen subgroepen

Om de Nederlandse economie concurrerend te houden...

"...moet Nederland excellente opleidingen hebben"

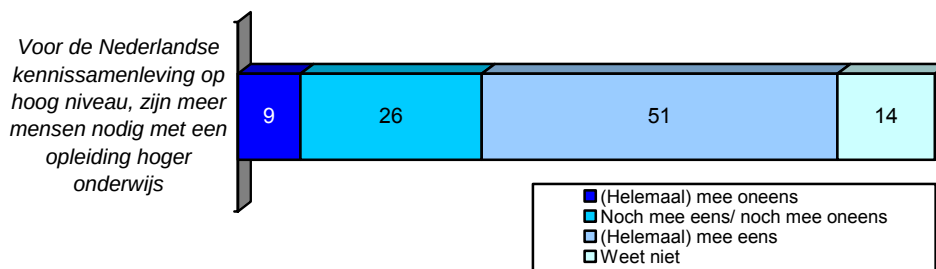
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Mannen (59%) - Nederlanders in de leeftijd van 50 jaar en ouder (63%) - Hoger opgeleide Nederlanders (68%) - Gemiddeld en hoogbetrokken Nederlanders (respectievelijk 58% en 69%) - Inwoners grote steden (71%)	- Vrouwen (49%) - Nederlanders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (46%) - Lager opgeleide Nederlanders (46%) - Laagbetrokken Nederlanders (35%) - Inwoners rest Nederland (51%)

“...moeten er meer hoog opgeleiden komen”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Mannen (48%) - Nederlanders in de leeftijd van 60 jaar en ouder (58%) - Hoger opgeleide Nederlanders (56%) - Hoogbetrokken Nederlanders (60%) - Inwoners grote steden (65%)	- Vrouwen (38%) - Nederlanders in de leeftijd van 40 t/m 49 jaar (35%) - Lager opgeleide Nederlanders (38%) - Laagbetrokken Nederlanders (29%) - Inwoners rest Nederland (41%)

“...moeten het onderwijs en het bedrijfsleven meer samenwerken en kennis uitwisselen”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
- Nederlanders in de leeftijd van 50 t/m 59 jaar (97%) - Hoger opgeleide Nederlanders (97%) - Gemiddeld en hoogbetrokken Nederlanders (respectievelijk 96% en 97%)	Laagbetrokken Nederlanders (84%)

Tot slot van dit hoofdstuk is Nederlanders in het kader van het hoger onderwijs de volgende stelling voorgelegd: “Voor de Nederlandse kennissamenleving op hoog niveau, zijn meer mensen nodig met een opleiding hoger onderwijs”. Figuur 80 geeft de resultaten weer.

Figuur 80. *De Nederlandse kennissamenleving*
Basis. *Nederlanders (n=813)*

De helft van de ondervraagde Nederlanders (51%) is het er mee eens dat de Nederlandse kennissamenleving meer mensen met een opleiding hoger onderwijs nodig heeft, om deze op een hoog niveau te houden. Wederom is te zien dat vier op de tien hier geen uitgesproken mening over hebben (neutraal, weet niet).

Er treden geen verschillen op tussen mensen met en mensen zonder ervaring met het hoger onderwijs.

Verschillen tussen subgroepen

“Voor de Nederlandse kennissamenleving op hoog niveau, zijn meer mensen nodig met een opleiding hoger onderwijs”	
Significant <i>vaker</i> (helemaal) mee eens	Significant <i>minder vaak</i> (helemaal) mee eens
• Mannen (59%) • Nederlanders in de leeftijd van 50 t/m 59 jaar (60%) • Hoger opgeleide Nederlanders (65%) • Hoogbetrokken Nederlanders (71%) • Inwoners grote steden (66%)	• Vrouwen (45%) • Lager opgeleide Nederlanders (44%) • Laagbetrokken Nederlanders (34%) • Inwoners rest Nederland (50%)

8. Verantwoordelijkheden en autonomie

In de Onderwijsmeter 2003 is voor het eerst onderzoek gedaan naar de opvattingen over de verantwoordelijkheden binnen het onderwijs. Voor een aantal aspecten is gevraagd wie daar volgens de Nederlanders en ouders primair verantwoordelijk voor is: de ouders/ leerlingen, de school of de overheid. Dit jaar is deze vraag wederom aan zowel Nederlanders als ouders voorgelegd.

Nieuw in de Onderwijsmeter 2004 is de aandacht die besteed wordt aan de autonomie van scholen. Nederlanders en ouders hebben hun mening gegeven over het vergroten van de vrijheid van scholen en onderwijsinstellingen bij de organisatie van hun onderwijs.

Het hoofdstuk is als volgt gestructureerd: in paragraaf 8.1 staat de verdeling van verantwoordelijkheden centraal, in paragraaf 8.2 de autonomie van scholen.

8.1. Verantwoordelijkheden

8.1.1. Samenvatting

De meningen van Nederlanders en ouders met betrekking tot de verdeling van verantwoordelijkheden binnen het onderwijs komen in alle sectoren in grote lijnen overeen.

Nederlanders en ouders houden de overheid, net als vorig jaar, primair verantwoordelijk voor het lerarentekort. Een ruime meerderheid van de Nederlanders houdt de overheid eveneens primair verantwoordelijk voor de kwaliteit van leraren. De meningen van ouders hierover zijn verdeeld; de ene helft houdt de overheid hier primair verantwoordelijk voor, de andere helft de school.

De school is in de ogen van ongeveer de helft van de Nederlanders en ouders primair verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs, het onderhoud en de schoonmaak van de school, gedragsproblemen (pesten, schelden, vechten) en culturele vorming. Voor ouders met kinderen in het basisonderwijs kan hieraan nog de aansluiting van het basisonderwijs op het voortgezet onderwijs worden toegevoegd. In het voortgezet onderwijs valt op dat meer ouders dan vorig jaar de verantwoordelijkheid voor gedragsproblemen niet bij de school neerleggen, maar bij zichzelf.

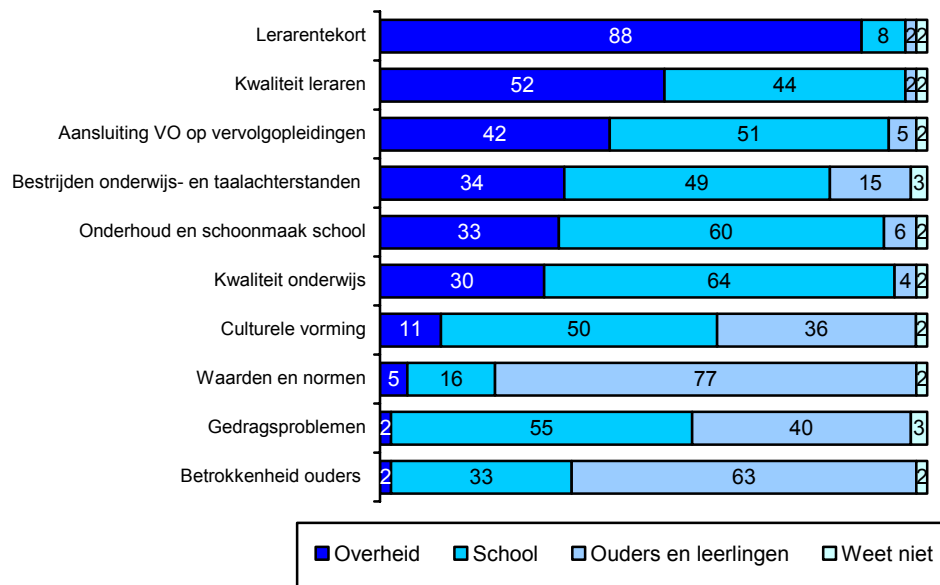
De belangrijkste verantwoordelijkheid die Nederlanders en ouders zichzelf en leerlingen toedichten zijn waarden en normen. Onder ouders met kinderen in het MBO is dit verantwoordelijkheidsgevoel ten opzichte van vorig jaar duidelijk toegenomen.

De Nederlandse bevolking verschilt van mening met ouders over de verantwoordelijkheid voor de betrokkenheid van ouders bij de school; net als vorig jaar vindt bijna tweederde dit primair de verantwoordelijkheid van de ouders en leerlingen zelf. Ouders zijn hier echter minder eenduidig over; de helft van de ouders houdt de school hiervoor verantwoordelijk, de andere helft de ouders en leerlingen zelf.

8.1.2. Verdeling verantwoordelijkheden volgens Nederlanders

Hoe zijn volgens Nederlanders verantwoordelijkheden verdeeld? Figuur 81 geeft voor tien aspecten de verdeling weer. Er wordt gerapporteerd over het totale aantal ondervraagde Nederlanders dat deze aspecten voorgelegd heeft gekregen (n=774).

Figuur 81. Verdeling van verantwoordelijkheden (%)
Basis. Nederlanders (n=774)

De verdeling van verantwoordelijkheden door Nederlanders komt in belangrijke mate overeen met de verdeling in 2003.

Volgens een meerderheid van de Nederlanders is de overheid primair verantwoordelijk voor het lerarentekort (88%) en de kwaliteit van leraren (52%).

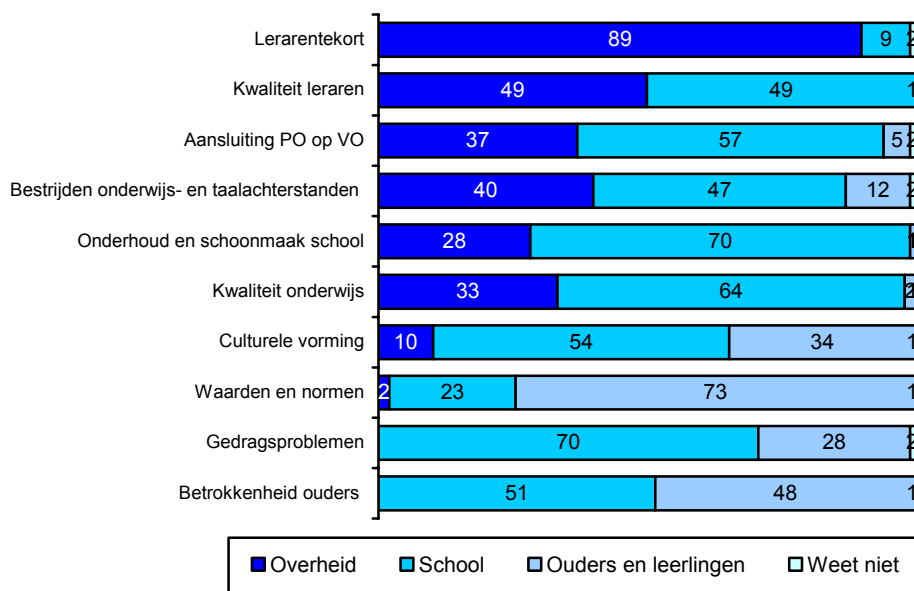
De school wordt – in enkele gevallen nog duidelijker dan vorig jaar – verantwoordelijk gesteld voor de kwaliteit van het onderwijs (64% ten opzichte van 56% in 2003, sign.), het onderhoud en schoonmaak van de school (60%), gedragsproblemen, zoals pesten, schelden en vechten (55%), de aansluiting van het voortgezet onderwijs op vervolgopleidingen (51% ten opzichte van 45% in 2003, sign.), de culturele vorming (50% ten opzichte van 43% in 2003, sign.) en voor het bestrijden van onderwijs- en taalachterstanden (49%).

Ouders en leerlingen zelf zijn volgens een meerderheid van de Nederlanders primair verantwoordelijk voor waarden en normen (77%) en de betrokkenheid van ouders bij de school van het kind (63%).

8.1.3. Verdeling verantwoordelijkheden in het basisonderwijs

Dezelfde vraag is gesteld aan ouders met kinderen in het basisonderwijs. Het aspect over de aansluiting van het voortgezet onderwijs op vervolgopleidingen is voor deze groep ouders dit jaar veranderd in de aansluiting van het basisonderwijs op het voortgezet onderwijs. Figuur 82 geeft de resultaten weer.

Figuur 82. Verdeling van verantwoordelijkheden (%)
Basis. Ouders met kinderen in het basisonderwijs (n=402)

De overheid is volgens een meerderheid van de ouders met kinderen in het basisonderwijs, net als volgens Nederlanders, primair verantwoordelijk voor het lerarentekort (89%). Vorig jaar was dit nog 96% (sign.). Het percentage ouders dat dit een verantwoordelijkheid vindt van de school stijgt van 4% naar 9% (sign.).

Vond vorig jaar nog een meerderheid (57%) dat de overheid primair verantwoordelijk is voor de kwaliteit van leraren, dit jaar is dit gelijk verdeeld over overheid (49%, sign.) en school (49%).

De school is volgens meer dan de helft van de ouders primair verantwoordelijk voor gedragsproblemen op school (70%), het onderhoud en de schoonmaak van de school (70%), de kwaliteit van onderwijs (64%), de aansluiting van het basisonderwijs op het voortgezet onderwijs (57% versus 48% in 2003, sign.) en de culturele vorming (54% ten opzichte van 47% in 2003, sign.). Net als bij Nederlanders neemt in de ogen van ouders de verantwoordelijkheid van de school voor de culturele vorming van leerlingen significant toe.

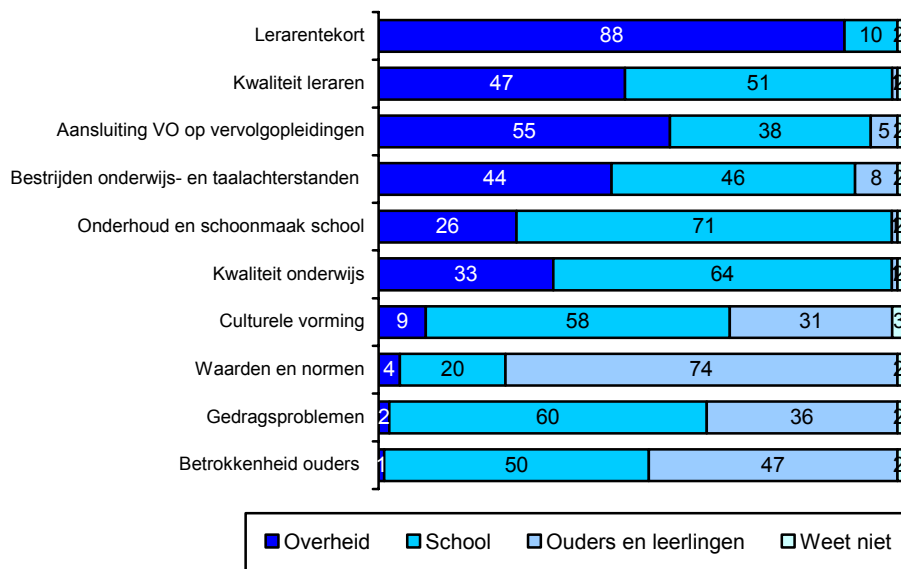
Leggen de meeste Nederlanders (63%) de verantwoordelijkheid voor de betrokkenheid van ouders bij de school bij de ouders zelf neer, de meningen van ouders met kinderen in het basisonderwijs zijn hier meer verdeeld over. De ene helft (51%) houdt de school primair verantwoordelijk, de andere helft (48%) de ouders en leerlingen zelf. Sinds vorig jaar is de verantwoordelijkheidsverdeling iets meer richting ouders opgeschoven.

Meer duidelijkheid is er rondom de verantwoordelijkheid voor waarden en normen. Bijna driekwart (73%) van de ouders houdt zichzelf en leerlingen daar primair verantwoordelijk voor. Vorig jaar lag dit percentage op 76% (niet sign.).

8.1.4. Verdeling verantwoordelijkheden in het voortgezet onderwijs

Figuur 83 geeft de verdeling van verantwoordelijkheden aan door ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs.

Figuur 83. Verdeling verantwoordelijkheden (%)
Basis. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs (n=417)

Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs verdelen de verantwoordelijkheden op een min of meer zelfde manier als vorig jaar. Het lerarentekort (88%) en de aansluiting van het voortgezet onderwijs op vervolgoedingen (55%) zijn in de ogen van een meerderheid van deze ouders de primaire verantwoordelijkheid van de overheid.

Over de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van leraren zijn ook bij deze ouders de meningen ongeveer gelijk verdeeld: de ene helft (47% ten opzichte van 51% in 2003, niet sign.) stelt de overheid primair verantwoordelijk, de andere helft (51%) de school.

Verder is de school volgens meer dan de helft van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs hoofdzakelijk verantwoordelijk voor het onderhoud en de schoonmaak van de school (74%), de kwaliteit van onderwijs (64%), gedragsproblemen (60% ten opzichte van 68% in 2003, sign.) en culturele vorming (58%).

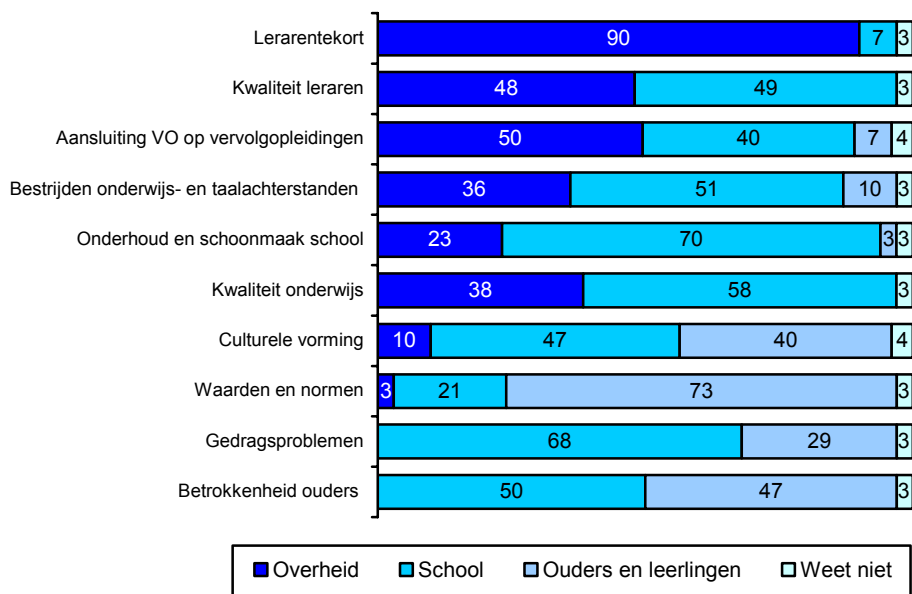
Net als bij de vorige groep ouders is men verdeeld over de verantwoordelijkheid voor de betrokkenheid van ouders bij de school van hun kind; de helft (50%) vindt dit de verantwoordelijkheid van de school, de andere helft (47%) van ouders en leerlingen zelf. De verdeling van de verantwoordelijkheid voor waarden en normen vertoont wel weer een eenduidig beeld: driekwart (74%) van de ouders houdt zichzelf en leerlingen hier primair verantwoordelijk voor.

Tot slot valt op dat éénderde (36% versus 29% vorig jaar, niet sign.) van deze ouders zichzelf en de leerlingen primair verantwoordelijk houden voor gedragsproblemen op school; nog steeds een meerderheid (60%) – maar wel minder mensen dan vorig jaar (68%, sign.) – vindt dit de hoofdverantwoordelijkheid van de school.

8.1.5. Verdeling verantwoordelijkheden in het middelbaar beroepsonderwijs

Figuur 84 geeft de verdeling van verantwoordelijkheden voor het middelbaar beroepsonderwijs weer.

Figuur 84. Verdeling verantwoordelijkheden
Basis. Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs (n=273)

Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs houden de overheid primair verantwoordelijk voor het lerarentekort (90%) en de aansluiting van het voortgezet onderwijs

op vervolgopleidingen (50%). De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van leraren is ook hier gelijk verdeeld over overheid (48%) en school (49%). Vorig jaar nog vond een kleine meerderheid van de ouders (53%) dat de overheid er primair verantwoordelijk voor was.

De school is in de ogen van meer dan de helft van deze ouders primair verantwoordelijk voor het onderhoud en de schoonmaak van de school (70%), gedragsproblemen op school (68%), de kwaliteit van onderwijs (58%) en het bestrijden van onderwijs- en taalachterstanden (51%). Overigens vindt 10% dit laatste de verantwoordelijkheid van ouders zelf.

Er vindt een verschuiving plaats ten aanzien van culturele vorming; dit jaar vindt nog steeds de helft (47%) dat dit een verantwoordelijkheid is van de school, maar het percentage ouders dat zichzelf en leerlingen primair verantwoordelijk acht voor culturele vorming neemt significant toe van 30% in 2003 naar 40% dit jaar. Bij ouders met kinderen in het basisonderwijs deed zich een tegengestelde beweging voor.

Net als ouders met kinderen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs houden de meeste ouders zichzelf en leerlingen primair verantwoordelijk voor waarden en normen (73% versus 63% in 2003 sign.). Daarnaast vindt ongeveer de helft van de ouders (47%), net als de andere ouders, dat de betrokkenheid van ouders bij de school van hun kind een verantwoordelijkheid is van ouders en leerlingen zelf.

8.1.6. Verschillen tussen actiefbetrokken en niet-actiefbetrokken ouders

Op basis van vier stellingen met betrekking tot de actieve betrokkenheid van ouders bij de school van het kind (zie paragraaf 4.1.3.2) is een tweedeling gemaakt van actiefbetrokken ouders en niet-actiefbetrokken ouders¹⁷. In de verdeling van (een aantal van) de verantwoordelijkheden komen de volgende opvallende, significante verschillen tussen actiefbetrokken en niet-actiefbetrokken ouders naar voren.

Lerarentekort:

Hoewel verreweg de meeste ouders vinden dat de overheid primair verantwoordelijk is voor het lerarentekort, valt op dat meer actiefbetrokken (11%) dan niet-actiefbetrokken ouders (6%) vinden dat de school hiervoor primair verantwoordelijk is.

Kwaliteit leraren:

Een kleine meerderheid van de actiefbetrokken ouders (53%) stelt de school primair verantwoordelijk voor de kwaliteit van leraren, terwijl een kleine meerderheid van de niet-actiefbetrokken ouders (55%) het voornamelijk op het bordje van de overheid schuift.

Aansluiting op voortgezet onderwijs / vervolgopleidingen:

Een nipte meerderheid van de actiefbetrokken ouders (52% versus 37% van de niet-actiefbetrokken ouders) vindt dat de school primair verantwoordelijk is voor de aansluiting, terwijl een meerderheid (58%) van de niet-actiefbetrokken ouders dit van de overheid vindt (versus 41% van de actiefbetrokken ouders).

¹⁷ Voor de definitie van deze groepen zie bijlage 1.

Bestrijden onderwijs- en taalachterstanden bij kinderen:

De grootste groep actiefbetrokken ouders (47%) vindt dat de school hoofdverantwoordelijk is voor het bestrijden van onderwijs- en taalachterstanden bij kinderen (versus 45% van de niet-actiefbetrokkenen), terwijl de grootste groep niet-actiefbetrokken ouders (48%) de overheid primair verantwoordelijk stelt (versus 40% van de actiefbetrokkenen). 11% van de actiefbetrokken ouders versus 7% van de niet-actiefbetrokken ouders, legt de verantwoordelijkheid bij de ouders zelf neer.

Normen en waarden:

Niet-actiefbetrokken ouders wijzen zichzelf vaker als hoofdverantwoordelijke aan voor normen en waarden (78%) dan actiefbetrokken ouders (73%). Actiefbetrokken ouders leggen juist vaker de verantwoordelijkheid neer bij de school (24% versus 17% van de niet-actiefbetrokken ouders).

8.2. Autonomie

Deze paragraaf geeft een beeld van hoe Nederlanders en ouders aankijken tegen het vergroten van de autonomie van scholen en onderwijsinstellingen met betrekking tot de organisatie van hun onderwijs. Tevens is gevraagd wat volgens hen het effect hiervan is op de kwaliteit van het onderwijs en of er een rol is weggelegd voor ouders, leerlingen en studenten bij de beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs.

8.2.1. Samenvatting

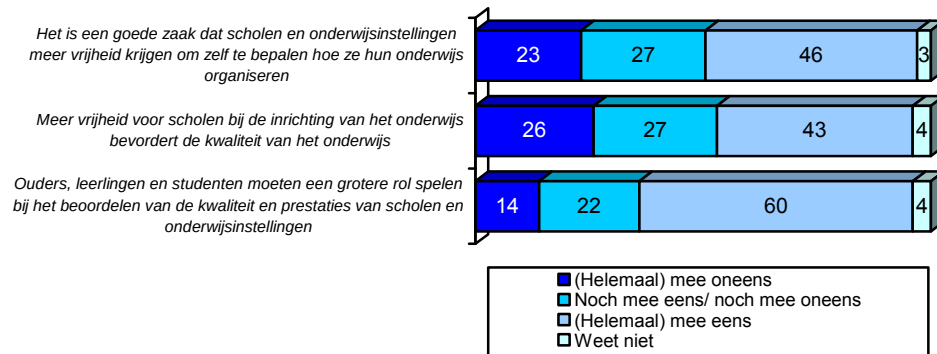
Nederlanders en ouders zijn drie stellingen voorgelegd over het vergroten van autonomie voor scholen. Er bestaat het meeste draagvlak voor de stelling "Ouders en leerlingen moeten een grotere rol gaan spelen bij het beoordelen van de kwaliteit en prestaties van scholen en onderwijsinstellingen". Een meerderheid van de ondervraagden is het hiermee eens. Dit percentage is beduidend hoger onder critici en mensen die aangeven weinig of geen vertrouwen in het onderwijs te hebben.

Daarbij zijn er onder zowel Nederlanders als ouders meer voorstanders dan tegenstanders van het plan scholen en onderwijsinstellingen meer vrijheid te geven om zelf te bepalen hoe ze hun onderwijs organiseren. Het grootste deel van de ondervraagde Nederlanders en ouders verwacht dat dit de kwaliteit van het onderwijs bevordert. Gemiddeld zijn ruim vier op de tien ondervraagden deze mening toegedaan en is een kwart van de ondervraagden het hier niet mee eens.

8.2.2. Autonomie volgens Nederlanders

Figuur 85 geeft weer hoe Nederlanders denken over meer vrijheid voor scholen.

Figuur 85. Meer vrijheid voor scholen
Basis. Nederlanders (n=1062)

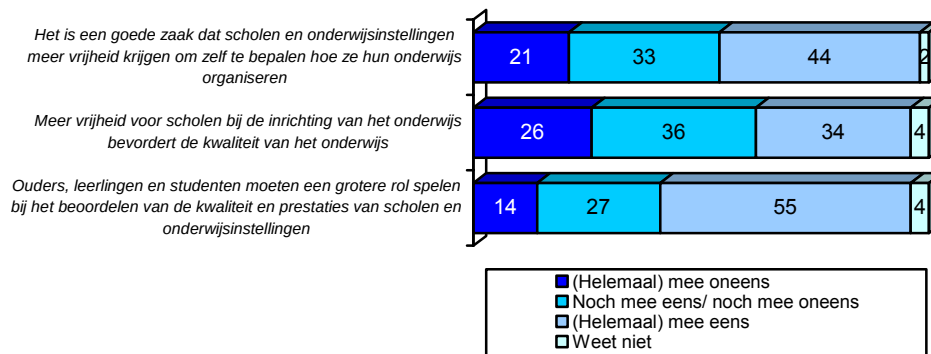
Van de Nederlandse bevolking vindt bijna de helft (46%) het een goede zaak dat scholen en onderwijsinstellingen meer vrijheid krijgen om zelf te bepalen hoe ze hun onderwijs organiseren. Bijna evenveel mensen (43%) zijn van mening dat dit de kwaliteit van het onderwijs bevordert. Ongeveer een kwart van de bevolking lijkt tegen meer vrijheid voor scholen te zijn.

Zes op de tien Nederlanders (60%) vinden dat ouders, leerlingen en studenten een grotere rol moeten spelen bij het beoordelen van de kwaliteit en prestaties van scholen en onderwijsinstellingen.

8.2.3. Autonomie in het basisonderwijs

Dezelfde vragen zijn gesteld aan ouders met kinderen in het basisonderwijs. Figuur 86 geeft de resultaten weer.

Figuur 86. Meer vrijheid voor scholen
Basis. Ouders met kinderen in het basisonderwijs (n=402)

Ouders met kinderen in het basisonderwijs reageren iets minder positief op de stellingen dan de Nederlandse bevolking. Het aandeel 'tegenstanders' is echter min of meer gelijk.

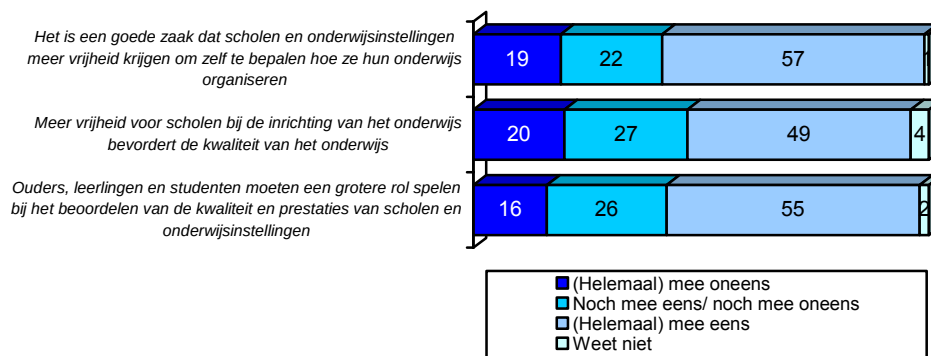
Ruim vier op de tien ouders (44%) vinden het een goede zaak dat scholen en onderwijsinstellingen meer vrijheid krijgen om zelf te bepalen hoe ze hun onderwijs organiseren. Eénderde (34%) denkt dat dit de kwaliteit van het onderwijs bevordert; een iets grotere groep (40%) heeft hier geen uitgesproken mening over.

Een kleine meerderheid van deze ouders (55%) ziet een grotere rol weggelegd voor ouders, leerlingen en studenten bij het beoordelen van de kwaliteit en prestaties van scholen en onderwijsinstellingen.

8.2.4. Autonomie in het voortgezet onderwijs

Figuur 87 laat zien hoe ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs over autonomie denken.

Figuur 87. Meer vrijheid voor scholen
Basis. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs (n=417)

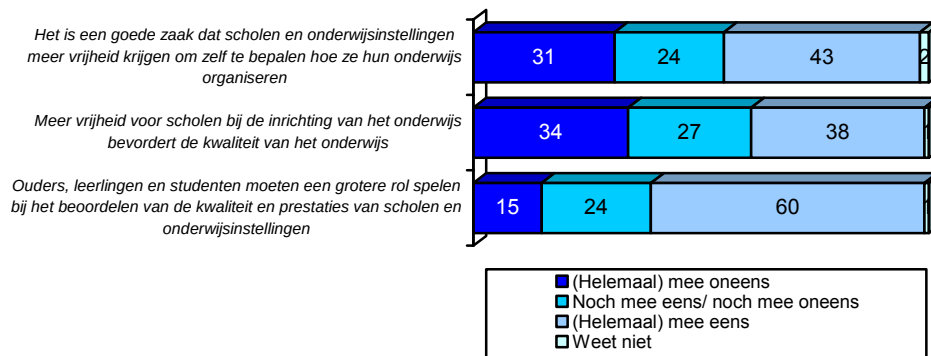
Deze groep ouders is het meest positief over autonomie in het onderwijs. Een kleine meerderheid (57%) vindt het een goede zaak en bijna de helft van deze ouders (49%) is van mening dat het de kwaliteit van het onderwijs bevordert.

Net als van de ouders met kinderen in het basisonderwijs vindt een kleine meerderheid van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs (55%) dat ouders, leerlingen en studenten een grotere rol moeten spelen bij het beoordelen van de kwaliteit van scholen en onderwijsinstellingen.

8.2.5. Autonomie in het middelbaar beroepsonderwijs

Figuur 88 tenslotte geeft de resultaten weer van ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs.

Figuur 88. Meer vrijheid voor scholen
Basis. Ouders met kinderen in het middelbaar beroepsonderwijs (n=273)

Onder deze groep ouders bevinden zich de meeste tegenstanders van meer autonomie; een op de drie (31%) vindt het geen goede zaak dat scholen meer vrijheid krijgen bij het organiseren van hun onderwijs en éénderde (34%) is het er niet mee eens dat het de kwaliteit van het onderwijs bevordert.

Over het betrekken van ouders, leerlingen en studenten bij het beoordelen van scholen zijn deze ouders het met de andere ouders eens; een ruime meerderheid (60%) is hier voorstander van.

8.2.6. Verschillen tussen pro-actieve en niet pro-actieve scholen

Op basis van drie stellingen met betrekking tot de pro-activiteit van de school van het kind (zie paragraaf 4.1.3.1) is een tweedeling gemaakt van ouders die de school van hun kind pro-actief vinden en ouders die dit niet vinden¹⁸. Er is gekeken of deze twee groepen anders reageren op de stellingen met betrekking tot autonomie.

Vergelijking van de resultaten laat zien dat ouders die de school van hun kind pro-actief vinden grotere voorstanders zijn van meer autonomie voor scholen.

¹⁸ Voor de definitie van deze groepen zie bijlage 1.

De significante verschillen zijn als volgt:

- 52% van de ouders die de school van hun kind pro-actief vinden, vindt het een goede zaak dat scholen meer vrijheid krijgen om zelf te bepalen hoe ze hun onderwijs organiseren (versus 44% van de ouders die de school van hun kind niet pro-actief vinden).
- 44% van de ouders die de school van hun kind pro-actief vinden, is van mening dat meer vrijheid de kwaliteit van het onderwijs bevordert (versus 35% van de ouders die de school van hun kind niet pro-actief vinden).

9. Bijlagen

1. Definities variabelen

Persoonlijke kenmerken

- Geslacht: man, vrouw
- Leeftijd: 18-29, 30-39, 40-49, 50-59, 60+
- Opleiding:
 1. Laag: primair onderwijs, LBO, VBO of VMBO
 2. Midden: MAVO, MULO of 3 jarige HBS, HAVO, VWO (atheneum/ gymnasium), MMS of HBS, MBO, leerlingwezen of BE
 3. Hoog: HBO, Universiteit
- Urbanisatie/ woonplaats:
 1. Grote stad (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag of Utrecht)
 2. Rest Nederland
- Betrokkenheid, samengestelde variabele op basis van:
 1. de mate waarin men op de hoogte is van wat kinderen leren (zeer goed, goed, redelijk, niet of nauwelijks)
 2. 9 kennisvragen
 3. de mate waarin men berichtgeving over onderwijs volgt in de media (altijd, meestal wel, soms, nooit)
 4. werkzaamheid in het onderwijs afgelopen vijf jaar (ja, nee)

Kenmerken met betrekking tot de school van het kind

- Grootte van de school: geschat aantal leerlingen door ouders
 1. basisonderwijs: <150, 150-300, >300
 2. voortgezet onderwijs en MBO: <500, 500-1250, >1250
- Percentage allochtonen: geschat door ouders
 1. basisonderwijs: <2%, 2-6%, >6%
 2. voortgezet onderwijs: <4%, 5-15%, >15%
 3. MBO: ≤10%, 11-25%, ≥26%

Overig

- Betrokkenheid bij het middelbaar beroepsonderwijs:
 1. Betrokkenen: studenten MBO, ouders met kinderen op MBO
 2. Niet-betrokkenen: Nederlanders die geen MBO opleiding volgen of kinderen hebben die op MBO zitten
- Betrokkenheid bij hoger onderwijs:
 1. Betrokkenen: studenten HO, ouders met kinderen op HO
 2. Niet-betrokkenen: Nederlanders die geen HO opleiding volgen of kinderen hebben die op HO zitten
- Critici: Nederlanders die vinden dat het de verkeerde kant opgaat met het onderwijs in Nederland, die het onderwijsbeleid over het algemeen slecht vinden en die gemiddeld lage rapportcijfers (≤ 6) geven voor het Nederlandse onderwijs
- Actieve betrokkenheid ouders (actief-betrokken ouders en niet-actief betrokken ouders) op basis van gemiddelde score op 4 stellingen:
 1. Het is een goede zaak dat de school van mijn kind ouders inschakelt om te helpen bij lessen, bijvoorbeeld lees- of computerlessen

2. Het is een goede zaak dat de school van mijn kind ouders inschakelt om te helpen bij praktische zaken
 3. Ik weet waar ik op de school van mijn kind met klachten terecht kan
 4. Ik kan op de school van mijn kind voldoende invloed uitoefenen op de gang van zaken
- Pro-actieve houding van de school (pro-actieve school en niet pro-actieve school) op basis van gemiddelde score op 3 stellingen:
 1. De school van mijn kind informeert mij voldoende over mijn rechten en plichten als ouder (en die van mijn kind als leerling)
 2. De school van mijn kind informeert mij voldoende over de algemene gang van zaken op school
 3. De schoolleiding/ directie doet zijn best om mij als ouder bij de school te betrekken

2. Onderzoeksverantwoording

2.1. Opzet en methode

De Onderwijsmeter 2004 is uitgevoerd via het 'hybride design'. Bij deze opzet worden respondenten in eerste instantie telefonisch benaderd voor deelname aan het onderzoek. Deze telefonische voorfase heeft als doel de respondenten te screenen en te selecteren, in dit geval op het onderwijstype van hun kind. De voorselectie maakt het zodoende mogelijk de vragenlijst op de respondent af te kunnen stemmen. Daarnaast verhoogt de telefonische voorfase de betrokkenheid van de respondent. Tijdens deze voorfase kan men kiezen hoe men in de hoofdfase wil responderen: schriftelijk of via Internet.

2.2. Vragenlijst

Voor de Onderwijsmeter 2004 zijn 7 hoofdversies van de vragenlijst ontwikkeld:

1. Nederlanders over het basisonderwijs
2. Nederlanders over het voortgezet onderwijs
3. Nederlanders over het middelbaar beroepsonderwijs
4. Nederlanders over het hoger onderwijs
5. Ouders over het basisonderwijs
6. Ouders over het voortgezet onderwijs
7. Ouders over het middelbaar beroepsonderwijs.

De vragenlijst voor Nederlanders bestond grofweg uit de volgende onderdelen:

- Betrokkenheid bij onderwijs
- De kwaliteit en inhoud van het onderwijs in het algemeen
- Knelpunten en zorgpunten
- Het beroep van leraar
- Algemene onderwerpen
- Het vervolgonderwijs
- Het hoger onderwijs
- Verantwoordelijkheden in het onderwijs
- Meer ruimte voor scholen
- Kennisvragen over actualiteiten en politiek
- Achtergrondkenmerken

De vragenlijst voor ouders was als volgt opgebouwd:

- Betrokkenheid bij onderwijs
- De kwaliteit en inhoud van het onderwijs in het algemeen
- De kwaliteit en inhoud van de school van het kind
- Knelpunten en zorgpunten
- Algemene onderwerpen o.a. met betrekking tot de organisatie van de school
- Vervolgonderwijs
- Aansluiting onderwijstypen
- Verantwoordelijkheden
- Meer ruimte voor scholen

- Kennisvragen over actualiteiten en politiek
- Achtergrondkenmerken

2.3. Uitvoering van het onderzoek

Telefonische voorselectie: CATI

MarketResponse Nederland en The SmartAgent® Company maken in geval van telefonisch onderzoek gebruik van een CATI-systeem, hetgeen staat voor Computer Assisted Telephone Interviewing. Mede met behulp van het CATI-systeem wordt de voortgang van het onderzoek, in dit geval de voorselectie van respondenten voor het hoofdonderzoek, voortdurend gestuurd, gecontroleerd en eventueel gecorrigeerd. Het CATI-systeem garandeert een snelle en kwalitatief hoogwaardige uitvoering van het onderzoek. Het CATI-programma, BellView genaamd, zorgt ervoor dat de vragen van het onderzoek automatisch op het scherm van een terminal verschijnen. De enquêteur zit voor dit scherm. Nadat er, automatisch, contact is gelegd met de respondent leest de enquêteur de onderzoeksvragen vanaf het beeldscherm op. Het CATI-programma draagt er zorg voor dat de vragen in de juiste volgorde en onder de juiste selectie worden gesteld. De enquêteur voert de antwoorden via het toetsenbord van de terminal rechtstreeks in, hetgeen in een snelle verwerking van de gegevens resulteert.

Het veldwerk vindt plaats in één centrale ruimte, waar bijna 100 enquêteurs online kunnen werken. Het veldwerk staat onder leiding van een supervisor die verantwoordelijk is voor de voortgang van het veldwerk. Hiernaast wordt continu kwaliteitscontrole uitgevoerd. Dit houdt in dat gesprekken per individuele enquêteur op kwaliteitsaspecten worden beoordeeld, bijvoorbeeld 'de wijze waarop vragen worden gesteld', 'het luisteren naar het antwoord van de respondent', etc. Enquêteurs worden beoordeeld op basis van resultaten van deze controles.

Het hoofdonderzoek: schriftelijk en Internet onderzoek

Bij het *schriftelijke onderzoek*, waarbij respondenten zelf een vragenlijst invullen (self-completion), is gebruik gemaakt van zogenaamde OMR-vragenlijsten. OMR staat voor Optical Mark Reading. Dit houdt in dat de gegevens van de ingevulde vragenlijsten worden ingevoerd met behulp van computer-scanning. Het gebruikte systeem, BVScan geheten, kent vrijwel geen beperkingen op het gebied van opmaak, lay-out, formaat, lettertype, invulschema's en dergelijke. Het systeem stelt wel enkele specifieke eisen aan de productie van de vragenlijsten. In die zin, dat elke pagina moet worden voorzien van OMR-codes. Er kan gebruik worden gemaakt van een algemene onderzoekscodering (waarmee het systeem bij de data-entry vast stelt bij welk onderzoek de betreffende vragenlijst behoort) of van een unieke codering (waarmee het systeem niet alleen het onderzoek, maar ook elke individuele vragenlijstpagina kan identificeren). Unieke codering wordt bijvoorbeeld gebruikt bij onderzoeken waarbij de gegevens van twee verschillende vragenlijsten aan elkaar moeten worden gekoppeld, zoals in het geval van de Onderwijsmeter. Tijdens het scannen worden continu kwaliteitscontroles uitgevoerd, zowel op de kwaliteit van de data-entry zelf als op de kwaliteit van invullen van de vragenlijst door de respondent.

Bij het *Internet onderzoek* is gebruikt gemaakt van het software programma Visual QSL voor het programmeren van de vragenlijst. Het genereren van de data gebeurt met behulp van het software pakket Bellview Web.

2.4. Steekproef

De *populatie* wordt gevormd door de gehele Nederlandse bevolking.

De *onderzoeksdoelgroep* bestaat enerzijds uit doorsnee Nederlanders en anderzijds uit Nederlanders met schoolgaande kinderen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

Het *steekproefkader* wordt gevormd door de Onderzoek Groep van MRN. De Onderzoek Groep is een aselekt tot stand gekomen steekproef van ongeveer 25.000 huishoudens met daarbinnen circa 60.000 personen die representatief is Nederland volgens de Minicensus (2000). De leden van De Onderzoek Groep hebben aangegeven op regelmatige basis mee te willen te doen aan marktonderzoek van MarketResponse. In het algemeen kunnen als (unieke) voordelen van De Onderzoek Groep worden genoemd:

- zeer betrouwbare resultaten door commitment van de deelnemers
- lage non-response
- efficiënte preselectie en herbenadering zijn mogelijk
- trends volgen op gezins- en individueel niveau
- uitgebreide achtergrond informatie van de huishoudens en individuen beschikbaar

De *methode van steekproeftrekking* is als volgt:

In eerste instantie zijn voor de groep Nederlanders uit het steekproefkader twee proportioneel gestratificeerde personensteekproeven getrokken. De stratificatie heeft plaatsgevonden op de variabelen opleiding en het wel of niet hebben van een kind in de leeftijd van 4 tot en met 20 jaar oud. De ene steekproef bestond uit Nederlanders van 18 jaar of ouder zonder kinderen. De andere bestond uit Nederlanders met in het gezin één of meer kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 20 jaar oud, waarvan zij de opvoeder zijn.

Vervolgens is voor de groep ouders uit het steekproefkader een gestratificeerde personensteekproef getrokken. De stratificatie heeft plaatsgevonden op de variabele opleiding omdat de opleiding van de ondervraagde zijn/ haar mening over onderwijs beïnvloedt. De steekproef bestond uit personen met in het gezin één of meer kinderen van tussen de 4 en 20 jaar oud, waarvan zij de opvoeder zijn.

2.5. Responseverantwoording

Telefonische selectie

Tabel 26 geeft de responseverantwoording weer van de telefonische voorselectie die in het kader van dit onderzoek is gevoerd. De totale bruto steekproef (ouders en Nederlanders) voor de telefonische selectie was n=6.213.

Tabel 26. Responseverantwoording telefonische selectie

	Nederlanders		Ouders	
Bruto steekproef waarvan:	N=2.598	%	N=3.615	%
- geen gehoor	18	1	130	4
- infotoon	0	0	0	0
- in gesprek	0	0	13	*
- bedrijfsnummer/fax	0	0	3	*
- maximale belpoging	33	1	62	2
- Overige redenen	22	1	71	2
Aantal contacten waarvan:	N=2.525	%	N=3.336	%
- weigering	87	4	236	7
- tijdens veldwerkperiode geen afspraak mogelijk	58	2	252	8
- vage afspraak	6	*	298	9
- taalprobleem	0	0	5	*
- quotacel vol tijdens selectie gesprek	250	10	751	23
- quotacel vol voorafgaand	740	29	312	9
Geslaagde gesprekken	N=1.404	54	N=1.482	41

Hoofdonderzoek

De bruto steekproef, na de telefonische selectie, bestond uit 2.886 personen. Dit vertegenwoordigt 1,3 keer de te realiseren netto steekproef. In totaal werden n=2.154 personen ondervraagd. Het responsepercentage voor het hoofdonderzoek komt daarmee op 75%. Tabel 27 geeft de uitsplitsing van de respons naar subgroep weer.

Tabel 27. Responseverantwoording hoofdonderzoek

	Bruto	Netto	%
Nederlanders over het basisonderwijs	332	249	75
Nederlanders over het voortgezet onderwijs	332	228	69
Nederlanders over het middelbaar beroepsonderwijs	367	297	81
Nederlanders over het hoger onderwijs	373	288	77
Ouders over het basisonderwijs	544	402	74
Ouders over het voortgezet onderwijs	532	417	78
Ouders over het middelbaar beroepsonderwijs	406	273	67
Totaal	2.886	2.154	75

Van de $n=2.154$ ondervraagden hebben er $n=140$ in 2003 ook aan het onderzoek meegedaan, dit heeft overigens geen effect op de resultaten.

2.6. Veldwerk

De telefonische voorselectie heeft plaatsgevonden van 1 maart tot en met 19 maart 2004. Het veldwerk van het onderzoek is uitgevoerd in de periode van 30 maart tot en met 16 april 2004.

Na ruim een week veldwerk is een reminder verstuurd aan alle respondenten.

De uitvoering van het veldwerk heeft plaatsgevonden conform Esomarrichtlijnen. Dit houdt onder meer in dat respondenten de garantie hebben gekregen dat hun anonimiteit wordt gerespecteerd (persoonsgegevens worden niet aan de opdrachtgever doorspeeld of gekoppeld aan andere gegevens).

2.7. Weging

Om op basis van het steekproefonderzoek uitspraken over de populatie te kunnen doen, is het van belang dat de steekproef representatief is. Dit betekent dat de steekproef qua samenstelling zoveel mogelijk moet overeenkomen met de populatie.

Door differentiële non-response wijkt de steekproef qua samenstelling af van de populatie. Om de invloed hiervan op de totaalresultaten te corrigeren zijn de resultaten gewogen.

MarketResponse maakt gebruik van een wegingprogramma dat werkt met wegingtargets. Dit houdt in dat aan het programma een aantal targettabellen (matrices of alleen randtotalen) met populatiekenmerken wordt aangeboden. Deze gegevens worden door het programma vergeleken met de ongewogen steekproef. Door het toekennen van gewichten (de zogenaamde weegfactoren) aan individuele respondenten zorgt het programma ervoor dat de steekproef qua samenstelling overeenkomt met de populatie (targets). Het programma 'zoekt' stapsgewijs (iteratief) naar de optimale oplossing. Dit is de oplossing waarbij de targets zo dicht mogelijk worden benaderd, terwijl de weegfactoren zo weinig mogelijk afwijken van het 'ideaal' (= weegfactor 1).

Door de weging tellen antwoorden van personen in ondervertegenwoordigde groepen (in de steekproef) relatief zwaarder mee in het totaalresultaat; de antwoorden van oververtegenwoordigde groepen tellen juist minder zwaar mee.

In dit onderzoek is gewogen op opleiding, Nielsen-7 en op de matrix leeftijd * geslacht.

De basis voor de wegingtargets wordt voor de Nederlanders gevormd door de Zilveren Standaard (dit is de AGB Minicensus 2000 aangepast voor 2002). Voor de ouders zijn de targets afgeleid uit gegevens die bekend zijn van De Onderzoek Groep.

De weging is uitgevoerd op de afzonderlijke subgroepen Nederlanders PO, Nederlanders VO, Nederlanders MBO, Nederlanders HO, ouders PO, ouders VO en voor de subgroep ouders MBO.

Een overzicht van de minimale en maximale weegfactoren, alsmede voor de efficiency per subgroep staat weergegeven in tabel 28:

Tabel 28. Minimale en maximale wegingsfactoren en efficiency per subgroep

Subgroep	Min	Max	Efficiency
Nederlanders over het PO	0.40	3.18	77%
Nederlanders over het VO	0.42	3.55	77%
Nederlanders over het MBO	0.41	3.74	71%
Nederlanders over het HO	0.33	5.11	68%
Ouders over het PO	0.41	3.06	75%
Ouders over het VO	0.54	3.09	83%
Ouders over het MBO	0.37	6.29	62%

2.8. Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

Het onderzoek is gebaseerd op een steekproef, dat wil zeggen dat niet de gehele populatie is ondervraagd. Op basis van de gegevens kan derhalve een schatting worden gemaakt van de werkelijkheid. Van deze schatting kan worden aangegeven hoe nauwkeurig en betrouwbaar deze is. De nauwkeurigheid van de resultaten wordt aangegeven met marges of intervallen die bepaald worden door de omvang van de steekproef, het gevonden percentage en het betrouwbaarheidsniveau. Meestal wordt een betrouwbaarheidsniveau van 95% aangehouden, hetgeen inhoudt dat er een kans van 95% is dat de schattingen correct zijn.

In de volgende tabel zijn de maximale en minimale afwijkingen aangegeven voor een aantal steekproefgroottes.

marges bij verschillende steekproefgroottes en een betrouwbaarheidsniveau van 95%			
	steekproef- omvang	maximale afwijking	minimale afwijking
n=	50	13,9%	2,8%
n=	75	11,3%	2,3%
n=	100	9,8%	2,0%
n=	150	8,0%	1,6%
n=	200	6,9%	1,4%
n=	300	5,7%	1,1%
n=	400	4,9%	1,0%
n=	500	4,4%	0,9%
n=	700	3,7%	0,7%

Een uitgebreid overzicht van de afwijkingmarges bij verschillende steekproefgroottes is in de vorm van een nomogram opgenomen in de bijlagen van dit rapport.

3. Extra analyses

3.1. Bloemlezing “Wat mist u?”

Ondervraagden hebben de mogelijkheid gekregen om aan te geven wat zij misten in de vragenlijst of om anderszins een opmerking te plaatsen. Velen van hen hebben hier de mogelijkheid aangegrepen om zaken waarover zij zich zorgen maken (zie spontane zorgpunten hoofdstuk 3 en 4) nog eens aan te stippen. Verder is er een aantal nieuwe onderwerpen naar voren gekomen. Hieronder staat het overzicht van de onderwerpen die meerdere keren genoemd werden uitgesplitst naar Nederlanders en ouders.

Nederlanders

- Niet te veel en te vaak nieuwe regels uit Den Haag. De mensen die dat uitdenken hebben volgens mij weinig gevoel met de werkelijkheid. Dat geldt wat die mensen kosten besteden aan het onderwijspersoneel.
- Opvoeding van de kinderen. Door teveel kinderopvang raken de ouders het contact met hun kinderen kwijt. In de jonge jaren van het kind is dit funest. Later loop je het risico dat ze niet meer aanspreekbaar zijn op respect en waarden.
- Een groot probleem is de integratie van de allochtone kinderen (zwarte scholen e.d.). Een multiculturele samenleving is prima, maar "gasten" moeten zich wel aan de normen en waarden die bij ons gelden aanpassen! Dat geldt uiteraard ook in het onderwijs.
- Nu er steeds meer werkende ouders zijn is ook de opvang voor- na school en tussen- de-middag een onderdeel van school.
- Leerkrachten op voortgezet onderwijs het zwaar hebben i.v.m. de puberende jeugd.
- Wat plichten zijn van ouders van leerlingen.
- Meer geld naar het onderwijs!
- Ik vind het zeer belangrijk dat keuze van scholen voorop moet staan. Spreidingsbeleid gaat rechtstreeks tegen de principes van de persoonlijke vrijheden in. Een ander probleem is de grote kloof tussen het VMBO aan de ene kant en de HAVO/ VWO aan de andere kant (want met bieden kun je bachelor worden).
- De discussie of het wel verstandig is kinderen op een steeds vroegere leeftijd te moeten laten kiezen welke beroepskeuze ze willen maken.
- Uiteindelijke controle van onderwijs moet worden uitgevoerd door de overheid: onderwijsinstellingen mogen m.i. niet onder een vastgestelde grens komen. Dit is iets anders dan dat kinderen een bepaald niveau moeten halen. Daarnaast is scheiding van niveaus tussen kinderen erg belangrijk voor het welbevinden van de kinderen: niet allemaal in één klas.
- Inhoud van leraren opleiding met name over het plezier hebben van les geven.
- Sport, aantal les uren.
- Ik vind de eisen die men tegenwoordig aan de leerlingen stelt veel te hoog. Als iemand niet goed kan leren is hij bijna al gedoemd om te mislukken in de maatschappij.
- Tekort aan ruimte op scholen om met kleine groepjes ergens te kunnen zitten werken.
- Grootte van de klassen/ groepen.
- Leraren zouden wat creatiever met het lesmateriaal moeten omgaan en het les materiaal moet ook gebruikt worden. Mijn zoon zit in HAVO 3 en heeft voor ongeveer 700 Euro aan boeken moeten kopen voor 3 vakken krijgen ze stencils want de leraar vindt het boek niet goed. Wie houdt dat in de gaten?

- Methode's zoals Montessori, Dalton etc. en verschil openbaar en bijzonder onderwijs
- Ik heb zelf het idee dat de manier waarop wij les kregen en dan met name het voortgezet onderwijs beter was voor de leerling en de leerkrachten. De kinderen moeten het tegenwoordig vaak zelf uitzoeken i.p.v. een goede begeleiding.
- Overblijfgeligen.
- Kinderen worden meestal opgeleid naar kantoorbanen, maar weinig aandacht wordt besteed aan vak richting. Zo krijgen wij een tekort aan vaklui in de toekomst is mijn mening.
- Als je hard werkt moet je je studie zelf betalen. Als je niets doet bijvoorbeeld als je allochtoon bent krijg je alles toegeschoven ook de studie.
- De rol van het geloof op scholen.
- Door de bezuinigingen dreigen minder draagkrachtigen minder kansen te krijgen. Eigen bijdrage zou aan de prestatie gekoppeld kunnen worden. Betere studieresultaten, minder studiegeld betalen.
- Ik ben het met meerdere dingen niet eens maar het ergste vind ik dat de kinderen steeds jonger dingen moeten. Ze mogen haast geen kind meer zijn. Dat doet geen goed aan hun ontwikkeling hoe je geestelijk in het leven staat. Het evenwicht is dan weg.
- Discipline op scholen. Leerlingen zijn tegenwoordig veel te vrij.
- Wat te doen met de criminaliteit op scholen.
- Opheffing artikel 23. Onderwijs is een staatszaak. Godsdienst of levensbeschouwelijk onderwijs moet op kosten ouders en verzorgers.
- Ik vraag me af of kinderen ook nog leuke ontspannende dingen kunnen leren. Alles hangt af van toetsen, als kleuter is er al hoge druk.
- Ik mis vragen over uitval van leerlingen. In Nederland is te weinig aandacht voor ambachtsscholen. Jongeren hebben soms gouden handen voor technische vaardigheden maar kunnen geen diploma halen.
- Ik ben voor meer verantwoordelijkheid bij de school. Maar de manier waarop de overheid verantwoordelijkheid afschuift op anderen, bepaalt het succes of het mislukken ervan. Scholen moeten goed ondersteund worden in het meer verantwoordelijkheid dragen. Daarnaast moeten scholen beloond of gestimuleerd worden in creativiteit en ontwikkelen van test-praktijk.
- Hoe verzuim van leraren en dergelijke wordt opgelost; binnen de scholen, de tevredenheid daarvan.
- De grote last die leerkrachten ervaren van kinderen waar iets mee is, zoals ADHD en autisme. Het rugzakje wat de druk misschien nog verhoogt. Ik ben het er zelf overigens niet mee eens dat het altijd een grote last is.
- Het onderwijs op hogere scholen wordt veel te duur met als gevolg dat alleen kinderen van goed verdienende ouders HBO kunnen volgen in de toekomst.
- Vind u dat bedrijven nog voldoende aandacht geven aan scholieren die stage lopen.
- Ik vind dat leraren best goed verdienen in vergelijking met mensen die in de gezondheidszorg werken. Geld kan beter niet meer in de lonen gestopt worden.
- Kunnen studenten werk krijgen voor waar ze zijn voor opgeleid.
- Studie BEGELEIDING.
- Veiligheid in het onderwijs: hoe houden we de criminaliteit (licht en zwaar) buiten de deur. Hoe garanderen we de veiligheid van kinderen en onderwijzend personeel. hoe gaan we om met de toenemende sponsoring op de scholen. Wat is daarin wel toelaatbaar en wat niet. In hoeverre mag een leraar/-res zijn persoonlijke opvattingen (bijvoorbeeld over geloof/ homoseksualiteit etc.) profileren in de klas. En hoe zit het eigenlijk met hoofddoekjes voor de klas.

- Men wil ouderen langer laten werken. Is het wel gewenst dat oudere docenten langer aanblijven? Ik werk zelf 36 jaar bij het onderwijs en heb slechts 2 docenten met pensioen zien gaan. Alle overigen zijn gestopt, arbeidsongeschikt verklaard of in managementfuncties terecht gekomen.
- Aandacht aan het basis onderwijs. Daar ligt de grondslag.
- Doorstroming van speciaal naar regulier onderwijs.
- Laatst las ik in de krant dat de subsidie voor scholen met veel achterstandskinderen niet het effect bereikt wat men dacht te bereiken. Dan denk ik: dat had een kleuter nog wel kunnen bedenken. Als er thuis geen Nederlands wordt gesproken kan een kind nooit meekomen op school hoeveel subsidie je daar ook voor uit trekt. Door dit soort berichten krijg ik toch heel sterk het idee dat scholen veel meer hun eigen ideeën moeten kunnen uitwerken en bepaalde leerlingen hoe beroerd dan ook moeten kunnen weigeren om ouders meer te wijzen op hun verantwoordelijkheid. Dit gaat niet alleen over allochtone kinderen die geen woord Nederlands praten.
- Discipline.
- Het aanwenden van middelen om goed onderwijs te kunnen geven. Zoals gebouwen, boeken, inventaris. Het moet een goede mix zijn om kinderen te voorzien van onderwijs. Vooral in de het voorbereidend onderwijs. De randvoorwaarden zijn even zo belangrijk.
- Ik vraag mij af of de kwaliteit van het onderwijs wel gewaarborgd is. Door de vele uitval wat de studenten hebben is de druk voor het examen erg hoog en komt dit ten nadele van de kwaliteit.
- Ik zou het het beste vinden om na het voortgezet onderwijs een beroep en een opleiding te combineren, dmv één dag in de week naar school. Zo kan de opleiding ook bekostigd worden door de werkgever. Zo doe ik het zelf ook trouwens.
- Hoe gaan scholen om met geweld.
- Kleinere scholen, kleinere klassen. Meer structuur in lessen door middel van minder tussenuren. Meer onderwerpen die socialisatie bevorderen, meer sport, minder vrijheid voor de leerlingen tot en met 18 jaar. Meer sturend leiding geven aan leerlingen tot en met 18 jaar.
- Het teruglopen van de status van de leraar.
- Onderwijs is een noodzaak voor gelukkig leven. De mogelijkheid om een goed beroep te leren waar je een leven lang gelukkig mee kunt zijn. Rijk worden is leuk misschien maar je moet wel kunnen leren.
- Zwarte scholen.
- De oorzaak van de verloedering is leraren bij voornamen te kunnen noemen.
- Het beleid van de regering en de scholen zelf ten aanzien van het normen en waarden verhaal.
- Ook in het onderwijs meer gezamenlijkheid in plaats van het individu boven alles. Graag weer aandacht voor de kleinere schaal en meer aandacht voor "handen" arbeid.
- Het VMBO is slecht opgezet, slechte p.r. want er zijn wel degelijk ambachtslieden nodig. Het HBO vind ik ook slecht qua begeleiding. De universiteitsstudenten moeten te vaak een bijbaantje nemen om het sociale leven te ontwikkelen.
- Ik vind dat iedereen elke vorm van onderwijs moet kunnen volgen. De mensen die het zelf kunnen betalen, zelf laten betalen. Dat er nog steeds christelijk onderwijs bestaat is idioot. Waarom niet allemaal openbaar.
- Straks komt het zover. De rijken kunnen lezen en de armen niet. Dat is geen eerlijke zaak. Iedereen moet een kans krijgen.
- Kleinere scholen is beter voor de leerlingen en ook tegen criminaliteit.
- De kwestie van verplichte vakken en keuzevakken voor de eindexamens.
- Vroeger werd er beter lesgegeven.

- Dat de leerlingen zoveel vrijheid en brutaliteit hebben. Geen respect voor de leraar.
- Ten eerste: waar halen middelbare scholieren de tijd vandaan om allerlei baantjes te hebben. In mijn HBS-tijd ging je 5,5 dagen naar school van 8.30-16.00 uur, met stapels huiswerk. Men deed wel examen in 14 vakken. Nu lees ik dat 7 examenvakken al te veel zijn. Ten tweede: ik ben verontrust over slechte of afwezige kennis van bijvoorbeeld geschiedenis.
- Er verandert te veel te rigoureuus. Als de scholen alles net op poten hebben zijn er weer nieuwe plannen. Als de leraren niet meer weten hoe of wat, hoe moet dat dan op de leerlingen overgebracht worden.
- Groot probleem is de mentaliteit van veel docenten en staf. Ziekmeldingen 1 dag voor de vakantie begint, zodat je niet in de file hoeft te staan etc. Dat is echt dagelijkse kost en niet alleen bij mij op school. Mijn man broer en schoonzus zitten zelf op school en dit is jammer genoeg normaal. Leerlingen krijgen zo ook nog verkeerd voorbeeld, want ze zien het heus wel.
- Ik vindt zelf dat er wel een beetje meer door ouders meer steun voor leraren mag zijn
- Onderwijs voor volwassenen. Bijscholing, omscholing.
- Hoe is de organisatie van de school?
- Stop eens met telkens nieuwe regelgeving. Scholen worden niet de gelegenheid gegeven beleid goed uit te voeren. Scholen moeten stoppen met steeds weer nieuwe onderwijsmethoden in te voeren (geldt voor alle soorten onderwijs, dus ook voor basisonderwijs).
- Op de basisscholen nu helaas al veel te grote klassen. Dit leidt volgens mij al tot achterstand van sommige leerlingen in het onderwijs. Leraren kunnen te weinig aandacht aan alle leerlingen schenken.
- Huidige opleiding voor leraren is niet van deze tijd. Er wordt teveel aandacht aan de minst belangrijke zaken besteed en er zit teveel verschil tussen de verschillende instituten. Zowel in hoogte van collegegeld alsmede de inhoud van de opleiding.
- Vragen over het VMBO: In hoeverre is het vroegere LBO niet doorgeschoten is de vertheoretisering. En mag het LBO geen vakmensen afleveren die in staat zijn om met de handen te werken? Welk traject een leerling af moet leggen is moeilijk te zeggen zoals aangegeven in de enquête; De reden waarom ik dit zeg hangt namelijk van de leerling af; hoe zit een kind in elkaar en op welke leeftijd is het rijp om welke opleiding te doen (bv laatbloeiers moeten in staat kunnen zijn om hun einddoel te bereiken al is het via een omweg). Ten aanzien van het onderwijsbeleid zou het niet zo moeten zijn dat iedere minister zijn of haar stempel zou kunnen drukken.
- Welke prioriteit heeft de sterke toename van agressiviteit en criminaliteit op scholen bij het kabinet?
- Wat iemand van de plannen van het kabinet vindt.
- Leer de kinderen om te gaan met de normen en waarden die hier gelden, zeker voor de buitenlanders.
- Lesuitval, roosterwijzigingen en lerarentekort in voortgezet onderwijs. Vermeend hoge studielast in voortgezet onderwijs.
- M.i. moet op school meer parate kennis worden opgedaan. Dit zowel bij de A als de B-vakken.
- Na hun studie ontdekten mijn kinderen dat er in hun vakgebied geen vraag was. Dus afstemming van het onderwijs op het bedrijfsleven.
- Vragen over het primair onderwijs (4-daagse week, waarden en normen, etc).
- Alle onderwijsexperimenten van de afgelopen decennia hebben weinig verbetering opgeleverd. Terug naar de opzet van voor 1968 lijkt mij het beste.
- Meer aandacht in het onderwijs aan o.a. Dyslexie.

- Onderwijs voor 'ouderen': "permanente educatie", oftewel altijd onderwijs! En ook het vak 'gymnastiek' blijft daarbij belangrijk.
- In het middelbaar onderwijs moet men zo snel mogelijk weer toe naar kleinere zelfstandige eenheden waarin een docententeam zich weer een team voelt dat samen de klus klaart en dat stáát voor "eigen school"! Dit wordt niet bereikt op de grote scholengemeenschappen waar soms een paar honderd docenten zijn. De kwaliteit van het onderwijs heeft hier erg onder te lijden.
- Sponsoring van het onderwijs door bedrijven en vermogenden zou meer gemeengoed moeten worden. Dit moet niet leiden tot volledige regie van de sponsor, maar tot meer kwaliteit.
- Afschaffing art 23 nieuw leerconcept via internet meer praktijkvorming op VMBO.
- Onze kinderen zitten nog op de basisschool, maar toch heb ik nu al behoefte aan meer informatie van de basisschool en van het voortgezet onderwijs voor wat betreft de richting die je op kunt met veel mogelijkheden of juist beperkingen van een kind, om zo op de hoogte te komen en te blijven van bepaalde scholen die (extra) mogelijkheden hebben om een kind over de streep te trekken, het maximale eruit te halen, zodat je keuzes kunt maken.
- Kinderen in het vervolg onderwijs kunnen in het eerste jaar niet meekomen, er is geen tijd voor hulp. Er is voor sommigen kinderen nogal een verandering van L.O. naar H.O. En bijlessen is er dan niet bij als de ouder niet (wegens te laag inkomen) iemand kunnen inschakelen.
- Zo snel mogelijk beginnen met alle kinderen goed Nederlands te leren, ouders bij betrekken.
- In de media wordt alleen over de negatieve aspecten van onderwijs gesproken en dat is jammer. Het leraren tekort is mij onduidelijk. De media zegt dat het zo is, maar scholen kunnen kiezen. Ze betalen liever jongere, onervaren leraren dan een oudere aan te nemen. Jammer!
- Veiligheid, maar dit is meer een huishoudelijk probleem.
- Mensen die slim zijn redden zichzelf gemakkelijk. Als je niet leren kunt dan moet je met je handen kunnen leren, dan krijgen ze wel weer zin in de opleiding.
- Goede zaak dat onderwijs meer vrijheid krijgt, zo krijgt men concurrentie en moet men marketing gaan bedrijven. Zo wordt nagedacht over de geleverde prestaties.
- Tentamens in 1 week, soms wel 2 of 3 op 1 dag, dat is wel te veel gevraagd van kinderen.
- Nou dat zelfs de kopieën nog betaald moeten worden vind ik niet normaal want zelfs dat loopt voor een student hoog op.
- De regelgeving en 'betutteling' vanuit de overheid zijn veel te sterk. Er is te weinig rust in het onderwijs.
- Beleid gaat de goede kant op. Er is teveel uitval voor lessen. Engels op de basisschool. Meer basiskennis, vreemde talen op VO Grammatica Nederlandse taal abnormaal slecht.
- Waarom er niet beter gekeken wordt naar de draagkracht van de ouders in verband met lesgeld en dergelijke. Er wordt alleen gekeken wat je verdient, niet wat je onkosten zijn (bij ons zijn de ziektekosten erg hoog), en houden daardoor weinig over per maand.
- Vragen over het speciaal onderwijs, het voortgezet speciaal onderwijs.
- Dat er vooral wat gedaan wordt aan de gebouwen waar veel onderwijsinstellingen gebruik van maken. Vooral lagere scholen zitten in zeer slechte gebouwen.
- Als er te weinig leerkrachten zijn of er is moeilijk aan te komen, dan is dat de regering zijn eigen schuld. Men moet eerst maar eens minder regels opstellen en er moet minder vergaderd worden dit komt misschien het onderwijs ten goede.

- Kritiek van de leerlingen op leraren en onderwijsmethodes, meenemen in beslissingen.
- Strengere controle (onder andere door de inspectie) van het pedagogisch / didactisch handelen in het onderwijs (ja is ja en nee is nee).
- Zelfstandigheid, tijdens studie (uit- of thuiswonend) en het effect hiervan op de vorming van de student.
- Religie op scholen of zijn zij neutraal.
- Goed onderwijs is een belangrijke basis.
- Mijn zoon kan goed leren, mijn dochter wil graag naar de HBO na deze school. Mij ontbreekt de financiële middelen om dit te bereiken. Doorstuderen is tegenwoordig weer alleen bereikbaar voor de rijke mensen of studenten met goedverdiende ouders.
- De veiligheid voor de onderwijzers en de studenten.
- Betere praktische beroepsopleiding die vakmensen aflevert (zoals in België).
- De bescherming van de zwakkeren. Voorkomen dat jonge mannen zonder opleiding zonder kansen op een baan een huis kiezen voor neonazi groeperingen. Meer zorg voor de kansarmen. Voorkomen van problemen.
- Vragen naar informatie over scholen, op basis waarvan ouders een reële keuze voor een school kunnen maken. Nu wordt er vaak gekozen op basis van bijkomstigheden.
- Uit eigen ervaring op universiteit: eerste jaar veel begeleiding en daarna moet je het zelf uitzoeken. Kwaliteit van professoren op universiteiten laat nog wel eens te wensen over.
- Wie betaalt de opleiding van onze kinderen? Geen geld, geen hoge opleiding.
- De leraren moeten strenger zijn, ze moeten zich niet bij de voornaam laten noemen. Toen dat gebeurde was alle respect weg.
- Ik heb twee kinderen die respectievelijk VWO-Universiteit en VMBO-MBO-HBO hebben doorlopen. Als mij dat financieel moeite heeft gekost, dan vraag ik mij af hoe anderen met minder inkomen dat hebben kunnen bolwerken. Met andere woorden ik ben bang dat in ieder geval HBO en/of Universiteit opleidingen hoe langer hoe meer nog slechts is weggelegd voor een elite (met hogere inkomens).
- Veiligheid op de scholen.
- Sanctie mogelijkheden voor lastpakken.
- Vragen over hoe ik het vind hoe het met het basisonderwijs gaat.
- Dat de scholen per school veel te veel leerlingen hebben.
- Veiligheid op scholen.
- Kwaliteit van onderwijs wordt mede bepaald door de kwaliteit van leraren en de opleiding daartoe. Dit element mis ik in de vragenlijst.
- Onderwijs moet meer samenwerken met bedrijfsleven, leraren op mbo niet te veel verschillende vakken, zich specialiseren op 1 vakgebied, voorkomt te hoge werkdruk.
- De vraag hoe men de praktijk in het beroepsonderwijs gaat inkleden, er komen steeds minder mensen die de theorie in de praktijk kunnen uitleggen. Ook bedrijfsleven moet hierbij een grote rol spelen door aanbieden van stageplaatsen.
- Basisonderwijs.
- Basisschoolonderwijs. Niet alleen de kwaliteit van onderwijs, maar ook de kwaliteit van de gebouwen is belangrijk.
- [Basis]onderwijs is belangrijk, niet bezuinigen dus!
- Speciaal onderwijs, dat er voor mijn zoon die daar naar toe moet geen plek is als hij 4 word, vind ik erg triest
- Afstemming tussen bedrijfsleven en onderwijs is m.i. belangrijk, daarbij ook rekening houden met gedrag e.d.
- Aantal scholen t.o.v. aantal kinderen: te gek voor woorden dat je in NL niet kunt kiezen op welke school je kind komt! (loting).

- Ik vind dat het niveau van de opleidingen t.o.v. vroeger erg gedaald is en er te vroeg te veel gespecialiseerd wordt.
- Mentaliteit op de scholen.
- Zorg dat klassen in het VMBO weer kleiner worden.
- Veiligheid op scholen zwarte en witte scholen
- Is een goed algemeen onderzoek, maar mijn opvatting is de TREND alles mag en niets moet, is te ver doorgeschoten. Er zijn nu eenmaal RECHTEN maar zeer zeker ook PLICHTEN in de maatschappij. We hoeven niet terug naar af maar mogen wel weer hardere regels stellen en daar horen bij niet volgen daarvan ook sancties bij.
- Het boekengeld op VWO en H.B.O. vind ik erg hoog. Met meer kinderen in één gezin haast niet op te brengen!
- Minder regels voor het onderwijs! Dat hoor ik al jaren, maar het gebeurt niet. Beter luisteren naar de mensen in het veld (de basisvorming was er dan nooit gekomen), kost alleen veel geld en levert niets op.
- Kwaliteit basisonderwijs.
- Ik mis vragen over het basisonderwijs, lerarentekort en het studiehuis.
- Laten de leerlingen goed voor zichzelf zorgen. Minder criminaliteit en verwaarlozing. Beleid moet beter.
- Het voortdurend veranderen en het proberen van nieuwe ideetjes van politici (ambtenaren) is dodelijk voor goed en aanzichtelijk onderwijs. Halveer de bezetting van het betreffende ministerie stopt de regeltjes bureaucratie.
- Over de veiligheid op scholen in verband met wapenbezit van sommige jongeren en drugsgebruik.
- Het onderwijs is te theoretisch. Als men wil gaan werken vraagt men toch vaak naar praktijkervaring.
- Kosten.
- Je moet leerlingen die niet te handhaven zijn qua gedrag van school kunnen verwijderen. Het moet verboden worden dat politie op school arresteren voor vergripen op straat. Ik mis het onderwerp klassengrootte, grote steden problematiek, veiligheid op school, het vak sociale vaardigheden.
- Basisonderwijs.
- De scholen zijn te groot (anonimiteit). Persoonlijk contact met leerlingen gaan ten onder. Leraren worden steeds meer een nummer en worden door steeds meer regels in hun werk tegengewerkt, stress.
- Speciaal onderwijs. Ik zie hier geen vragen over. Ik heb twee kinderen op een ZMLK school.
- Het onderwijs moet toegankelijk blijven voor iedereen. Goed onderwijs kan zorgen voor een goede baan.
- Ik vind het met het basisonderwijs helemaal de verkeerde kant op gaan. Zeker in Almere waar ik woon/werk zijn er allemaal belachelijke experimenten/vernieuwingen zoals onderwijsassistenten die regelmatig klassen moeten draaien net als stagiaires. Grote groepen onder leiding van leerteams.
- Wordt het in de toekomst nog mogelijk om je kind nog te laten studeren of is dit alleen weggelegd voor de rijken, net als vroeger.
- Strenger.
- Kosten van het onderwijs (in het algemeen) voor ouders. Verschil in onderwijskosten binnen Europa.
- Ik mis deze vraag: "Vindt u dat de overheid niet teveel 'switcht' met nieuwe onderwijsvormen?". Ik vind het geldverslindende gedoe met basisvorming en tweede fase belachelijk. Andere boeken, andere methoden van lesgeven, andere cijfergeving.

Gepietleuter met procenten. Bah! Het uitrekenen van diplomacijfers is buiten proporties gegroeid.

- Met zijn allen proberen het onderwijs op hoog niveau te houden en voor iedereen die serieus verder wil komen of een goed beroep wil leren tot een bepaalde leeftijd natuurlijk. Voor Universiteit bijvoorbeeld de kinderbijslag apart zetten, dan hoeft er niet geleend te worden.
- Persoonlijk vind ik het samenvoegen van onder andere Mavo en LTS in een schoolvorm als VMBO niet echt een goede zaak. Want nu zie je ook meer puinhoop op scholen omdat tussen leerlingen die het VMBO volgen toch verschillen zitten in leerontwikkeling en leertempo.
- Ik mis een duidelijk eens luidend meerjarig beleid (het beleid wisselt te vaak).
- Discussie over blanke en zwarte scholen hoe dit aan te pakken.
- Ik heb niks gezien over speciaal onderwijs.
- Ik mis voornamelijk het gedrag van de studenten tegenover de leraren. Brutaal zijn ze.
- Drang naar verdere opleiding. Financieel te weinig tegemoetkoming.
- Het meest waanzinnige op dit moment is, dat ouders niet vrij zijn in de schoolkeuze, maar dat dit postcode afhankelijk is (lagere school) of adviesafhankelijk (middelbaar). Het enige dat je daarmee bereikt is dat alleen kinderen van ouders met echt veel geld nog goed onderwijs kunnen krijgen.
- Hoe om te gaan met achterstanden in het onderwijs met betrekking tot aandacht, financiën en politiek.
- Schaalvergroting/ verkleining: in verband met begeleiding van leerlingen.
- Gebrek aan discipline, autoriteit, maatschappelijke omgang, goed gedrag et cetera.
- Ik hoop dat de agressie in het onderwijs zoals we die de laatste tijd hebben gezien stopt.
- Dat er meer discipline komt in het onderwijs en meer plichtsbesef.
- Eerder stond Nederland hoog aangeschreven, nu gaan de buurlanden met de eer strijken.
- Ik zou wel voor belastingverlaging willen pleiten ten opzichte van het onderwijs, als die gold voor de lagere inkomens, hier nu met dat rechtse kabinet.

Ouders

- De overheid moet wel de kwaliteit en het niveau onder zijn hoede houden, maar de uitvoering ligt bij de scholen. Verder vind ik dat ouders hun verantwoordelijkheden moeten nemen met betrekking tot hun eigen kinderen, i.p.v. alles af te schuiven naar scholen en opvang en (sport)verenigingen. Kinderen zijn geen bijzaak, maar een hoofdzaak.
- Wat voor een soort leersysteem de basisschool van mijn kind heeft. Hierdoor vallen veel antwoorden beter op hun plaats. Mijn kind volgt het Montessori onderwijs en daar worden vele onderwerpen uit uw vragen boven gemiddeld uitgevoerd.
- Verplicht zwemles, gymles?
- Ik mis het onderwerp als begeleiding voor meer begaafde kinderen. Iets wat mij uitermate bezighoud.
- Niet te vaak het onderwijs veranderen. Mammoetwet, VMBO, Studiehuis e.d. Niet de norm naar beneden maar de inspanning ouder en kind/school/overheid omhoog.
- Of ik vind dat het VMBO moet blijven nou ik vindt dus van niet ik denk gewoon weer terug naar huishoudschool en LTS.
- Ik vind dat het belangrijk is dat een kind goed in zijn vel zit. En dat er tegenwoordig steeds meer van de kinderen verlangd wordt. Waardoor er een steeds grotere groep

zich niet lekker in hun vel zit en daardoor extra moet kleuteren of een groep nogmaals doen. De samenleving wordt steeds meer prestatie gericht en dat vind ik erg jammer. Je kan ook meer presteren door kleine stappen te nemen.

- Waarom mag een kind geen ATV dagen opnemen en een leraar wel, dit zou invloed kunnen hebben op verlofaanvragen.
- Onderzoek naar kwaliteit lichamelijke opvoeding op de basisschool: op de school van mijn zoon krijgt zijn klas als ze geluk hebben, 1x per week gym (1 uur) van een vakleerkracht, anders verzorgt de onderwijzer(es) deze lessen. Kinderen moeten – weer – goed leren bewegen, vooral daar kinderen tegenwoordig weinig sporten, bewegen in combinatie met een goede motorische ontwikkeling.
- Welke school de kinderen zitten, want het lijkt me dat er ook verschillen zijn in regulier, Montessori, openbaar, katholiek enz.
- Ik vind het ergerlijk dat er altijd 1 lijn getrokken wordt tussen islamitisch onderwijs en ander bijzonder onderwijs omdat ander bijzonder onderwijs een stuk van onze eigen cultuur is.
- wat ik merk is dat sociaal kwetsbare groepen in de buurten moeilijk te betrekken zijn bij hun kinderen op school en ook niet mee willen helpen, terwijl ze geen werk buiten de deur hebben. Het zou voor hun sociale netwerk belangrijk zijn zoiets te doen, zodat ze meer bij hun kind en de school van hun kind betrokken kunnen zijn.
- De regelmatige wijzigingen in de (voortgezette) schoolvormen. De diverse schoolvormen. (Jenaplan, vrije school etc).
- Samen weer naar school in combinatie met de huidige volle klassen.
- Vergelijking onderwijs met andere Europese landen.
- Er wordt veel gevraagd naar mogelijkheden en toepassing die de school in gelegenheid dient te stellen: Veel van deze taken worden opgenomen en uitgevoerd door de Ouderraad. Welke in het geheel niet voorkomt in de vragenlijst. Niet de school zorgt voor middelen, maar de ouderraad. Dit geeft een verkeerd beeld over het beleid van de school wanneer deze vragenlijst uitgewerkt wordt.
- Geef de scholen de mogelijkheid om binnen de eigen muren kinderen met leerproblemen te helpen zodat ze niet al op jonge leeftijd worden afgeschreven.
- Naast kinderen met een leerachterstand zijn er ook begaafde kinderen waar je zelden iets over hoort deze kinderen hebben ook recht op aandacht.
- Het verschil tussen basisscholen en speciaal onderwijs.
- Ik mis vragen over hoe er op school word omgegaan met kinderen die begaafd of hoogbegaafd zijn.
- Goed beleid van school wordt nog wel eens in de weg gestaan door regeltjes van de overheid.
- Ik hoop niet dat het zover komt, dat er een duidelijk verschil komt met rijk en arm. Iedereen heeft gelijke rechten met betrekking tot het volgen van een opleiding. Als ouders minder bedeeld zijn, wil dat niet zeggen dat de kinderen geen hogere opleiding kunnen of mogen volgen.
- Sport wordt steeds minder op scholen gegeven. Daarom had ik daar wat meer vragen over willen zien (bijv. frequentie, inhoud van de lessen).
- Ik mis geen onderwerpen. Ik vind de besluitvorming van de overheidsinstanties over noodzakelijke nieuwe schoolgebouwen veel en veel te lang duren.
- Ouders en school zijn samen verantwoordelijk voor de "groei" van het kind. Er wordt teveel nadruk gelegd op de beoordeling van de leraren en de school. Ook ouders mogen in hun opvoeding beoordeeld worden door de school. Naar school gaan is een soort van contract die je met elkaar sluit, waarbij beide partijen elkaar mogen evalueren.

- Het wordt te prestatiegericht (toetsen al vanaf jonge leeftijd, gaat te ver) en te individualistisch.
- Er moet eerder ingegrepen worden als een kind het niet red op het reguliere onderwijs, dus eerder naar speciaal onderwijs, dit voor het kind zelf en niet voor anderen!
- Op het moment is er in de media heel veel aandacht voor de zogeheten diploma-plicht. Waarschijnlijk was dat nog niet aan de orde toen deze enquête werd opgesteld, maar ik wil er zeker wat over kwijt. Het blijkt nu dat het VMBO-systeem niet functioneert, want de kinderen gaan zo spoedig mogelijk van school af. Daarom wil de regering ze nu verplichten een diploma te halen. Er verschijnt dan een geleerde man op de buis, die zegt het niet wenselijk te vinden dat deze kinderen in ongeschoolde beroepen terechtkomen. Het spijt me zeer, maar dat komt op een aantal mensen nogal ongevoerd over.
- Er staat te weinig in over het pesten en pestgedrag van kinderen (en hoe scholen daarmee omgaan).
- Buitenschoolse activiteiten het enthousiasmeren van de kinderen.
- Ik zou graag voor mensen met een laag IQ weer een opleiding zien dat die mensen als ze ongeveer 18 jaar zijn weer een vak hebben geleerd zoals timmerman of schilder of huiselektricien of automonteur of bankwerker.
- Er wordt wel gevraagd naar de kwaliteit van de leraren, maar niet over de lerarenopleidingen c.q. de PABO. De toelatingseisen zijn mijns inziens veel te slap. Dit zal ongetwijfeld te maken hebben met het tekort aan aanbod.
- Ik vind dat er voor kinderen met leerproblemen in het reguliere basisonderwijs een plaats moet zijn. Kleinere klassen zoals in Noorwegen waar regulier onderwijs in klassen met maximaal 15 kinderen plaatsvindt. Dyslexie telt voor 2, ADHD telt voor 2 et cetera.
- Nederland moet ervoor zorgen dat er voldoende geld beschikbaar blijft voor onderwijs, anders zullen we afsturen tot een tweederangs economie.
- Invloed van inspraakorganen, OC, OR en MR.
- Bijzondere soorten basisonderwijs, Jena plan, Montessori, Vrije school, et cetera.
- Het feit dat er geen geld meer is voor leerkrachten die gymles geven en/of handarbeid terwijl een "gewone" leerkracht daar tegenwoordig geen les meer in krijgt in hun opleiding.
- Uitval van lessen in het voortgezet onderwijs. Meer vragen over schoonmaken van school in verband met allergische kinderen. Veilig schoolplein, creatievere en muzikale vakken.
- Speciaal onderwijs. Groei scholen. Oude scholen (leegloop). Uitbreiding faciliteiten op scholen.
- De kinderen moeten nu al heel veel laten zien wat ze kunnen presteren. Mogen ze ook nog kind zijn.
- Buitenschoolse activiteiten.
- Een regeling door de overheid vastgelegd die het mogelijk maakt dat ouders mede de 'kwaliteiten' van de leerkrachten beoordelen.
- Ik miste een vraag over psychische welzijn/ emoties van leerlingen. Persoonlijke betrokkenheid is afhankelijk van de leerkracht.
- Men moet eens wat meer geld in het onderwijs stoppen voor Nederlandse kinderen en niet zoveel geld investeren in allochtonen.
- Schoolleiding mag veel strenger zijn ten opzichte van leerlingen die zich misdragen.
- Veel scholen zijn te groot maak die kleiner en meer culturen door elkaar. Niet op jonge leeftijd al laten kiezen wat ze willen worden.

- Onderwerp m.b.t. disfunctionerende docenten of die niet of nauwelijks in jonge mensen zijn geïnteresseerd. De verruwing en toename van geweld op school en de wijze van omgang daarmee. Het onderwerp respect wat leerlingen voor docenten dienen te bezitten en andersom.
- Visie op speciaal voortgezet onderwijs visie op LGF visie op effecten WSNS.
- Ervaringen met het studiehuis zouden in de vragenlijst opgenomen kunnen worden. Hoe gaan de scholen om met geweld tegen leraren.
- De leerlingen worden meer aan hun lot over gelaten, de z.g.n. zelfstudie, gaat het even niet goed heb je voor je het weet een behoorlijke achterstand.
- De visie van Europa op het onderwijs. Nederland moet zich als kennisstaat opwerpen binnen Europa.
- Naschoolse activiteiten.
- Boeken erg duur.
- Hoewel dit actueel is op dit moment mis ik vragen over de kosten per kind per jaar
- Motivatie van het kind zelf t.o.v. onderwijs.
- Als leerlingen op het Pabo niet eens door de Nederlandse test heenkomen, hoe kun je dan verwachten dat ze leerlingen goed Nederlands kunnen leren.
- Problematiek betreft het normaler met elkaar omgaan, en wat wij daar aan kunnen doen.
- Het kostenplaatje en de verhoudingen daarbij.
- Studiefinanciering betrekken bij dit onderwerp. Want als je kind een studiebeurs nodig heeft voor bijv. HBO, kan daarna niet ook nog een studiebeurs voor de universiteit verkregen worden. Veel ouders maken zich daar zorgen om. Schoolkeuze in de lagere klassen is dus al bepalend voor iets, waar je nu nog niets van weet.
- De inzet van sommige leraren of ze wel beseffen wat voor een verantwoordelijkheid ze hebben.
- Ziekteverzuim leraren vind ik erg hoog.
- Verontrustende berichten over geweld en seksueel misbruik van leerlingen.
- Meer financiële ruimte voor het onderwijs. Het Samen-naar-school is zeker een positief iets, echter het budget wat daarbij hoort klopt niet. Niet te grote groepen leerlingen. Och, er zijn zoveel dingen die ik hier zou kunnen schrijven. Lessentabellen : waarom leerlingen met een duidelijk DOE-interesse twee jaar lang "pesten" met leervakken (Basisvorming), onderwijsvernieuwing is goed, wordt ook tijd, echter bespreek dit met het veld en lanceer niet zelf ideeën die vooraf al bestempeld worden met niet haalbaar. Er wordt zoveel geld over de balk gegooid met pilot- en voorloopscholen.
- Hoe je de nieuwe vorm van onderwijs van VMBO vindt?
- Vragen over de aansluiting van het onderwijs met het bedrijfsleven c.q. de overheid
- Ik ben niet tevreden over de Cito-toets. Mijns inziens wordt er niet gekeken naar wat het kind werkelijk kan.
- Ik mis het onderwerp "terreur op school", en steekpartijen in de klas, en wat we daar voor oplossing op kunnen bedenken, want er moet toch iets gebeuren. Dit wordt te gek. Er moet een harde aanpak voor komen.
- Voor mijn gevoel moet er in het onderwijs meer gedaan worden voor kinderen op het VMBO (basisberoepsgericht) deze kinderen kunnen het met de juiste begeleiding veel verder schoppen dan nu het geval is. Dus meer praktijk voor deze kinderen en minder theorie. En vooral zorgen dat juist deze groep kinderen bezig blijft zodat ze niet uit verveling baldadig worden. Een oplossing zou volgens mij zijn om deze kinderen meer uren te laten draaien. Maar dan wel praktijk, geen saaie theorie.
- Waar blijft de kennis? Knippen en plakken van Internet is geen eigen kennis, basisvaardigheden rekenen en taal verdwijnen op de achtergrond.

- Het stoort mij zeer dat er zo ontzettend moeilijk vervanging voor een langdurig zieke docent te krijgen is.
- Bezuinigingen Onderwijs. De concurrentiestrijd die er zal ontstaan als de scholen meer vrijheid krijgen. Het betaalbaar houden van het onderwijs voor ALLE mensen (vooral als de kwaliteit gaat veranderen door de vrijheden). Hoe zien scholen eruit in de toekomst? Banen kansen in de toekomst voor afgestudeerden met alle banen vlucht op dit moment.
- Dat de schoolgelden verschillen van school tot school en dan nog eens de extra kosten van schoolreisjes en materialen, andere scholen hebben helemaal geen uitstapjes
- Wat mijn mening zou zijn over het samenvoegen van de oude "MAVO" en het VMBO. De oudste heeft nl. het VBO gevolgd de middelste MAVO/MBO en de jongste volgt nu het VMBO.
- Vervoer voor kinderen met een handicap.
- Verdiepende vragen over kosten van het onderwijs. Ik bedoel zowel kosten voor de overheid én kosten voor de ouders.
- Vragen met betrekking tot onderwijs voor kinderen met handicap.
- Het speciale onderwijs, hoe moeilijk het is om een kind op zo een school te krijgen door de rugzak van de regering.
- Eens of oneens met het betalen van schoolgeld vanaf 16 jaar. Natuurlijk ONEENS (=te duur / onnodig).
- Kosten van onderwijs.
- Kennis op peil houden.
- De bovenbouw van de havo scholen. Toen die ingevoerd werd, wist men al dat het niet zou slagen. De bovenbouw wordt nu voortdurend aangepast. Leraren noch leerlingen weten waar ze aan toe zijn.
- De financiële bijdrage van ouders voor het onderwijs van hun kinderen. Het rendement van de opleidingen. Hoeveel mensen vinden daadwerkelijk een baan gebaseerd op hun opleiding In hoeverre sluit de opleiding aan bij de eisen van het bedrijfsleven.
- Het schoolgeld, dat ouders moeten betalen vind ik te veel. Ik ben bang dat straks alleen de kinderen van rijke ouders nog kunnen leren en studeren.
- Onderwijs in wat voor soort dan ook moet betaalbaar en beschikbaar blijven/ zijn voor alle lagen in de bevolking!
- Het aantal leerlingen met problemen van allerlei soort lijkt toe te nemen. Docenten zijn vaak onvoldoende toegerust en missen de tijd om leerlingen met problemen in vaak grote klassen goed te begeleiden.
- Financiën (kosten rijzen de pan uit). Kan ieder kind straks nog wel studeren, met kosten zoals het schoolgeld, collegegeld, boeken et cetera. Kosten worden steeds hoger en meer bijdrage voor ouders.
- De schoolbijdrage die volgens de EEG norm afgeschaft hoort te worden. De abnormale kosten voor boeken.
- Ik ben van mening dat bepaalde ontwikkelingen binnen het onderwijs niet los gezien kunnen worden van ten eerste: de normen en waarden die meegekregen zijn vanuit het gezin, en ten tweede: de financiële ruimte vanuit de overheid.
- Er is wel veel verschil tussen VMBO en HAVO. Op het VMBO zijn er veel meer problemen. Spreek uit eigen ervaring. Mijn dochter is zelfs bedreigd met een mes!
- Pesten en geweld ten aanzien van leraren.
- Onderwerpen die met wetgeving te maken hebben. Hoe straft een school of een overheid bij probleemleerlingen. Bestaan daar normen voor of zijn daar procedures voor. Hoe gaat een school om met leerling-identiteitsverschillen, hoe gaat een school om met uiterlijk of kledingvoorschriften.

- Ik denk dat een groot percentage onderwijsgevers heel hard werkt onder niet altijd goede omstandigheden.
- Als een leraar ziek is, zou je ook 65+ leraren kunnen inschakelen. In plaats van de kinderen weer eens naar huis te sturen.
- Het is jammer dat de school nu zo groot is geworden dat de kinderen elkaar niet meer kennen omdat alle scholen hier zijn samengevoegd.
- Opmerking: de ouders zijn verantwoordelijk voor de kinderen. De scholen hebben hierin een ondersteunende taak. Je kunt niet alles op de scholen afschuiven.
- Geen bezuiniging in het onderwijs.
- De kwaliteit van de leerstof.
- Weinig aandacht voor kosten HBO.
- Het oprichten van het VMBO is de slechtste beslissing ooit. De LTS moet terug. De discipline op scholen moet hersteld worden, ook voor allochtonen.
- Naleven van waarden door ouders en leraren, schoolbesturen en overheid. Geduld. Waarheid. Een eenheid in gedachte, woord, daad. Dat zal invloed uitoefenen op mentaliteit kinderen. Wij zijn allen een voorbeeld.
- Het onderwijs in Nederland moet voor iedereen toegankelijk zijn en blijven. Niet dat alleen kinderen van welgestelde ouders kunnen studeren, maar iedereen een gelijke kans krijgt. Anders gaan we weer terug naar af.
- Prijzen van boeken en lesgeld.
- De vraag: zou u de scholen willen scheiden in aparte scholen voor VMBO/ HAVO enzovoorts. Aanpak probleemkinderen.
- Kleinere scholen.
- Dat de ID-banen blijven bestaan. De scholen kunnen niet meer zonder deze mensen.
- Te grote scholen (leerfabrieken). Kind moet op jonge leeftijd al een keuze maken (14 jaar).
- Kinderen die naar het MBO gaan, moeten in aanmerking komen voor een OV-kaart. Het reisgeld voor een 16-jarige MBO leerling kan gigantisch oplopen tot dat deze leerling 18 is. Het school- en boekengeld is al hoog, door de reiskosten worden die erg hoog.
- Vragen over de studie financiering, ik vind sommige dingen hierover niet terecht.
- Onze ervaring met onderwijs is dat scholen in het algemeen geen raad weten met kinderen die afwijken. D.w.z. leerlingen die niet zonder meer doen wat er gezegd wordt. Schorsen, de klas uitsturen, of van school verwijderen, wordt snel gekozen. Weinig creativiteit bij het betrekken van leerlingen bij school. Mogelijk gaat dit voor jongens nog meer op dan voor meisjes.
- Is de samenvoeging van Mavo bij VMBO een gelukkige geweest - doorstroom naar Havo is bijna onmogelijk.
- Internationalisering van het onderwijs, (veel te hoge) kostenaspect voor ouders/leerlingen.
- Uitgebreidere vraagstelling over kinderen met 'n handicap en hoe de school daar tegen over staat, astma, allergie en de gevolgen daarvan.
- Huidige school van kind gebruikt het zogenaamde "koffertjessysteem". Klink heel leuk, maar in de praktijk werkt het absoluut niet. Slechte zaak.
- Waarom geeft Nederland zo weinig uit vergeleken met andere landen aan onderwijs als onderdeel van het BNP. Men wil voor een dubbeltje op de eerste rang zitten.
- Het onderwijs is voor mensen die meerdere kinderen boven de 16 hebben niet meer te betalen dankzij de bijdrage aan Groningen die we verplicht moeten betalen
- De scholen hebben voor mij veel te veel vrijheid om het onderwijs in te vullen.
- Kosten onderwijs.

- Schoolkosten, afstand van school.
- De problematiek van de lesuitval. Ik constateer dat dit de laatste jaren zeer veelvuldig voorkomt.
- Niet te veel ouders op school. Niet om de paar jaar zo veel nieuwe regels voor leraren.
- Het fuseren van schoolinstellingen, deze worden veel te groot. Bekend door grootte niet door prestaties. Het is niet voor niets dat internationaal Nederland steeds verder daalt op de kennisladder.
- Het onderwijssysteem verandert veel te vaak.
- Er wordt slecht niveau rekening gehouden met laag niveau kinderen. Als ze bijvoorbeeld niveau 2 gedaan hebben kunnen ze wel naar niveau 3 maar dan moeten ze weer helemaal onderaan beginnen. Ze zitten dan niet meer met leeftijdsgenoten. Ze zijn dan 19 jaar en komen bij 16-jarige jongetje sin de klas.
- Maak bètaopleidingen in het HBO en universitair onderwijs aantrekkelijker en promoot dat dan ook. Een absolute noodzaak is een hoog technologisch kennisland.
- Dat het lesgeld in het voortgezet onderwijs zo langzamerhand onbetaalbaar wordt vanaf 16 jaar inclusief schoolreizen naar het buitenland, boeken, ouderbijdragen, enzovoorts.
- Hoe ouders scholen kunnen helpen kwaliteit te verbeteren. Vaak gaat het alleen over regels en geld. Er is veel meer (klimaat, samen dingen doen et cetera).
- Ik mis de aandacht voor de rampspoedige ontwikkelingen rondom leerlingen met een LWO-indicatie die in het VMBO les krijgen.
- Vele scholen geven op het voortgezet MBO-onderwijs geen lichaamsbeweging. Kantine, gezonde voeding.
- Voor mensen met twee keer modaal inkomen is het onderwijs en alles wat daar bij komt een zeer hoge kostenpost. Je valt net overal buiten.
- Ik heb me de afgelopen jaren vaak alleen de persoon die de rekeningen mag betalen gevoeld. En dat blijkt ook wel. De school regelt en bespreekt alles met de leerling en dat is misschien wel logisch, ze zijn tenslotte allemaal jong volwassen. Hoe het beter kan weet ik niet want ik begrijp natuurlijk niet veel van de opleiding (beroepsgericht).
- Kwaliteit van de leerstof, is die voldoende.
- Studeerkosten zijn veel te hoog. Vooral tussen 16 en 18 jaar leerplichtig, moet dus gratis zijn. De hoogte van studiebijdragen moet afhankelijk zijn van het inkomen van de ouders, vooral na 21-jarige leeftijd.
- Omdat de meeste leerlingen op het MBO 18 jaar of ouder zijn, is het contact met de ouders bijna uitgesloten. De school vindt dat leerlingen volwassen zijn en hun eigen beslissingen kunnen nemen. Als ouder moet je je opdringen aan de school.
- Goed onderwijs is belangrijk, waarbij gelet moet worden op de individuele behoefte van het kind.
- Studiekosten.
- Breng de ambachtsschool en de huishoudschool maar gauw weer terug en de ULO, weet u wat dat betekend?
- De lesduur van het VMBO is 5 jaar. Als een kind in het derde jaar verkeerd kiest en vervolgens niet op de richting van de keuze terecht kan, verspeelt het kind een jaar. Als je dan voor het examen zakt, zitten de 5 jaar erop en ga je zonder diploma van school.
- Het volgen van vervolgopleidingen zijn in deze tijd een kwestie van geld.
- Studiefinanciering. Het gaat de verkeerde kant op. Rijke mensen kunnen leren, ben je arm, dan is het jammer. MBO-ers van 16 krijgen geen OV-jaarkaart, reizen komt op kosten van de ouders. HBO-ers van 18 hebben een OV-jaarkaart en zelf vaak een rijbewijs. Kies je een week- of een weekendkaart. Als je maandagochtend naar school moet, en zondag moet vertrekken terwijl je vrijdag thuis komt.

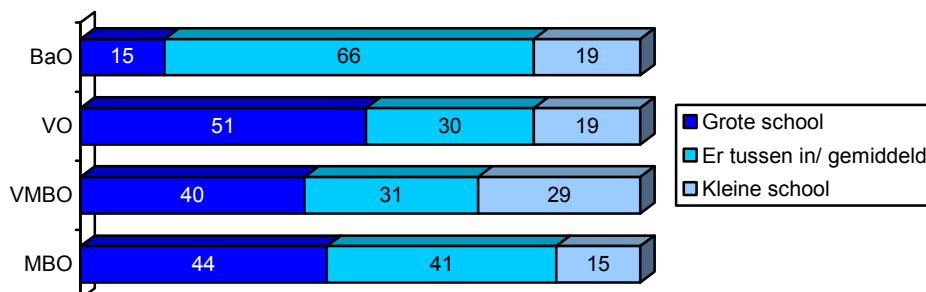
- De kosten voor de school zijn te hoog, deze zijn bijna niet op te brengen voor ouders. Ouders moeten zich soms in de schulden steken.
- Goed onderwijs hoort geen zaak te zijn die afhankelijk is van het inkomen van de ouders.
- Geweld op scholen. Mijn mening: de overheid moet dit veel harder aanpakken. De Nederlandse samenleving verloedert.
- MBO scholen hebben een regiofunctie! Vragen over vervoer (inclusief geen OV-kaart voor jongere MBO-studenten), kostenplaatje et cetera.
- 15 verplichte vakken de eerste twee jaren van het VMBO zijn voor veel leerlingen een groot probleem. Je kunt het wel of niet. Al die onvoldoendes op rapporten werken niet bepaald motiverend.

3.2. Schoolgrootte

3.2.1. De grootte van de school van het kind

Alle ouders is gevraagd de grootte van de school van hun kind te omschrijven. Hierbij kon men kiezen uit: een kleine school, een grote school of er tussen in/ gemiddeld. Figuur 89 geeft de resultaten weer.

Figuur 89. *De grootte van de school van het kind (%)*
Basis. *Ouders met kinderen uitgesplitst naar onderwijstype*

Een ruime meerderheid van de ouders met kinderen in het basisonderwijs (66%) zegt dat de school van hun kind een gemiddelde grootte heeft; 15% vindt de basisschool groot en 19% klein.

Een nipte meerderheid van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs vindt de school van hun kind groot (51%), 19% is van mening dat hun kind op een kleine school zit. In het MBO liggen deze percentages met respectievelijk 44% en 15% wat lager.

Relatief minder ouders met kinderen in het VMBO (40%) dan ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs (totaal 51%) omschrijven de school van hun kind als groot.

3.2.2. Aantal leerlingen op de school van het kind

De ouders hebben een inschatting gegeven van het aantal leerlingen op de school van hun kind. Tabellen 29 en 30 geven de resultaten weer voor de verschillende schooltypes.

Tabel 29. Aantal leerlingen op de school van het kind
Basis. Ouders met kinderen in het basisonderwijs (n=465)

Aantal leerlingen	Basisonderwijs				
	2000	2001	2002	2003	2004
0-125	16	17	17	17	12
126-250	43	40	44	37	42
251-500	31	35	28	37	32
501-1000	3	4	4	3	3
1001-2000	0	0	0	-	-
Meer dan 2000	0	0	0	-	-
Geen opgave	7	4	7	6	11
Gemiddeld	255	264	259	262	254

Tabel 30. Aantal leerlingen op de school van het kind
Basis. Ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs (n=473), VMBO (n=266) en in het middelbaar beroepsonderwijs (n=189)

Aantal leerlingen	Voortgezet onderwijs					VMBO		MBO	
	2000	2001	2002	2003	2004	2003	2004	2003	2004
0-125	1	1	1	2	1	3	2	3	1
126-250	6	5	4	3	5	5	8	6	8
251-500	17	10	16	19	15	25	23	18	13
501-1000	24	29	25	23	22	23	18	19	17
1001-2000	33	35	36	34	35	24	23	20	23
Meer dan 2000	5	7	6	6	3	6	1	15	8
Geen opgave	14	13	12	13	19	14	25	19	31
Gemiddeld	1.183	1.174	1.110	1.110	1.109	964	984	1.437	1.354

De inschatting van gemiddelde leerlingenaantallen in de verschillende onderwijstypen is min of meer stabiel. Voor het VMBO ligt het geschatte gemiddelde lager dan voor het totale voortgezet onderwijs. Het ingeschatte, gemiddelde aantal leerlingen is het hoogst in het middelbaar beroepsonderwijs. Het geschatte gemiddelde ligt hier op 1.354.

3.2.3. Perceptie van schoolgrootte

Aan ouders is dus op twee manieren gevraagd de grootte van de school van hun kind in te schatten. Eerst is gevraagd aan te geven of men de school van hun kind klein, er tussenin of groot vindt. Daarna is gevraagd een inschatting te maken van het aantal leerlingen op de school van hun kind. Op deze manier kan worden bekeken wat ouders nu onder een grote respectievelijk kleine school verstaan. Tabel 31 geeft dit weer¹⁹.

Tabel 31. Inschatting schoolgrootte door ouders
Basis. Ouders uitgesplitst naar onderwijstype

	N	%	Gemiddeld aantal leerlingen	Range
Basisonderwijs (n=360)				
Klein	75	21	122	33-250
Er tussen in	231	64	247	100-450
Groot	54	15	463	350-800
Voortgezet onderwijs (n=348)				
Klein	72	21	628	60-900
Er tussen in	99	29	851	250-2.000
Groot	172	50	1.458	380-6.000
Middelbaar beroepsonderwijs (n=190)				
Klein	30	16	758	40-3.000
Er tussen in	76	40	705	200-3.500
Groot	84	44	2.172	600-17.000

De meeste ouders met kinderen in het basisonderwijs schatten de school van hun kind klein (21%) in of als er tussen in (64%). Het gemiddelde aantal leerlingen op een kleine basisschool is 122 en op een grote 463. Er zijn ouders die de school van hun kind klein vinden terwijl ze denken dat er 250 leerlingen op zitten. Aan de andere kant zijn er ook ouders die de school van hun kind omschrijven als groot terwijl er volgens hen 350 leerlingen op zitten.

De helft van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs (50%) vindt de school van hun kind groot. Een grote school heeft volgens de ouders gemiddeld 1.458 leerlingen, een kleine 628. Er zijn ouders die de school van hun kind klein vinden terwijl er in hun ogen ongeveer 900 kinderen op zitten. Omgekeerd zijn er ook ouders die de school van hun kind groot vinden terwijl er volgens hen 600 leerlingen op zitten.

Ook in het middelbaar beroepsonderwijs vindt een kleine meerderheid van de ouders de school van hun kind groot. Op een grote school zitten gemiddeld 2.172 leerlingen, op een kleine 758. Sommige ouders omschrijven de school van hun kind als klein ondanks dat zij denken dat er 3.000 leerlingen op zitten. Er zijn ook ouders die de school van hun kind groot vinden terwijl zij denken dat er 600 leerlingen op zitten.

¹⁹ De N van de subgroepen kan afwijken omdat niet alle ouders beide vragen hebben beantwoord. Hierdoor wijken soms ook de percentages in tabel 31 af van die in figuur 89.

3.3. 'Witte' versus 'grijze' scholen

Om scholen te kunnen kenmerken als 'wit', 'zwart' of 'grijs' (tussengroep) hebben ouders een inschatting gemaakt van het percentage allochtone kinderen op de school van hun kind. Tabel 32 en 33 geven de resultaten van deze schatting weer er onderwijstype.

Tabel 32. Geschat percentage allochtonen op school

Basis. Ouders met kinderen in het basisonderwijs

	Basisonderwijs				
	2000	2001	2002	2003	2004
0%	14	12	16	11	0
1-5%	49	47	45	43	36
6-25%	23	23	23	28	27
26-50%	6	5	4	5	6
51-75%	1	1	1	1	2
Meer dan 75%	2	1	2	2	2
Weet niet/ geen idee	7	11	10	11	28
Gem. % allochtone leerlingen	9,3	8,9	9,2	10,2	13,3
> 50% allochtonen	3%	2%	3%	3%	4%
'zwarte scholen'	n=15	n=14	n=18	n=13	n=14

Tabel 33. Geschat percentage allochtonen op school

Basis. Ouders met kinderen in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs

	Voortgezet onderwijs					MBO	
	2000	2001	2002	2003	2004	2003	2004
0%	3	2	2	3	0	2	1
1-5%	29	28	30	21	23	16	12
6-25%	29	28	23	40	36	40	29
26-50%	11	10	11	14	15	16	25
51-75%	1	2	2	2	3	8	10
Meer dan 75%	0	0	0	1	2	4	2
Weet niet/ geen idee	27	30	31	18	21	15	21
Gem. % allochtone leerlingen	14,4	14,7	14,7	17,7	19,0	25,1	29,9
> 50% allochtonen	1%	2%	2%	3%	5%	12%	12%
'zwarte scholen'	n=21	n=21	n=23	n=19	n=19	n=22	n=33

Net als vorig jaar stijgen de gemiddelde (ingeschatte) percentages allochtone kinderen licht. In het basisonderwijs is volgens de ouders gemiddeld 13% van de leerlingen allochtoon. Ten opzichte van vorig jaar (10%) is dit percentage iets toegenomen (niet sign.). In het voortgezet onderwijs is volgens ouders gemiddeld 19% van de leerlingen van allochtone

afkomst. Ook dit percentage neemt licht toe ten opzichte van 2002, toen dit percentage nog 18% bedroeg. De schatting van het aandeel allochtonen is met 30% het hoogst voor het middelbaar beroepsonderwijs. Vorig jaar schatten ouders dit percentage met gemiddeld 25% iets lager in (niet sign.).

Tabel 32 en 33 laten verder zien dat het aantal 'zwarte' scholen (scholen waarvan ouders het percentage allochtone leerlingen op meer dan 50% schat) relatief gering is. Het aantal scholen binnen de steekproef dat aangemerkt kan worden als een 'zwarte school' is te klein om een vergelijking te kunnen maken tussen de ouders van 'zwarte' en 'witte' scholen (basisonderwijs n=14, voortgezet onderwijs n=19 en middelbaar beroepsonderwijs n=33).

Om toch een vergelijking te kunnen maken zijn net als vorig jaar drie categorieën scholen gemaakt. Eén groep bevat scholen met weinig allochtone kinderen ('witte' scholen), één groep met relatief veel allochtonen (net als vorig jaar spreken we hier van 'grijze' scholen) en een groep daar tussenin. Tabel 34 geeft deze categorieën weer per onderwijstype.

Tabel 34. Definities witte en grijze scholen

	'Witte' school	Tussen in	'Grijze' school
PO	< 3%	3 - 6%	> 6%
VO	< 5%	5 - 15%	> 15%
MBO	≤ 10%	11 - 25%	≥ 26%

4. Tabellen

Algemeen beeld onderwijs

Belang van onderwijs

++:	Helemaal mee eens
+	Mee eens
+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens
-:	Mee oneens
--:	Helemaal mee oneens

Onderwijs als verdeler van maatschappelijke kansen

% Nederlanders	Ik vind het belangrijk dat (mijn) kinderen meer onderwijs krijgen dan ik zelf heb gehad						Ook zonder diploma's kun je het in de maatschappij ver brengen					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004
++	13	18	13	16	22	17	7	8	4	9	7	6
+	50	38	50	46	35	43	30	29	34	34	26	27
+/-	14	20	15	13	22	28	10	11	10	6	19	19
-	21	20	21	22	12	8	44	44	45	40	32	32
--	2	2	1	2	4	1	9	8	7	11	15	15
Geen mening	1	2	0	1	4	3	0	1	0	0	1	1

Wat heeft men over voor onderwijs?

% Nederlanders	Beter onderwijs is belangrijker voor ons land dan belastingverlaging						Ik ben bereid om meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004
++	13	16	15	18	20	21	6	6	5	7	6	3
+	66	60	66	59	37	42	56	46	53	46	32	26
+/-	12	12	10	13	22	25	14	11	14	14	31	28
-	8	10	8	10	14	8	21	30	24	29	22	31
--	0	1	1	0	5	2	3	5	4	3	6	10
Geen mening	2	1	0	1	2	2	1	1	0	0	2	2

Prioriteit beleidsterreinen waaronder onderwijs

Stel de regering van ons land heeft 10 miljard euro extra te besteden en u mag zeggen hoe ze dat moeten verdelen. Hoe zou u die 10 miljard verdelen?

Gemiddelde Nederlanders	Miljard euro				
	2000	2001	2002	2003	2004
Gezondheidszorg	2,9	2,9	2,8	3,0	3,1
Onderwijs	2,6	2,5	2,4	2,6	2,5
Veiligheid/ criminaliteit	1,9	1,9	2,2	2,1	2,0
Milieu	1,6	1,6	1,4	1,4	1,3
Filebestrijding	1,0	1,1	1,2	1,0	1,0

Mate waarin Nederlanders geïnformeerd zijn over onderwijs (eigen perceptie)

++:	Helemaal mee eens
+	Mee eens
+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens
-:	Mee oneens
--:	Helemaal mee oneens

Mate van informatiebehoefte

% Nederlanders	Bij verkiezingen kijk ik altijd welke partij de beste voorstellen voor onderwijs heeft						Ik zou in de krant meer over onderwijs willen lezen					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004
++	2	3	7	6	4	3	4	4	3	5	3	2
+	29	28	32	36	32	23	38	30	39	31	36	28
+/-	18	22	23	14	35	42	14	27	20	21	36	43
-	43	38	34	35	19	18	30	36	34	39	15	16
--	6	8	4	8	4	6	3	3	4	3	2	2
Geen mening	2	2	0	2	6	7	2	1	0	1	8	8

Mate waarin men op de hoogte is

Bent u op de hoogte van wat kinderen leren op school?

% Nederlanders	PO						VO						MBO	HO
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2004	2004
Zeer goed op de hoogte	7	8	5	6	10	8	7	6	5	7	5	6	3	6
Goed op de hoogte	14	19	16	20	23	24	23	25	20	20	20	21	19	17
Redelijk op de hoogte	34	34	38	33	40	44	36	38	41	38	51	51	47	35
Niet of nauwelijks	45	4	42	41	27	24	33	32	34	35	24	22	30	41

Beoordeling van het onderwijs en onderwijsbeleid

Beoordeling onderwijs (rapportcijfers)

Gemiddelde	Nederlanders						Ouders					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Kwaliteit van het Nederlandse PO in het algemeen	6,8	6,9	6,8	6,8	6,8	6,6	6,8	6,9	6,7	6,7	6,7	6,7
Kwaliteit van het Nederlandse VO in het algemeen	6,8	6,9	6,6	6,6	6,5	6,5	6,7	6,7	6,5	6,5	6,4	6,5
Kwaliteit van het MBO in het algemeen		-	-	-	-	6,4		-	-	-	6,4	6,4
Kwaliteit van het HBO in het algemeen		-	-	-	-	6,6		-	-	-	-	-
Kwaliteit van het WO in het algemeen		-	-	-	-	6,8		-	-	-	-	-

Beoordeling leraren (rapportcijfers)

Gemiddelde	Nederlanders						Ouders					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004
De kwaliteit van de Nederlandse leraar in het	6,8	7,0	7,0	6,9	6,8	6,6	7,1	7,1	7,0	7,0	6,9	6,9
De kwaliteit van de Nederlandse leraar in het	6,8	6,9	6,6	6,6	6,4	6,6	6,7	6,7	6,5	6,7	6,5	6,7
De kwaliteit van de Nederlandse leraar in het		-	-	-	-	6,6		-	-	-	6,5	6,5
De kwaliteit van docenten in het HBO		-	-	-	-	6,4		-	-	-	-	-
De kwaliteit van docenten in het WO		-	-	-	-	6,7		-	-	-	-	-

Onderwijs en onderwijsbeleid

Wat zegt uw gevoel: gaat het de laatste tijd met het onderwijs in Nederland de goede kant op, de verkeerde kant op, of zit het er tussenin?

%	Nederlanders			
	2001	2002	2003	2004
De goede kant op	23	15	15	12
De verkeerde kant op	50	32	27	40
Zit er tussenin	18	49	56	47
Geen antwoord	8	4	2	2

% Ouders	PO				VO				MBO	
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004	2003	2004
De goede kant op	23	11	19	18	20	11	12	12	10	13
De verkeerde kant op	50	30	27	27	52	36	42	38	45	35
Zit er tussenin	23	56	53	54	22	52	44	48	44	49
Geen antwoord	4	3	1	0	5	1	2	2	1	3

Wat vindt u van het onderwijsbeleid van het huidige (demissionaire) kabinet? Vindt u dat ze het over het algemeen goed doen, dat ze het over het algemeen slecht doen, of zit uw oordeel daar tussenin?

%	Nederlanders			
	2001	2002	2003	2004
Over het algemeen goed	10	10	7	8
Over het algemeen slecht	30	29	27	38
Er tussen in	38	37	63	53
Geen antwoord	21	23	3	2

% Ouders	PO				VO				MBO	
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004	2003	2004
Over het algemeen goed	11	10	7	10	9	5	8	8	11	6
Over het algemeen slecht	27	25	29	36	31	36	39	45	41	43
Er tussen in	48	44	64	54	47	45	52	45	47	49
Geen antwoord	15	21	1	1	13	12	2	2	1	3

Vertrouwen in het Nederlandse onderwijs

Alles bij elkaar genomen, hoeveel vertrouwen heeft u in het Nederlandse onderwijs?

% 2003	Nederlanders	Ouders		
		PO	VO	MBO
Heel veel vertrouwen	1	1	0	0
Veel vertrouwen	56	65	44	39
Weinig vertrouwen	39	32	51	55
Heel weinig vertrouwen	1	1	3	4
Geen antwoord	3	1	2	2

% 2004	Nederlanders	Ouders		
		PO	VO	MBO
Zeer veel vertrouwen	1	1	0	0
Veel vertrouwen	22	30	17	13
Er tussenin	59	58	61	61
Weinig vertrouwen	17	10	18	20
Geen enkel vertrouwen	1	0	1	3
Geen antwoord	1	1	2	3

Zorgpunten Nederlanders

Wat is volgens u het grootste probleem waarmee het basisonderwijs/ voortgezet onderwijs momenteel wordt geconfronteerd?

%	Nederlanders PO					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
De grootte van de klassen	-	-	-	-	-	11
Onvoldoende individuele aandacht 2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind 2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling	13	13	8	11	20	9
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs 2003: te weinig mogelijkheden, voorzieningen en salaris 2004: bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs	6	4	12	7	8	8
Tekort aan personeel 2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren 2004: lerarentekort (exclusief lesuitval)	21	31	38	38	27	11
(Normen en waarden en) gedragsproblemen 2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg 2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	22	13	12	17	10	19
Overdracht normen en waarden 2004: opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders versus normen en waarden als aandachtgebied op school	-	-	-	-	-	8
Kwaliteit van leraren 2003: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd 2004: kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten	6	2	4	4	4	4
Kwaliteit onderwijs 2003: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen 2004: hoeveelheid en inhoud van de lesstof	6	3	3	4	8	3
Aantal allochtonen 2003: aantal allochtonen op school, witte/ zwarte scholen, gebrek aan integratie 2004: door groot aantal allochtonen gaat niveau omlaag en krijgen autochtone leerlingen minder aandacht, cultuurverschillen/ problemen, leerlingen met taalachterstand/ problemen	5	10	5	4	8	7

<i>Vervolg %</i>	Nederlanders PO					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Veiligheid 2003: pesten, kleine criminaliteit, wapens op school 2004: toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school	1	1	1	1	2	4
Lesuitval 2004: te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren	-	-	-	-	-	1
Inhoudelijke vernieuwingen in het onderwijs 2003: almaal nieuwe plannen, 2 ^e fase, studiehuis 2004: studiehuis, grotere zelfstandigheid leerlingen	2	2	3	4	1	1
De omvang van de school	1	1	0	1	1	0
Kosten van het onderwijs voor ouders	0	0	0	0	0	0
Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	-	-	-	-	-	1
Hoogte van het collegegeld	-	-	-	-	-	0
Ander probleem	4	7	10	3	13	15
Weet niet/ geen mening	11	15	3	7	12	18

%	Nederlanders VO					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
De grootte van de klassen	-	-	-	-	-	5
Onvoldoende individuele aandacht	7	5	4	7	9	9
2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind						
2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling						
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs	7	7	8	5	6	4
2003: te weinig mogelijkheden, voorzieningen en salaris						
2004: bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs						
Tekort aan personeel	18	24	33	29	23	12
2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren						
2004: lerarentekort						
(Normen en waarden en) gedragsproblemen	27	20	18	25	16	28
2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg						
2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie						
Overdracht normen en waarden	-	-	-	-	-	7
2004: opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders, normen en waarden als aandachtgebied op school						
Kwaliteit van leraren	4	3	5	4	8	5
2003: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd						
2004: kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten						
Kwaliteit onderwijs	8	5	6	4	8	4
2003: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen						
2004: hoeveelheid en inhoud van de lesstof						
Aantal allochtonen	2	2	1	2	3	1
2003: aantal allochtonen op school, witte/ zwarte scholen, gebrek aan integratie						
2004: door groot aantal allochtonen gaat niveau omlaag en krijgen autochtone leerlingen minder aandacht, cultuurverschillen/ problemen, leerlingen met taalachterstand/ problemen						
Veiligheid	2	2	0	1	2	10
2003: pesten, kleine criminaliteit, wapens op school						
2004: Toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school						

Vervolg %	Nederlanders VO					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Lesuitval	-	-	-	-	-	6
2004: te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren						
Inhoudelijke vernieuwingen in het onderwijs	6	9	8	11	6	3
2003: almaal nieuwe plannen, 2 ^e fase, studiehuis, Zoetermeer, Den Haag						
2004: studiehuis, grotere zelfstandigheid leerlingen						
De omvang van de school	0	1	2	3	2	5
Kosten van het onderwijs voor ouders	2	1	0	0	0	1
Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	-	-	-	-	-	2
Hoogte van het collegegeld	-	-	-	-	-	1
Ander probleem	4	6	11	2	12	11
Weet niet/ geen mening	12	17	4	6	21	13

%	Nederlanders MBO	Nederlanders HO
	2004	2004
De grootte van de klassen	3	1
Onvoldoende individuele aandacht 2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind 2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling	6	5
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs 2003: te weinig mogelijkheden, voorzieningen en salaris 2004: bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs	6	8
Tekort aan personeel 2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren 2004: lerarentekort	5	1
(Normen en waarden en) gedragsproblemen 2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg 2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	13	8
Overdracht normen en waarden 2004: opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders, normen en waarden als aandachtgebied op school	8	0
Kwaliteit van leraren 2003: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd 2004: kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten	3	1
Kwaliteit onderwijs 2003: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen 2004: hoeveelheid en inhoud van de lesstof	2	2
Aantal allochtonen 2003: aantal allochtonen op school, witte/ zwarte scholen, gebrek aan integratie 2004: door groot aantal allochtonen gaat niveau omlaag en krijgen autochtone leerlingen minder aandacht, cultuurverschillen/ problemen, leerlingen met taalachterstand/ problemen	1	0
Veiligheid 2003: pesten, kleine criminaliteit, wapens op school 2004: Toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school	5	2

Vervolg %	Nederlanders MBO	Nederlanders HO
	2004	2004
Lesuitval	2	1
2004: te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren		
Inhoudelijke vernieuwingen in het onderwijs	1	0
2003: almaal nieuwe plannen, 2 ^e fase, studiehuis, Zoetermeer, Den Haag		
2004: studiehuis, grotere zelfstandigheid leerlingen		
De omvang van de school	3	1
Kosten van het onderwijs voor ouders	1	6
Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	7	13
Hoogte van het collegegeld	0	2
Ander probleem	15	16
Weet niet/ geen mening	38	37

Aandacht voor programmaonderdelen

>: meer aandacht
 √: het is goed zoals het nu gebeurt
 <: minder aandacht
 ?: weet niet

Hieronder staan zaken die scholen kunnen leren aan leerlingen. Kunt u aangeven of hieraan volgens u binnen het huidige onderwijs meer of minder aandacht moet worden geschonken, of dat het goed is zoals het nu gebeurt?

% Nederlanders PO	2000				2001				2002				2003				2004			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
Sociale vaardigheden	63	32	0	5	58	35	0	6	64	31	1	4	59	32	1	8	63	32	0	5
Waarden en normen	77	18	1	5	74	20	0	6	77	20	1	3	68	24	2	6	75	21	0	3
Orde, netheid en discipline	66	29	1	5	69	24	0	6	68	27	1	4	56	36	3	5	57	37	2	4
Lezen, schrijven en rekenen	44	49	1	6	47	45	0	8	44	48	0	7	39	54	2	5	11	86	0	3
Creativiteit	41	48	4	7	39	51	3	8	42	48	3	7	20	67	6	7	28	58	9	5
Computers en informatietechnologie	55	35	3	7	47	40	3	10	39	51	4	7	35	52	6	7	27	62	5	6
Studie- en beroepskeuze									42	39	5	14	41	40	6	13	38	47	6	10
Persoonlijke ontwikkeling													55	37	1	7	57	33	1	8

% Nederlanders VO	2000				2001				2002				2003				2004			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
Sociale vaardigheden	71	24	1	4	68	25	1	7	67	24	2	7	68	25	1	6	71	24	1	5
Waarden en normen	76	18	1	5	75	20	1	4	80	16	1	3	79	18	-	3	78	17	1	4
Orde, netheid en discipline	72	73	2	3	72	24	1	4	71	23	1	4	70	25	1	4	65	29	1	5
Feitenkennis	39	45	6	10	45	39	4	12	49	39	3	9	39	49	4	8	28	55	7	10
Hoe je dingen opzoekt en zelf nieuwe kennis verwerft	47	46	1	7	45	43	2	10	45	45	1	9	38	52	3	7	40	50	1	10
Zelfstandig kunnen werken	54	37	2	7	50	37	6	7	52	37	5	6	40	51	3	6	47	43	3	7
Computers en informatietechnologie	50	37	4	8	49	39	5	7	37	51	4	8	30	55	6	9	25	64	4	7
Studie- en beroepskeuze									49	40	3	8	47	42	2	9	44	46	2	7
Persoonlijke ontwikkeling													72	22	1	5	71	22	1	7

% Nederlanders	MBO				HO			
	>	√	<	?	>	√	<	?
Sociale vaardigheden	73	20	0	7	66	20	3	11
Waarden en normen	79	18	1	3	-	-	-	-
Orde, netheid en discipline	70	23	1	6	64	22	4	10
Computers en informatietechnologie	27	58	7	8	24	60	2	13
Vakbekwaamheid	51	41	0	8	57	30	1	12
Theoretische kennis	23	59	8	10	28	53	7	12
Beroepspraktijk	58	32	0	9	52	34	1	13
Maatschappelijke betrokkenheid	57	32	0	11	56	29	1	13
Internationale oriëntatie	29	44	7	20	23	48	3	25

Grote en kleine scholen

Wat denkt u dat over het algemeen beter is: grote scholen of kleine scholen, of maakt het niet uit?

% Nederlanders	1999		2000		2001		2002		2003		2004	
	PO	VO	PO	VO	PO	VO	PO	VO	PO	VO	PO	VO
Kleine scholen	77	78	72	76	77	71	79	75	78	73	80	75
Maakt niet uit	18	16	23	18	18	23	17	20	15	18	14	18
Grote scholen	4	4	5	4	4	4	3	3	2	3	1	2
Weet niet	2	2	2	3	1	3	1	2	5	6	5	6

% Ouders	1999		2000		2001		2002		2003			2004		
	PO	VO	PO	VO	PO	VO	PO	VO	PO	VO	MBO	PO	VO	MBO
Kleine scholen	76	71	71	73	74	71	72	75	66	65	70	70	63	81
Maakt niet uit	19	20	24	22	22	23	23	20	28	25	17	21	27	13
Grote scholen	4	7	3	2	2	3	2	2	2	4	4	1	4	1
Weet niet	2	2	2	3	3	3	3	2	4	6	9	7	6	4

Onderwijsachterstanden- en integratie

% 2002	Nederlanders PO						Ouders PO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Ik vind het belangrijk dat allochtone en autochtone leerlingen gespreid worden over de scholen	23	63	7	6	1	0	16	63	9	9	2	1
Het geld voor onderwijsachterstanden moet vooral worden ingezet voor het bestrijden van achterstanden bij jonge kinderen (3-6 jaar)	22	63	6	6	0	2	18	73	4	3	0	2
Het is goed dat de overheid verplicht dat kinderen vanaf hun vierde jaar naar school moeten	14	46	7	24	8	1	12	43	7	31	7	0
Lessen voor allochtone kinderen in de eigen taal (bijvoorbeeld Turks of Arabisch) is een verantwoordelijkheid van de ouders	19	54	6	17	3	1	17	52	8	19	3	1
Het is goed dat kinderen met een taalachterstand verplicht worden om, voor dat ze naar de basisschool gaan, speciale programma's te volgen	23	58	3	12	3	1	18	64	4	13	2	1

% 2003	Nederlanders PO						Ouders PO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Ik vind het belangrijk dat allochtone en autochtone leerlingen gespreid worden over de scholen	28	52	11	4	5	2	20	48	18	8	5	2
Het geld voor onderwijsachterstanden moet vooral worden ingezet voor het bestrijden van achterstanden bij jonge kinderen (3-6 jaar)	12	37	32	14	2	4	9	33	32	22	2	2
Het is goed dat de overheid verplicht dat kinderen vanaf hun vierde jaar naar school moeten	26	39	14	13	8	-	24	34	17	16	9	-
Lessen voor allochtone kinderen in de eigen taal (bijvoorbeeld Turks of Arabisch) is een verantwoordelijkheid van de ouders	43	40	6	6	3	1	50	33	6	5	5	2
Het is goed dat kinderen met een taalachterstand verplicht worden om, voor dat ze naar de basisschool gaan, speciale programma's te volgen	28	52	13	7	-	1	30	45	17	6	1	1

% 2004	Nederlanders PO						Ouders PO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Ik vind het belangrijk dat allochtone en autochtone leerlingen gespreid worden over de scholen	26	42	19	3	7	2	24	42	21	8	4	2
Het geld voor onderwijsachterstanden moet vooral worden ingezet voor het bestrijden van achterstanden bij jonge kinderen (3-6 jaar)	14	41	30	10	-	4	14	37	22	19	5	3
Het geld voor onderwijsachterstanden moet gelijk worden verdeeld over allochtone en autochtone achterstandsl leerlingen	25	49	15	5	5	1	31	44	14	8	2	1
Om kinderen met achterstanden betere kansen te geven, moeten basisscholen samenwerken met andere instellingen (zoals hulpverlening, sport- en muziekverenigingen)	19	51	19	7	1	2	24	47	17	9	1	2
Het is goed dat kinderen met een taalachterstand verplicht worden om, voor dat ze naar de basisschool gaan, speciale programma's te volgen	35	39	15	7	1	2	35	44	11	9	1	1

Ouders over de school van hun kind

Betrokkenheid van ouders

Mate waarin ouders op de hoogte zijn

Bent u op de hoogte van wat kinderen leren op school?

% Ouders	PO					VO					MBO	
	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003	2004	2003	2004
Zeer goed op de hoogte	17	12	19	13	14	10	9	15	8	8	5	3
Goed op de hoogte	41	43	42	61	56	38	38	42	42	45	30	31
Redelijk op de hoogte	38	41	33	26	30	45	46	40	45	43	54	60
Niet of nauwelijks	4	4	6	0	1	7	7	4	4	4	11	6

Betrokkenheid bij de school van het kind

++:	Helemaal mee eens
+	Mee eens
+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens
-:	Mee oneens
--:	Helemaal mee oneens
?:	Weet niet

% Ouders PO	2003						2004					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
De schoolleiding doet zijn best om mij als ouder bij de school te betrekken	19	59	16	5	1	1	21	56	16	6	1	0
De school van mijn kind informeert mij als ouder voldoende over de gang van zaken op school	19	63	9	7	1	1	23	64	8	4	1	0
Het is een goede zaak dat de school van mijn kind ouders inschakelt om te helpen bij praktische zaken	27	61	8	4	-	-	27	65	6	2	0	0
Ik kan op de school van mijn kind voldoende invloed uitoefenen op de gang van zaken	7	42	32	15	2	2	8	39	35	11	4	4
Het is een goede zaak dat de school van mijn kind ouders inschakelt om te helpen bij lessen (bijvoorbeeld lees- of computerlessen)	21	57	11	8	3	1	20	57	13	8	1	1
Ik weet waar ik op de school van mijn kind met klachten terecht kan	-	-	-	-	-	-	28	63	5	2	1	0
De school van mijn kind informeert mij voldoende over mijn rechten en plichten als ouder en die van mijn kind als leerling	-	-	-	-	-	-	15	52	20	10	1	1

% Ouders VO	2003						2004					
	++	+	+/-	-	--	?						
De schooldirectie doet zijn best om mij als ouder bij de school te betrekken	12	42	25	14	5	1	11	48	27	10	3	1
De school van mijn kind informeert mij als ouder voldoende over de gang van zaken op school	14	63	10	9	3	-	17	58	14	8	1	1
Het is een goede zaak dat de school van mijn kind ouders inschakelt om te helpen bij praktische zaken	7	52	20	11	5	5	9	49	23	13	4	4
Ik kan op de school van mijn kind voldoende invloed uitoefenen op de gang van zaken	2	27	35	18	9	8	4	25	39	20	6	7
Het is een goede zaak dat de school van mijn kind ouders inschakelt om te helpen bij lessen bijvoorbeeld computerlessen of lessen in vreemde talen	5	29	26	23	11	6	6	27	23	30	9	5
Ik weet waar ik op de school van mijn kind met klachten terecht kan	-	-	-	-	-	-	25	67	4	2	2	1
De school van mijn kind informeert mij voldoende over mijn rechten en plichten als ouder en die van mijn kind als leerling	-	-	-	-	-	-	13	52	22	8	3	2

% Ouders MBO	2003						2004					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
De schooldirectie doet zijn best om mij als ouder bij de school te betrekken	9	25	29	20	13	4	4	25	31	20	19	1
De school van mijn kind informeert mij als ouder voldoende over de gang van zaken op school	12	35	18	16	15	4	7	40	18	19	16	1

Kwaliteit en inhoud van het onderwijs van het kind

Beoordeling van het onderwijs van het kind (rapportcijfers)

Gemiddelde Ouders	PO						VO						MBO	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2003	2004
De kwaliteit van de school van uw kind	7,5	7,6	7,5	7,5	7,6	7,6	7,3	7,4	7,3	7,3	7,3	7,4	6,8	6,8

Zorgpunten voor ouders (spontaan genoemd)

Wat is volgens u het grootste probleem waarmee het basisonderwijs/ voortgezet onderwijs momenteel wordt geconfronteerd?

%	Ouders PO					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
De grootte van de klassen	-	-	-	-	-	15
Onvoldoende individuele aandacht 2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind 2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling	24	21	11	16	24	13
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs 2003: te weinig mogelijkheden, voorzieningen en salaris 2004: bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs	9	8	11	8	15	13
Tekort aan personeel 2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren 2004: lerarentekort (exclusief lesuitval)	21	29	42	39	35	10
(Normen en waarden en) gedragsproblemen 2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg 2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	13	13	8	9	10	10
Overdracht normen en waarden 2004: opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders versus normen en waarden als aandachtgebied op school	-	-	-	-	-	8
Kwaliteit van leraren 2003: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd 2004: kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten	4	2	5	3	7	6
Kwaliteit onderwijs 2003: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen 2004: hoeveelheid en inhoud van de lesstof	5	5	2	4	4	5
Aantal allochtonen 2003: aantal allochtonen op school, witte/ zwarte scholen, gebrek aan integratie 2004: door groot aantal allochtonen gaat niveau omlaag en krijgen autochtone leerlingen minder aandacht, cultuurverschillen/ problemen, leerlingen met taalachterstand/ problemen	4	7	5	5	4	4

Vervolg %	Ouders PO					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Veiligheid	4	1	2	2	1	2
2003: pesten, kleine criminaliteit, wapens op school						
2004: Toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school						
Lesuitval	-	-	-	-	-	2
2004: te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren						
Inhoudelijke vernieuwingen in het onderwijs	4	3	2	4	1	1
2003: almaal nieuwe plannen, 2 ^e fase, studiehuis						
2004: studiehuis, grotere zelfstandigheid leerlingen						
De omvang van de school	2	0	0	3	2	0
Kosten van het onderwijs voor ouders	0	0	0	0	0	0
Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	-	-	-	-	-	0
Hoogte van het collegegeld	-	-	-	-	-	0
Ander probleem	7	9	9	6	14	16
Weet niet/ geen mening	5	2	2	3	6	15

%	Ouders VO					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
De grootte van de klassen	-	-	-	-	-	2
Onvoldoende individuele aandacht 2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind 2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling	4	6	6	10	12	7
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs 2003: te weinig mogelijkheden, voorzieningen en salaris 2004: bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs	5	4	3	4	5	5
Tekort aan personeel 2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren 2004: lerarentekort (exclusief lesuitval)	16	18	34	31	30	9
(Normen en waarden en) gedragsproblemen 2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg 2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	23	13	12	14	12	12
Overdracht normen en waarden 2004: opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders versus normen en waarden als aandachtgebied op school	-	-	-	-	-	4
Kwaliteit van leraren 2003: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd 2004: kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten	6	6	2	3	10	6
Kwaliteit onderwijs 2003: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen 2004: hoeveelheid en inhoud van de lesstof	4	6	4	4	4	5
Aantal allochtonen 2003: aantal allochtonen op school, witte/ zwarte scholen, gebrek aan integratie 2004: door groot aantal allochtonen gaat niveau omlaag en krijgen autochtone leerlingen minder aandacht, cultuurverschillen/ problemen, leerlingen met taalachterstand/ problemen	2	3	2	3	1	4
Veiligheid 2003: pesten, kleine criminaliteit, wapens op school 2004: Toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school	4	6	2	1	3	12

Vervolg %	Ouders VO					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Lesuitval	-	-	-	-	-	8
2004: te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren						
Inhoudelijke vernieuwingen in het onderwijs	16	25	22	18	10	9
2003: almaal nieuwe plannen, 2 ^e fase, studiehuis						
2004: studiehuis, grotere zelfstandigheid leerlingen						
De omvang van de school	4	4	2	4	1	5
Kosten van het onderwijs voor ouders	1	1	0	0	2	2
Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	-	-	-	-	-	1
Hoogte van het collegegeld	-	-	-	-	-	0
Ander probleem	9	6	9	5	19	16
Weet niet/ geen mening	7	3	2	5	10	13

%	Ouders MBO	
	2003	2004
De grootte van de klassen	-	1
Onvoldoende individuele aandacht 2003: te grote klassen, te weinig inspelen op behoefte kind 2004: gebrek aan individuele aandacht voor (niet-gemiddelde) leerling	10	6
Bezuinigingen/ te weinig geld voor onderwijs 2003: te weinig mogelijkheden, voorzieningen en salaris 2004: bezuinigingen, te weinig geld voor onderwijs	5	2
Tekort aan personeel 2003: onvoldoende leraren, te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren 2004: lerarentekort	33	6
(Normen en waarden en) gedragsproblemen 2003: gebrek aan discipline, ongemotiveerde leerlingen, lastige/ brutale leerlingen, ordeproblemen, leraren niet streng genoeg 2004: gebrek aan normen en waarden bij leerlingen, gedragsproblemen, brutaal zijn, geen rekening houden met anderen, gebrek aan motivatie	9	8
Overdracht normen en waarden 2004: opvoeden is primaire verantwoordelijkheid ouders, normen en waarden als aandachtgebied op school	-	2
Kwaliteit van leraren 2003: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd 2004: kundigheid, capaciteit en motivatie leerkrachten	14	12
Kwaliteit onderwijs 2003: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen 2004: hoeveelheid en inhoud van de lesstof	2	1
Aantal allochtonen 2003: aantal allochtonen op school, witte/ zwarte scholen, gebrek aan integratie 2004: door groot aantal allochtonen gaat niveau omlaag en krijgen autochtone leerlingen minder aandacht, cultuurverschillen/ problemen, leerlingen met taalachterstand/ problemen	1	2
Veiligheid 2003: pesten, kleine criminaliteit, wapens op school 2004: Toename agressie en geweld op school, (on)veiligheid op school	2	10

Vervolg %	Ouders MBO	
	2003	2004
Lesuitval	-	7
2004: te veel lesuitval/ vervangers/ wisselende leraren		
Inhoudelijke vernieuwingen in het onderwijs	1	2
2003: almaal nieuwe plannen, 2 ^e fase, studiehuis, Zoetermeer, Den Haag		
2004: studiehuis, grotere zelfstandigheid leerlingen		
De omvang van de school	3	4
Kosten van het onderwijs voor ouders	2	2
Aansluiting van het onderwijs op de praktijk	-	5
Hoogte van het collegegeld	-	0
Ander probleem	20	23
Weet niet/ geen mening	15	21

Zorgpunten voor ouders (geholpen genoemd)

% Ouders	PO						VO						MBO	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2003	2004
Een tekort aan personeel: er zijn (binnenkort) onvoldoende leraren	78	78	73	82	73	54	80	84	79	83	82	64	78	65
Gedragsproblemen	73	64	56	67	65	71	78	70	65	75	71	76	71	79
Kinderen krijgen onvoldoende individuele aandacht	55	48	37	47	48	50	51	48	48	52	49	49	62	60
Er zijn niet genoeg voorzieningen op school aanwezig, zoals lokalen, leerboeken, computers	47	40	43	38	41	34	27	29	28	19	18	19	29	30
De omvang van de school (te groot of te klein)	44	34	27	32	33	31	49	45	41	39	35	39	37	46
Veiligheid op school	37	31	17	23	26	29	49	45	26	35	35	46	38	49
Kwaliteit onderwijs: kinderen leren niet genoeg/ de verkeerde dingen	34	31	27	37	33	32	43	47	46	53	42	41	41	48
Kwaliteit leraren: leraren zijn niet voldoende bekwaam/ gemotiveerd	41	31	31	34	33	29	47	47	44	52	42	38	49	44
De vernieuwingen in het onderwijs	38	31	35	41	42	36	53	66	65	65	62	62	65	58
Gebruik alcohol en drugs	32	22	12	21	30	27	62	55	43	48	51	53	56	57
De vraag of de school wel goed wordt onderhouden en schoongemaakt	-	-	44	41	43	35	-	-	25	21	18	17	18	13
De grootte van de klassen	-	-	-	-	69	62	-	-	-	-	43	44	-	-
De werkdruk van leraren	-	-	-	-	57	42	-	-	-	-	65	54	29	52
Lesuitval	-	-	-	-	26	15	-	-	-	-	64	57	63	58
De kwaliteit van de schoolleiding/ directie	-	-	-	-	25	24	-	-	-	-	47	17	61	32
De kosten van het onderwijs voor u als ouders	-	-	-	-	25	24	-	-	-	-	39	71	38	79
De werkdruk voor leerlingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	25	12	12

Tevredenheid over aandachtsgebieden van de school

Aandacht voor verschillende aspecten

+: ja, voldoende
-: nee, onvoldoende
?: weet niet

Hieronder volgt een aantal zaken die mensen belangrijk kunnen vinden op scholen. Kunt u aangeven of de school van uw kind momenteel aan de volgende aspecten wel of niet voldoende aandacht schenkt?

% Ouders PO	1999			2000			2001			2002			2003			2004		
	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?
Krijgt uw kind wel of niet voldoende persoonlijke aandacht op school?	83	14	3	80	19	1	88	11	1	85	13	2	85	12	3	85	10	4
Heerst er op de school van uw kind wel of niet voldoende rust en orde?	75	15	10	86	13	1	85	12	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voelt uw kind zich wel of niet voldoende veilig op school?	93	6	1	96	4	0	94	5	1	96	3	1	95	3	1	96	3	2
Heeft uw kind wel of niet voldoende gemotiveerde leraren op school?	78	15	7	92	6	2	91	8	2	93	6	1	89	7	5	88	8	4
Gaat uw kind wel of niet met voldoende plezier naar school?	89	12	8	94	6	0	95	5	0	95	4	1	93	6	-	96	4	-
Legt de school van uw kind wel of niet voldoende nadruk op prestaties en cijfers?	80	12	8	79	11	10	82	9	9	82	10	8	81	7	12	87	5	9
Wordt de school van uw kind wel of niet voldoende onderhouden? (schilderwerk, reparaties)	89	9	2	83	16	1	75	24	1	76	21	3	74	21	5	74	20	6
Houdt de school van uw kind wel of niet voldoende toezicht buiten de lesuren (bij pauzes)?	61	22	17	75	19	6	74	21	5	76	19	5	77	15	8	77	15	8
Wordt de school van uw kind wel of niet voldoende schoongemaakt?				61	33	6	53	43	5	56	39	5	54	37	9	58	34	7
Wordt uw kind wel of niet voldoende begeleid in de oriëntatie op vervolgopleidingen en beroepen?										48	14	38	31	12	57	35	11	55
Informeert de school van uw kind u als ouder wel of niet voldoende over de vorderingen van uw kind?													86	13	1	88	10	1
Besteedt de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan het tijdig signaleren van leer- en/of gedragsproblemen?													72	18	10	73	19	8

% Ouders VO	1999			2000			2001			2002			2003			2004		
	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?	+	-	?
Krijgt uw kind wel of niet voldoende persoonlijke aandacht op school?	83	14	3	77	19	4	76	21	3	74	22	4	74	20	7	80	16	3
Heerst er op de school van uw kind wel of niet voldoende rust en orde?	75	15	10	82	12	6	76	18	6									
Voelt uw kind zich wel of niet voldoende veilig op school?	93	6	1	95	4	1	96	4	0	92	7	1	90	8	2	93	4	3
Heeft uw kind wel of niet voldoende gemotiveerde leraren op school?	78	15	7	75	20	5	74	19	7	74	20	6	65	18	16	77	13	10
Gaat uw kind wel of niet met voldoende plezier naar school?	89	10	1	87	11	2	89	10	1	87	13	0	87	12	1	88	11	1
Legt de school van uw kind wel of niet voldoende nadruk op prestaties en cijfers?	80	12	8	83	12	5	85	10	5	83	15	2	79	13	8	85	11	4
Wordt de school van uw kind wel of niet voldoende onderhouden? (schilderwerk, reparaties)	89	9	2	85	8	7	82	11	7	84	9	7	75	8	17	78	8	14
Houdt de school van uw kind wel of niet voldoende toezicht buiten de lesuren (bij pauzes)?	61	22	17	68	19	13	66	20	14	63	26	11	59	19	22	66	13	20
Wordt de school van uw kind wel of niet voldoende schoongemaakt?				67	11	22	63	18	19	67	16	18	56	15	28	65	12	23
Wordt uw kind wel of niet voldoende begeleid in de oriëntatie op vervolgoopleidingen en beroepen?										64	27	8	60	22	19	63	20	17
Informeert de school van uw kind u als ouder wel of niet voldoende over de vorderingen van uw kind?													79	20	1	84	16	1
Heeft de school van uw kind wel of niet voldoende voorzieningen voor leerlingen om in de pauze en tijdens tussenuren bezig te kunnen zijn (kantine, mediatheek, recreatie)?													78	18	5	81	16	3
Wordt uw kind wel of niet voldoende geïnformeerd door de school over bijvoorbeeld lesuitval, roosterwijzigingen en toetsen?													84	14	2	86	13	1
Besteedt de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan het tijdig signaleren van leer- en/ of gedragsproblemen?													64	22	14	71	17	12

% Ouders MBO	2003			2004		
	+	-	?	+	-	?
Krijgt uw kind wel of niet voldoende persoonlijke aandacht op school?	64	24	12	72	22	6
Voelt uw kind zich wel of niet voldoende veilig op school?	91	3	6	91	4	6
Heeft uw kind wel of niet voldoende gemotiveerde leraren op school?	63	27	10	66	20	13
Gaat uw kind wel of niet met voldoende plezier naar school?	81	17	2	83	14	3
Legt de school van uw kind wel of niet voldoende nadruk op prestaties en cijfers?	68	21	11	70	25	5
Wordt de school van uw kind wel of niet voldoende onderhouden? (schilderwerk, reparaties)	62	10	29	64	10	26
Houdt de school van uw kind wel of niet voldoende toezicht buiten de lesuren? (bij pauzes)	38	21	41	31	22	46
Wordt de school van uw kind wel of niet voldoende schoongemaakt?	61	11	28	57	12	31
Wordt uw kind wel of niet voldoende begeleid in de oriëntatie op vervolgopleidingen en beroepen?	59	24	17	61	22	17
Informeert de school van uw kind u als ouder wel of niet voldoende over de vorderingen van uw kind?	55	39	5	51	46	3
Wordt uw kind wel of niet voldoende geïnformeerd door de school over bijvoorbeeld lesuitval, roosterwijzigingen, toetsen?	59	33	8	68	28	4
Besteedt de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan de voorbereiding op stages en de begeleiding tijdens stages?	63	23	14	62	23	16
Heeft de school van uw kind wel of niet voldoende voorzieningen voor leerlingen om in de pauze en tijdens tussenuren bezig te kunnen zijn (kantine, mediatheek, recreatie)?				74	16	10
Wordt uw kind wel of niet voldoende geïnformeerd over zijn/ haar rechten en plichten?				58	23	19
Is het voor uw kind wel of niet voldoende duidelijk waar hij/ zij op school met klachten terecht kan?				71	18	11
Wordt uw kind wel of niet voldoende geïnformeerd over de opzet van het onderwijsprogramma?				71	17	12
Besteedt de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan het signaleren van leer- en/ of gedragsproblemen?				49	26	24

% Ouders VMBO	2003			2004		
	+	-	?	+	-	?
Besteedt de school van uw kind wel of niet voldoende aandacht aan de voorbereiding op stages en de begeleiding tijdens stages?	21	6	52	53	13	34

Aandacht voor programmaonderdelen

Hieronder staan zaken die scholen kunnen leren aan leerlingen. Kunt u aangeven of hieraan volgens u binnen het huidige onderwijs meer of minder aandacht moet worden geschonken, of dat het goed is zoals het nu gebeurt?

% Ouders PO	2000				2001				2002				2003				2004			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
Sociale vaardigheden	26	71	0	3	26	74	0	1	25	74	0	2	23	76	-	1	23	76	1	1
Waarden en normen	36	61	0	3	39	59	0	2	31	67	0	2	26	73	-	1	34	64	1	1
Orde, netheid en discipline	30	67	1	2	28	70	1	2	30	68	0	2	24	74	1	1	22	76	1	1
Lezen, schrijven en rekenen	18	78	0	4	14	83	1	3	15	81	1	4	12	86	-	2	11	86	0	3
Creativiteit	25	70	2	3	29	67	3	1	27	72	0	1	18	79	2	1	14	82	3	1
Computers en informatietechnologie	42	52	1	5	36	59	1	4	27	69	1	3	28	69	1	2	25	70	1	5
Studie- en beroepskeuze									17	53	4	27	20	45	2	33	18	52	2	28
Persoonlijke ontwikkeling													34	64	-	2	38	61	1	1

% Ouders VO	2000				2001				2002				2003				2004			
	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?	>	√	<	?
Sociale vaardigheden	34	63	1	2	33	64	0	3	32	66	0	2	31	65	2	2	39	60	1	1
Waarden en normen	43	55	0	2	42	56	0	1	36	63	0	1	42	56	1	1	46	54	0	1
Orde, netheid en discipline	42	56	1	1	42	56	0	1	37	62	0	1	37	60	1	2	40	59	1	0
Feitenkennis	24	68	2	6	33	60	1	6	27	64	2	7	30	59	2	8	27	63	5	5
Hoe je dingen opzoekt en zelf nieuwe kennis verwerft	34	60	1	5	27	70	1	3	28	68	1	2	31	64	2	3	31	67	1	1
Zelfstandig kunnen werken	34	60	4	2	28	66	3	3	27	68	4	1	31	66	3	-	28	70	1	1
Computers en informatietechnologie	43	52	1	4	29	68	1	2	24	72	1	2	26	70	2	2	19	77	2	1
Studie- en beroepskeuze									31	64	1	4	31	63	1	5	29	66	2	4
Persoonlijke ontwikkeling													41	56	1	2	45	53	0	1

% Ouders MBO	2003				2004			
	>	√	<	?	>	√	<	?
Sociale vaardigheden	35	60	1	4	42	54	1	2
Waarden en normen	45	49	2	3	52	46	-	2
Orde, netheid en discipline	48	46	2	4	46	50	1	3
Computers en informatietechnologie	24	68	1	7	20	75	2	3
Vakbekwaamheid	30	62	1	7	31	65	2	2
Theoretische kennis	22	70	4	5	20	74	3	3
Aandacht die aan de praktijk wordt gegeven	35	59	3	3	26	70	2	2
Studie- en beroepskeuze	33	59	1	7	-	-	-	-
Internationale oriëntatie	-	-	-	-	32	45	8	15
Maatschappelijke betrokkenheid	-	-	-	-	35	58	1	6

Organisatie van het Onderwijs

Lesuitval

Heeft uw kind wel eens te maken met lesuitval?

% Ouders	2003			2004		
	PO	VO	MBO	PO	VO	MBO
Ja	27	97	86	16	95	89
Nee	73	3	12	83	3	9
Weet niet	-	-	2	1	1	2

Hoe vaak heeft uw kind gemiddeld met lesuitval te maken?

% Ouders	2003			2004		
	PO	VO	MBO	PO	VO	MBO
Meer dan 1 x per week	0	28	15	-	18	15
1 x per week	0	25	12	-	27	18
2-3 x per maand	1	26	28	-	28	28
1 x per maand	2	10	17	2	14	18
Minder vaak	24	7	14	14	10	11
Nooit	73	3	14	84	3	9

Onderwijsondersteunend personeel

Voorheen: Werken er op de school van uw kind onderwijsassistenten?

2004: Werkt er op de school van uw kind onderwijsondersteunend personeel?

% Ouders	2003			2004		
	PO	VO	MBO	PO	VO	MBO
Ja	61	34	21	70	52	61
Nee	28	42	49	20	25	10
Weet niet	11	24	30	9	24	29

Mogelijkheden voor opvang tussen de middag

++: Helemaal mee eens
 +: Mee eens
 +/-: Noch mee eens, noch mee oneens
 -: Mee oneens
 --: Helemaal mee oneens
 ?: Weet niet

% Ouders PO	2003						2004					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
De school biedt voldoende mogelijkheden voor opvang van leerlingen tussen de middag	34	50	7	6	2	2	34	53	5	4	2	1

Mogelijkheden voor leerlingen met een handicap

++:	Helemaal mee eens
+	Mee eens
+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens
-:	Mee oneens
--:	Helemaal mee oneens
?:	Weet niet

% 2003	PO						VO						MBO					
	++	+	+/-	-	-	?	++	+	+/-	-	-	?	++	+	+/-	-	-	?
De school biedt voldoende mogelijkheden voor leerlingen met een handicap	5	30	19	13	5	27	8	34	13	6	3	36	4	32	15	6	4	38

% 2004	PO						VO						MBO					
	++	+	+/-	-	-	?	++	+	+/-	-	-	?	++	+	+/-	-	-	?
De school biedt voldoende mogelijkheden voor leerlingen met een handicap	11	26	22	13	4	25	7	38	14	8	4	29	4	34	11	6	1	44

Probleemleerlingen

% 2004	VO						MBO					
	++	+	+/-	-	-	?	++	+	+/-	-	-	?
Voor leerlingen die problemen blijven veroorzaken op school, moet een oplossing buiten het onderwijs worden gezocht	53	35	4	5	2	1	46	46	2	4	1	1

Omvang van de school van het kind

Hoe zou u de school van uw kind omschrijven: als een kleine school een grote school of er tussen in/ gemiddeld?

% Ouders	2003			2004		
	PO	VO	MBO	PO	VO	MBO
Kleine school	22	19	15	19	19	15
Er tussen in gemiddeld	62	29	28	66	30	41
Grote school	16	52	57	15	51	44

Hoeveel leerlingen zitten er ongeveer op de school van uw kind?

% Ouders	2000		2001		2002		2003			2004		
	PO	VO	PO	VO	PO	VO	PO	VO	MBO	PO	VO	MBO
1-125	16	1	15	1	17	1	17	2	3	12	1	1
126-250	43	6	40	5	44	4	37	3	6	42	5	8
251-500	31	17	35	10	28	16	37	19	18	32	15	13
501-1000	3	24	4	29	4	25	3	23	19	3	22	17
1001-2000	0	33	0	35	0	36	0	34	20	-	35	23
Meer dan 2000	0	5	0	7	0	6	0	6	15	-	3	8
Weet niet	7	14	7	12	7	12	5	13	19	11	19	31
Gemiddeld	255	1.183	264	1.174	259	1.110	262	1.110	1.437	254	1109	1354

Gemiddeld aantal leerlingen per categorie

	N	%	Gemiddeld aantal leerlingen	Range
Basisonderwijs (n=360)				
Klein	75	21	122	33-250
Er tussen in	231	64	247	100-450
Groot	54	15	463	350-800
Voortgezet onderwijs (n=348)				
Klein	72	21	628	60-900
Er tussen in	99	29	851	250-2000
Groot	172	50	1458	380-6000
Middelbaar beroepsonderwijs (n=190)				
Klein	30	16	758	40-3000
Er tussen in	76	40	705	200-3500
Groot	84	44	2172	600-17000

Verhouding allochtonen en autochtonen

Wat is ongeveer het percentage allochtone leerlingen op de school van uw kind?

% Ouders	2002		2003			2004		
	PO	VO	PO	VO	MBO	PO	VO	MBO
0%	16	2	11	3	2	-	-	1
1-5%	45	30	43	21	16	36	23	12
6-25%	23	23	28	40	40	27	36	29
26-50%	4	11	5	14	16	6	15	25
51-75%	1	2	1	2	8	2	3	10
Meer dan 75%	2	0	2	1	4	2	2	2
Weet niet	10	31	11	18	15	28	21	21
Gemiddeld % allochtonen	9,2	14,7	10,1	17,7	25,1	13,3	19,0	29,9

Het leraarschap

Beoordeling en waardering voor het beroep van leraar

Waardering voor het beroep van leraar

++:	heel veel waardering (5)
+:	tamelijk veel waardering (4)
+/-:	noch veel, noch weinig waardering (3)
-:	tamelijk weinig waardering (2)
--:	heel weinig waardering (1)

Heeft u veel of weinig waardering voor leraren in het <basis/ voorgezet>onderwijs?

Denkt u dat Nederlanders in het algemeen veel of weinig waardering hebben voor leraren in het <basis/ voortgezet>onderwijs?

% Nederlanders	1999					
	++	+	+/-	-	--	Gem.
Eigen waardering leraren PO	40	45	11	4	0	4,2
Ingeschatte waardering leraren PO	3	42	13	38	5	3,0
Eigen waardering leraren VO	42	46	8	2	1	4,3
Ingeschatte waardering leraren VO	5	39	15	38	3	3,0

% Nederlanders	2000					
	++	+	+/-	-	--	Gem.
Eigen waardering leraren PO	41	46	9	3	1	4,2
Ingeschatte waardering leraren PO	6	35	17	38	4	3,0
Eigen waardering leraren VO	43	43	10	4	0	4,2
Ingeschatte waardering leraren VO	5	39	17	32	7	3,0

% Nederlanders	2001					
	++	+	+/-	-	--	Gem.
Eigen waardering leraren PO	36	53	9	2	0	4,2
Ingeschatte waardering leraren PO	4	44	12	36	4	3,1
Eigen waardering leraren VO	37	49	8	5	1	4,2
Ingeschatte waardering leraren VO	4	41	13	34	8	3,0

% Nederlanders	2002					
	++	+	+/-	-	--	Gem.
Eigen waardering leraren PO	39	47	8	5	2	4,2
Ingeschatte waardering leraren PO	3	32	12	48	5	2,8
Eigen waardering leraren VO	38	49	4	8	0	4,2
Ingeschatte waardering leraren VO	4	31	12	48	6	2,8

% Nederlanders	2003					
	++	+	+/-	-	--	Gem.
Eigen waardering leraren PO	24	54	18	4	0	4,0
Ingeschatte waardering leraren PO	2	33	40	24	1	3,1
Eigen waardering leraren VO	16	61	19	3	1	3,9
Ingeschatte waardering leraren VO	1	25	43	30	1	2,9

% Nederlanders	2004					Gem.
	++	+	+/-	-	--	
Eigen waardering leraren PO	23	56	18	4	-	4,0
Ingeschatte waardering leraren PO	-	26	41	30	2	3,0
Eigen waardering leraren VO	23	59	14	3	-	4,0
Ingeschatte waardering leraren VO	2	20	45	31	1	2,9
Eigen waardering leraren MBO	22	50	25	2	1	3,9
Ingeschatte waardering leraren MBO	2	22	42	31	3	2,9

Aanraden beroep van leraar

++: sterk aanraden (5)
 +: aanraden (4)
 +/-: neutraal (3)
 -: afraden (2)
 --: sterk afraden (1)

Stel u heeft een <zoon/ dochter> die leraar zou willen worden in het <basis/ voortgezet>onderwijs. Hij/ zij vraagt u om advies, zou u dit beroep dan aan- of afraden of staat u er neutraal tegenover?

% Nederlanders	2002						2003						2004					
	++	+	+/-	-	--	Gem.	++	+	+/-	-	--	Gem.	++	+	+/-	-	--	Gem.
Zoon aanraden PO	9	40	42	8	1	3,5	6	38	54	2	0	3,47	4	49	43	5	-	3,51
Dochter aanraden PO	6	40	43	9	3	3,4	3	42	50	4	1	3,43	3	52	42	4	-	3,54
Zoon aanraden VO	5	31	52	10	2	3,3	0	33	61	4	2	3,26	4	37	46	11	2	3,31
Dochter aanraden VO	4	33	51	11	2	3,3	6	33	51	9	1	3,33	4	40	46	9	1	3,39
Zoon aanraden MBO													3	34	47	12	4	3,2
Dochter aanraden MBO													4	40	42	14	1	3,3

Overwegen zelf leraar te worden

++: ja zeker
 +: ik denk het wel
 +/-: misschien
 -: ik denk het niet
 --: zeker niet
 ?: weet niet

Stel u bent op zoek naar een nieuwe baan. Op zich heeft u de juiste diploma's om leraar te worden in het <basis/ voortgezet>onderwijs. Zou u dan serieus overwegen om leraar te worden in het <basis/ voortgezet>onderwijs?

% Nederlanders		1999					
		++	+	+/-	-	--	?
Overwegen leraar PO te worden		28	22	4	12	34	0
Overwegen leraar VO te worden		25	18	5	14	38	0

%	Nederlanders	2000					
		++	+	+/-	-	--	?
	Overwegen leraar PO te worden	29	16	6	12	35	2
	Overwegen leraar VO te worden	20	19	6	16	38	1

%	Nederlanders	2001					
		++	+	+/-	-	--	?
	Overwegen leraar PO te worden	27	17	8	16	31	2
	Overwegen leraar VO te worden	21	13	8	16	40	2

%	Nederlanders					
	2002					
	++	+	+/-	-	--	?
Overwegen leraar PO te worden	27	21	3	11	37	0
Overwegen leraar VO te worden	25	16	5	16	37	1

%	Nederlanders					
	2003					
	++	+	+/-	-	--	?
Overwegen leraar PO te worden	13	30	26	17	12	2
Overwegen leraar VO te worden	9	28	29	19	10	4

%	Nederlanders					
	2004					
	++	+	+/-	-	--	?
Overwegen leraar PO te worden	14	27	26	18	16	3
Overwegen leraar VO te worden	10	26	26	22	16	-
Overwegen leraar MBO te worden	11	28	25	19	17	-

Waarom zou u dit niet overwegen?

%	Nederlanders					PO					VO					MBO
						2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003	2004	2004
Salaris/ arbeidsomstandigheden						14	12	19	11	2	16	11	21	3	1	8
Intrinsieke redenen						47	42	40	63	79	32	39	34	42	70	37
Extrinsieke redenen						21	28	20	20	20	30	25	28	37	39	18
Klachten en bemoeienissen ouders						-	-	-	-	4	-	-	-	-	1	1
Overig redenen						19	18	21	2	2	23	25	17	0	1	3

Beoordeling van leraren

Leraren kind

Rapportcijfers

% Ouders						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004
De kwaliteit van de Nederlandse leraar in het PO	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	7,6
De kwaliteit van de Nederlandse leraar in het VO	7,1	7,2	7,1	7,0	6,9	7,2
De kwaliteit van de Nederlandse leraar in het MBO					6,7	6,8

Beoordeling van het functioneren van de leraar

++:	Helemaal mee eens
+	Mee eens
+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens
-:	Mee oneens
--:	Helemaal mee oneens
?:	Weet niet

% Ouders PO	2003						2004					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Leraren op de school van mijn kind gaan goed om met niveau- en leeftijdsverschillen tussen leerlingen binnen 1 klas	15	53	16	7	2	7	16	52	16	7	1	8
Leraren op de school van mijn kind gaan goed om met leerlingen die extra hulp of begeleiding nodig hebben	15	50	14	8	2	10	15	53	17	7	2	7

% Ouders VO	2003						2004					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Leraren op de school van mijn kind gaan goed om met niveau- en leeftijdsverschillen tussen leerlingen binnen 1 klas	8	32	24	8	2	27	8	38	20	9	1	24
Leraren op de school van mijn kind gaan goed om met leerlingen die extra hulp of begeleiding nodig hebben	11	39	22	12	3	12	12	45	20	11	1	11

% Ouders MBO	2003						2004					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Leraren op de school van mijn kind gaan goed om met niveau- en leeftijdsverschillen tussen leerlingen binnen 1 klas	7	37	22	10	2	22	3	43	19	8	2	25
Leraren op de school van mijn kind gaan goed om met leerlingen die extra hulp of begeleiding nodig hebben	13	33	22	11	4	16	3	39	19	17	3	19

Lerarentekort: oplossingen

++: Zeer goed idee
 +: Goed idee
 -: Niet zo'n goed idee
 --: Slecht idee
 ?: Weet niet

Er is een tekort aan leraren wat vindt u van de volgende oplossingen?

% Nederlanders 2002	PO					VO				
	++	+	-	--	?	++	+	-	--	?
Mensen met een diploma hoger onderwijs kunnen, met bijscholing, leraar worden (zij-instromers)	11	75	5	6	2	11	78	6	4	1
Mensen die <i>buiten</i> het onderwijs werken, komen, tegen betaling 1 dag in de week op school helpen of lesgeven (mensen uit bedrijfsleven)	9	50	14	24	2	9	49	16	23	3
Mensen met een MBO diploma mogen op scholen gaan werken om de leraren te helpen (onderwijsassistent)	12	73	8	5	1	9	72	9	8	2
Studenten die net zijn afgestudeerd worden verplicht een tijdje les te gaan geven in het onderwijs	5	27	12	53	2	5	30	18	45	2
Op grote steden kunnen leraren lokken met hogere salarissen	5	34	15	40	5	8	38	19	33	3

% 2003	Nederlanders PO					Nederlanders VO				
	++	+	-	--	?	++	+	-	--	?
Mensen met een diploma hoger onderwijs kunnen, met bijscholing, leraar worden (zij-instromers)	20	64	11	2	2	20	69	9	2	-
Mensen die <i>buiten</i> het onderwijs werken, komen, tegen betaling 1 dag in de week op school helpen of lesgeven (mensen uit bedrijfsleven)	8	42	30	17	3	13	47	25	13	2
Mensen met een MBO diploma mogen op scholen gaan werken om de leraren te helpen (onderwijsassistent)	16	66	14	3	1	13	67	13	4	3
Studenten die net zijn afgestudeerd worden verplicht een tijdje les te gaan geven in het onderwijs	8	31	30	29	3	9	23	35	31	2
De meeste steden kunnen leraren lokken met hogere salarissen	4	29	38	26	4	3	29	40	24	3

% 2004	Nederlanders PO					Nederlanders VO				
	++	+	-	--	?	++	+	-	--	?
Mensen met een diploma hoger onderwijs kunnen, met bijscholing, leraar worden (zij-instromers)	5	47	32	12	4	7	53	27	11	2
Mensen die <i>buiten</i> het onderwijs werken, komen, tegen betaling 1 dag in de week op school helpen of lesgeven (mensen uit bedrijfsleven)	8	44	27	16	5	11	46	27	12	4
Leraren en onderwijsondersteunend personeel gaan samenwerken in een team zodat zij flexibeler ingezet kunnen worden	15	66	13	3	2	18	69	9	2	2
Afgestudeerden van een HBO- of universitaire opleiding kunnen in 1 jaar hun bevoegdheid halen voor leraar in hun vakgebied	12	58	16	7	6	14	59	15	6	6
Leerlingen gaan tijdens schooltijd thuis zelf leren m.b.v. de computer	2	11	41	43	4	2	13	40	43	3

++: Helemaal mee eens
 +: Mee eens
 +/-: Noch mee eens, noch mee oneens
 -: Mee oneens
 --: Helemaal mee oneens
 ?: Weet niet/ geen mening

% Ouders 2002	PO						VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Het is een goede zaak dat de leraar in de klas wordt ondersteund door onderwijsassistenten	17	68	8	6	1	1	14	65	9	9	1	2

% Ouders 2003	PO						VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Het is een goede zaak dat de leraar in de klas wordt ondersteund door onderwijsassistenten	20	62	13	1	-	4	11	60	16	4	1	8

% Ouders 2004	PO						VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Het is een goede zaak dat de leraar in de klas wordt ondersteund door onderwijsondersteunend personeel	26	62	9	2	-	2	14	65	11	2	1	7

Prestatiebeloning

++:	Helemaal mee eens
+	Mee eens
+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens
-:	Mee oneens
--:	Helemaal mee oneens
?:	Weet niet/ geen mening

% Ouders 2002	PO						VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Het is een goede zaak dat leraren naar prestatie worden beloond	6	41	14	34	4	1	7	47	8	33	3	1

% Ouders 2003	PO						VO						MBO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Het is een goede zaak dat leraren naar prestatie worden beloond	7	26	32	27	6	2	14	36	23	17	7	4	15	36	23	16	7	8

% Ouders 2004	PO						VO						MBO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Het is een goede zaak dat leraren naar prestatie worden beloond	6	32	31	23	6	2	10	34	24	23	6	2	12	33	27	20	6	3

De lerarencampagne

2003: Hebt u de laatste tijd iets gehoord over de lerarencampagne: "Je groeit in het onderwijs?"

2004: Kent u de campagne over: "Werken in het onderwijs?"

% Nederlanders	2003		2004	
	PO	VO	PO	VO
Ja	52	49	40	36
Nee	48	51	60	64

Wat denkt u dat de belangrijkste boodschap is van de campagne (indien wel eens van de campagne gehoord)?

% Nederlanders	2003 n=212	2004 n=303
	%	%
Je leert er zelf ook van (elke dag)	31	15
Leraren aantrekken/ werven	19	11
Het is leuk om leraar te zijn	15	22
Afwisselende baan, elke dag anders	12	27
Leraar is een mooi beroep/ goede, nuttige baan	11	6
Je groeit in het onderwijs	10	1
Het is interessant om aan de toekomst van kinderen te werken	4	5
Je kunt kinderen van alles leren	2	3
Anders	24	19

Beroepsonderwijs: VMBO en MBO

VMBO

Bekendheid VMBO

Had u voorafgaand aan dit onderzoek wel eens gehoord van het VMBO?

% 2002	Nederlanders		Ouders	
	PO	VO	PO	VO
Ja	75	76	81	95
Nee	25	24	19	5

% 2003	Nederlanders		Ouders		
	PO	VO	PO	VO	MBO
Ja	83	80	90	97	95
Nee	17	20	10	3	5

% 2004	Nederlanders			Ouders		
	VO	MBO	HO	PO	VO	MBO
Ja	91	90	89	96	99	100
Nee	9	10	11	4	1	-

Wat voor soort school is het VMBO?

Wat voor soort school is volgens u het VMBO?

% 2003	Nederlanders	Ouders		
		PO	VO	MBO
Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs	23	26	20	26
Voortgezet middelbaar beroepsonderwijs	21	28	16	16
Combinatie MAVO en LBO	9	16	14	9
Praktische en theoretische kant	8	10	10	10
Beroepsopleiding/ -onderwijs	8	6	5	7
Soort MAVO	6	9	7	5
Combinatie VBO/ MAVO	6	2	6	12
Vorbereidend beroepsonderwijs	2	1	3	3
Voortgezet middelbaar onderwijs	2	1	1	2
Lagere beroepsopleiding/ -onderwijs	1	-	1	-
Voortgezet onderwijs	1	-	1	-
Voortgezet beroepsonderwijs	-	1	-	-
Praktijkgericht/ met de handen werken	4	4	9	6
Anders	19	20	23	11
Weet niet/ geen opgave	7	4	7	6

% 2004	Nederlanders	Ouders		
		PO	VO	MBO
Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs	20	23	24	26
Voortgezet middelbaar beroepsonderwijs	23	32	21	15
Combinatie van verschillende onderwijstypen	16	17	16	12
(Vorbereidend(e)) beroepsonderwijs/ opleiding	8	4	6	3
Praktijkgericht/ met de handen werken	8	6	7	7
Praktische en theoretische kant	6	6	9	3
Soort MAVO	6	6	10	5
Beroepsopleiding/ -onderwijs	5	3	4	1
Anders	13	17	17	30
Weet niet/ geen opgave	6	1	4	5

Mening over het VMBO

++:	Helemaal mee eens
+	Mee eens
+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens
-:	Mee oneens
--:	Helemaal mee oneens
?:	Weet niet

% Ouders 2002	PO						VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Ik verwacht dat het VMBO een goede basis biedt voor vervolgoopleidingen	6	68	8	10	1	7	9	62	10	12	1	5
Na het afronden van het VMBO ben je in staat een beroep uit te oefenen	1	29	9	46	9	7	1	24	12	48	11	3

% Nederlanders 2003	PO						VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Ik verwacht dat het VMBO een goede basis biedt voor vervolgoopleidingen	14	68	10	2	2	4	18	60	10	6	1	4
Na het afronden van het VMBO ben je in staat een beroep uit te oefenen	2	29	30	29	6	3	3	28	28	28	6	7

% Ouders 2003	PO						VO						MBO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Ik verwacht dat het VMBO een goede basis biedt voor vervolgoopleidingen	14	67	10	4	1	5	17	64	11	5	1	1	22	62	10	3	2	1
Na het afronden van het VMBO ben je in staat een beroep uit te oefenen	3	24	25	32	7	9	3	22	21	38	13	3	4	18	22	37	15	3

% Nederlanders 2004	VO						MBO						HO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Ik verwacht dat het VMBO een goede basis biedt voor vervolgoopleidingen	10	63	15	7	1	5	12	64	11	8	1	4	11	63	14	6	4	3
Na het afronden van het VMBO ben je in staat een beroep uit te oefenen	4	27	35	23	6	6	4	32	26	27	6	5	3	27	30	29	8	4

% Ouders 2004	PO						VO						MBO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Ik verwacht dat het VMBO een goede basis biedt voor vervolgoopleidingen	9	57	18	8	1	6	15	65	11	6	-	3	15	66	11	7	-	1
Na het afronden van het VMBO ben je in staat een beroep uit te oefenen	2	29	30	28	4	7	2	22	23	38	11	3	2	18	22	46	11	1

Middelbaar beroepsonderwijs

Mening over (vervolg)opleidingen

++:	Helemaal mee eens	-:	Mee oneens
+	Mee eens	--:	Helemaal mee oneens
+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens	?:	Weet niet

% Nederlanders 2002	PO						VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Om een goede baan te krijgen is het beroepsonderwijs een goede opleiding	14	72	8	3	0	2	13	70	10	5	1	1
Het beroepsonderwijs is aantrekkelijk door de combinatie van leren met werken	16	71	8	3	0	2	20	69	5	4	0	1
Het is belangrijk dat mensen van hun 18 ^e tot hun 65 ^e , met een vergoeding van de overheid, mogelijkheden krijgen opleidingen of cursussen te volgen om hun loopbaan vorm te geven	18	51	8	18	3	2	19	54	5	18	4	1
Kinderen moeten tegenwoordig op te jonge leeftijd keuzes maken over hun vervolgopleidingen en beroepen	26	48	7	14	2	2	30	48	4	16	0	1

% Ouders 2002	PO						VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Om een goede baan te krijgen is het beroepsonderwijs een goede opleiding	9	76	7	6	0	3	11	72	9	5	0	2
Het beroepsonderwijs is aantrekkelijk door de combinatie van leren met werken	12	75	5	5	1	2	14	75	5	5	0	1
Het is belangrijk dat mensen van hun 18 ^e tot hun 65 ^e , met een vergoeding van de overheid, mogelijkheden krijgen opleidingen of cursussen te volgen om hun loopbaan vorm te geven	15	57	5	20	2	1	16	57	5	19	3	1
Kinderen moeten tegenwoordig op te jonge leeftijd keuzes maken over hun vervolgopleidingen en beroepen	23	51	6	17	1	3	33	49	3	11	2	1

% Nederlanders 2003	PO						VO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Om een goede baan te krijgen is het beroepsonderwijs een goede opleiding	15	61	17	6	-	1	15	60	18	6	-	2
Het beroepsonderwijs is aantrekkelijk door de combinatie van leren met werken	16	68	11	4	-	-	17	65	12	2	-	4
Het is belangrijk dat mensen van hun 18 ^e tot hun 65 ^e , met een vergoeding van de overheid, mogelijkheden krijgen opleidingen of cursussen te volgen om hun loopbaan vorm te geven	23	47	18	9	2	2	27	45	17	8	2	1
Kinderen moeten tegenwoordig op te jonge leeftijd keuzes maken over hun vervolgopleidingen en beroepen	30	45	13	8	3	1	35	37	18	7	1	2

% Ouders 2003	PO						VO						MBO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Om een goede baan te krijgen is het beroepsonderwijs een goede opleiding	9	56	25	6	1	3	13	60	18	6	1	2	21	62	11	5	1	-
Het beroepsonderwijs is aantrekkelijk door de combinatie van leren met werken	9	72	14	2	-	3	13	69	14	2	-	1	24	65	8	3	1	-
Het is belangrijk dat mensen van hun 18 ^e tot hun 65 ^e , met een vergoeding van de overheid, mogelijkheden krijgen opleidingen of cursussen te volgen om hun loopbaan vorm te geven	19	51	15	11	3	1	25	49	14	7	5	1	40	48	7	4	1	-
Kinderen moeten tegenwoordig op te jonge leeftijd keuzes maken over hun vervolgopleidingen en beroepen	25	45	18	8	1	3	35	44	11	9	1	-	39	44	7	6	4	-

% Nederlanders 2004	VO						MBO						HO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Om een goede baan te krijgen is het beroepsonderwijs een goede opleiding	14	59	19	5	1	3	14	57	21	7	0	1	15	56	18	6	1	3
Het beroepsonderwijs is aantrekkelijk door de combinatie van leren met werken	12	68	14	4	-	2	18	64	14	3	0	2	17	66	13	2	1	2
Het is belangrijk dat mensen van hun 18 ^e tot hun 65 ^e , met een vergoeding van de overheid, mogelijkheden krijgen opleidingen of cursussen te volgen om hun loopbaan vorm te geven	12	47	19	15	6	1	18	40	17	20	5	0	12	51	20	11	5	1
Kinderen moeten tegenwoordig op te jonge leeftijd keuzes maken over hun vervolgopleidingen en beroepen	26	47	15	9	2	2	33	38	16	10	1	2	29	43	13	9	0	5
Leerlingen worden door hun school voldoende gestimuleerd om na hun MBO-opleiding door te stromen naar het HBO	1	23	31	10	0	34	3	24	32	17	2	22	3	20	37	15	1	24

% Ouders 2004	PO						VO						MBO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Om een goede baan te krijgen is het beroepsonderwijs een goede opleiding	8	59	18	7	2	6	16	54	22	4	1	3	22	58	16	3	-	1
Het beroepsonderwijs is aantrekkelijk door de combinatie van leren met werken	10	63	15	5	-	7	14	65	14	3	1	3	15	70	13	1	-	-
Het is belangrijk dat mensen van hun 18 ^e tot hun 65 ^e , met een vergoeding van de overheid, mogelijkheden krijgen opleidingen of cursussen te volgen om hun loopbaan vorm te geven	19	49	19	10	2	2	26	45	13	11	2	2	19	57	11	9	3	1
Kinderen moeten tegenwoordig op te jonge leeftijd keuzes maken over hun vervolgopleidingen en beroepen	27	42	19	7	1	4	36	44	12	6	1	-	35	43	12	9	1	-
Leerlingen worden door hun school voldoende gestimuleerd om na hun MBO-opleiding door te stromen naar het HBO	1	16	25	11	2	44	4	27	24	8	1	36	3	29	29	12	2	25

Prestatiebeurs in het MBO

% 2004	MBO					
	++	+	+/-	-	-	?
Het is een goede zaak dat de prestatiebeurs wordt ingevoerd in het MBO	19	46	14	11	6	3
De invoering van de prestatiebeurs in het MBO zal meer leerlingen stimuleren hun diploma te halen	16	46	14	19	2	4

Informatie over het opleidingsaanbod en doorstroom in het MBO

% 2004	MBO					
	++	+	+/-	-	-	?
Leerlingen worden door hun school voldoende gestimuleerd om van niveau 3 naar niveau 4 door te stroomen	4	38	25	7	2	24
Voor leerlingen die moeten gaan kiezen voor een opleiding in het beroepsonderwijs is voldoende informatie beschikbaar over de opleidingen	7	63	13	6	1	10

Aandeel Nederlanders met een beroepsopleiding

Hoeveel procent van de beroepsbevolking heeft volgens u een beroepsopleiding gehad?

% 2002	Nederlanders		Ouders	
	PO	VO	PO	VO
0-20%	3	4	4	3
21-50%	34	37	37	35
51-70%	31	33	30	31
71-100%	11	10	12	13
Weet niet	20	17	17	17

% 2003	Nederlanders		Ouders		
	PO	VO	PO	VO	MBO
0-20%	8	1	1	1	2
21-50%	33	31	36	32	31
51-70%	40	41	36	37	37
71-100%	13	19	15	15	22
Weet niet	8	7	11	14	9
Gemiddelde	53,5	58,7	56,7	57,5	59,2

% 2004	Nederlanders			Ouders		
	VO	MBO	HO	PO	VO	MBO
0-20%	2	3	2	2	1	3
21-50%	31	31	32	33	26	32
51-70%	39	37	42	31	36	38
71-100%	16	17	16	18	19	12
Weet niet	12	11	8	15	17	15
Gemiddelde	56,7	56,5	56,4	56,3	59,8	57,0

Voorkeur voor vooropleiding voor MBO en HBO

Indien vooraf gehoord van het VMBO: Wat is volgens u beter als vooropleiding voor het middelbaar beroepsonderwijs (MBO): VMBO of HAVO?

% 2002 (n=1330)	Nederlanders		Ouders	
	PO	VO	PO	VO
VMBO	45	49	36	42
HAVO	25	21	22	28
Maakt niet uit	15	16	19	17
Weet niet	16	14	23	13

% 2003 (n=1438)	Nederlanders		Ouders		
	PO	VO	PO	VO	MBO
VMBO	45	45	43	47	57
HAVO	21	25	20	23	19
Maakt niet uit	23	22	20	21	18
Weet niet	11	8	17	9	6

% 2004 (n=1750)	Nederlanders			Ouders		
	VO	MBO	HO	PO	VO	MBO
Beroepsgerichte leerweg VMBO	31	30	35	25	26	29
Theoretische leerweg VMBO	29	26	19	23	30	33
HAVO	11	17	9	19	9	9
Maakt niet uit	17	14	24	16	22	22
Weet niet	13	13	13	16	13	8

Indien vooraf gehoord van het VMBO: Wat is volgens u beter als vooropleiding voor het hoger beroepsonderwijs (HBO): MBO of HAVO?

% 2002 (n=1330)	Nederlanders		Ouders	
	PO	VO	PO	VO
MBO	34	38	36	29
HAVO	42	39	35	46
Maakt niet uit	15	13	14	16
Weet niet	9	10	15	8

% 2003 (n=1438)	Nederlanders		Ouders		
	PO	VO	PO	VO	MBO
MBO	32	35	26	27	52
HAVO	44	45	48	48	33
Maakt niet uit	17	18	15	19	11
Weet niet	8	3	11	6	4

% 2004 (n=1750)	Nederlanders			Ouders		
	VO	MBO	HO	PO	VO	MBO
MBO	35	30	27	31	23	46
HAVO	40	49	50	46	48	35
Maakt niet uit	18	15	16	14	21	16
Weet niet	7	6	6	10	8	3

Bekendheid Regionaal Opleidingencentrum (ROC)

Weet u wat een ROC is?

% 2002	Nederlanders		Ouders	
	PO	VO	PO	VO
Ja	40	43	44	59
Nee	60	57	56	41

% 2003	Nederlanders		Ouders		
	PO	VO	PO	VO	MBO
Ja	49	44	44	53	71
Nee	51	56	56	47	29

% 2004	Nederlanders			Ouders		
	VO	MBO	HO	PO	VO	MBO
Ja	48	51	51	50	60	76
Nee	52	49	49	50	40	24

Wat is volgens u een ROC?

% 2003	Nederlanders	Ouders		
		PO	VO	MBO
Goed	61	69	62	74
Fout	35	30	35	25
Geen opgave	4	1	3	1

% 2004	Nederlanders	Ouders		
		PO	VO	MBO
Goed	47	56	59	56
Half goed	41	32	35	40
Fout	8	11	5	3
Geen opgave	3	1	1	2

Aansluiting onderwijstypen op elkaar

Hieronder volgt een vraag die betrekking heeft op de aansluiting tussen verschillende onderwijstypen. Het gaat om het beeld dat u hebt bij deze aansluiting, ook al hebt u er niet direct ervaring mee. Welk rapportcijfer zou u geven voor de:

Gemiddelde 2003	Ouders	
	VO	MBO
Aansluiting basisonderwijs op voortgezet onderwijs	6,7	6,7
Aansluiting tussen schooltypes binnen het voortgezet onderwijs (VMBO, HAVO en VWO)	6,3	6,3
Aansluiting voortgezet onderwijs op middelbaar beroepsonderwijs	n.v.t.	6,7
Gemiddelde 2004	Ouders	
	VO	MBO
Aansluiting basisonderwijs op voortgezet onderwijs	6,7	6,7
Aansluiting tussen schooltypes binnen het voortgezet onderwijs (VMBO, HAVO en VWO)	6,3	6,2
Aansluiting voortgezet onderwijs op middelbaar beroepsonderwijs	n.v.t.	6,6

Hoger onderwijs

Mening over het hoger onderwijs

++:	Helemaal mee eens
+	Mee eens
+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens
-:	Mee oneens
--:	Helemaal mee oneens
?:	Weet niet

% Nederlanders 2004	++	+	+/-	-	--	?
Opleidingen in het HO besteden voldoende aandacht aan studenten wanneer het gaat om studiebegeleiding	1	17	29	21	3	29
Het HO beschikt over te weinig financiële middelen om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen	6	32	28	11	1	23
De werkdruk van studenten (d.w.z. de hoeveelheid leerstof, het aantal colleges) is hoog	4	21	28	23	4	21
Studenten in Nederland hebben voldoende keuze aan opleidingen in het HO	12	62	11	3	0	12
Opleidingen in het HO beschikken over voldoende praktische voorzieningen (zoals studieruimtes en computers)	2	35	25	9	1	27
In vergelijking tot andere Europese landen is het niveau van het HO in Nederland hoog	2	24	31	17	2	24

% Nederlanders 2004						
	++	+	+/-	-	-	?
Na het afronden van het HO ben je in staat op hoog niveau een beroep uit te oefenen	4	46	29	10	1	10
Na het afronden van een universitaire opleiding ben je in staat om wetenschap te beoefenen of om op hoog niveau een beroep uit te oefenen	6	47	29	8	0	10

(Studie)financiering

% Nederlanders 2004						
	++	+	+/-	-	-	?
De studiefinanciering (dwz de hoogte en de prestatieafhankelijkheid van de beurs) is in Nederland goed geregeld	2	31	21	22	6	18
Studenten in het HO moeten zelf meer aan hun studie betalen dan studenten in het MBO	4	24	23	33	12	5

Kwaliteitsniveaus en prestatieafspraken

% Nederlanders 2004						
	++	+	+/-	-	-	?
Instellingen in het HO moeten op hun prestaties afgerekend kunnen worden	13	50	19	6	7	11
Het is een goede zaak dat er binnen het HO opleidingen van verschillende kwaliteitsniveaus ontstaan	6	51	18	14	3	8
Voor het realiseren van verschillende kwaliteitsniveaus in het HO, mogen instellingen aanvullende eisen stellen voor de toelating van studenten	7	55	19	9	2	8
Voor het realiseren van verschillende kwaliteitsniveaus in het HO, mogen instellingen variëren in de hoogte van het collegegeld	3	27	20	30	9	11

Voorkeur voor vooropleidingen

Wat is volgens u beter als vooropleiding voor het HBO: MBO, HAVO of VWO?

% Nederlanders 2004	
MBO	22
HAVO	22
VWO	30
Maakt niet uit	16
Weet niet	10

Wat is volgens u beter als vooropleiding voor het WO: MBO, HAVO of VWO?

% Nederlanders 2004	
VWO	43
HBO	29
Maakt niet uit	16
Weet niet	12

Het Bachelor-Master systeem

Heeft u wel eens gehoord van het Bachelor-Master systeem in het hoger onderwijs?

% Nederlanders 2004	
Ja	35
Nee	65

De bachelor-master structuur draagt bij aan...

% Nederlanders 2004		++	+	+/-	-	-	?
...de vergelijkbaarheid van het hoger onderwijs binnen Europa		15	56	12	7	0	10
...meer afstudermogelijkheden voor studenten		9	47	25	9	1	10
...een grotere doorstroom van HBO-studenten naar de universiteit		5	42	28	12	1	12
...de internationale uitwisseling van studenten		15	53	13	6	0	13

Om de Nederlandse economie concurrerend te houden...

% Nederlanders 2004						
	++	+	+/-	-	-	?
...moeten het onderwijs en het bedrijfsleven meer samenwerken en kennis uitwisselen	35	58	5	0	0	2
...moeten er meer hoger opgeleiden komen	9	35	37	14	1	6
...moet Nederland excellente opleidingen hebben	12	42	27	10	2	8

De Nederlandse kennissamenleving

% Nederlanders 2004						
	++	+	+/-	-	-	?
Voor de Nederlandse kennissamenleving op hoog niveau, zijn meer mensen nodig met een diploma hoger onderwijs	10	42	26	8	0	14

Verantwoordelijkheden

O/LL: Ouders en leerlingen
 S: School
 O: Overheid
 ?: Weet niet

Hieronder staan enkele belangrijke zaken die spelen in het onderwijs. Wilt u voor elk aangeven: wie is volgens u primair verantwoordelijk voor het goed verlopen van die zaken (1 antwoord per onderwerp)?

% Nederlanders 2003	PO				VO			
Onderwerp/ issue	O/LL	S	O	?	O/LL	S	O	?
Lerarentekort	2	4	91	3	2	6	89	3
Kwaliteit leraren	-	46	51	2	-	47	48	4
Gedragsproblemen op school: pesten, schelden, vechten etc.	35	59	2	4	36	59	3	3
Onderhoud en schoonmaken school	4	64	30	2	7	59	31	3
Kwaliteit van het onderwijs: leren leerlingen de goede dingen?	5	59	34	2	2	53	26	19
Aansluiting van het voortgezet onderwijs op vervolgonderwijs (beroepsonderwijs, hoger onderwijs)	8	48	40	4	8	42	46	4
Bestrijden van onderwijs- en taalachterstanden bij kinderen	16	49	31	4	14	47	35	4
Waarden en normen: wat mag en niet mag	75	18	5	3	73	18	5	3
Betrokkenheid van ouders bij school	66	28	1	5	62	33	1	4
Culturele vorming	44	41	11	4	39	44	11	5

% Ouders 2003	PO				VO				MBO			
Onderwerp/ issue	O/LL	S	O	?	O/LL	S	O	?	O/LL	S	O	?
Lerarentekort	-	4	96	-	-	8	90	2	-	7	92	1
Kwaliteit leraren	-	43	57	-	1	46	51	2	1	46	53	1
Gedragsproblemen op school: pesten, schelden, vechten etc.	31	68	-	1	29	68	1	2	27	70	1	2
Onderhoud en schoonmaken school	2	63	35	-	1	65	32	2	1	67	29	3
Kwaliteit van het onderwijs: leren leerlingen de goede dingen?	1	66	32	1	1	59	38	2	3	66	30	1
Aansluiting van het voortgezet onderwijs op vervolgopleidingen (beroepsonderwijs, hoger onderwijs)	6	48	46	-	5	39	54	2	6	41	51	2
Bestrijden van onderwijs- en taalachterstanden bij kinderen	14	41	44	1	9	50	38	3	9	43	45	3
Waarden en normen: wat mag en niet mag	76	20	2	1	72	22	3	3	63	29	6	2
Betrokkenheid van ouders bij school	44	55	-	1	50	48	-	2	46	53	-	1
Culturele vorming	43	47	9	1	30	48	15	3	30	54	15	1

% Nederlanders 2004	PO				VO				MBO			
Onderwerp/ issue	O/LL	S	O	?	O/LL	S	O	?	O/LL	S	O	?
Lerarentekort	2	9	87	2	1	8	90	1	2	8	88	2
Kwaliteit leraren	1	48	50	2	1	42	56	1	3	43	51	3
Gedragsproblemen op school: pesten, schelden, vechten etc.	36	61	1	2	43	52	3	3	42	53	1	4
Onderhoud en schoonmaken school	7	58	33	2	7	58	35	1	4	62	31	3
Kwaliteit van het onderwijs: leren leerlingen de goede dingen?	4	61	32	3	3	70	26	1	4	63	31	3
Aansluiting van het PO op het VO/ van het VO op vervolgopleidingen (beroepsonderwijs, hoger onderwijs)	3	59	37	2	7	47	46	1	7	47	43	3
Bestrijden van onderwijs- en taalachterstanden bij kinderen	16	47	35	2	15	52	33	1	14	48	33	4
Waarden en normen: wat mag en niet mag	78	18	3	2	77	14	8	1	75	15	6	4
Betrokkenheid van ouders bij school	62	34	3	2	63	35	1	1	63	31	3	3
Culturele vorming	37	50	11	2	37	52	10	1	36	49	13	3

% Ouders 2004	PO				VO							
Onderwerp/ issue	O/LL	S	O	?	O/LL	S	O	?	O/LL	S	O	?
Lerarentekort	-	9	89	2	-	10	88	2	-	7	90	3
Kwaliteit leraren	-	49	49	1	1	51	47	2	-	49	48	3
Gedragsproblemen op school: pesten, schelden, vechten etc.	28	70	-	2	36	60	2	2	29	68	-	3
Onderhoud en schoonmaken school	1	70	28	1	1	71	26	2	3	70	23	3
Kwaliteit van het onderwijs: leren leerlingen de goede dingen?	2	64	33	1	1	64	33	2	-	58	38	3
Aansluiting van het voortgezet onderwijs op vervolgopleidingen (beroepsonderwijs, hoger onderwijs)	5	57	37	2	5	38	55	2	7	40	50	4
Bestrijden van onderwijs- en taalachterstanden bij kinderen	12	47	40	2	8	46	44	2	10	51	36	3
Waarden en normen: wat mag en niet mag	73	23	2	1	74	20	4	2	73	21	3	3
Betrokkenheid van ouders bij school	48	51	-	1	47	50	1	2	47	50	-	3
Culturele vorming	35	54	10	1	31	58	9	3	40	47	10	4

Autonomie

++:	Helemaal mee eens
+	Mee eens
+/-:	Noch mee eens, noch mee oneens
-:	Mee oneens
--:	Helemaal mee oneens
?:	Weet niet

% Nederlanders 2004	++	+	+/-	-	--	?
Het is een goede zaak dat scholen en onderwijsinstellingen meer vrijheid krijgen om zelf te bepalen hoe ze hun onderwijs organiseren	6	40	27	17	5	3
Meer vrijheid voor scholen (en dus minder regels vanuit de overheid) bij de inrichting van het onderwijs bevordert de kwaliteit van het onderwijs	7	37	27	21	5	4
Ouders, leerlingen en studenten moeten een grotere rol spelen bij het beoordelen van de kwaliteit en prestaties van scholen en onderwijsinstellingen	12	48	22	12	2	4

% Ouders 2004	PO						VO						MBO					
	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?	++	+	+/-	-	--	?
Het is een goede zaak dat scholen en onderwijsinstellingen meer vrijheid krijgen om zelf te bepalen hoe ze hun onderwijs organiseren	4	40	33	17	4	2	7	51	22	16	4	1	7	36	24	22	10	2
Meer vrijheid voor scholen (en dus minder regels vanuit de overheid) bij de inrichting van het onderwijs bevordert de kwaliteit van het onderwijs	3	32	36	22	3	3	7	42	27	17	4	4	5	34	27	26	8	1
Ouders, leerlingen en studenten moeten een grotere rol spelen bij het beoordelen van de kwaliteit en prestaties van scholen en onderwijsinstellingen	9	46	27	12	1	4	9	45	26	15	2	2	10	50	24	12	3	1

Kennisvragen

1. Wie is momenteel de minister-president?
2. Wie is momenteel de minister van onderwijs?
3. Wie is momenteel de staatssecretaris van onderwijs?
4. Wie is momenteel de staatssecretaris van cultuur?
5. Wie is momenteel de grootste oppositiepartij?
6. Wie wil er meer bezuinigingen: de PvdA of de VVD?
7. Welke partij is al sinds haar oprichting voorstander van een gekozen burgemeester?
8. Als de regering een nieuwe wet voorstelt, moet die dan eerst naar de Eerste of naar de Tweede kamer?
9. Is de regering altijd verplicht een motie van het parlement uit te voeren?

Aantal kennisvragen goed beantwoord:

% 2004	Nederlanders	Ouders
Onderwerp/ issue		
0-3 kennisvragen goed	37	35
4-6 kennisvragen goed	33	34
7-9 kennisvragen goed	31	30

Mediagebruik

Voorheen: Hoe vaak leest u in de krant artikelen over onderwijs?

2004: Hoe vaak volgt u in de media (radio, TV, kranten en Internet) berichten over onderwijs?

%	Nederlanders						Ouders					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Altijd	22	21	24	28	8	7	22	32	21	34	13	7
Meestal wel	44	43	39	35	53	35	52	46	44	43	64	45
Vrijwel nooit	23	23	25	29	35	49	19	15	27	19	21	42
Nooit	10	7	5	7	4	7	6	3	4	3	1	3
Weet niet	0	6	7	2	1	2	0	4	5	1	0	3

Waarvan krijgt u de meest bruikbare informatie van wat er op scholen gebeurt?

%	Nederlanders						Ouders					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Media (TV, radio of kranten)	43	42	45	38	25	69	27	25	26	23	37	68
Eigen waarneming en ervaring	21	22	19	23	14	25	42	53	52	45	35	38
Gesprekken met bekenden	30	31	29	32	13	28	20	16	12	19	9	17
Internet	n.v.t.	1	1	1	0	3	n.v.t.	1	1	2	1	5
Anders	2	4	6	6	5	1	10	5	9	10	5	1
Geen opgave	2	1	1	2	44	4	1	0	0	0	13	3

Achtergrondkenmerken

Leeftijd

%	Nederlanders						Ouders					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004
18 t/m 29 jaar	23	24	20	13	19	20	2	1	3	2	2	1
30 t/m 39 jaar	20	21	21	18	21	22	38	34	30	30	28	26
40 t/m 49 jaar	19	20	19	21	21	20	51	54	55	56	49	52
50 t/m 59 jaar	17	14	16	21	16	19	8	10	11	12	19	19
60 jaar en ouder	21	21	23	26	20	20	1	1	1	0	1	2
Geen opgave	0	0	0	0	2	0	0	0	1	0	1	0

Geslacht

%	Nederlanders						Ouders					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Man	51	49	49	43	50	48	38	36	39	38	47	48
Vrouw	49	51	51	57	50	52	62	64	61	62	53	52

Werkt u in het onderwijs, of heeft u de afgelopen 5 jaar in het onderwijs gewerkt?

% 2004	Nederlanders				Ouders		
	PO	VO	MBO	HO	PO	VO	MBO
Ja	8	8	9	6	6	6	9
Nee	92	92	91	94	94	94	91

In welk schooltype zit uw kind?

%	2003	2004
	Ouders VO	Ouders VO
VMBO	56	48
HAVO	17	21
VWO	19	22
Schooltype nog niet gekozen (brugklas/ basisvorming)	6	9
Geen opgave	2	4

Hoe hoog is uw totale netto inkomen per maand (indien tweeverdieners netto-inkomen beide partners)?

%	2003		2004	
	Nederlanders	Ouders	Nederlanders	Ouders
Lager dan € 1.750 per maand	31	18	32	20
Tussen de € 1.750 en € 2.750 per maand	26	37	33	38
Hoger dan € 2.750 per maand	15	22	16	21
Wil ik niet zeggen/ weet ik niet	17	22	17	18
Geen opgave	11	1	2	3

Waar zijn uw ouders geboren?

%	Nederlanders					Ouders				
	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003	2004
1. Nederland	89	90	90	93	92	90	90	90	94	94
2. Middellandse Zee landen (Marokko, Turkije, Tunesië etc.)		0,4	1,0	0,0	0,0		1,3	1,4	0,2	0,0
3. Suriname en Nederlandse Antillen		2,0	1,3	0,4	0,2		2,5	2,1	0,4	0,1
4. Europa, Australië, Noord-Amerika (Canada en VS)		4,8	3,6	1,0	0,7		3,6	2,9	0,5	0,3
5. Afrika, Azië, Zuid- en Midden Amerika		2,3	3,5	0,8	0,4		2,5	3,3	0,8	0,1
Combinatie 1-5		0,4	0,1	2,4	4,2		0,1	0,1	3,0	2,7
Geen opgave	-	-	-	2	1,7	-	-	-	1	2,3

Tot welke kerkelijke of levensbeschouwelijke groepering rekent u zichzelf?

%	Nederlanders						Ouders					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Rooms-katholiek	29	31	29	33	32	29	26	32	29	31	32	29
Nederlands-Hervormd	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	14	15	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	14	16
Protestants Christelijk	16	21	22	25	4	3	21	25	25	20	4	5
Gereformeerd	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	9	5	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	9	8
Islamitisch	1	2	1	1	0	-	2	2	2	2	0	-
Joods	0	0	1	0	0	-	0	0	0	0	0	-
Hindoeïstisch	0	0	1	0	0	-	1	0	1	1	0	-
Humanistisch	1	1	1	0	2	2	1	1	0	1	2	-
Geen enkele	48	41	42	37	35	42	44	36	40	43	35	39
Anders	5	4	4	3	2	4	5	3	3	2	2	3
Weet niet/ geen opgave	1	1	0	1	2	2	1	1	1	0	2	3

Hebt u voor de school van uw kind een voorkeur voor een bepaalde levensbeschouwelijke richting of maakt de richting niet uit?

%	PO						VO						MBO	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2003	2004
Maakt niet uit	58	58	60	56	48	50	64	67	65	68	68	65	75	72
Wel een voorkeur	41	42	40	44	52	50	36	32	35	32	31	35	24	28
Geen opgave	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	1	3	1	4

Voor welke school zou u kiezen, als de kwaliteit en de afstand tot de school gelijk zouden zijn?

%	PO						VO						MBO	
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2003	2004
Openbaar	20	21	21	19	23	28	19	20	20	20	27	31	23	22
Algemeen Bijzonder (neutraal bijzonder)	1	2	2	4	2	2	1	0	4	7	2	2	3	8
Protestants Christelijk	36	44	42	40	35	37	50	47	41	42	41	35	48	42
Gereformeerd	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	8	3	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	11	11	15	10
Rooms-katholiek	30	26	24	30	24	25	15	22	22	23	13	13	8	15
Islamitisch	1	1	0	1	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0
Joods	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
Vrije school	2	1	1	1	4	1	3	2	1	3	2	5	0	1
Anders	9	7	9	6	2	5	9	9	12	4	5	3	1	2
Geen opgave	0	0	1	0	2	0	2	1	1	0	0	0	2	0

Nomogram

Nomogram
Afwijkingsmarges bij 95% betrouwbaarheid

$$\text{marge } m = 1.96 \cdot \sqrt{\frac{p^*(100-p)}{n}}$$

		<i>p</i> =gevonden percentage													
<i>n</i> =steekproef- omvang		1 99	2 98	3 97	4 96	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70	35 65	40 60	45 55	50 50
20		4,4	6,1	7,5	8,6	9,6	13,1	15,6	17,5	19,0	20,1	20,9	21,5	21,8	21,9
30		3,6	5,0	6,1	7,0	7,8	10,7	12,8	14,3	15,5	16,4	17,1	17,5	17,8	17,9
40		3,1	4,3	5,3	6,1	6,8	9,3	11,1	12,4	13,4	14,2	14,8	15,2	15,4	15,5
50		2,8	3,9	4,7	5,4	6,0	8,3	9,9	11,1	12,0	12,7	13,2	13,6	13,8	13,9
60		2,5	3,5	4,3	5,0	5,5	7,6	9,0	10,1	11,0	11,6	12,1	12,4	12,6	12,7
70		2,3	3,3	4,0	4,6	5,1	7,0	8,4	9,4	10,1	10,7	11,2	11,5	11,7	11,7
80		2,2	3,1	3,7	4,3	4,8	6,6	7,8	8,8	9,5	10,0	10,5	10,7	10,9	11,0
90		2,1	2,9	3,5	4,0	4,5	6,2	7,4	8,3	8,9	9,5	9,9	10,1	10,3	10,3
100		2,0	2,7	3,3	3,8	4,3	5,9	7,0	7,8	8,5	9,0	9,3	9,6	9,8	9,8
125		1,7	2,5	3,0	3,4	3,8	5,3	6,3	7,0	7,6	8,0	8,4	8,6	8,7	8,8
150		1,6	2,2	2,7	3,1	3,5	4,8	5,7	6,4	6,9	7,3	7,6	7,8	8,0	8,0
175		1,5	2,1	2,5	2,9	3,2	4,4	5,3	5,9	6,4	6,8	7,1	7,3	7,4	7,4
200		1,4	1,9	2,4	2,7	3,0	4,2	4,9	5,5	6,0	6,4	6,6	6,8	6,9	6,9
225		1,3	1,8	2,2	2,6	2,8	3,9	4,7	5,2	5,7	6,0	6,2	6,4	6,5	6,5
250		1,2	1,7	2,1	2,4	2,7	3,7	4,4	5,0	5,4	5,7	5,9	6,1	6,2	6,2
300		1,1	1,6	1,9	2,2	2,5	3,4	4,0	4,5	4,9	5,2	5,4	5,5	5,6	5,7
350		1,0	1,5	1,8	2,1	2,3	3,1	3,7	4,2	4,5	4,8	5,0	5,1	5,2	5,2
400		1,0	1,4	1,7	1,9	2,1	2,9	3,5	3,9	4,2	4,5	4,7	4,8	4,9	4,9
450		0,9	1,3	1,6	1,8	2,0	2,8	3,3	3,7	4,0	4,2	4,4	4,5	4,6	4,6
500		0,9	1,2	1,5	1,7	1,9	2,6	3,1	3,5	3,8	4,0	4,2	4,3	4,4	4,4
600		0,8	1,1	1,4	1,6	1,7	2,4	2,9	3,2	3,5	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0
700		0,7	1,0	1,3	1,5	1,6	2,2	2,6	3,0	3,2	3,4	3,5	3,6	3,7	3,7
800		0,7	1,0	1,2	1,4	1,5	2,1	2,5	2,8	3,0	3,2	3,3	3,4	3,4	3,5
900		0,7	0,9	1,1	1,3	1,4	2,0	2,3	2,6	2,8	3,0	3,1	3,2	3,3	3,3
1000		0,6	0,9	1,1	1,2	1,4	1,9	2,2	2,5	2,7	2,8	3,0	3,0	3,1	3,1
1500		0,5	0,7	0,9	1,0	1,1	1,5	1,8	2,0	2,2	2,3	2,4	2,5	2,5	2,5
2000		0,4	0,6	0,7	0,9	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1	2,1	2,2	2,2
2500		0,4	0,5	0,7	0,8	0,9	1,2	1,4	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9	2,0	2,0
3000		0,4	0,5	0,6	0,7	0,8	1,1	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8	1,8	1,8
5000		0,3	0,4	0,5	0,5	0,6	0,8	1,0	1,1	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4